

Journal of Chandrakasemsarn

จันทร์เกษมสาร

ปีที่ 26 ฉบับที่ 02 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2563) Vol.26 No.02 [July - December 2020]

ISSN (Online) : 2651-1975, ISSN (Print) : 0858-0006

จันทร์เกษม

เนื่องในโอกาส ครบรอบ 80 ปี
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

วารสารจันทร์เกษมสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2563

บรรณาธิการแถลง

วารสารจันทร์เกษมสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2563 ฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิจัยจำนวน 10 เรื่อง ซึ่งได้นำเสนอในหลากหลายประเด็นที่น่าสนใจต่อวงวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ ประเด็นศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มคนชายขอบ ทั้งกลุ่มแรงงานข้ามชาติหรือกลุ่ม LGBT ล้วนมีมุมมองที่ชวนให้ขบคิดตาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานการณ์และคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่องการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของแฟนนางงาม: ศึกษากรณีแฟนชายรักชายต่อการประกวมมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ และความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน และบรรยากาศองค์การ นอกจากนี้ ในบทความวิจัยเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal ของเทศบาลตำบลท่าวังทอง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ยังเป็นอีกเรื่องที่น่าสนใจประเด็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กรได้นำสนใจและสอดคล้องกับสถานการณ์โลกปัจจุบัน

ประเด็นการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะการพัฒนาด้านความรู้และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ เรื่องการพัฒนาคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เรื่องจากเมล็ดข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงสู่อาหารว่าง: ทางเลือกในการสร้างรายได้บนฐานแนวคิดด้วยพึ่งตนเอง เรื่องการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการจัดการการตลาดข้าวในจังหวัดชัยนาท และ การวิเคราะห์ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท

สำหรับประเด็นด้านการศึกษา ได้แก่ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และเรื่องพฤติกรรมและเจตคติต่อการระรานทางไซเบอร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

ทางกองบรรณาธิการขอขอบคุณเจ้าของบทความวิจัยทุกท่านที่ได้อนุเคราะห์ลงเผยแพร่ใน วารสารจันทร์เกษมสาร กองบรรณาธิการยินดีเป็นสื่อกลางที่จะเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ และมุมมองทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่หลากหลายเพื่อยกระดับมาตรฐานการเผยแพร่ผลงานวิชาการในประเทศให้มีคุณภาพต่อไป

ศิริพร สุวัฒน์สุข

บรรณาธิการประจำฉบับ

บทความวิจัย

การเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal ของเทศบาลตำบลท่าวังทอง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา	<i>Personnel Optimization on the New normal of Tha Wang Thong Subdistrict Municipality, Mueang District, Phayao Province</i>	149
สถานการณ์และคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช	<i>Situation and Life Quality of clothes of Myanmar migrant workers in Nakhon Si Thammarat Province</i>	164
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	<i>The Relationship between the Literacy of Information Technology and Communication and the Academic Achievement of The Students at Chandrakasem Rajabhat University</i>	178
จากเมล็ดข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงสู่อาหารว่าง: ทางเลือกในการสร้างรายได้บนฐานแนวคิดว่าด้วยการพึ่งตนเอง	<i>From Sangyod Muang Phatthalung Rice Grains to Light Meals: Alternative Way to Generate Income Based on Self-Reliance Concept</i>	194
การพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการจัดการการตลาดข้าวในจังหวัดชัยนาท	<i>The Development of Knowledge, Technology and Management of Rice Marketing in Chai Nat Province</i>	211
การพัฒนาคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ	<i>The Development of Japanese Video Guide for Enhancing Potential Tourism in Historical Sanctuary Trail in Sisaket Province</i>	230
ความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน และบรรยากาศองค์การ	<i>The Relationship between Gender Identity of LGBT, Passion and Organization Climate</i>	247
การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของแฟนนางงาม: ศึกษากรณีแฟนชายรักชายต่อการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์	<i>Gender Identity Communication of Beauty Queen Fans: A Case Study of Homosexual Fans towards Miss Universe Thailand Pageant</i>	264
การวิเคราะห์ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท	<i>Technical Efficiency Analysis of Rice Production of Farmers in Chai-Nat</i>	279
พฤติกรรมและเจตคติต่อการระรานทางไซเบอร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร	<i>The Behavior and Attitude toward Cyberbullying among Secondary School Students in Bangkok, Thailand</i>	297

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ

หลักเกณฑ์การลงตีพิมพ์ในวารสารจันทร์เกษมสาร

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

การเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal ของเทศบาลตำบลท่าวังทอง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ณรงค์ ใจเที่ยง¹ อรทัย เกตุขาว¹ ปฏิพัทธ์ วงศ์เรือง¹ ณรงค์ศักดิ์ ใจเที่ยงธรรม¹ วชิรี คงทอง¹
กรรณิการ์ เงินดี² อานุราช เทศทอง³ และจิตรกร กัลยา³

¹คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

²เทศบาลตำบลบ้านใหม่ จังหวัดพะเยา

³เทศบาลตำบลท่าวังทอง จังหวัดพะเยา

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจ และความพึงพอใจหลังการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal เทศบาลตำบลท่าวังทอง กลุ่มเป้าหมายคือบุคลากรของเทศบาลตำบลท่าวังทอง ในปีงบประมาณ 2563 จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบประเมินความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรเทศบาลตำบลท่าวังทองมีแรงจูงใจและความพึงพอใจหลังการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานยุค New normal ในระดับดีมาก และอยากให้มีการจัดกิจกรรมลักษณะแบบนี้ในปีต่อไป

คำสำคัญ: กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงานยุค New normal เทศบาลตำบลท่าวังทอง จังหวัดพะเยา

Personnel Optimization on the New normal of Tha Wang Thong Subdistrict Municipality, Mueang District, Phayao Province

Narong Chaitiang¹ Orathai KetKhao¹ Patipat vongruang¹ Narongsak Jaithiangtham¹
Watcharee Kongthong¹ Kannikar Ngerndee² Anurat Thatthong³ and Jitakorn Kalaya³

¹School of medicine, University of Phayao

²Ban Mai Subdistrict Municipality, Phayao Province

³Tha Wang Thong Subdistrict Municipality, Phayao Province

Abstract

This study aimed to investigate the satisfaction and motivation level of personnel working in the New normal environment at Tha Wang Thong Municipality after an organizing of efficiency enhancement activity. The target group comprised of 28 personnel of Tha Wang Thong Subdistrict Municipality during fiscal year 2020. The employee satisfaction and motivation survey form were employed as major instruments to collect the data. The data were analyzed using descriptive statistics including mean and standard deviation.

The study found that the satisfaction and motivation of personnel working for Tha Wang Thong Sub-district Municipality after having participated in efficiency enhancement activity appeared to be at very good level. In addition, it was also found that they would like to have this sort of activity organized again in the following year.

Keywords: Optimization Activity, New normal Working Era, Tha Wang Thong Subdistrict Municipality, Phayao Province

Received: 18 August 2020

Revised: 17 December 2020

Accepted: 23 December 2020

บทนำ

“ความปกติใหม่” (New normal) หรือ “รูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่หลังจากที่มีสิ่งรุนแรงมากระทบจนคนในสังคมต้องเปลี่ยนวิถีของการดำรงชีวิต” กลายเป็นคำที่คนเริ่มพูดถึงกันหลังจากการสิ้นสุดของโรคระบาดโควิด-19 แล้ว ชีวิตของผู้คนในสังคมจะเปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการใช้ชีวิตประจำวัน การอยู่ร่วมกันในสังคม ไปถึงการประกอบธุรกิจการงาน การเว้นระยะห่างทางสังคมที่มีเพิ่มขึ้น ทำให้การทำงานต้องเปลี่ยนเป็นการให้พนักงานทำงานที่บ้าน (Work from Home) การศึกษาเป็นการศึกษาทางไกลออนไลน์ การสั่งสินค้าและอาหารที่เปลี่ยนไปสู่การสั่งแบบเดลิเวอรี่ การจ้างคนทำงานที่น้อยลง แต่กลับมีการให้ความเห็นน้อยมากในการกล่าวถึงระบบราชการที่ต้องปรับตัวหลังวิกฤต คงมีใช้ระบบราชการเป็นหน่วยงานที่ได้รับยกเว้น แต่มักจะเป็นอะไรที่เปลี่ยนแปลงลำบาก สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) เป็นสองหน่วยงานที่ควรจะขยับในเรื่องนี้ เพราะเป็นหน่วยที่ต้องช่วยคิดวาระระบบราชการจะอยู่กันอย่างไรหลังจากโลกเปลี่ยนไปและต้องไม่แค่คิด แต่ต้องลงเสี่ยงดัง ๆ และเตรียมการผลักดัน ผ่านทางมติ ครม.เพื่อบังคับแก่งานราชการต่าง ๆ ด้วย หรือวันนี้อาจอยู่ในขั้นแค่คิดในใจ งานของราชการเป็นงานบริการสาธารณะที่มีความเกี่ยวข้องในการบริการประชาชนจำนวนมาก ในขณะเดียวกันก็ต้องมีข้าราชการหรือพนักงานของรัฐเป็นผู้ให้บริการจำนวนมากเช่นกัน ในสถานการณ์หลังการแพร่ระบาดของโรค ราชการควรใช้เป็นโอกาสในการแยกแยะประเภทงานบริการประชาชน สำหรับงานที่ประชาชนจำเป็นต้องมาพบเพื่อรับบริการ การคิดแบบแนวทางเดิม (Old normal) ราชการให้ความสำคัญต่อการแสดงตัว เจ้าหน้าที่ต้องมาเอง ต้องแสดงหลักฐาน ต้องพบปะเพื่อสอบถาม ต้องสำเนาเอกสารมอบให้กับราชการ กระบวนการคิดรูปแบบใหม่ (Rethink) เพื่อออกแบบระบบการบริการประชาชนใหม่ต้องเกิดขึ้น ต้องแปรสภาพงานที่ประชาชนจำเป็นต้องมาพบให้กลายเป็นงานที่สามารถขอรับบริการออนไลน์ให้มากที่สุดแต่หากงานใดที่ไม่สามารถเปลี่ยนได้ ให้จัดระบบการเตรียมเอกสารและตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ ล่วงหน้าออนไลน์ การมีระบบการจองเวลานัดหมาย และใช้เวลาในการติดต่อเมื่ออยู่ในสถานที่ราชการให้น้อยที่สุด มีหน่วยวัดความสำเร็จเป็นนาฬิกา (สมชัย ศรีสุทธิยากร, 2563)

วิกฤตเชื้อก่อโรคไวรัสโคโรนา COVID-19 ได้สร้างเหตุการณ์ต่อเนื่องต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบอย่างรุนแรงไปทั่วโลก ประกอบด้วยด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ ธุรกิจ และแม้แต่ด้านการศึกษา ด้วยเศรษฐกิจและธุรกิจที่ได้รับผลกระทบ โอกาสในการไต่ถามและรอคอยผลการสัมภาษณ์มีผลทำให้ถูกเลื่อนไปด้วย ทั้งนี้ก่อให้เกิด New normal ในการทำงาน หรือ ความปกติใหม่ในการทำงาน และผู้หางานด้วยเช่นกัน สิ่งที่จะเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนทำงานจากเดิมเมื่อเข้าสู่ช่วงความปกติใหม่ คือการทำงานหยุดอยู่บ้าน (Work from Home) เป็นหลักในช่วงที่เกิดการระบาดของไวรัส หลายบริษัท

ต่างให้พนักงานหยุดอยู่กับบ้านเพื่อลดการแพร่และติดเชื้อไวรัส ซึ่งมีโอกาสติดได้มากในช่วงการเดินทางหรือทำงานในที่ทำงาน ในช่วงวิกฤตเชื้อก่อโรคไวรัสโคโรนา COVID-19 คาดว่าแนวโน้ม (Trend) การทำงานแบบ การให้พนักงานหยุดอยู่กับบ้าน (Work from Home) จะกลายเป็นวิธีการทำงานแบบใหม่สำหรับผู้ทำงาน ผู้หางานและบริษัทในอนาคต การรักษาระยะห่างในที่ทำงานโดยการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล (Social Distancing) หรือระยะห่างทางสังคม จะถูกนำมาใช้อย่างเข้มงวดในที่ทำงาน เนื่องด้วยความเสี่ยงของการติดเชื้อยังคงมีอยู่ และในสถานที่ทำงานส่วนมากจะเป็นสถานที่ที่คนอยู่กันอย่างใกล้ชิด คนทำงานที่ต้องเริ่มกลับเข้าไปทำงานที่บริษัทยังคงต้องรักษาระยะห่างไว้เพื่อลดความเสี่ยงการติดเชื้อไวรัส เทคโนโลยีจะมีส่วนช่วยในการทำงานมากยิ่งขึ้นด้วยระยะห่างทางสังคมที่มีมากขึ้น กอปรกับการทำงานแบบ การให้พนักงานหยุดอยู่กับบ้าน (Work from Home) หรือทำงานจากที่อื่นโดยไม่ต้องพบปะกัน ทำให้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการทำงานมากกว่าเดิม โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันสำหรับการประชุมทางไกล ซึ่งจะเป็นความปกติใหม่ New normal ในการทำงานจากนี้ไป ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและองค์กรจะเปลี่ยนไป ความเปลี่ยนแปลงอีกอย่างคือการทำงานระยะไกล จะมีส่วนเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างคนทำงานและองค์กร จากที่เมื่อก่อนต้องมีการพบปะกันเพื่อแลกเปลี่ยนพูดคุยรวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กร ความห่างและการพูดคุยเห็นหน้าผ่านการวิดีโอทางไกล ซึ่งอาจส่งผลต่อการสร้างความผูกพันในองค์กรได้ การเลือกเปลี่ยนงานและการสัมภาษณ์งานจะสามารถทำได้ง่ายขึ้น การปรับตัวรับกับเทคโนโลยีทั้งจากองค์กรต่าง ๆ และผู้ทำงานเอง ทำให้การเลือกใช้แอปพลิเคชันในการประชุมทางไกลทางวิดีโอมีความคุ้นเคยมากยิ่งขึ้น การเลือกเปลี่ยนงานจะสามารถทำได้ง่ายขึ้นเมื่อทำงานแบบการให้พนักงานหยุดอยู่กับบ้าน (Work from Home) เพราะทุกคนสามารถสมัครงานผ่านเว็บไซต์หางานหรือแอปพลิเคชัน ส่วนการสัมภาษณ์งานจะเปลี่ยนเป็นผ่านทางประชุมทางไกล ซึ่งยิ่งทำให้สามารถจัดสรรเวลาในการสัมภาษณ์งานและมีโอกาสได้งานใหม่ โอกาสในการพัฒนาทักษะผ่านคอร์สออนไลน์ หลาย ๆ คนที่หยุดอยู่กับบ้าน Work from Home มีสามารถจัดสรรเวลาในการทำงานและแบ่งเวลาไปกับการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทางออนไลน์อย่างเช่น คอร์สเรียนต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งแบบฟรีและไม่ฟรี ข้อดีของคอร์สเรียนเหล่านี้คือ ผู้เรียนสามารถเข้าไปเรียนผ่านอินเทอร์เน็ตเมื่อใดก็ได้ และเมื่อเรียนจบยังได้ใบประกาศนียบัตรอีกด้วย ทั้งหมดนี้ ล้วนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมการทำงานขณะที่ COVID-19 กำลังส่งผลกระทบไปทั่วโลก รวมถึงหลังจากผ่านพ้นเหตุการณ์ไวรัสดังกล่าว มีโอกาสที่จะกลายเป็นความปกติใหม่ในสังคมการทำงานต่อไป องค์กรควรมุ่งเน้นผลงาน (Output) แทนที่จะมาเฝ้าติดตาม (Focus) กับการลงเวลามาทำงาน โดยงานทรัพยากรมนุษย์ (HR) ต้องทบทวนตำแหน่งงาน และหน่วยงานต่าง ๆ ว่า ตำแหน่งและหน่วยงานใดที่จะ Work from Home ได้บ้าง หน่วยงานไหนที่ยังจำเป็นต้องมาทำงานที่บริษัท ซึ่งส่วนมากมักจะเป็นงานที่จะต้องมาใช้

เครื่องมือเครื่องมือในที่ทำงาน เช่น ในโรงงาน พร้อมทั้งกำหนดวิธีการวัดผลงานตามลักษณะงาน ให้ชัดเจน การหาระบบปฏิบัติการในการทำงาน (Software) ที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการทำงาน ไม่ว่าจะเป็น ระบบปฏิบัติการการทำงานสำหรับการหยุดอยู่บ้าน (Work from Home) หรือระบบปฏิบัติการที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างพนักงานในการประสานงาน รวมถึงมีการวางมาตรการในการสื่อสารสั่งการของแต่ละหน่วยงาน ว่าใครจะเป็นผู้ติดต่อ (Contact Person) เมื่อเกิดเหตุเร่งด่วนฉุกเฉิน องค์กรจะต้องค้นหาว่าตำแหน่งใดเป็นตำแหน่งสำคัญ (Key Position) และพนักงานคนไหนบ้างที่เป็นบุคคลสำคัญ (Key Person) พร้อมทั้งต้องทำผังทดแทนการสืบทอดตำแหน่ง (Succession Plan) ในกรณีที่พนักงานที่ติดต่อหรือไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ใครจะเป็นคนทำงานแทนได้ พร้อมทั้งต้องมีแผนการพัฒนาพนักงานรายบุคคล (Individual Development Plan:IDP) ที่ถูกวางตัวให้เป็นทายาท (Successor) รวมถึงมีการติดตามผลการพัฒนาให้ชัดเจน องค์กรต้องทำโครงสร้างองค์กร (Layout) สถานที่ทำงานใหม่ ให้สอดคล้องกับยุค COVID-19 เพื่อป้องกันหรือลดการติดเชื้อปรับเปลี่ยนรูปแบบการติดต่อประสานงานภายในองค์กร โดยการวางแผนปฏิบัติให้ชัดเจนมีกฎเกณฑ์ มีการดูแลอำนวยความสะดวก (Facility) ให้ส่วนกลางปลอดเชื้อ และมีความสะอาดเพิ่มขึ้น เช่น ห้องอาหาร (Canteen) ห้องออกกำลังกาย (Fitness) ห้องประชุม จุติรับแขก สภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน และต้องทบทวนผังองค์กร และอัตรากำลังใหม่ โดยพิจารณาว่าหน่วยงานไหนควรจะใช้อัตรากำลังเท่าเดิม หน่วยงานไหนจะลดอัตรากำลังลงได้ งานใดที่สามารถจ้างบุคคลภายนอก (Outsource) ได้ ซึ่งจะรวมไปถึงการวิเคราะห์งาน (Job Analysis) ในตำแหน่งต่าง ๆ ใหม่อีกครั้งหนึ่งให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน (ธำรงค์ศักดิ์ คงคาสวัสดิ์, 2563)

องค์กรต้องพิจารณาถึงผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ต่อพนักงานและครอบครัวของพนักงาน ความเครียดจากการทำงานจากบ้าน การห่างจากเพื่อนร่วมงาน สิ่งเหล่านี้อาจส่งผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของพนักงานได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องทำให้พนักงานมีความรู้สึก ว่า พนักงานสามารถเข้าถึงหรือติดต่อกับเพื่อนร่วมงานได้ มีส่วนร่วมกับการทำงาน และมีแรงบันดาลใจในการทำงานเพื่อที่จะสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการจะเป็นเช่นนี้จำเป็นต้องใช้เครื่องมือดิจิทัลและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Application) ที่พนักงานสามารถเข้าถึงได้ ในขณะที่หัวหน้าทีมและผู้จัดการทีมต้องติดต่อสอบถามความรู้สึกและสถานการณ์ของพนักงานแต่ละคน การสื่อสารจากฝ่ายบริหารต่อพนักงานโดยรวมก็เป็นเรื่องสำคัญ รวมถึงการเปิดช่องทางการสื่อสารให้พนักงานสามารถสื่อสารได้โดยง่าย เช่น อีเมล อินทราเน็ต ห้องสนทนา (Chat Rooms) จะสามารถทำให้พนักงานคลายความกังวลและเข้าใจถึงสถานการณ์ขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น (Rainer Strack, 2020) ในขณะที่ผลกระทบทางธุรกิจของวิกฤต COVID-19 เกิดขึ้นผู้นำในทุกอุตสาหกรรมต่างเร่งดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อปกป้องพนักงาน และสร้างความยืดหยุ่น รัฐบาลกำลังระดมกำลังเพื่อปกป้องประชาชนและจัดการกับผลกระทบ

ทางเศรษฐกิจ การดำเนินการในทันทีเป็นสิ่งสำคัญ แต่ผู้นำก็ต้องยอมรับวาระใหม่เช่นกัน โดยมุ่งเป้าไปที่สิ่งที่เกิดขึ้น (BCG, 2020)

ปัจจุบันธุรกิจและรัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการปกป้องสุขภาพของประชาชนสนับสนุนเศรษฐกิจและพัฒนาทั้งการแก้ไขปัญหาที่ใช้ได้จริงและนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงเกม ที่ BCG กำลังทำงานร่วมกับ บริษัท และองค์กรภาครัฐทั่วโลกเพื่อจัดการผลกระทบของไวรัสโคโรนาโดยมีการดำเนินการตั้งแต่การตอบสนองอย่างรวดเร็วไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ที่เป็นพื้นฐานมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้นำมองไปข้างหน้าอีกมากและจินตนาการว่าวิกฤตจะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมการแข่งขันต่อไปอย่างไรและสังคมจะต้องการอะไรในอีกไม่กี่เดือนและหลายปีข้างหน้าเพื่อที่จะได้รับการปกป้องด้วยข้อมูลและข้อมูลเชิงลึกล่าสุดของ COVID-19

คณะผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นนักวิจัยและนักวิชาการและทำหน้าที่เป็นวิทยากรด้านกระบวนการทำงานและสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมร่วมกัน ได้ศึกษาข้อมูลของหน่วยงานเป็นอย่างดี ทั้งด้านการดำเนินงานภายใต้ความรับผิดชอบของบุคลากร สภาพแวดล้อมในการทำงาน ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์กร ค่าตอบแทนและสวัสดิการของบุคลากร โอกาสความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และคุณภาพระหว่างชีวิตครอบครัวกับการทำงาน โดยการเข้ามาติดตามสำรวจบุคลากรในหน่วยงาน เข้ามาจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการทำงานของบุคลากรให้เกิดกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบและเกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาแรงจูงใจ และความพึงพอใจหลังการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal เทศบาลตำบลท่าวังทอง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นบุคลากรของเทศบาลตำบลท่าวังทองทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่ทำงานประจำในปีงบประมาณ 2563 จำนวน 28 คน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ ณ เทศบาลตำบลท่าวังทอง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal ของเทศบาลตำบลท่าวังทอง ประกอบด้วยกิจกรรมการรู้จักกัน กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ การบรรยายทางวิชาการ และ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รูปแบบ

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรม Walk Rally จัดขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2563 ที่อาคารสโมสรพนักงานเทศบาลตำบลท่าวังทอง โดยกิจกรรมทั้งหมดตอบสนองการทำงานด้านต่าง ๆ ยุค New normal ทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย งานในความรับผิดชอบ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมในองค์กร ค่าตอบแทนและสวัสดิการ โอกาสและความก้าวหน้าทางอาชีพในองค์กร การรักษาคุณภาพระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจ แรงจูงใจ ของบุคลากรในการทำงานยุค New normal ของเทศบาลตำบลท่าวังทอง และความต้องการจัดกิจกรรมในปีถัดไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

1. กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal ของเทศบาลตำบลท่าวังทอง ซึ่งดำเนินการจัดในวันที่ 8 สิงหาคม 2563 รายละเอียดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากร ประกอบด้วยกิจกรรมการเข้าฐานเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน 6 ฐาน ดังนี้

ฐานที่ 1 เป็นฐานกิจกรรมสร้างปราสาทร่วมกันเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพการทำงาน of บุคลากร สร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ การวางแผนการทำงาน ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ความสามัคคี

ฐานที่ 2 ใ้รับประทาน เป็นการสร้างผู้นำและวัฒนธรรมองค์กรโดยใช้หลักการในการสื่อสารเพื่อทำงานร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามัคคี การสื่อสารในการทำงาน โดยเฉพาะยุค New normal ที่ต้องสื่อสารการทำงานโดยใช้ระบบอินเทอร์เน็ต

ฐานที่ 3 ลูกปัดहरषาเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพโดยยึดหลักการทำงานที่สร้างแรงจูงใจร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดสมาธิในการทำงานมากขึ้น มีการทำงานร่วมกันซึ่งต้องมีวิธีการรักษาระยะห่างในการป้องกัน โควิด 19 มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน การแบ่งหน้าที่ทำงาน ความคิดสร้างสรรค์ การวางแผน ความสามัคคี

ฐานที่ 4 กู้ระเบิดเป็นการสร้างความก้าวหน้าและโอกาสของอาชีพประสิทธิภาพการทำงานโดยยึดหลักบทบาทหน้าที่เป็นสำคัญและทำงานภายใต้สถานการณ์โควิด 19 มีวัตถุประสงค์ ในการสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามัคคีในการแก้ไขปัญหาในภาวะวิกฤตโควิด 19 มีการบริหารจัดการเวลาในการทำงาน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนตามภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

ฐานที่ 5 ห่อไข่ใส่กลอนเป็นการสร้างความรับผิดชอบหน้าที่ในงาน สร้างความร่วมมือและแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจและมองเห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีม ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผน ภาวะผู้นำ และ

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม ฝึกทักษะการแก้ไขปัญหาและการทำงานร่วมกัน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ฝึกความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน ตลอดจนแก้ไขปัญหาโควิด 19 ให้ประชาชนมีความมั่นใจในหน่วยงาน

ฐานที่ 6 ลำเลียงธารา เป็นการรักษาคุณภาพระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว สร้างความร่วมมือและกระตุ้นการทำงานให้บุคลากรมีทักษะในการทำงานเป็นทีมและทำงานด้วยความรักในองค์กร และหน้าที่การทำงาน วัตถุประสงค์ สร้างความสนุกสนานในการทำงาน มีแรงจูงใจและความคิดสร้างสรรค์ ความสามัคคี การทำงานเป็นทีม การมีมนุษยสัมพันธ์ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าทำให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์

2. แบบประเมินความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรในการทำงานยุค New normal ของเทศบาลตำบลท่าวังทอง

การรวบรวมข้อมูล

เพื่อศึกษาแรงจูงใจ และความพึงพอใจหลังการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal ของเทศบาลตำบลท่าวังทอง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขอความร่วมมือกับผู้บริหารเทศบาลตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อทำการศึกษา
2. ผู้ศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal ของเทศบาลตำบลท่าวังทอง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
3. ผู้ศึกษานำแบบประเมินความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรโดยดำเนินการให้บุคลากรประเมินความพึงพอใจ อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
4. เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal ของเทศบาลตำบลท่าวังทองเสร็จสิ้นผู้ศึกษาทำการสรุปผลการประเมินและรายงานผลการจัดกิจกรรมให้กับเทศบาลรับทราบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำผลการสำรวจจากแบบประเมินความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร มาวิเคราะห์ค่าทางสถิติและแปลผลตามความเป็นจริง
2. สรุปข้อมูลผลการประเมินแต่ละด้านเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal
3. สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal เทศบาลตำบลท่าวังทอง โดยผู้ศึกษาได้รวบรวมผลการประเมินมาวิเคราะห์และนำเสนอได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการทำงานด้านต่าง ๆ ยุค New normal ของบุคลากรเทศบาลตำบลท่าวังทอง

ตอนที่ 2 ผลคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal เทศบาลตำบลท่าวังทอง

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	9	32.00
หญิง	19	68.00
อายุ		
มากกว่า 20 ปีขึ้นไป – 29 ปี	4	14.29
มากกว่า 29 ปีขึ้นไป – 39 ปี	7	25.00
มากกว่า 39 ปีขึ้นไป – 49 ปี	9	32.14
มากกว่า 49 ปีขึ้นไป – 59 ปี	8	28.57
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	6	21.00
ปริญญาตรี	8	29.00
สูงกว่าปริญญาตรี	14	50.00
สถานภาพการทำงาน		
ข้าราชการ	18	64.00
พนักงานราชการ	4	14.00
อื่น ๆ	6	21.00
หน่วยงานที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน		
หน่วยงานปฏิบัติการกิจหลัก	24	86.00
หน่วยงานปฏิบัติการกิจสนับสนุน	4	14.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n)	ร้อยละ
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานปัจจุบัน		
5 ปีหรือต่ำกว่า	11	39.29
มากกว่า 5 ปีขึ้นไป – 10 ปี	8	28.57
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป – 15 ปี	2	7.14
มากกว่า 15 ปีขึ้นไป – 20 ปี	3	10.71
มากกว่า 20 ปีขึ้นไป – 25 ปี	3	10.71
มากกว่า 25 ปีขึ้นไป	1	3.57
อายุราชการ		
5 ปีหรือต่ำกว่า	9	32.14
มากกว่า 5 ปีขึ้นไป – 10 ปี	4	14.29
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป – 15 ปี	5	17.86
มากกว่า 15 ปีขึ้นไป – 20 ปี	4	14.29
มากกว่า 20 ปีขึ้นไป – 25 ปี	3	10.71
มากกว่า 25 ปีขึ้นไป	3	10.71
บทบาทหน้าที่ในงานปัจจุบัน		
หัวหน้างาน/ฝ่าย/กลุ่มงาน ที่มีผู้ใต้บังคับบัญชา	6	21.00
ผู้ปฏิบัติงาน	22	79.00

ที่มา: (ณรงค์ ใจเที่ยง และคณะ, 2563)

ตารางที่ 2 แรงจูงใจในการทำงานยุค New normal ของบุคลากรเทศบาลตำบลท่าวังทอง

แรงจูงใจในการทำงานยุค New normal	μ	σ	แปลผล
งานในความรับผิดชอบ	4.05	.151	มาก
สภาพแวดล้อมในการทำงาน	3.85	.172	มาก
ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมในองค์กร	3.82	.176	มาก
ค่าตอบแทนและสวัสดิการ	3.48	.183	มาก
โอกาสและความก้าวหน้าทางอาชีพในองค์กร	3.60	.178	มาก
การรักษาคุณภาพระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว	3.69	.150	มาก
ผลรวม	3.74	.168	มาก

ที่มา: (ณรงค์ ใจเที่ยง และคณะ, 2563)

จากตารางที่ 2 แรงจูงใจในการทำงานยุค New normal ของบุคลากรเทศบาลตำบลท่าวังทองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดแรงจูงใจในการทำงานยุค New normal แต่ละด้านได้แก่ งานในด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ

.151 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .172 ด้านภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์ในองค์กรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .176 ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .183 ด้านโอกาสและความก้าวหน้าทางอาชีพในองค์กรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .178 และการรักษาคุณภาพระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .150

ตารางที่ 3 ตารางแสดงความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรใน การทำงานยุค New normal เทศบาลตำบลท่าวังทอง

ความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพ	μ	σ	แปลผล
ความพึงพอใจในการจัดโครงการเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรใน การทำงานของ เทศบาลตำบลท่าวังทอง	4.04	1.036	มาก
ท่านอยากให้มีโครงการลักษณะแบบนี้เพื่อพัฒนาศักยภาพการ ทำงานร่วมกัน	3.86	1.044	มาก

ที่มา: (ณรงค์ ใจเพียง และคณะ, 2563)

จากตารางที่ 3 จากการศึกษาความพึงพอใจพบว่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจในการจัดโครงการเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานของ เทศบาลตำบลท่าวังทอง อยู่ในระดับมาก มีค่าเท่ากับ 4.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.036 และ อยากให้มีโครงการลักษณะแบบนี้เพื่อพัฒนาศักยภาพการทำงานร่วมกัน อยู่ในระดับมาก มีค่าเท่ากับ 3.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.044

อภิปรายผลการวิจัย

เพื่อศึกษาแรงจูงใจ และความพึงพอใจหลังการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal เทศบาลตำบลท่าวังทอง ผลการศึกษาพบว่า

ความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงานซึ่งประกอบด้วยการทำงานด้านต่าง ๆ ยุคปกติใหม่ (New normal) มีจำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย งานในความรับผิดชอบ สภาพแวดล้อมในการทำงาน ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมในองค์กร ค่าตอบแทนและสวัสดิการ โอกาสและความก้าวหน้าทางอาชีพในองค์กร และการรักษาคุณภาพระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว ผลปรากฏว่าบุคลากรมีผลการทำงานต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถอธิบายการส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานได้เป็นอย่างดี งานในความรับผิดชอบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จำเนียร วงษ์ศรีแก้ว (2556) ที่พบว่าบุคลากรมีความพึงพอใจในการทำงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิไลวรรณ อิศรเดช และพระมหาประกาธิต ลูติปสิทธิกร (2563)

ที่พบว่า ปัจจัยจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน มี 3 ด้าน คือ 1.1) ด้านวัฒนธรรมองค์กร ส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมาย 1.2) ด้านการทำงานเป็นทีม และ 1.3) ด้านความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน มี 5 ด้าน คือ 2.1) การยึดมั่นในคุณธรรม 2.2) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2.3) ความรับผิดชอบในงาน 2.4) การทำงานเป็นทีม และ 2.5) การทำงานอย่างเป็นระบบ สภาพแวดล้อมในการทำงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิสมัย แจ่มสุทธีรวัฒน์ และยุพิน อุงสุโรจน์ (2551) ที่กล่าวว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานและพฤติกรรมแสดงออกมีความเหมาะสมในระดับมากสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกทำให้เกิดการทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมในองค์กร สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของรพีพร ธงทอง (2561) ที่พบว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ มีวัฒนธรรมองค์กรแบบครอบครัว มีวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการพัฒนา ทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพในการทำงาน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ สอดคล้องกับการวิจัยของสุภัทร ศรีสว่าง ญัฐพร ฉายประเสริฐ (2562) ที่พบว่าระดับความสำคัญของสวัสดิการ ค่าตอบแทน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก สวัสดิการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานทางบวก ในระดับสูง ค่าตอบแทน สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานทางบวกในระดับสูง สวัสดิการสัมพันธ์กับค่าตอบแทนของพนักงานทางบวกในระดับสูงส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในทางบวก โอกาสและความก้าวหน้าทางอาชีพในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปาริฉัตร ตู่คำ (2558) ที่พบว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความก้าวหน้าในอาชีพได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยด้านองค์การมากที่สุด และการรักษาคุณภาพระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว สอดคล้องกับผลการวิจัยของปัทมาวรรณ จินดารักษ์ และสายสุนีย์ เกษม (2562) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานจะประกอบด้วย สมดุลด้านเวลาสมดุลด้านการมีส่วนร่วม และสมดุลด้านความพึงพอใจในงาน นอกจากนี้ยังรวมถึงปัจจัยด้านองค์การที่เกิดจากการสนับสนุนจากหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงาน และปัจจัยด้านบุคคลที่เกิดจากการสนับสนุนจากครอบครัว ดังนั้น การบริหารความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน จึงเป็นหน้าที่หลักสำคัญอันหนึ่งของผู้บริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องบริหารความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน

ความพึงพอใจในการจัดโครงการเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานของเทศบาลตำบลท่าวังทอง อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวิทย์ แสงแก้ว (2555) ที่พบว่าความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลต่อการทำงาน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของมานพ ชลพานิชกุล และตรีเนตร ตันตระกูล (2563) ที่พบว่ารูปแบบการพัฒนาความสุขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงาน ตามหลักองค์การแห่งความสุขของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่มีความสุขนั้น ประกอบด้วย การที่

พนักงานเป็นผู้ที่มีสุขภาพดีดูแลตนเองไม่ให้เป็นภาระของผู้อื่น การเป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น การเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง การศึกษาหาความรู้การพัฒนาตัวเองตลอดเวลา การเป็นผู้มีคุณธรรม และความกตัญญูการเป็นผู้ใช้เงินเป็นรู้จักวางแผนทางการเงิน การเป็นผู้ที่รักและดูแลครอบครัวตนเองได้ การเป็นผู้ที่รักและดูแลองค์กร/สังคมของตนเองได้ ผลการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า ผลการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal ของเทศบาลตำบลท่าวังทอง สามารถส่งเสริมกระบวนการทำงานและพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของบุคลากรได้ ดังนั้นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์กรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมกระบวนการทำงานของบุคลากรเทศบาลตำบลท่าวังทองได้ สามารถนำวิธีการหรือกระบวนการจัดกิจกรรมไปใช้ในการพัฒนาองค์กรในการทำงาน สามารถเข้าถึงกระบวนการทำงานหรือขอบเขตการทำงานของบุคลากร สามารถพัฒนาการสื่อสารในองค์กรเป็นการทำงานอย่างมีระบบ ให้ความสำคัญกับบุคลากรได้แสดงทักษะและขีดความสามารถในการทำงาน การศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานองค์กร ในการจัดประสบการณ์หรือจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และเหมาะสมสำหรับหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. ในการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรในการทำงานยุค New normal ของเทศบาลตำบลท่าวังทอง ควรเพิ่มจำนวนกิจกรรมและพัฒนาให้ครอบคลุมไปถึงระดับบุคลากรที่เป็นลูกจ้างตามภารกิจและส่งเสริมให้จัดทำทุกปีงบประมาณ
2. การจัดกิจกรรมในยุค New normal มีลักษณะการปรับตัวของบุคลากร จึงต้องใช้มาตรการในการป้องกันโรคระบาด เพื่อสามารถดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามมาตรการได้
3. เพิ่มกิจกรรมให้สามารถยืดหยุ่นกิจกรรมบางประเภทที่มีการสัมผัสกัน เพื่อป้องกันโรคติดต่อโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด 19)

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพ นอกสถานที่ เพื่อให้บุคลากรได้มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้นและผ่อนคลายจากสถานที่ทำงาน
2. ควรศึกษาและติดตามผลการจัดกิจกรรมในทุกปีงบประมาณเพื่อนำมาวิเคราะห์ตัวชี้วัดความผูกพันองค์กร การรักองค์กร และส่งเสริมให้บุคลากรสร้างสมรรถนะในการทำงานร่วมกันในองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- จำเนียร วงษ์ศรีแก้ว. (2556). ความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรในสังกัดกลุ่มอำนวยการ โรงพยาบาลตรารัต. *วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า*, 30(4), 316-326.
- ดำรงศักดิ์ คงคาสวัสดิ์. (2563). *การบริหารคนยุค New normal [คอลัมน์ เอชอาร์คอร์เนอร์]*. สืบค้นจาก <http://tamrongsakk.blogspot.com>
- ปัทมาวรรณ จินดารักษ์ และคณะ. (2562). สมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานกับความหลากหลายของกลุ่มวัย. *วารสารนักบริหาร*, 39(1), 3-11.
- ปาริฉัตร ตู่คำ. (2558). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความก้าวหน้าในอาชีพของผู้บริหารสตรีในองค์กรภาครัฐของไทย. *WMS Journal of Management, Walailak University*, 3(3), 47-56.
- พิสมัย แสงสุทธิวัฒน์ และยุพิน อุงสุโรจน์. (2551). สภาพแวดล้อมในการทำงาน พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม กับการทำงานเป็นทีมของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลทั่วไป เขตภาคกลาง. *วารสารสภาการพยาบาล*, 23(1), 87-99.
- มานพ ชลพานิชกุล และตรีเนตร ต้นตระกูล. (2563). รูปแบบการพัฒนาความสุขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานตามหลักองค์การแห่งความสุข ในนิคมอุตสาหกรรมสินสาคร จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(3), 953-967.
- รพีพร ธงทอง. (2561). ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 13(45), 103-114.
- วิไลวรรณ อิศรเดช และพระมหาประกาศิต ฐิตปัสสทธิกร. (2563). การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายปฏิบัติการวิชาชีพและบริหารทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(4), 413-425.
- สุวภัทร ศรีสว่างและณัฐพร ฉายประเสริฐ. (2562). สวัสดิการและค่าตอบแทนการปฏิบัติงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 14(3), 294-303.
- สมชัย ศรีสุทธิยากร. (2563). *New normal กับระบบราชการไทย [รายงานพิเศษ]*. สืบค้นจาก https://www.matichonweekly.com/column/article_307573
- สุวพิชญ์ แสงแก้ว. (2555). ความพึงพอใจในสวัสดิการและค่าตอบแทนของบุคลากรสำนักงานศาลปกครอง. *วารสารพิษเนศวร์สาร*, 8(2), 107-118.

BCG. (2020). *COVID-19 and the New Leadership Agenda*. Related expertise: Leadership & talent, public sector, health care payers, providers & services.

Retrieved from <https://www.bcg.com/featured-insights/coronavirus>

Rainer Strack, Allison Bailey, Deborah Lovich, Jens Baier, Reinhard Messenböck, Fang Ruan, Susanne Dyrchs, and Ádám Kotsis. (2020). *People Priorities for the New Now*. Related expertise: People strategy, digital transformation, leadership & talent.

Retrieved on April 30, 2020, from <https://www.bcg.com>

สถานการณ์และคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่า ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

เดโช แชน้ำแก้ว¹

¹สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สถานการณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) คุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์เชิงลึกแรงงานสัญชาติพม่าเพื่อนแรงงานคนไทย ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมทั้งสิ้น 21 คน เลือกแบบเจาะจงวิเคราะห์ข้อมูลโดยพรรณนาวิเคราะห์ และเชิงปริมาณมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ แรงงานสัญชาติพม่า จำนวน 350 คน ใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) สถานการณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถปรับเปลี่ยนไปตามโอกาสต่าง ๆ ได้แก่ การแต่งกายในเวลาทำงานที่ต้องแต่งกายแบบมิดชิดและปลอดภัย ส่วนใหญ่นายจ้างจะเป็นผู้จัดหาให้ เช่น กางเกงขายาว เสื้อแขนยาว รองเท้าบูท หมวกป้องกันอันตรายและผ้าปิดจมูก หากแต่งกายไม่เรียบร้อยในเวลาทำงานจะมีบทลงโทษ เช่น ตักเตือน หรือปรับเงินครั้งละ 1,000 บาท การแต่งกายเมื่ออยู่ที่พักหรือนอกเวลางานจะแต่งตัวเน้นความสะดวกสบาย เช่น ผู้ชายใส่เสื้อกับเสื้อกล้าม ส่วนผู้หญิงใส่ผ้าถุงพื้นบ้านกับเสื้อลดลายการแต่งกายช่วงวันหยุด ไปท่องเที่ยว หรือไปซื้อของใช้ในห้างสรรพสินค้าจะแต่งตัวตามสมัยนิยม เช่น เสื้อยืด กางเกงยีนส์ และรองเท้าผ้าใบ ส่วนการแต่งกายในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ไปวัดทำบุญหรือเทศกาลในท้องถิ่นจะแต่งตัวเรียบร้อยกว่าปกติ เช่น นุ่งโจงกระเบนมีผ้าถุงลดลายพม่าหรือผ้าพื้นถิ่นภาคใต้และ 2) คุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 3.27, SD = 0.57)

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม แรงงานสัญชาติพม่า จังหวัดนครศรีธรรมราช

Situation and Life Quality of clothes of Myanmar migrant workers in Nakhon Si Thammarat Province

Daycho Khaenamkhaew¹

¹Program in community development, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

Abstract

This research was conducted with aims to investigate: 1) issues related to clothing of Myanmar migrant workers in Nakhon Si Thammarat Province; and 2) their quality of life in terms of clothing. In the qualitative part of this mixed-method study, the target group consisted of 21 key informants derived from Myanmar migrant workers, Thai friends, employers, and government officers. The data were collected by using in-depth interviews, participant observation, and non-participant observation. The data were analyzed using descriptive analysis. For quantitative study, the target groups were 350 Myanmar migrant workers. The data obtained were computed using frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings of this study revealed the issues concerning Myanmar migrant workers' quality of life in terms of clothing as follows. 1) The state of quality of life concerning clothing of Myanmar migrant workers in Nakhon Si Thammarat Province varied according to contexts. For instance, when working they could be seen wearing proper safety and protective clothing provided by their employers. Most employers provided them with working outfits including pants, long sleeve shirts, boots, protective hats, and a face mask. They could be punished for not following the dress code at work which ranged from verbal warning to 1,000-baht fine for each dress code violation. Outside of working hours, or at their accommodation, they usually wear comfortable clothes such as sarong and vest for men, and traditional wrap-around with patterned blouse for women. When they went out to shopping malls during their holidays, they wore fashionable clothes. In addition, they would put on especially proper outfit on Buddhist holidays or when participating in religious functions. In this kind of events, they would wear handcraft sarong or traditional Myanmar fabric or Southern batik wrap-around. 2) The quality of life in terms of clothing of Myanmar migrant workers in Nakhon Si Thammarat Province was found to be at moderate level (Mean = 3.27, SD = 0.57).

Keyword: Quality of life, clothes, Clothing, Myanmar Migrant Workers, Nakhon Si Thammarat Province

Received: 31 January 2020

Revised: 30 November 2020

Accepted: 9 December 2020

บทนำ

อดีตที่ผ่านมาได้มีการลักลอบเข้าเมืองของแรงงานข้ามชาติจำนวนมากจนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองระหว่างประเทศ โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นแรงงานข้ามชาติระดับล่างที่มาจากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา แต่ในปัจจุบันมีแรงงานข้ามชาติที่ได้ขึ้นทะเบียนแรงงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายมีมากถึง 2.5 ล้านคน เป็นกลุ่มที่เข้ามาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย 1.5 ล้านคน และกลุ่มที่ลักลอบเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมายมากกว่า 1 ล้านคน ทั้งนี้จำนวนแรงงานข้ามชาติไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน เพราะบางข้อมูลได้ปรากฏอยู่ในทะเบียนแรงงานต่างด้าวอย่างชัดเจน (บุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์, 2558) แต่ก็มี การเคลื่อนย้ายเพื่อเข้ามาทำงานเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องตามมาตรการผ่อนปรนของภาครัฐที่ให้แรงงานข้ามชาติได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศและทำงานได้จนถึง 31 ธันวาคม 2560 ตามคำสั่ง หัวหน้า คสช. ที่ 33/2560 เรื่อง มาตรการชั่วคราวเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องในการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานข้ามชาติ (ศิริชัย เพชรวัชร และชยสร สมบุญมาก, 2559; กระทรวงแรงงาน, 2561)

สำหรับจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีการเคลื่อนย้ายเข้ามาของแรงงานกัมพูชา แรงงานลาว และแรงงานพม่าโดยเฉพาะพม่าที่อย่างถูกต้องตามกฎหมายจำนวน 10,959 คน เนื่องจากแรงงานพม่ามีความขยัน อดทน และไม่เลือกงาน ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานพม่าเพื่อเข้ามาทำงานในจังหวัดนครศรีธรรมราชมากขึ้น (แรงงานจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2561) ที่กระจายไปตามสถานประกอบการทุกระดับ แต่พบว่าคุณภาพชีวิตยังไม่ดีเท่าที่ควรในประเด็นความต้องการขั้นพื้นฐานหรือปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค โดยเฉพาะด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ได้แก่ การจัดหาเสื้อผ้าหรือเครื่องนุ่งห่มมาใช้ได้ มีเสื้อผ้าหรือเครื่องนุ่งห่มที่สะอาดอยู่เสมอ เหมาะสมกับลักษณะในการทำงานและสวมใส่ได้เหมาะสมตามโอกาส และเทศกาลต่าง ๆ (Maslow, A. H., 1943; เดโช แชน้ำแก้ว, 2562) ดังงานวิจัยของเดโช แชน้ำแก้ว, พระสุธีรัตนบัณฑิต และปาริชาติ วลัยเสถียร (2562) ที่สรุปว่า คุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้า/เครื่องนุ่งห่ม อยู่ในระดับปานกลาง แต่สำหรับงานวิจัยของวงพักรัตน์ ภูพันธ์ศรี และพิศพลลัณณ์ อารังศวรกุล (2561) และงานวิจัยของพระมหาอดิเดช สติวโร, ธรรมณพพร หงษ์ทอง, สุเมธ บุญมะยา, พระมหาวิริษณ์ วรินโท และสุรีย์พร แซ่เอี้ยบ (2560) ซึ่งงานวิจัยทั้งสองชิ้นสรุปว่า แรงงานพม่ามีความพึงพอใจด้านเครื่องนุ่งห่ม อยู่ในระดับมาก ซึ่งงานวิจัยทั้งสามชิ้นนี้มีข้อค้นพบที่แตกต่างกัน เนื่องมาจากมีเครื่องนุ่งห่มที่สามารถจัดหามาใช้สอยได้เพียงพอ และสะอาด ทั้งยังมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมที่เหมาะสมแก่โอกาส สถานที่ และกาลเทศะตามความจำเป็นและสื่อถึงความงดงามของวัฒนธรรมการแต่งกายได้อย่างบูรณาการ (มนธ หิรัญญิก, 2562; มุลนิธิอารมณ์ พงศ์พจน์, 2559)

จากความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง สถานการณ์และคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชภายใต้คำถามว่า สถานการณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างไร และคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากการนำผลการศึกษาไปเตรียมความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนพฤษภาคม 2561-กรกฎาคม 2562 มีพื้นที่วิจัยได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาสถานการณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งสิ้นจำนวน 21 คน ดังนี้
 - 1.1 กลุ่มแรงงานสัญชาติพม่า จำนวน 7 คน เลือกแบบเจาะจงแรงงานสัญชาติพม่าที่ทำงานในจังหวัดนครศรีธรรมราชมาไม่น้อยกว่า 10 ปี และเข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายและยินดีเข้าร่วมในการศึกษาวิจัย
 - 1.2 กลุ่มเพื่อนแรงงานคนไทย จำนวน 3 คน เลือกแบบเจาะจงคนพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชและทำงานร่วมกับแรงงานสัญชาติพม่ามาไม่น้อยกว่า 10 ปี
 - 1.3 กลุ่มผู้ประกอบการ/นายจ้างของแรงงานสัญชาติพม่า จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจงผู้ประกอบการ/นายจ้างที่จ้างแรงงานสัญชาติพม่ามาทำงานในจังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 10 ปี
 - 1.4 กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 6 คน เลือกแบบเจาะจงกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ทำหน้าที่ดูแล และบริหารจัดการแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มแรงงานสัญญาติพม่า กลุ่มเพื่อนแรงงานคนไทย กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (Ritchie, J. & Lewis, J., 2003) เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญญาติพม่า ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้สัมภาษณ์ใช้คำถามจากแบบสัมภาษณ์ในลักษณะยืดหยุ่นและสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนได้แก่ 1) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 2) นำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบ 3) นำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม 4) นำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม คือ การสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มแรงงานสัญญาติพม่าที่ถูกศึกษาและขณะเดียวกันก็สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม คือ การสังเกตที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่วงนอกไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรมบางกิจกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับล่ามชาวพม่า มีขั้นตอนได้แก่ 1) ผู้วิจัยติดต่อเป็นการส่วนตัวก่อนเพื่ออธิบายถึงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ของการวิจัย และขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือ 2) แบนเอกสารข้อมูลสำหรับการเตรียมตัวก่อนสัมภาษณ์และนัดวัน เวลา สถานที่ที่จะทำการสัมภาษณ์ 3) ขออนุมัติหนังสือราชการเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลการศึกษาวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชและนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลตามวันเวลาสถานที่ที่นัด โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงภาพประกอบ และแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทราบว่ามีข้อมูลต่าง ๆ ภาพประกอบ และเสียงที่บันทึกไว้นั้น ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ และหากประเด็นใดที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่ประสงค์ให้บันทึกภาพและเสียง ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกตามความประสงค์

4. การตรวจสอบข้อมูล ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ได้แก่ ตรวจสอบด้านข้อมูล เป็นการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มาถูกต้องหรือไม่ เช่น ตรวจสอบแหล่งของข้อมูล เช่น แหล่งเวลาต่างกัน ข้อมูลจะเหมือนกันหรือไม่ และสถานที่เปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ ตรวจสอบด้านผู้วิจัย เป็นวิธีการตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนได้ข้อมูลต่างกันอย่างใด เช่น ใช้ผู้สังเกตหลายคน แทนที่จะใช้ผู้วิจัยคนเดียวกัน ตรวจสอบด้านแนวคิด และทฤษฎี เป็นการตรวจสอบเพื่อการวิจัยโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด และตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูล เช่น ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับสถานการณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มแรงงานสัญชาติพม่า กลุ่มเพื่อนแรงงานคนไทย กลุ่มผู้ประกอบการ/นายจ้าง และกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมจำนวนทั้งสิ้น 21 คน เพื่อนำสาระสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วสรุปประเด็นปัจจัยที่สำคัญ ๆ แล้วนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แรงงานสัญชาติพม่าที่เข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายในจังหวัดนครศรีธรรมราช แต่เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ Cochran (1997) คือ ใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 323 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 350 ตัวอย่าง ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด สุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยการสุ่มแบบบังเอิญ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรเป้าหมายเท่าที่จะหาได้ และสามารถให้ข้อมูลตามที่ต้องการได้ (สุทธิพร บุญมาก, 2560)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าจากหนังสือ บทความ งานวิจัย และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

2.2 สร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ทักษะฝีมือแรงงาน ประสบการณ์การทำงานในประเทศไทย รายได้ต่อเดือน และสถานภาพการสมรส ตอนที่ 2 เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Numerical Rating Scale) มี 5 ระดับ (สุทธิพร บุญมาก, 2560) และตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด

2.3 เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ดำเนินการเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยได้ดำเนินการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC: Index of Item Objective) ได้ค่าความตรงเท่ากับ 0.80 ตรวจสอบอีกครั้ง และดำเนินการทดสอบเครื่องมือ (Try-out) จำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Cronbach Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.775 (สุทธิพร บุญมาก, 2560)

2.4 นำแบบสอบถามที่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกจ่ายให้กลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จากนั้นนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเสนอ ต่อผู้ประกอบการ/นายจ้างของแรงงานสัญญาติพม่าเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกจ่ายแบบสอบถามไปยังกลุ่มเป้าหมายร่วมกับล่ามชาวพม่า จำนวน 350 คน และรับแบบสอบถามกลับคืนมา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้จาก แบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ทักษะฝีมือแรงงาน ประสบการณ์การทำงานในประเทศไทย รายได้ต่อเดือน และสถานภาพการสมรสในตอนต้นที่ 1 ทำการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ จำนวน และร้อยละ โดยใช้ตาราง ประกอบคำอธิบาย 2) คุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญญาติพม่าในจังหวัด นครศรีธรรมราช จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 2 ทำการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลด้วยเครื่อง คอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้ตารางประกอบคำอธิบาย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของแรงงานสัญญาติพม่า ผลการศึกษาพบว่า แรงงานสัญญาติพม่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 64.86 มีอายุ 36-45 ปี จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 42.57 มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 345 คน คิดเป็นร้อยละ 98.57 เป็น แรงงานไร้ฝีมือ จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 56.86 มีประสบการณ์การทำงานในประเทศไทย น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 69.14 มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 86.00 และมีสถานภาพโสด จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 85.14

2. สถานการณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญญาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า การแต่งกายหรือเครื่องนุ่งห่มที่จัดหามาใช้สอยได้ สะอาด และสวมใส่ได้ เหมาะสมตามโอกาสต่าง ๆ ซึ่งการแต่งกายของแรงงานพม่ามีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของ สังคม คัดสรรสิ่งที่เหมาะสม เป็นสัดส่วนตามความจำเป็น และสื่อถึงความมั่งคั่งงามของวัฒนธรรม การแต่งกายร่วมกับคนท้องถิ่นจังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 การแต่งกายในเวลางาน ต้องแต่งกายแบบมิดชิด และต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ในระหว่างการทำงานทุกครั้ง ทำให้ต้องมีการแต่งกายให้มิดชิดและเหมาะสมกับการทำงานที่ต้อง ใช้ความปลอดภัย ซึ่งส่วนใหญ่สถานประกอบการ/นายจ้างเป็นผู้จัดหาให้ เช่น กางเกงขายาว

เสื้อแขนยาว รองเท้าบูท หมวกป้องกันอันตราย และจำเป็นมีผ้าปิดจมูกในระหว่างการทำงาน ดังคำกล่าวของแรงงานสัญญาติพม่าและนายจ้าง ดังนี้

“เวลาทำงานแต่งกายชุดบริษัทคือ กางเกงขายาว เสื้อกบอก (รองเท้าบูท) เสื้อแขนยาว และหมวกเซฟตี้ (หมวกคล้ายหมวกกันน็อค)” (แรงงานสัญญาติพม่าคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 14 มิถุนายน 2562)

“การแต่งกายของแรงงานพม่า จะต้องแต่งกายมิดชิด และถูกต้องตามแบบฟอร์มของบริษัทที่แรงงานพม่านั้นทำงานอยู่” (นายจ้างคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 8 มิถุนายน 2562)

ในกรณีหากแต่งกายไม่เรียบร้อยในเวลาทำงานก็จะมีบทลงโทษบางประการ เนื่องจากไม่ปลอดภัยในการทำงานก็อาจจะถูกนายจ้างตักเตือน หรือโดนปรับเงินจำนวนหนึ่ง เพื่อเป็นการทำโทษ เช่น จำนวนเงิน 1,000 บาททำให้แรงงานสัญญาติพม่าต้องแต่งกายเรียบร้อย ทุกครั้งดังคำกล่าวของแรงงานสัญญาติพม่า และนายจ้าง ดังนี้

“เวลาทำงานต้องแต่งกายให้ปลอดภัย แต่ถ้าแต่งกายไม่เรียบร้อย นายจ้างจะลงโทษ คือ การปรับเงินครั้งละ 1,000 บาท ทำให้ต้องแต่งกายเรียบร้อยทุกครั้ง” (แรงงานสัญญาติพม่าคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 8 มิถุนายน 2562)

“หากแต่งกายไม่เรียบร้อยจะโดนตักเตือน และหักเงิน” (นายจ้างคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 9 มิถุนายน 2562)

2.2 การแต่งกายอยู่ที่พักหรือนอกเวลางาน แรงงานพม่าจะแต่งตัวตามสบาย และจะเป็นเสื้อผ้าที่สามารถเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว เพราะสามารถไปไหนมาไหนได้อย่างสะดวก เช่น ผู้ชายใส่เสื้อกับเสื้อกล้าม ส่วนผู้หญิงก็จะใส่ผ้าถุงพื้นบ้านกับเสื้อลวดลาย ดังคำกล่าวของแรงงานสัญญาติพม่า และเพื่อนแรงงานคนไทย ดังนี้

“อยู่ในที่พักก็จะสวมเสื้อผ้าแบบสบาย ๆ เน้นเคลื่อนไหวสะดวก เช่น ผ้าโสร่ง หรือผ้าถุงพื้นบ้าน” (แรงงานสัญญาติพม่าคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 11 มิถุนายน 2562)

“อยู่ในที่พัก หรือช่วงเวลาพักผ่อน ผู้ชายจะนุ่งผ้าโสร่ง และผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุง” (เพื่อนแรงงานคนไทย, สัมภาษณ์เมื่อ 11 มิถุนายน 2562)

2.3 การแต่งกายในวันหยุด หรือไปท่องเที่ยว หากเป็นช่วงวันหยุด หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็จะต้องแต่งตัวสุภาพเรียบร้อยกว่าปกติ เช่น ไปท่องเที่ยวไปซื้อของใช้ในห้างสรรพสินค้า หรือห้างโลตัสก็จะแต่งตัวตามสมัยนิยม เช่น เสื้อยืด กางเกงยีนส์และรองเท้าผ้าใบ ดังคำกล่าวของแรงงานสัญญาติพม่า และเพื่อนแรงงานคนไทย ดังนี้

“มีการแต่งตัวตามสมัยนิยม เช่น กางเกงยีนส์ เสื้อยืด และรองเท้าผ้าใบ ในการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และไปห้างสรรพสินค้า” (แรงงานสัญญาชาติพม่าคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 11 มิถุนายน 2562)

2.4 การแต่งกายไปทำบุญหรือเทศกาลต่าง ๆ การทำกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น ไปวัดทำบุญ โอกาสพิเศษ หรือเทศกาลในท้องถิ่นภาคใต้ ก็จะแต่งตัวเรียบร้อยกว่าปกติ เช่น นุ่งโสร่งทอมือ ผ้าถุงลวดลายพม่า หรือผ้าพื้นถิ่นภาคใต้ที่สีสันสดใส เป็นการสื่อความงามแบบพม่าที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมพื้นถิ่นภาคใต้ ดังคำกล่าวของแรงงานสัญญาชาติพม่าและนายจ้าง ดังนี้

“วันไหนไปวัด หรือไปทำบุญ จะใส่โสร่งทอมือ หรือผ้าสวย ๆ ไปทำบุญ” (แรงงานสัญญาชาติพม่าคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 12 มิถุนายน 2562)

“วันสำคัญที่ต้องออกไปทำบุญ ก็มักจะแต่งตัวเรียบร้อยสุภาพกว่าปกติ” (นายจ้างคนหนึ่ง, สัมภาษณ์เมื่อ 12 มิถุนายน 2562)

จากการศึกษาพบว่า การแต่งกายของแรงงานพม่าสามารถปรับเปลี่ยนไปตามโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ทั้งการแต่งกายในเวลาทำงานที่ต้องแต่งกายแบบมิดชิด คำนึงถึงความปลอดภัย ส่วนใหญ่นายจ้างจะเป็นผู้จัดหามาให้ เช่น กางเกงขายาว เสื้อแขนยาว รองเท้าบูทหมวกป้องกันอันตรายและผ้าปิดจมูก แต่หากแต่งกายไม่เรียบร้อยในเวลาทำงานก็จะมีบทลงโทษ เช่น ตักเตือนหรือปรับเงินครั้งละ 1,000 บาท ในกรณีอยู่ในที่พัก หรือนอกเวลางานก็จะแต่งตัวตามสบายเน้นความสะดวก เช่น ผู้ชายใส่โสร่งกับเสื้อกล้าม ส่วนผู้หญิงก็จะใส่ผ้าถุงพื้นบ้านกับเสื้อลวดลาย ในขณะที่หากเป็นช่วงวันหยุด หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ไปท่องเที่ยวไปซื้อของใช้ในห้างสรรพสินค้า ก็จะแต่งตัวตามสมัยนิยม เช่น เสื้อยืด กางเกงยีนส์ และรองเท้าผ้าใบ สำหรับการแต่งกายในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น ไปวัดทำบุญ หรือเทศกาลในท้องถิ่นภาคใต้ ก็จะแต่งตัวเรียบร้อยกว่าปกติ เช่น นุ่งโสร่งทอมือ ผ้าถุงลวดลายพม่า หรือผ้าพื้นถิ่นภาคใต้ ที่สื่อตามความงามแบบผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวพม่า และชาวไทย

3. คุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัด

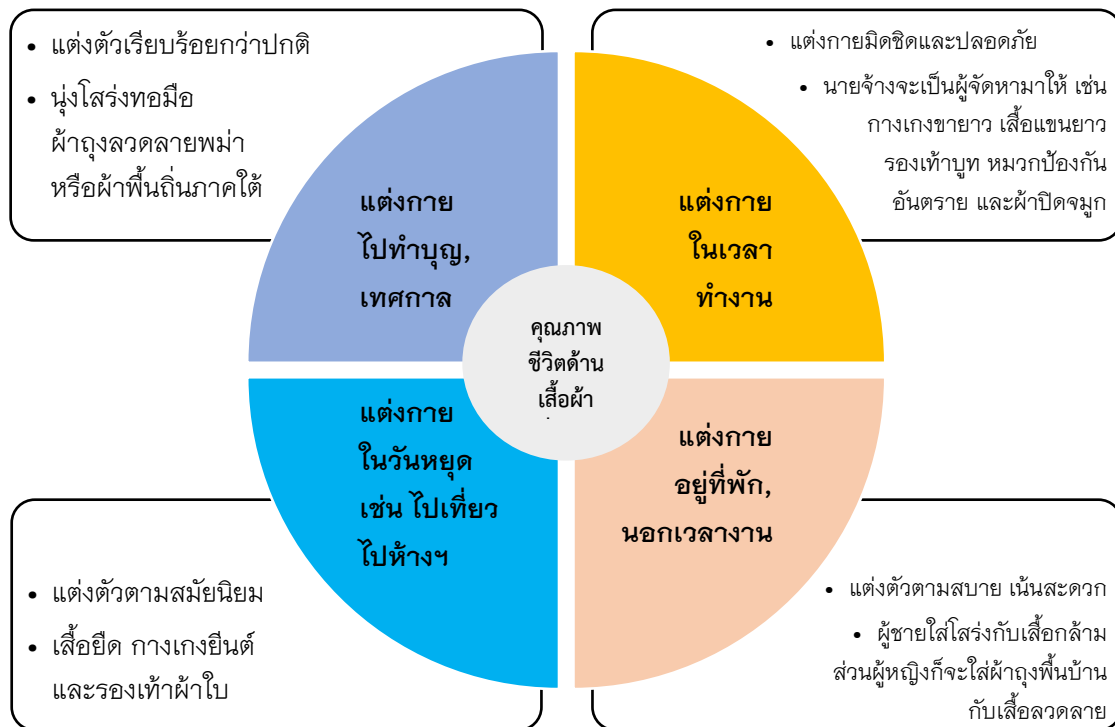
นครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า

ตารางที่ 2 รายละเอียดค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่	ด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่า	Mean	SD	แปลผล
1.	มีเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มที่เพียงพอต่อการนำมาสวมใส่ได้	3.34	0.98	ปานกลาง
2.	มีเสื้อผ้า และเครื่องนุ่งห่มที่สวมใส่เหมาะสมกับลักษณะในการทำงานได้	3.33	1.04	ปานกลาง
3.	สามารถจัดหาเสื้อผ้าหรือเครื่องนุ่งห่มมาใช้ได้	3.31	1.01	ปานกลาง
4.	มีเสื้อผ้าหรือเครื่องนุ่งห่มที่สะอาดอยู่เสมอ	3.25	1.00	ปานกลาง
5.	มีเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มที่สวมใส่ได้เหมาะสมตามโอกาสและเทศกาลต่าง ๆ	3.13	0.93	ปานกลาง
รวม		3.27	0.57	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่า อยู่ในระดับปานกลาง (Mean เท่ากับ 3.27, SD เท่ากับ 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มที่เพียงพอต่อการนำมาสวมใส่ได้ อยู่ในระดับปานกลาง (Mean เท่ากับ 3.34, SD เท่ากับ 0.98) รองลงมา คือ มีเสื้อผ้า และเครื่องนุ่งห่มที่สวมใส่เหมาะสมกับลักษณะในการทำงานได้ อยู่ในระดับปานกลาง (Mean เท่ากับ 3.33, SD เท่ากับ 1.04) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มที่สวมใส่ได้เหมาะสมตามโอกาสและเทศกาลต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง (Mean เท่ากับ 3.27, SD เท่ากับ 0.57) ตามลำดับ

จากการศึกษาสถานการณ์และคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถ สรุปองค์ความรู้ได้ ดังแผนภูมิที่ 1

ภาพที่ 1 สถานการณ์และคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช

จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยคิดว่าในมุมมองทางวิชาการจะช่วยให้การพัฒนาเกี่ยวกับสถานการณ์และคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีข้อค้นพบในลักษณะ 3S-2C ได้แก่ 1) S หมายถึง Safe เป็นการแต่งกายในเวลาทำงานต้องมิดชิดและคำนึงถึงความปลอดภัย 2) S หมายถึง Simple เป็นแต่งกายอยู่ที่พักหรือนอกเวลางานจะแต่งตัวแบบเรียบง่าย และเน้นเคลื่อนไหวสะดวก 3) S หมายถึง Stylish เป็นการแต่งกายในวันหยุดจะแต่งตัวสุภาพ มีสไตล์ และตามสมัยนิยม 4) C หมายถึง Connect เป็นการแต่งกายไปทำบุญหรือเทศกาลจะแต่งตัวเรียบร้อย สื่อความงามและเชื่อมประสานความสัมพันธ์แบบพม่ากับพื้นถิ่นภาคใต้ 5) C หมายถึง Clean มีเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มที่สะอาดและเพียงพอต่อการสวมใส่

อภิปรายผลการศึกษา

1. สถานการณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า การแต่งกายของแรงงานพม่าสามารถปรับเปลี่ยนไปตามโอกาสต่าง ๆ ได้แก่ 1) การแต่งกายในเวลาทำงานที่ต้องแต่งกายแบบมิดชิด คำนึงถึงความปลอดภัย ซึ่งส่วนใหญ่ นายจ้างจะเป็นผู้จัดหาให้ เช่น กางเกงขายาว เสื้อแขนยาว รองเท้าบูทหมวกป้องกันอันตราย และผ้าปิดจมูก แต่หากแต่งกายไม่เรียบร้อยในเวลาทำงานก็จะมีบทลงโทษ เช่น ตักเตือน หรือ

ปรับเงินครั้งละ 1,000 บาท 2) การแต่งกายเมื่ออยู่ที่พัก หรือนอกเวลางานก็จะแต่งตัวตามสบาย เน้นความสะดวก เช่น ผู้ชายใส่เสื้อกับเสื้อกล้าม ส่วนผู้หญิงก็จะใส่ผ้าถุงพื้นบ้านกับเสื้อลดลาย 3) การแต่งกายช่วงวันหยุด หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ไปท่องเที่ยวไปซื้อของใช้ในห้างสรรพสินค้า ก็จะแต่งตัวตามสมัยนิยม เช่น เสื้อยืด กางเกงยีนส์ และรองเท้าผ้าใบ 4) การแต่งกายในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น ไปวัดทำบุญ หรือเทศกาลในท้องถิ่นภาคใต้ ก็จะแต่งตัวเรียบร้อยกว่าปกติ เช่น นุ่งโจงกระเบน ผ้าถุงลดลายพม่า หรือผ้าพื้นถิ่นภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Herzberg, F. and Mausner, B. (1959) และ Vroom, V.H. (1964) กล่าวถึงเกี่ยวกับทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ว่า เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการอยู่ตลอดเวลาและมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่นเดียวกับการต้องการของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะเรื่องเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มที่สำคัญต่อความปลอดภัยในการทำงาน และเพียงพอในการสวมใส่ตามโอกาสต่าง ๆ ทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของมนธ หิรัญญิก (2562) และมูลนิธิอารมณ พงศ์พจน์ (2559) ได้กล่าวไว้ว่า การแต่งกาย หรือเครื่องนุ่งห่มที่สามารถการจัดหาให้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการแต่งกายของแรงงานสัญชาติพม่ามีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคม แต่แรงงานสัญชาติพม่าได้คัดสรรสิ่งที่เหมาะสมแก่โอกาส และสถานที่ ที่สามารถสร้างคุณค่าได้ เช่น การทำงาน การท่องเที่ยว การไปทำบุญและสามารถจัดหาเสื้อผ้า หรือเครื่องนุ่งห่มที่เป็นสัดส่วนตามความจำเป็นและสื่อถึงความงดงามของวัฒนธรรมการแต่งกายได้อย่างบูรณาการ ผู้เขียนเห็นว่าไม่ว่ามนุษย์คนไหนหรือเชื้อชาติใดมีความต้องการด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเพื่อปกปิดร่างกายทั้งสิ้น แต่อาจจะต่างกันตามลักษณะการใช้สอย เช่น สวมใส่เพื่อการทำงาน สวมใส่เพื่อพักผ่อน สวมใส่เพื่อท่องเที่ยว หรือสวมใส่ในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ทั้งนี้สถานการณ์ด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชก็เช่นกัน

2. คุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่า อยู่ในระดับปานกลาง (Mean เท่ากับ 3.27, SD เท่ากับ 0.57) สอดคล้องกับการศึกษาของเดโช แชน้ำแก้ว, พระสุธีรัตนบัณฑิต และปาริชาติ วลัยเสถียร (2562) พบว่าคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีความแตกต่างกับผลการศึกษาของวงพักรตร์ ภูพันธ์ศรี และพีสสัลลณี อารังค์วรกุล (2561) พบว่าแรงงานสัญชาติพม่ามีความพึงพอใจในด้านเครื่องนุ่งห่มอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) และของพระมหาอดิเดช สติวโร, ธรรมปพร หงษ์ทอง, สุเมธ บุญมะยา, พระมหาวิรัชชัย วรินทร์โท และสุริย์พร แซ่เอี้ยบ (2560) ที่สรุปว่า คุณภาพชีวิต โดยเฉพาะด้านการแต่งกายหรือเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ซึ่งข้อค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้เห็นว่า คุณภาพชีวิต

ด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าคุณภาพชีวิตโดยทั่วไป จึงต้องมีการพัฒนาในด้านนี้ให้มากขึ้นโดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติการ

1. แรงงานสัญชาติพม่ามีคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเกี่ยวกับการมีเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มที่เพียงพอต่อการนำมาสวมใส่ได้ โดยเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าแรงงานสัญชาติพม่าสามารถจัดหาหรือได้รับเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มที่เพียงพอต่อการใช้อยู่ ควรที่จะดำเนินการในลักษณะนี้ต่อไปและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

2. แรงงานสัญชาติพม่ามีคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเกี่ยวกับการมีเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มที่สวมใส่ได้เหมาะสมตามโอกาสและเทศกาลต่าง ๆ โดยเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง นายจ้างหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดูแล ช่วยเหลือ การดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และสนับสนุนให้แรงงานสัญชาติพม่ามีเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มที่สวมใส่ได้เหมาะสมตามโอกาสและเทศกาลต่าง ๆ ในลักษณะนี้ให้มากขึ้นเพื่อเชื่อมเชื่อมประสานความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชกับจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแรงงานสัญชาติพม่า

2. ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการต่อคุณภาพชีวิตด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นถึงความต้องการด้านเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าเอง

3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขลักษณะในการสวมใส่เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของแรงงานสัญชาติพม่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ดีมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงแรงงาน. (2561). แนวทางในการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2561 สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ณ ศูนย์ OSS และ ศปก.บต. กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน.
- เดโช แชน้ำแก้ว, พระสุธีรัตนบัณฑิต และปาริชาติ วลัยเสถียร. (2562). แรงงานข้ามชาติ: คุณภาพชีวิตและการสร้างคุณค่าบนประสบการณ์ ณ ถิ่นปลายทาง กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมหาจุฬานาครธรรมศน์, 6(1), 305-325.

- เดโช แชน้ำแก้ว. (2562). *แรงงานพม่า: คุณภาพชีวิตและการสร้างความหมายใหม่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- บุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์. (2558). *ย้อนมองสถานการณ์แรงงานข้ามชาติในรอบปี 2558*. กรุงเทพฯ: รัฐสภาสาร.
- พระมหาดิเดช สติวโร, ธรรมณพพร หงษ์ทอง, สุเมธ บุญมะยา, พระมหาวิริษัณห์ วรินทร์โทและสุริย์พร แซ่เอี้ยบ. (2560). พฤติกรรมกลุ่มเชิงพุทธของแรงงานข้ามชาติชาวพม่ากับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 24(4), 1112-1228.
- มนธร หิรัญญิก. (2562). *การแต่งกายของประเทศสมาชิกอาเซียนและผลกระทบด้านวัฒนธรรมการแต่งกายในประเทศไทย* [บทวิเคราะห์]. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2562, จาก <http://monthonhiranyik.blogspot.com/>
- มูลนิธิอารมณ พงศ์พจน์. (2559). *สหภาพแรงงานกับการปกป้องสิทธิแรงงานข้ามชาติ* [บทวิเคราะห์]. สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2562, จาก <http://aromfoundation.org/2016/สหภาพแรงงานกับการปกป้อง/>
- แรงงานจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2561). *รายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดนครศรีธรรมราช*. นครศรีธรรมราช: สำนักงานแรงงานจังหวัดนครศรีธรรมราช.
- วงพัทตร์ ภูพันธ์ศรี และพีสสลลล์ อารังศ์วรกุล. (2561). คุณภาพชีวิตและความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่สถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุหญิง. *วารสารจันทรเกษมสาร*, 24(4), 110-125.
- ศิริชัย เพชรรักษ์ และชยสร สมบุญมาก. (2559). ตลาดแรงงานของไทยในอนาคต. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(3), 99-113.
- สุทธิพร บุญมาก. (2560). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Cochran, W.G. (1997). *Sampling techniques*. New York: John Wiley & sons.
- Herzberg, F. & Mausner, B. (1959). *Motivation to Work*. New York: McGraw-Hill.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological review*, 50(4), 370.
- Ritchie, J. & Lewis, J. (2003). *Qualitative Research Practice*. London: Sage.
- Vroom, V.H. (1964). *Work and Motivation*. New York: John Wiley & Sons.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

นิรมล ช่อม¹

¹สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ชั้นปีที่ 2-5 ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 357 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบวัดทักษะการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 42.90 รองลงมา มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูงมาก ร้อยละ 29.70 มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 23.20 และมีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 4.20 ตามลำดับ และ 2) การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับเพศ ระดับชั้นและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

The Relationship between the Literacy of Information Technology and Communication and the Academic Achievement of The Students at Chandrakasem Rajabhat University

Niramon Chaum¹

¹Library and Information Science Program Faculty of Humanities and Social Sciences, Chandrakasem Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of knowledge in terms of information and communication technology of undergraduate students and 2) to study the relationship between knowledge in terms of information and communication technology, and academic achievement of undergraduate students studying in Chandrakasem Rajabhat University. The sample was comprised of 357 students who were studying in Chandrakasem Rajabhat University. The test of knowledge in information and communication technology was employed as the main instrument to collect data concerning the level of students' knowledge. Descriptive statistics used in the research were frequency, percentage, average, and standard deviation. Chi-square correlation test was used to investigate the relationship between the level of knowledge in terms of information and communication technology and students' academic achievement.

The results of the research revealed that 1) The majority of students participating in this study (42.90%) had high level of knowledge in information and communication technology; followed by the second group whose knowledge in information and communication technology was found to be at the highest level 29.70%; 23.20% at medium level; and finally 4.20% at low level. Regarding the relationship between the level of information and communication technology knowledge and academic achievement, these two variables were found to be correlated with statistical significance at the level of .05. In addition, the level of knowledge in information and communication technology was also found to be correlated with gender with statistical significance at the level of .05.

Keywords: Knowledge Information and Communication Technology (ICT), Academic Achievement

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นยุคแห่งการติดต่อสื่อสารไร้พรมแดน มีการประดิษฐ์คิดค้น พัฒนาลิขิตอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น มนุษย์จึงได้เห็นความสำคัญของข้อมูล และใช้เสริมปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี ความเจริญก้าวหน้าที่ไม่หยุดยั้งของเทคโนโลยีทำให้มนุษย์ต้องเรียนรู้และปรับเปลี่ยนตนเองให้ทันต่อวิทยาการใหม่ ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม มีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ องค์การต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างโอกาสใหม่ ๆ ให้แก่องค์กร เช่น การปรับเปลี่ยนโครงสร้างดำเนินงานขององค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการบริการสร้างความสัมพันธ์และการแข่งขัน องค์การต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มนุษย์ทุกคนควรเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในประเทศให้ก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลจากการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้องค์กร หรือหน่วยงานต้องเรียนรู้และนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมและทันสมัยเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในองค์กรหรือหน่วยงานของตน เทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารงานอย่างมาก (เอกราช เครือศรี, 2558)

แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557-2561) มียุทธศาสตร์ที่ 1 ในการพัฒนาทุนมนุษย์ให้เข้าถึงและรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อดำรงชีวิตและประกอบอาชีพอย่างพอเพียงด้วยแนวคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากการบริการ ICT (Participatory People) (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2557) โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ผู้เรียนให้มากขึ้น ซึ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ มีวิจักษณ์ญาณและรู้เท่าทันเพื่อให้ประเทศเป็นสังคมอุดมปัญญา (Smart Thailand) อันนำไปสู่สังคมฐานความรู้และนวัตกรรมอย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้สถานการณ์ที่ยังคงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในอนาคตไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง พลังงาน และสิ่งแวดล้อมตลอดจนเทคโนโลยี ทำให้จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมและสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศให้เข้มแข็ง การผสมผสานเศรษฐกิจกับ

เทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระตุ้นให้เกิดเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) ซึ่งเป็นการนำเทคโนโลยีความคิดสร้างสรรค์และความรู้ที่เหมาะสมมาพัฒนาให้เกิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องมีบทบาทมากขึ้นในการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างสรรค์องค์ความรู้หรือนวัตกรรมภายใต้การสนับสนุนของรัฐในด้านงบประมาณและทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง ต่อยอดความรู้และการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556)

จากผลการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษา พ.ศ. 2551 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติโดยการรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูอาจารย์ ผู้สอนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารในการเรียนการสอนและการวิจัยจากสถานศึกษาทั่วประเทศ ครอบคลุมทุกระดับการศึกษา ประกอบด้วยการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียน ผลสำรวจแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาทุกระดับมีการใช้คอมพิวเตอร์เป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารที่สำคัญ โดยมีคอมพิวเตอร์ในระดับการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 55.0 เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราส่วนนักเรียน/นักศึกษา ต่อเครื่องคอมพิวเตอร์ พบว่า ระดับอุดมศึกษา 11 คนต่อเครื่อง ส่วนอัตราส่วนของครูอาจารย์ ผู้สอนต่อเครื่องคอมพิวเตอร์ในระดับอุดมศึกษา เท่ากับ 3 คนต่อเครื่อง ในสถานศึกษาทุกระดับส่วนใหญ่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ระดับอุดมศึกษามีการเชื่อมต่อไร้สายสูงสุดร้อยละ 93.3 และต่ำสุดในระดับพื้นฐาน เพียงร้อยละ 19.6 สำหรับการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเป็นฐานในการเรียนรู้ พบว่าส่วนใหญ่ครู/อาจารย์/ผู้สอนมีเครื่องคอมพิวเตอร์และอีเมลเป็นของตนเอง ยกเว้นระดับพื้นฐานที่มีเพียงร้อยละ 37.9 เท่านั้น นอกจากนี้ ผลสำรวจได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างด้านเทคโนโลยีและสื่อสารในแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องหลักสูตรด้านเทคโนโลยี และการสื่อสารที่เปิดสอน การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร งบประมาณ การวางแผนงานเกี่ยวกับเทคโนโลยีและการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อบริหารจัดการ และการวิจัยด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ตลอดจนการให้ความสำคัญของเทคโนโลยี และสื่อสาร และความพร้อมของสถานศึกษาและบุคลากรด้านเทคโนโลยีและสื่อสาร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561)

การยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จได้ ผู้เรียนต้องสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาด้วยการใช้ประโยชน์จากการบูรณาการอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวันให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวก ตลอดจนสร้างห้องเรียนแห่งอนาคตเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการศึกษาใน 3 มิติ ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ คือ เพิ่มศักยภาพการศึกษาค้นคว้าและการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้แบบออนไลน์ การเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้โดยไม่ขาดความต่อเนื่องด้วยการใช้อุปกรณ์

ส่วนตัวที่ทันสมัย และความหลากหลายของการเรียนรู้ คือ การเพิ่มความสามารถและอิสระในการเลือกวิธีการและสื่อการเรียนรู้ให้หลากหลายรูปแบบในห้องเรียนแห่งอนาคต (ปาวิต สารมะโน, 2559)

นับได้ว่าการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีบทบาทในทุกวงการและจะทวีความสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่เป็นแกนหลักของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ อันนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป จึงควรศึกษาการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย เพราะนักศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องการทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งต้องการเข้าถึงสารสนเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ทำให้นักศึกษาในศตวรรษนี้ต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จึงได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าไปใช้กันอย่างแพร่หลาย มหาวิทยาลัยของภาครัฐและเอกชนมีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยในงานสอนและงานเชิงบริหาร อีกทั้งยังมีการเชื่อมต่อเครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในมหาวิทยาลัยและเชื่อมต่อในระดับประเทศ ตลอดจนระดับนานาชาติทั่วโลกโดยอาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เกิดเป็นชุมชนบนเครือข่ายขึ้น การใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ เป็นตัวกลางเชื่อมทำให้ระบบการเรียนการสอนเกิดขึ้นได้ ตลอดเวลาและสามารถส่งข่าวสารถึงกันได้เนื่องจากเทคโนโลยีเครือข่ายทำให้ระยะทางไร้ความหมาย สามารถขนส่งข้อมูล ครึ่งละจำนวนมาก ๆ และรวดเร็ว (ภาสกร เพ็ชรประไพ, 2548)

เทคโนโลยีสารสนเทศมีให้เลือกมากมายตามความต้องการของผู้ใช้ แต่การเลือกใช้ก็ควรจะเหมาะสมและมีประโยชน์ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคตก็ต้องเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นักศึกษาควรปรับตัวและเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับชีวิตประจำวันและอนาคต สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือนักศึกษาเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างไรจึงจะไม่ก่อให้เกิดปัญหากับครอบครัวและสังคม เนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นวัยแห่งการเรียนรู้และเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมได้มีการบริการด้านไอทีที่หลากหลายและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษา ได้แก่ ห้องเรียนอัจฉริยะ ระบบ WIFI ภายในมหาวิทยาลัย ห้องบริการอินเทอร์เน็ต ห้องคอมพิวเตอร์สำหรับสืบค้นข้อมูล ห้องเรียนอีเลิร์นนิ่ง เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับบริการ รวม 338 ชุด (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 2561) แต่เนื้อหาที่อยู่ในอินเทอร์เน็ตมีทั้งประโยชน์และโทษ หากนักศึกษาได้รับข้อมูลที่เท็จจริง หรือได้รับข้อมูลจากผู้ไม่หวังดีที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือประกอบอาชีพไม่สุจริต นักศึกษาเหล่านั้นอาจจะถูกชักนำไปในทางที่เลวร้ายได้

ซึ่งผลที่เกิดขึ้นก็ปรากฏให้เห็นอยู่บ่อย ๆ นอกจากนั้นปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนสูงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล เกมเป็นสิ่งที่น่าหลงใหลสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างชนิดถอนตัวไม่ขึ้น ความรุนแรงและสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ในเกมมีผลต่อพฤติกรรมที่ไม่น่าเชื่อว่าจะเกิดขึ้นได้ในเด็กและเยาวชน ดังนั้น จึงจะต้องมีการดูแลและควบคุมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิด (อรรถพล กิตติธนาชัย, 2555)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม เพื่อจะทำให้ทราบถึงข้อเท็จจริงของลักษณะการใช้เทคโนโลยีของนักศึกษาว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือไม่ ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูลเพื่อนำผลวิจัยเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาระบบบริการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทั้งด้านการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยี ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อันจะส่งผลให้นักศึกษามีทักษะการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ชั้นปีที่ 2-5 ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 3,325 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ชั้นปีที่ 2-5 ประจำปีการศึกษา 2561 โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างจากประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นและยอมรับความคาดเคลื่อนได้ ร้อยละ 5 จากนั้นคำนวณหาขนาดตัวอย่างจากสูตรของยามานะ (Yamane, 1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 357 คน

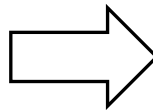
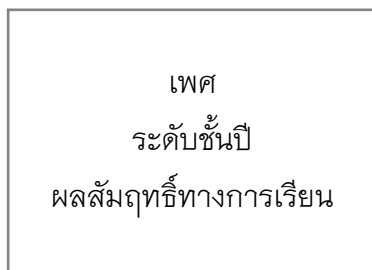
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ ระดับชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 1. ระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย 7 ทักษะ ได้แก่
 - 1.1 การกำหนดขอบเขตสารสนเทศ

- 1.2 การเข้าถึงสารสนเทศ
- 1.3 การจัดการสารสนเทศ
- 1.4 การบูรณาการสารสนเทศ
- 1.5 การประเมินสารสนเทศ
- 1.6 การสร้างสรรค์สารสนเทศ
- 1.7 การสื่อสารสารสนเทศ
2. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

1. ระดับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษา
 - 1.1 การกำหนดขอบเขตสารสนเทศ
 - 1.2 การเข้าถึงสารสนเทศ
 - 1.3 การจัดการสารสนเทศ
 - 1.4 การบูรณาการสารสนเทศ
 - 1.5 การประเมินสารสนเทศ
 - 1.6 การสร้างสรรค์สารสนเทศ
 - 1.7 การสื่อสารสารสนเทศ
2. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบทดสอบวัดระดับทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาโดยศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจากหนังสือ วารสาร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

รายละเอียดของเครื่องมือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบทดสอบ ได้แก่ เพศ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรทางการเรียน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบเกี่ยวกับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของ The iSkills 7 มาตรฐาน (Macklin, 2007) ได้แก่

มาตรฐานด้านการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐานที่ 1 ผู้รู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสามารถในการกำหนดขอบเขตสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อระบุความต้องการสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 2 ผู้รู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การรู้เกี่ยวกับการรวบรวม และรู้วิธีที่จะจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศ ระบุแหล่งสารสนเทศ

มาตรฐานที่ 3 ผู้รู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสามารถในการจัดการสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อประยุกต์ใช้สารสนเทศในองค์กรหรือการใช้รูปแบบการจัดหมวดหมู่สารสนเทศ

มาตรฐานที่ 4 ผู้รู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสามารถในการบูรณาการสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อตีความหมาย เชื่อมโยงสังเคราะห์สรุป เปรียบเทียบ และเปรียบเทียบสารสนเทศได้

มาตรฐานที่ 5 ผู้รู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสามารถในการประเมินสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการประเมินระดับของสารสนเทศที่สอดคล้องกับความต้องการตอบสนองของวัตถุประสงค์และปัญหา รวมทั้งความทันสมัยของเนื้อหา

มาตรฐานที่ 6 ผู้รู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสามารถในการสร้างสรรค์สารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการปรับแต่งการประยุกต์การออกแบบประดิษฐ์ หรือสร้างสรรค์สารสนเทศ

มาตรฐานที่ 7 ผู้รู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสามารถในการสื่อสารสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการสื่อความสารสนเทศในบริบทสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยแบ่งการทดสอบการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารออกเป็น 7 มาตรฐาน มาตรฐานละ 5 ข้อรวมเป็นแบบทดสอบทั้งสิ้นจำนวน 35 ข้อ โดยผู้วิจัยได้ออกแบบให้แบบทดสอบเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบที่มี 4 ตัวเลือก ในแต่ละข้อมีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

และกำหนดให้เกณฑ์การให้คะแนนมีเพียง 2 ค่า คือ ตอบถูกต้องค่าคะแนนเท่ากับ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบได้ค่าคะแนนเท่ากับ 0 คะแนนซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์ในการวัดการรู้สารสนเทศและการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระหว่างร้อยละ 1-20 หมายถึง มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับต่ำที่สุด
ระหว่างร้อยละ 21-40 หมายถึง มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับต่ำ
ระหว่างร้อยละ 41-60 หมายถึง มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับปานกลาง
ระหว่างร้อยละ 61-80 หมายถึง มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับสูง
ร้อยละ 81 ขึ้นไป หมายถึง มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระดับสูงมาก

จากนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาความตรง (Validity) ของแบบทดสอบและดำเนินการตรวจสอบ ค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบทดสอบ โดยนำไปทดสอบกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2-5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงด้วยวิธีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคอนบาร์ค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลปรากฏว่ามีค่าเท่ากับ 0.905 แสดงว่าแบบทดสอบมีความเที่ยงตรงสูง

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 357 คน เก็บข้อมูลโดยให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบโดยตรง โดยมีหนังสือขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์ประจำวิชา เพื่อขอเวลาสำหรับทดสอบนักศึกษา
2. ผู้วิจัยเก็บแบบทดสอบคืนจากนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมารวบรวม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป
3. ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ถึง 5 รวม 35 คน ซึ่งแบ่งตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 ระดับ ๆ ละ 7 คน โดยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS นำข้อมูลที่รวบรวมจากการทดสอบที่ตรวจสอบความถูกต้องแล้ว นำมาวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อธิบายข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบทดสอบ ได้แก่ เพศ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษา

2. การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์โดยใช้สถิติค่าไคสแควร์วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษามหาวิทยาลัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.80 เพศชาย ร้อยละ 48.20 ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 33.30 ชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 33.10 ชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 29.10 และชั้นปีที่ 5 ร้อยละ 4.50

นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนส่วนมากอยู่ในระดับดีร้อยละ 25.80 รองลงมาอยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 24.90 อยู่ในระดับอ่อนร้อยละ 19.00 อยู่ในระดับอ่อนมากร้อยละ 16.50 อยู่ในระดับดีมากร้อยละ 13.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ระดับการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาจำแนกตามระดับการรับรู้

ข้อที่	ระดับการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	จำนวน	ร้อยละ
1	ระดับต่ำที่สุด (ร้อยละ 1-20)	-	-
2	ระดับต่ำ (ร้อยละ 21-40)	15	4.20
3	ระดับปานกลาง (ร้อยละ 41-60)	83	23.20
4	ระดับสูง (ร้อยละ 61-80)	153	42.90
5	ระดับสูงมาก (ร้อยละ 81 ขึ้นไป)	106	29.70
รวม		357	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 42.90 รองลงมา มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูงมาก ร้อยละ 29.70 มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 23.20 และมีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 4.20 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาจำแนกตามมาตรฐาน

ข้อที่	รายการ	ร้อยละ	ระดับการรับรู้
1	การกำหนดขอบเขตสารสนเทศ	70.52	สูง
2	การเข้าถึงสารสนเทศ	70.25	สูง
3	การจัดการสารสนเทศ	70.61	สูง
4	การบูรณาการสารสนเทศ	72.89	สูง
5	การประเมินสารสนเทศ	70.20	สูง
6	การสร้างสรรค์สารสนเทศ	73.28	สูง
7	การสื่อสารสารสนเทศ	68.52	สูง
รวม		70.90	สูง

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษามีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 70.90 และเมื่อพิจารณาแต่ละมาตรฐานแล้ว พบว่า นักศึกษามีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศแต่ละมาตรฐานอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับจากคะแนนมากไปหาน้อย ดังนี้ การสร้างสรรค์สารสนเทศ ร้อยละ 73.28 รองลงมา ได้แก่ การบูรณาการสารสนเทศ ร้อยละ 72.89 การจัดการสารสนเทศ ร้อยละ 70.61 การกำหนดขอบเขตสารสนเทศ ร้อยละ 70.52 การเข้าถึงสารสนเทศ ร้อยละ 70.25 การประเมินสารสนเทศ ร้อยละ 70.20 และการสื่อสารสารสนเทศ ร้อยละ 68.52 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับเพศของนักศึกษา

เพศ	ระดับการรู้เทคโนโลยี					รวม	Chi-Square
	ต่ำที่สุด	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูงมาก		
ชาย	-	9	68	74	21	172	72.872*
หญิง	-	6	15	79	85	185	
รวม	-	15	83	153	106	357	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับเพศของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาที่เป็นเพศหญิงมีระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 85 คน และนักศึกษาที่เป็นเพศชายมีระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูง จำนวน 74 คน

**ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับระดับชั้น
ของนักศึกษา**

ระดับชั้น	ระดับการรู้เทคโนโลยี					รวม	Chi-Square
	ต่ำที่สุด	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูงมาก		
ปีที่ 2	-	6	54	52	6	118	87.302*
ปีที่ 3	-	3	19	52	45	119	
ปีที่ 4		3	9	44	48	104	
ปีที่ 5		3	1	5	7	16	
รวม	-	15	83	153	106	357	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับระดับชั้นของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 2 มีระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 54 คน นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 มีระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูง จำนวน 52 คน นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 4 มีระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 48 คน และนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 5 มีระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 7 คน

**ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของนักศึกษา**

ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	ระดับการรู้เทคโนโลยี					รวม	Chi-Square
	ต่ำที่สุด	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูงมาก		
อ่อนมาก	-	4	22	27	6	59	89.246*
อ่อน	-	2	35	30	1	68	
พอใช้	-	3	14	40	32	89	
ดี	-	3	6	37	46	92	
ดีมาก	-	3	6	19	21	49	
รวม	-	15	83	153	106	357	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยส่วนใหญ่

นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับอ่อนมาก มีระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูง จำนวน 27 คน นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับอ่อน มีระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 35 คน นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับพอใช้มีระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูง จำนวน 40 คน นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับดีมีระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 46 คน และนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับดีมากมีระดับการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 21 คน

อภิปรายผลการวิจัย

1. นักศึกษามีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 70.90 และเมื่อพิจารณาแต่ละมาตรฐานแล้ว พบว่า นักศึกษามีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศแต่ละมาตรฐานอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การรู้สารสนเทศและการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่กลายเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นมากขึ้นเรื่อย ๆ ในยุคที่สังคมและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และมีความสำคัญสำหรับการศึกษาทุกระดับและทุกสาขาวิชา เป็นกลยุทธ์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อต่อการเรียนรู้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ทำให้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน ดังนั้น ผู้ที่จะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คือ บุคคลที่สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อสารสนเทศมีความสำคัญ สถาบันการศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศและเป็นผู้รู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งถือเป็นกระบวนการทางปัญญาที่สร้างความเข้าใจในด้านความต้องการสารสนเทศ การค้นหาการประเมิน การใช้สารสนเทศ และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความสามารถและทักษะหลายประการ ประกอบด้วย ความสามารถด้านการคิด ตัดสินใจ ทักษะด้านการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งต้องมีความรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้เรียนในการแสวงหาและใช้สารสนเทศให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนตัวและสังคม ถือได้ว่าเป็นบทบาทของสถานศึกษาที่จะต้องขับเคลื่อนการศึกษาให้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนเป็นผู้รู้สารสนเทศและรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยเร่งด่วนและจริงจัง นักศึกษาระดับอุดมศึกษามีความต้องการทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีความต้องการในการเข้าถึงสารสนเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ทำให้นักศึกษาในศตวรรษนี้ต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารมากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ได้มีการนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศเข้าไปใช้กันอย่างแพร่หลาย มหาวิทยาลัยของภาครัฐและเอกชนมีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยในงานสอนและงานเชิงบริหาร อีกทั้งยังมีการเชื่อมต่อเครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในมหาวิทยาลัยและเชื่อมต่อในระดับประเทศ ตลอดจนถึงระดับนานาชาติทั่วโลกโดยอาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เกิดเป็นชุมชนบนเครือข่ายขึ้น การใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นตัวกลางเชื่อมทำให้ระบบการเรียนการสอนเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและสามารถส่งข่าวสารถึงกันได้เนื่องจากเทคโนโลยีเครือข่ายทำให้ระยะทางไร้ความหมาย สามารถขนส่งข้อมูลครั้งละจำนวนมาก ๆ และรวดเร็ว (ภาสกร เพ็ชรประไพ, 2548) รวมทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมได้มีการบริการด้านไอทีที่หลากหลายที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษา ได้แก่ ห้องเรียนอัจฉริยะ ระบบ WIFI ภายในมหาวิทยาลัย ห้องบริการอินเทอร์เน็ต ห้องคอมพิวเตอร์สำหรับสืบค้นข้อมูล ห้องเรียนอีเลิร์นนิ่ง เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับบริการ รวม 338 ชุด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมมีระดับการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูง

2. การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับอ่อนมากมีระดับการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ ศลิษา เลี่ยมสุวรรณ (2555) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้สารสนเทศและการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ผลการวิจัยพบว่าระดับการเรียนรู้สารสนเทศและการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับดีเยี่ยม มีระดับการเรียนรู้สารสนเทศและการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดีเยี่ยมมีความถนัดในศาสตร์และสาขาที่ตนเองศึกษา จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง แต่ไม่ได้สนใจเรียนรู้ทักษะด้านอื่น ๆ โดยส่วนใหญ่ นักศึกษากลุ่มนี้มีความรู้ ทักษะ และ ความชำนาญเฉพาะศาสตร์สาขาที่ตนเองกำลังศึกษา มักจะใช้เวลาส่วนใหญ่รับผิดชอบในเรื่องการเรียน เก็บตัวอ่านหนังสือเรียน จับกลุ่มทบทวนบทเรียน และเรียนกวดวิชาเพิ่มเติม จึงไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมหากไม่มีผลกับคะแนนโดยตรง จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดีเยี่ยม แต่จะไม่สนใจความรู้รอบตัวที่นอกเหนือจากตำราเรียนเท่าที่ควร ซึ่งจะแตกต่างจากนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับอ่อนมาก แต่มีระดับการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอยู่ในระดับสูง เพราะนักศึกษากลุ่มนี้จะให้ความสนใจกับเรื่องอื่นที่อยู่รอบ ๆ ตัวมากกว่าเรื่องเรียน โดยเฉพาะเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคม

การเล่นเกมออนไลน์ และกิจกรรมออนไลน์อื่น ๆ จึงทำให้นักศึกษากลุ่มนี้มีการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับดีมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. ควรจัดโครงการอบรมเพื่อการรู้สารสนเทศและการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้แก่นักศึกษาเป็นประจำทุกปี
2. มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้นักศึกษารู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยการสนับสนุนอุปกรณ์และเทคโนโลยีให้เพียงพอและพร้อมใช้งานได้จริง
3. ผู้สอนควรบูรณาการการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยผลกระทบด้านการศึกษาและการดำเนินชีวิตอันเนื่องจากการไม่มีทักษะการรู้สารสนเทศและการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย
2. ควรศึกษาบทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2557). *ร่างแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 3) ของประเทศไทย พ.ศ. 2557-2561*. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2561, จาก <http://itc.ddc.moph.go.th>
- ปวิศ สารมะโน. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมประเมินการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ปริญาดุขฎฐิบัณทิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ภาสกร เพ็ชรประไพ. (2548). *การศึกษาความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. (2561). *จำนวนนักศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2561, จาก <http://reg.chandra.ac.th>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2556). *แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). *ความพร้อมของสถานศึกษาและบุคลากรด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร*. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2561, จาก <http://www.nso.go.th/>

- ศลิษา เลี่ยมสุวรรณ. (2555). การเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศและการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัย: กรณีศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสารสนเทศ). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.
- อรรถพล กิตติธนาชัย. (2555). พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่สัมพันธ์ต่อสมรรถนะของนักเรียนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) (ปริญญามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- เอกราช เครือศรี. (2558). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 25(32), 202-209.
- Macklin, S. A. (2007). iSkills and ICT literacy assessment: Building a case for collaboration between school and academic librarians. Retrieved April 16, 2010, from http://eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/43/41/c8.pdf
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row Publication.

จากเมล็ดข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงสู่อาหารว่าง: ทางเลือกในการสร้างรายได้บนฐานแนวคิดว่าการพึ่งตนเอง

ปฐวิชญ์ พิศาลพันธ์¹

¹คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการความรู้เกี่ยวกับอาหารว่างของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง 2) จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับอาหารว่างให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง และ 3) ประเมินความพึงพอใจและผลลัพธ์จากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง โดยเลือกบ้านดอนนาค ตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุงเป็นพื้นที่วิจัย การรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม การสนทนาตามธรรมชาติ การจดบันทึก การบันทึกเสียง และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏ

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับอาหารว่างในเรื่องการทำข้าวเกรียบ ข้าวแต่น้ำผลไม้ ข้าวผสมธัญพืชอบกรอบ และแพนเค้ก 2) ฐานการเรียนรู้แบ่งเป็น 4 ฐาน ซึ่งใช้การสาธิตวิธีประกอบอาหารโดยวิทยากร และการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ และ 3) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงมีความพึงพอใจจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโดยภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.62 \pm 0.28$) ความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\mu = 4.84 \pm 0.24$) รองลงมาคือด้านการดำเนินการ ($\mu = 4.63 \pm 0.29$) และด้านวิทยากร ($\mu = 4.50 \pm 0.39$) ตามลำดับ ประเด็นความสุขที่ได้รับจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\mu = 4.94 \pm 0.25$) หลังจากการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติผ่านไป 3 เดือน ได้มีการประเมินผล ซึ่งพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงทุกรายได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการไปใช้ประกอบอาหารว่างเพื่อรับประทานในครัวเรือน รวมทั้งได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่บุคคลแวดล้อมหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาโครงการฝึกอบรม เพื่อยกระดับรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงต่อไป

คำสำคัญ: การฝึกอบรม การพึ่งตนเอง ข้าวสังข์หยด

From Sangyod Muang Phatthalung Rice Grains to Light Meals: Alternative Way to Generate Income Based on Self-Reliance Concept

Purawich Phitthayaphinant¹

¹Faculty of Technology and Community Development, Thaksin University

Abstract

This research aimed to: 1) study the Sangyod Muang Phatthalung rice farmers' knowledge needs regarding light meals, 2) provide the training workshop on making light meals from rice produce, and also 3) evaluate satisfaction and outcome of the training workshop. Donnood village, Khuan Kanun sub-district, Khuan Kanun district, Phatthalung province was selected as the research area. Primary data were collected using several tools and methods: a structured questionnaire, an unstructured interview, a focus group discussion, a natural conversation, a field note, a recording, and a non-participant observation from the Sangyod Muang Phatthalung rice farmers. The data were analyzed using descriptive statistics and manifest content analysis.

The results revealed the following findings. 1) the Sangyod Muang Phatthalung rice farmers needed knowledge regarding light meals, i.e., making crispy cracker (Khao Kriab), fruit juice rice cracker (Khao Tan), rice chip with cereal, and pancake. 2) There were 4 learning stations using demonstration and explanation given by the keynote speakers, and learning by doing. 3) the Sangyod Muang Phatthalung rice farmers were most satisfied with the overall training workshop ($\mu = 4.62 \pm 0.28$). Among the satisfaction level on the training workshop aspects, the aspect of benefits received was ranked the highest in terms of average rating ($\mu = 4.84 \pm 0.24$), followed by the operation ($\mu = 4.63 \pm 0.29$), and the keynote speakers ($\mu = 4.50 \pm 0.39$), respectively. In addition, the aspects concerning happiness received from the training workshop was ranked the highest average rating ($\mu = 4.94 \pm 0.25$). The training workshop was evaluated three months later. It was found that all Sangyod Muang Phatthalung rice farmers applied knowledge to make light meals for eating in their household. Furthermore, they transferred their knowledge and experience to other people. The related government agencies could benefit from the application of these research findings to enable development planning of training workshop to generate income of the Sangyod Muang Phatthalung rice farmers.

Keywords: Training, Self-reliance, Sangyod Rice

Received: 05 August 2020

Revised: 07 October 2020

Accepted: 29 October 2020

บทนำ

ผลการสำรวจเบื้องต้น (Preliminary Survey) จากการสนทนากลุ่มกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงพบว่า สภาพทั่วไปของหมู่ที่ 2 บ้านดอนนุด ตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุงเป็นภูมิทัศน์เกษตรแปลงเล็ก ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาชีพ แต่ละครัวเรือนมี 2 วิธีการผลิต ทั้งผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนและเพื่อขาย ส่งผลให้กิจกรรมการผลิตทางการเกษตรมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นพืช สัตว์ และสัตว์น้ำ เช่น ข้าว ยางพารา พริก ถั่วฝักยาว งามดำ ไก่ เป็ด โค ปลาตุ๊ก ปลานิล

การทำนาข้าวเป็นกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของประชากรในพื้นที่ โดยเฉพาะข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ซึ่งเป็นสินค้าลำดับต้น ๆ และเป็นข้าวชนิดแรกของประเทศไทยที่จดทะเบียนเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication หรือ GI) ซึ่งเป็นตัวบ่งบอกถึงความเชื่อมโยงระหว่างความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้ากับแหล่งกำเนิดในฐานะเป็นตัวบ่งชี้สำคัญของคุณภาพสินค้า โดยใช้ชื่อว่า “ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง” ในปัจจุบันข้าวพันธุ์นี้ถือเป็นสินค้าเกษตรที่มีชื่อเสียงของจังหวัดพัทลุง และเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภคที่เน้นอาหารเพื่อสุขภาพ รวมทั้งกลุ่มผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของอาหาร

การทำนาข้าวใช้แรงงานครัวเรือนเป็นหลัก ทั้งแรงงานคู่สามี-ภรรยา (เกษตรกรผู้เป็นเจ้าของนาข้าวและคู่สมรส) และแรงงานผู้สูงอายุ รวมถึงใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ไม่ซับซ้อน และพึ่งพาปัจจัยจากภายนอกน้อย ทั้งนี้เพราะพื้นที่นาข้าวมีขนาดเล็ก และเพื่อให้มีต้นทุนการผลิตข้าวต่ำที่สุด แต่ด้วยข้อจำกัดของปัจจัยการผลิตและเงินทุน ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงไม่สามารถเพิ่มรายได้ให้มากตามที่ต้องการได้ นอกจากนี้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงยังต้องเผชิญกับปัญหาการขายข้าว (ผ่านการสีจากโรงสีเรียบร้อยแล้ว) ได้น้อย อันเนื่องมาจากช่องทางการจัดจำหน่ายมีจำกัด คือ ณ ที่พักอาศัย และร้านค้าเพียงไม่กี่แห่งในพื้นที่ รวมทั้งไม่มีตราสินค้าเป็นของตนเอง ตลอดจนบรรจุก้นที่ไม่ได้มาตรฐานและไม่ดึงดูดใจให้ซื้อ โดยบรรจุในถุงพลาสติกแล้วมัดปากถุงด้วยหนังยางรัดของ

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงได้ให้ข้อมูลว่า เกือบทุกครัวเรือนมีผู้สูงอายุที่ยังมีคุณสมบัติหรือสามารถทำงานได้ แต่มีข้อจำกัดจากความสามารถหรือสภาพร่างกายที่เสื่อมไปตามวัย เช่น ความเสื่อมของสมรรถภาพทางร่างกายจากอายุหรือความสามารถที่เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการมองเห็นและการได้ยินเสียงที่เสื่อมหรือลดความชัดเจนลง ความรวดเร็ว/ความว่องไวในการรับรู้และตอบสนอง ตลอดจนแรงกายและความอดทนที่ลดลง รวมถึงปัญหาสุขภาพ ทำให้ไม่สามารถช่วยปฏิบัติงานในกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรนอกพื้นที่ได้โดยสะดวก เนื่องจากข้อจำกัดในการปรับตัว

ตลอดจนการเพิ่มพูนความรู้และทักษะผ่านการอบรมที่กระทำได้ค่อนข้างยาก เมื่อเทียบกับวัยหนุ่มสาว นอกจากนี้ผู้สูงอายุเหล่านี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องความรู้และเงินทุน กล่าวคือ ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งไม่สามารถอ่าน-เขียนได้ และอีกส่วนหนึ่งจบการศึกษาชั้นสูงสุดเพียงแค่ระดับประถมศึกษาเท่านั้น ทำให้ทางเลือกในการประกอบอาชีพมีจำกัด ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุมีรายได้ค่อนข้างต่ำ และเป็นภาระแฝงในครัวเรือน

นอกจากนี้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงยังกล่าวว่า บุตรวัยทำงานของตนมีเจตคติเชิงลบต่ออาชีพเกษตรกร และไม่ได้เห็นว่า นาข้าวเป็นมรดกของบรรพบุรุษที่ควรอนุรักษ์ไว้ กล่าวคือ ในมุมมองของบุตรวัยทำงานเห็นว่า อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่ย่ำแย่ทั้งเงิน สร้างความเหน็ดเหนื่อยจากการใช้แรงกายมาก ต้องมีความอดทนสูงดังสำนวนที่ว่า “หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน” อีกทั้งยังมีความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุทกภัยที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในทุกปี ซึ่งสร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก รวมถึงปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำอย่างยาวนาน ซึ่งอยู่นอกเหนือการจัดการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง แม้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงได้ตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการเลือกพืชที่ปลูก หรือวางแผนการผลิตเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม ตลอดจนยังไม่มีนโยบายหรือวิธีการที่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้แบบยั่งยืน ทำให้ครัวเรือนมีความเสี่ยงด้านรายได้ และบางครัวเรือนมีภาระหนี้สิน เพราะต้องกู้เงินจากสถาบันการเงินเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมการผลิตทางการเกษตร

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้บุตรวัยทำงานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงไม่ต้องการที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรตามพ่อ-แม่ จนเกิดปรากฏการณ์การเคลื่อนย้าย (ไป-กลับทุกวัน) และอพยพ (กลับนาน ๆ ครั้ง) ไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรนอกพื้นที่ เช่น รับจ้างทั่วไป พนักงานโรงงานอุตสาหกรรม พนักงานบริษัทเอกชน เนื่องจากเหตุผลต่าง ๆ เช่น การได้ทำงานที่ชอบ หรือตรงตามวุฒิการศึกษาที่จบมา ความต้องการทำงานประจำที่มีความมั่นคงทางรายได้ ความคาดหวังที่จะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น โอกาสที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองได้มากกว่า ดังคำกล่าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงรายหนึ่งที่ว่า “...แทนที่จะเรียนจบปริญญาแล้วกลับมาช่วยพ่อ-แม่ทำมาหากินและแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพ ก็มาแต่หลงระเหิดกับแสงสีในเมือง โดยมีข้ออ้างต่าง ๆ นานา...” อย่างไรก็ตามเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงยังคงคาดหวังให้บุตรของตนคืนถิ่น/กลับมาสืบทอดอาชีพเกษตรกร

จากสภาพชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงเกี่ยวกับปัญหาการขายข้าวและปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ รวมถึงข้อเท็จจริงดังที่กล่าวไปแล้ว ประกอบกับแผนพัฒนาจังหวัดพัทลุง 5 ปี พ.ศ. 2561-2565 ได้กำหนดพันธกิจการพัฒนาจังหวัด คือการพัฒนาชุมชนให้มีความสามารถในการพึ่งตนเอง (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อ

การพัฒนาจังหวัด, 2563) อีกทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ปราณี เอี่ยมละออภักดี (2555) แวนฟ้า ริกา และคณะ (2556) ได้เสนอแนะให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเพิ่มมูลค่าข้าว โดยนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างรายได้ การวิจัยครั้งนี้จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างทางเลือกให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ผู้สูงอายุที่ยังคุณประโยชน์ และบุตรวัยทำงานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง โดยมีแนวคิดที่จะพัฒนาทุนมนุษย์บนฐานแนวคิดว่าการพึ่งตนเองจากการนำทรัพยากรที่มีอยู่ นั่นคือ ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง มาเพิ่มมูลค่าผ่านการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ในรูปแบบของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ภายใต้วาทะที่ว่า ความรู้เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

การวิจัยครั้งนี้มุ่งหวังว่า จะทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงที่เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง อันนำไปสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ช่วยสร้างรายได้ นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรสำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล สถาบันการศึกษา สามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาโครงการฝึกอบรม เพื่อยกระดับรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงในพื้นที่วิจัยและพื้นที่อื่นที่มีบริบทแวดล้อมใกล้เคียงกันหรือคล้ายคลึงกันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการความรู้เกี่ยวกับอาหารว่างของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง
2. เพื่อจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับอาหารว่างให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจและผลลัพธ์จากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงในหมู่ที่ 2 บ้านดอนนูด ตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้จะจการศึกษาความต้องการความรู้เกี่ยวกับอาหารว่าง (อาหารที่รับประทานระหว่างอาหารมื้อหลัก เพื่อลดความหิว และ/หรือเพื่อสร้างความสุข/ความเพลิดเพลิน หรือวัตถุประสงค์อื่น) รวมทั้งจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับอาหารว่าง ตลอดจนประเมิน

ความพึงพอใจและผลลัพธ์จากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับอาหารว่าง อาหารว่างในที่นี้ใช้ชาวสังขะหัดเมืองพัทลุงเป็นวัตถุดิบหลัก ตามความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกชาวสังขะหัดเมืองพัทลุง ซึ่งให้ความเห็นว่า การประกอบอาหารว่างใช้เงินทุนน้อย หรือมีต้นทุนการผลิตต่ำ จึงใช้เงินทุนของตนเองได้ รวมทั้งสามารถจัดหาวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการประกอบอาหารที่มีอยู่แล้วในที่พักอาศัย หรือหาซื้อได้ง่ายจากตลาดชุมชน ตลอดจนมีขั้นตอนในการทำที่ไม่ยุ่งยาก และสามารถลงมือทำได้ที่บ้านตามความสะดวก เพื่อประเมินการรับรู้ทางประสาทสัมผัส อันได้แก่ การรับรู้ผ่านรูปโดยการมองด้วยสายตา การรับรู้ผ่านรสโดยการสัมผัสด้วยลิ้น การรับรู้ผ่านกลิ่นโดยการดมด้วยจมูก และการรับรู้ผ่านการสัมผัสโดยการจับต้องด้วยมือ ก่อนที่จะทำขายในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

ในส่วนวัตถุประสงค์ประการแรกใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ซึ่งมีประเด็น/แนวคำถามที่กำหนดไว้ในเรื่องความต้องการความรู้เกี่ยวกับอาหารว่าง ทำนองเดียวกันวัตถุประสงค์ประการที่ 2 ใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ซึ่งมีประเด็น/แนวคำถามที่กำหนดไว้ในเรื่องการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับอาหารว่าง

สำหรับวัตถุประสงค์ประการสุดท้ายใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้างเกี่ยวกับความพึงพอใจจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อใช้ประเมินผลการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ข้อคำถามความพึงพอใจจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความพึงพอใจด้านการดำเนินการ 2) ความพึงพอใจด้านวิทยากร และ 3) ความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ 5 แทนมากที่สุด 4, 3, 2 และ 1 แทนมาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ นอกจากนี้ยังใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเพื่อตอบคำถามที่ว่า การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่ดำเนินการไปแล้วนั้น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เกษตรกรผู้ปลูกชาวสังขะหัดเมืองพัทลุงได้นำความรู้ที่รับจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการไปใช้ประโยชน์หรือไม่ อย่างไร และมีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้าง

การรวบรวมข้อมูล

ในส่วนวัตถุประสงค์ประการแรกรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มกับเกษตรกรผู้ปลูกชาวสังขะหัดเมืองพัทลุงจำนวน 24 ราย แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 6 ราย ในจำนวนนี้มีเกษตรกรผู้ปลูกชาวสังขะหัดเมืองพัทลุงอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองจำนวน 11 ราย ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการเลือกเกษตรกรผู้ปลูกชาวสังขะหัดเมืองพัทลุง คือ 1) เป็นเกษตรกรผู้ปลูกชาวสังขะหัดเมืองพัทลุงที่ต้องการความรู้เกี่ยวกับอาหารว่าง และ 2) เป็นเกษตรกรผู้ปลูกชาวสังขะหัดเมืองพัทลุงที่สามารถประกอบอาหารเองได้

ในส่วนวัตถุประสงค์ประการที่ 2 ได้จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยเริ่มจากการประสานงานกับอดีตผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นบุคคลที่คนในหมู่บ้านนับถือ เพื่อเตรียมสถานที่สำหรับการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ คือ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านดอนนุด และนัดหมาย (วัน เวลา และสถานที่) เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ซึ่งมีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงจำนวน 16 รายที่มีความสะดวกหรือความสนใจในการเข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และพร้อมที่จะเป็นผู้เรียนรู้ นอกจากนี้ได้จัดหาวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการประกอบอาหารที่ต้องใช้ในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ รวมทั้งออกแบบและจัดทำแผ่นพับ (สื่อ) เกี่ยวกับขั้นตอนการประกอบอาหารว่าง ตลอดจนใบลงทะเบียน การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ใช้การสาธิตวิธีประกอบอาหารบรรยายโดยวิทยากร และเปิดโอกาสให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงได้ปฏิบัติจริงหรือมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน นอกจากนี้ได้มีการรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสนทนาลงตามธรรมชาติและการสังเกตพฤติกรรม

สำหรับวัตถุประสงค์ประการสุดท้าย หลังจากการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการผ่านไป 3 เดือน ได้รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสนทนาลงตามธรรมชาติ การจดบันทึก การบันทึกเสียง และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จนไม่พบข้อสงสัยหรือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้น (ข้อมูลอิ่มตัว) เพื่อประเมินผลลัพธ์หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงจำนวน 16 รายที่เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนวัตถุประสงค์ประการแรกใช้การวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏ และนำเสนอโดยการพรรณนา สำหรับวัตถุประสงค์ประการที่ 2 และ 3 ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏ และนำเสนอโดยการพรรณนา ทั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินระดับความพึงพอใจ คือ มากที่สุด (4.21–5.00 คะแนน) มาก (3.41–4.20 คะแนน) ปานกลาง (2.61–3.40 คะแนน) น้อย (1.81–2.60 คะแนน) และน้อยที่สุด (1.00–1.80 คะแนน)

ผลการวิจัย

ความต้องการความรู้เกี่ยวกับอาหารว่างของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงในพื้นที่วิจัย

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับอาหารว่าง 4 เรื่อง ได้แก่ การทำข้าวเกรียบ ข้าวแต่น้ำผลไม้ ข้าวผสมธัญพืชกรอบ และแพนเค้ก เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน อันจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยได้นำทั้ง 4 เรื่องดังกล่าว จัดเป็นฐานการเรียนรู้สำหรับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับอาหารว่างให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงในพื้นที่วิจัย

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงที่เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นสตรีจำนวน 11 ราย (68.75%) และบุรุษจำนวน 5 ราย (31.25%) มีอายุเฉลี่ย 54 ± 14.07 ปี ซึ่งถือว่าค่อนข้างสูง และจะเข้าสู่วัยสูงอายุ จบการศึกษาชั้นสูงสุดในระดับประถมศึกษาจำนวน 5 ราย (31.25%) มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายในจำนวนเท่ากัน คือ 4 ราย (25.00%) และปริญญาตรีจำนวน 3 ราย (18.75%) นอกจากนี้ยังมีคนรุ่นใหม่ (บุตรหลานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง) ได้เข้าร่วมสังเกตการณ์อีกด้วย

การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงมีการดำเนินการตามลำดับ โดยเริ่มจากการให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงที่เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการลงทะเบียน ต่อมา มีการชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ คือ เพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการประกอบอาหารว่างจากข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง รวมทั้งสามารถนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในอนาคตได้ จากนั้นแบ่งเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน โดยให้เลือกกันเองตามความสมัครใจ เพื่อเตรียมเข้าฐานการเรียนรู้ 4 ฐาน ประกอบด้วย 1) ฐานการเรียนรู้ข้าวเกรียบ 2) ฐานการเรียนรู้ข้าวแต๋นน้ำผลไม้ 3) ฐานการเรียนรู้ข้าวผสมธัญพืชอบกรอบ และ 4) ฐานการเรียนรู้แพนเค้ก โดยแต่ละฐานการเรียนรู้กำหนดให้ใช้ระยะเวลา 30 นาที เมื่อครบตามระยะเวลาที่กำหนดจะให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงเปลี่ยนไปเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ที่เหลือจนครบ

ความพึงพอใจและผลลัพธ์จากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงในพื้นที่วิจัย

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงมีความพึงพอใจจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโดยภาพรวมในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย 4.62 ± 0.28 คะแนน (ตารางที่ 1) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจเป็นรายด้านพบว่า ความพึงพอใจด้านประโยชน์ที่ได้รับมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 4.84 ± 0.24 คะแนน รองลงมาคือด้านการดำเนินการ และด้านวิทยากร มีคะแนนเฉลี่ย 4.63 ± 0.29 และ 4.50 ± 0.39 คะแนน ตามลำดับ แสดงว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงมีความพึงพอใจทุกด้านในระดับมากที่สุด

การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากหลังจากการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการผ่านไป 3 เดือน เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงทุกรายได้นำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ประกอบอาหารว่างเพื่อรับประทานในครัวเรือน ซึ่งทำให้ครัวเรือนได้รับประทานอาหารที่หลากหลายขึ้น โดยมีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมือง

พัทลุงรายหนึ่งได้กล่าวว่า “...ถึงยังไม่ได้ทำขาย แต่ได้ทำกินเอง อร่อยกันทั้งบ้าน (หัวเราะ)...” นอกจากนี้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงได้แบ่งปันความรู้และประสบการณ์แก่สมาชิกในครัวเรือนที่อยู่ในที่พักอาศัยเดียวกัน รวมถึงเพื่อนบ้านญาติพี่น้อง และคนรู้จัก แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงมีความรู้และเข้าใจในเนื้อหาเป็นอย่างดีจนสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ ซึ่งมีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงรายหนึ่งได้กล่าวว่า “...เรารู้แล้วเพื่อนก็ต้องรูบ้าง จะได้ทำกินกันในครอบครัว...”

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (N = 16)

ด้าน/ประเด็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	μ	σ
1. การดำเนินการ						4.63 (มากที่สุด)	0.29
1.1 สถานที่ที่ใช้จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	13 (81.25%)	3 (18.75%)	–	–	–	4.81 (มากที่สุด)	0.40
1.2 เนื้อหาในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	13 (81.25%)	2 (12.50%)	1 (6.25%)	–	–	4.75 (มากที่สุด)	0.58
1.3 การติดต่อประสานงานและการอำนวยความสะดวกของผู้จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	12 (75.00%)	4 (25.00%)	–	–	–	4.75 (มากที่สุด)	0.45
1.4 สื่อประกอบในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	12 (75.00%)	3 (18.75%)	1 (6.25%)	–	–	4.69 (มากที่สุด)	0.60
1.5 การประชาสัมพันธ์การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	11 (68.75%)	4 (25.00%)	1 (6.25%)	–	–	4.63 (มากที่สุด)	0.62
1.6 วิธีการและรูปแบบในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	9 (56.25%)	7 (43.75%)	–	–	–	4.56 (มากที่สุด)	0.51
1.7 ระยะเวลาในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	5 (31.25%)	9 (56.25%)	2 (12.50%)	–	–	4.19 (มาก)	0.66

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้าน/ประเด็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	μ	σ
2. วิทยาการ						4.50 (มากที่สุด)	0.39
2.1 การเปิดโอกาสให้ถามและแสดงความคิดเห็น	13 (81.25%)	3 (18.75%)	–	–	–	4.81 (มากที่สุด)	0.40
2.2 การเชื่อมโยงเนื้อหา	10 (62.50%)	5 (31.25%)	1 (6.25%)	–	–	4.56 (มากที่สุด)	0.63
2.3 ความรู้และความสามารถในการถ่ายทอด/สื่อสาร	8 (50.00%)	8 (50.00%)	–	–	–	4.50 (มากที่สุด)	0.52
2.4 การตอบคำถาม	9 (56.25%)	5 (31.25%)	2 (12.50%)	–	–	4.44 (มากที่สุด)	0.73
2.5 การจัดลำดับเนื้อหา	7 (43.75%)	9 (56.25%)	–	–	–	4.44 (มากที่สุด)	0.51
2.6 การใช้เวลาตามที่กำหนด	6 (37.50%)	8 (50.00%)	2 (12.50%)	–	–	4.25 (มากที่สุด)	0.68
3. ประโยชน์ที่ได้รับ						4.84 (มากที่สุด)	0.24
3.1 ความสุขที่ได้รับจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	15 (93.75%)	1 (6.25%)	–	–	–	4.94 (มากที่สุด)	0.25
3.2 ความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	13 (81.25%)	3 (18.75%)	–	–	–	4.83 (มากที่สุด)	0.24
3.3 การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในอนาคต	12 (75.00%)	4 (25.00%)	–	–	–	4.75 (มากที่สุด)	0.45
ความพึงพอใจโดยภาพรวม						4.62 (มากที่สุด)	0.28

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงจำนวนครึ่งหนึ่งใช้เศษไม้ที่หาได้จากพื้นที่ทำการเกษตร/ฟาร์มของตนและในชุมชนเป็นเชื้อเพลิง รวมถึงใช้เตาเผาถ่านแทนการใช้แก๊สหุงต้มและเตาแก๊ส ทำให้ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาหารว่างลดลง นอกจากนี้ยังใช้ครกบดแป้ง

ซึ่งทำให้ได้แบ่งที่ละเอียด อย่างไรก็ดีตามเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงได้เลือกทำเฉพาะข้าวเกรียบและข้าวแต่น้ำผลไม้เท่านั้น โดยให้ความเห็นว่า เป็นความชอบส่วนตัว รวมทั้งมีความคล่องตัวด้านเวลา เพราะทำได้ง่ายและใช้เวลาไม่นาน ดังนั้นความรู้และประสบการณ์ที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงทุกรายได้ถ่ายทอดให้แก่บุคคลแวดล้อม จึงมีเพียง 2 เรื่องดังกล่าวเท่านั้น

สาเหตุที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงยังไม่สานต่อกิจกรรมจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้เป็นธุรกิจ เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงไม่มีประสบการณ์การทำธุรกิจอาหารว่าง ทำให้ไม่มีความมั่นใจ และเกิดคำถามตามมามากมาย เช่น จะอร่อยหรือรสชาติดีในมุมมองของลูกค้า/ผู้ซื้อหรือไม่ จะขายได้หรือไม่ จะขายได้มากหรือน้อย จะได้กำไรหรือขาดทุน อีกทั้งการลงทุนย่อมมีความเสี่ยงเสมอ กล่าวคือ แม้ว่าการลงทุนทำอาหารว่างจะใช้เงินทุนจำนวนไม่มาก แต่หากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงขายได้น้อย อันเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ในช่วงแรกอาจจะยังไม่เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน คนในชุมชนไม่มั่นใจว่าอาหารจะอร่อยหรือไม่ จึงไม่กล้าซื้อ อาจทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงประสบกับภาวะขาดทุนได้ อีกทั้งเงินทุนของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงนั้นมีจำกัด ดังนั้นการตัดสินใจนำเงินทุนมาลงทุนทำอาหารว่างเพื่อขาย จึงก่อให้เกิดค่าเสียโอกาส เพราะเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงสามารถนำเงินทุนในจำนวนดังกล่าวไปใช้จ่ายหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้

สาเหตุอีกประการหนึ่ง คือ ในช่วงที่ผ่านมาเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงได้เข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในระดับหมู่บ้าน และได้รับการส่งเสริมให้ทำปศุสัตว์ในครัวเรือน โดยหน่วยงานภาครัฐได้แจกเปิดให้กับครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการฯ ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงมีเวลารว่างลดลง อย่างไรก็ดีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงรายหนึ่งที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงอินทรีย์บ้านดอนนูดได้ให้สัมภาษณ์ว่า “...กลุ่มฯ กำลังสร้างร้านค้าเพื่อให้สมาชิกนำสินค้า/ผลิตภัณฑ์มาวางขาย...” “...ตอนนี้ที่คิดคือข้าวแต่น้ำแดงโมที่ทุกคนชอบกัน เพราะทำง่าย ข้าวเกรียบก็เก็บได้นาน...”

อภิปรายผลการวิจัย

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงต้องการความรู้เกี่ยวกับอาหารว่าง 4 เรื่อง ได้แก่ การทำข้าวเกรียบ ข้าวแต่น้ำผลไม้ ข้าวผสมธัญพืชกรอบ และแพนเค้ก เนื่องจากเป็นอาหารว่างที่สามารถรับประทานได้ทุกเพศและทุกวัย รวมถึงคาดว่าน่าจะขายได้ และเกษตรกรผู้สูงอายุที่ยังคงประโยชน์สามารถทำได้เอง หรือช่วยกันทำกับสมาชิกคนอื่นในครัวเรือน ผลการวิจัยดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของจักรพงศ์ จิระแพทย์ และคณะ (2556)

ที่รายงานว่า การทำขนมเป็นเรื่องหนึ่งที่ประชาชนในตำบลต้นยางลิมอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ให้ความสนใจและต้องการให้จัดฝึกอบรม นอกจากนี้ผลการวิจัยในส่วนนี้ยังแสดงให้เห็นถึง ความต้องการความมั่นคงในอาชีพตามทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ในขั้นที่ 2 คือ ความต้องการความปลอดภัย (ชูชัย สมितिไกร, 2554; กานดา จันทร์แยม, 2556)

การใช้ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงเป็นวัตถุดิบหลัก สะท้อนให้เห็นถึงการพึ่งตนเองทาง เศรษฐกิจและทางทรัพยากร เพราะเป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิตที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และวัตถุดิบที่มีอยู่ ซึ่งช่วยลดต้นทุนการผลิตอาหารว่างได้ รวมทั้งสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญา พันธุ์ข้าวและการพึ่งตนเองจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่มีอยู่ อันเป็นการลดการพึ่งพาปัจจัย ภายนอก ซึ่งฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2544) ได้กล่าวว่า แต่ละชุมชนย่อมมีแนวทางและวิธีการใน การพึ่งตนเองที่แตกต่างกันไปตามบริบทและสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และประเพณี นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริโภคที่ใส่ใจต่อสุขภาพ เพราะข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงเป็นพันธุ์ข้าวที่มี คุณค่าทางโภชนาการสูง (กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว, 2561) ยิ่งเป็นข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง อินทรีย์ก็จะมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคมากขึ้น

การจัดฝึกอบรมให้แก่เกษตรกรต้องสามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรได้ และเกษตรกรในฐานะผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้ในเรื่องนั้น (พรชูลิย์ นิลวิเศษ และพจน์ พรหมบุตร, 2546) อีกทั้งเกษตรกรซึ่งเป็นผู้เรียนวัยผู้ใหญ่จะเรียนได้ดี เมื่อสิ่งที่เรียนมีคุณค่าต่อ ตนเอง (วิบูลย์ บุญยธโรกุล, 2545) ดังนั้นการวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรมจึงเป็น ขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญมาก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจำเป็นสำหรับการออกแบบและพัฒนา โครงการ/หลักสูตรการฝึกอบรมในขั้นตอนต่อมาให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของ กลุ่มเป้าหมาย และเกิดประโยชน์สูงสุด (กานดา จันทร์แยม, 2556; ชูชัย สมितिไกร, 2556)

การถ่ายทอดความรู้ใช้การสาธิตวิธี ซึ่งเป็นการลงมือปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ ให้เกษตรกร ผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงเห็นหรือดูเป็นตัวอย่างประกอบการบรรยาย และให้เกษตรกร ผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงลงมือปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะการสาธิตวิธีและการฝึกปฏิบัติเป็น วิธีการถ่ายทอดความรู้ที่ได้ผล (มนัส ชูพกา และคณะ, 2559) ขณะที่การฟังเพียงอย่างเดียว จะทำให้ปฏิบัติไม่เป็น จึงต้องมีการดูการปฏิบัติและฝึกปฏิบัติ จึงจะปฏิบัติเป็น (สันทม จอนจวบทรง และณัฏฐา ธรรมบุญวรित, 2556)

การสาธิตวิธีเป็นวิธีที่ช่วยสร้างทักษะให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม (พรชูลิย์ นิลวิเศษ และ พจน์ พรหมบุตร, 2546; นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2547; Zeus & Skiffington, 2002) รวมถึงช่วยให้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจได้ดีกว่าการฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2544) ตลอดจนก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้มากขึ้น (วิบูลย์ บุญยธโรกุล, 2545) และสร้าง

ความมั่นใจในการปฏิบัติ (สมิต สัชนุกร, 2547) นอกจากนี้การสาธิตวิธียังมีความน่าเชื่อถือสูงและไม่น่าเบื่อ (สมคิด บางโม, 2549) ซึ่งมีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงรายหนึ่งได้กล่าวว่า “...ทำไปด้วย กินไปด้วย มีความสุขมาก...”

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2544) สมคิด บางโม (2549) และชูชัย สมितिไกร (2556) ได้กล่าวถึงการสาธิตวิธีสรุปได้ว่า การสาธิตวิธีเหมาะกับกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมขนาดเล็กหรือมีจำนวนน้อย เพราะจะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมองเห็นวิทยาการและสิ่งที่กำลังสาธิตได้อย่างชัดเจน ทำนองเดียวกัน วิบูลย์ บุญยธโรกุล (2545) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรมกลุ่มขนาดเล็ก หรือมีจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่เกิน 15 คน สามารถรักษาระดับปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิทยาการและผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ดี เนื่องจากวิทยาการสามารถดูแลผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีจำนวนไม่มากได้อย่างทั่วถึง

วิทยาการในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้สามารถใช้ภาษาถิ่นได้เป็นอย่างดี จึงสามารถสื่อสารหรืออธิบายบทเรียนให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงเข้าใจได้ง่าย อีกทั้งขณะทำการสาธิตและบรรยาย วิทยาการได้สังเกตและถามเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงอยู่เสมอว่า เข้าใจและสามารถปฏิบัติได้หรือไม่ หากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงรายใดมีปัญหาสามารถถามหรือแสดงความคิดเห็นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐนเดชะวัฒน์ และคณะ (2560) ที่รายงานว่า วิทยาการต้องเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดี และตอบคำถามหรือข้อสงสัยผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้

ผลการวิจัยในส่วนการประเมินความพึงพอใจจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของวัฒนาภรณ์ ไชครัตนชัย และคณะ (2560) ที่รายงานว่า ครูที่เข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามหลักสูตรการทำเบเกอรี่เพื่อสุขภาพ ทั้งนี้การประเมินความพึงพอใจจัดอยู่ในการประเมินผลระดับปฏิบัติการ ซึ่งมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย เพราะดำเนินการได้ง่าย (สุธิณี ฤกษ์ขำ, 2557) ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนอง หรือสิ่งที่บุคคลได้รับเป็นไปตามที่คาดหวังไว้

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงมีความพึงพอใจจากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโดยภาพรวมในระดับมากที่สุด เนื่องจากก่อนการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการได้มีการสำรวจความต้องการความรู้เกี่ยวกับอาหารว่างที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงต้องการตลอดจนวัน ช่วงเวลา ระยะเวลา และสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงได้มีส่วนร่วม หรือร่วมคิด วิเคราะห์ และวางแผนร่วมกันในการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ดังนั้นการจัดเนื้อหา วัน ช่วงเวลา ระยะเวลา และสถานที่สำหรับ

การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการจึงมาจากความต้องการที่แท้จริง หรือสอดคล้องกับความสนใจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคล

เป็นที่น่าสังเกตว่า ระยะเวลาในการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นประเด็นเดียวที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงมีระดับความพึงพอใจน้อยกว่าประเด็นอื่น โดยมี ความพึงพอใจในระดับมาก เนื่องจากการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 3 ชั่วโมง ตามกำหนดการ ทำให้การดำเนินกิจกรรมในแต่ละฐานการเรียนรู้ต้องรีบเร่งให้แล้วเสร็จภายใน ระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฐานการเรียนรู้แพนเค้กที่ใช้ระยะเวลาประมาณ 40 นาที ซึ่งนานกว่าฐานการเรียนรู้อื่น และเกินระยะเวลาที่กำหนด ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด เมืองพัทลุงต้องรอให้ฐานการเรียนรู้แพนเค้กเสร็จก่อน จึงจะเปลี่ยนไปเรียนรู้ในอีกฐานหนึ่งได้ อย่างไรก็ตามเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงสามารถพักผ่อนตามอัธยาศัยระหว่างรอ เข้าฐานการเรียนรู้ต่อไปได้

การประเมินผลลัพธ์เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็น สิ่งจำเป็นและเป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับการพัฒนาโครงการฝึกอบรมในครั้งต่อไป (ธารรงค์ดี คงคาสวัสดิ์, 2554) โดยอาภรณ์ ภูววิทยาพันธุ์ (2556) ได้กล่าวว่า การวัดความสำเร็จที่แท้จริง ของการฝึกอบรมต้องพิจารณาถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปหรือความสามารถที่เพิ่มขึ้น หลังจากเข้ารับการฝึกอบรม ไม่ใช่วัดเพียงแค่จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม หรือแค่ความพึงพอใจ จากการฝึกอบรมเท่านั้น อย่างไรก็ตามสุทธิณี ฤกษ์ขำ (2557) ได้กล่าวว่า การประเมินระดับผลลัพธ์ มีการใช้กันน้อย เพราะดำเนินการยาก แม้จะมีประโยชน์ต่อองค์กร/หน่วยงานมากก็ตาม

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงมีการใช้เศษไม้ เตาเผาถ่าน และครกบดแป้ง ในการทำข้าวเกรียบและข้าวแต่น้ำผลไม้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีโดยใช้ ภูมิปัญญาที่มีอยู่ รวมทั้งยังทำให้อาหารว่างมีรสชาติดี และมีกลิ่นของควันไฟอ่อน ๆ นอกจากนี้ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงมีแผนที่จะสร้างร้านค้าในชุมชน เพื่อให้สมาชิกนำสินค้า/ ผลิตภัณฑ์มาวางขาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพึ่งตนเองทางสังคม ทางเศรษฐกิจ และทางจิตใจ จากการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงอินทรีย์ เพื่อสร้างช่องทางการจัด จำหน่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์ให้แก่สมาชิกกลุ่ม ซึ่งมีความตั้งใจแน่วแน่ในการผลิตข้าวสังข์หยด เมืองพัทลุงแบบอินทรีย์ อีกทั้งยังทำให้มีความเป็นไปได้สูงที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด เมืองพัทลุงจะดำเนินการประกอบธุรกิจอาหารว่างในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

นอกจากข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงที่กล่าวไว้ว่า ควรจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์แล้ว ยังมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ ดังนี้

1. เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงอาจใช้ผลไม้ตามฤดูกาลหรือธัญพืชที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงปลูกเองหรือหาได้ในชุมชน เช่น มะม่วงเบา มังคุด เงาะ ลองกอง สำหรับทำข้าวแต่น้ำผลไม้ เพื่อลดข้อจำกัดด้านวัตถุดิบจากความเป็นฤดูกาล

2. ในกรณีที่ทำเนินเป็นธุรกิจเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงควรลงทุนด้วยจำนวนเงิน รวมถึงปัจจัยการผลิตอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์ แรงงาน ที่เหมาะสม ตลอดจนควรพัฒนาสูตรเพื่อให้ได้รสชาติที่อร่อย หรือเป็นที่พึงพอใจของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายโดยส่วนใหญ่ และในกระบวนการผลิตควรควบคุมให้มีสุขลักษณะที่ดี เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและซื้อซ้ำ

3. เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงควรรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายแบบไม่เป็นการบนฐานความสัมพันธ์ส่วนตัวและความไว้วางใจ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ หรือหาช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อเพิ่มโอกาสในการขาย เช่น การรวมกลุ่มกันเพื่อฝากขายสินค้าให้กับเพื่อนบ้าน/ญาติพี่น้อง/คนรู้จักที่เป็นพ่อค้าคนกลางรวบรวมสินค้าไปขายต่อยังตลาด หรือเป็นเจ้าของร้านค้า/ซูเปอร์มาร์เก็ตทั่วไปและที่เข้าร่วมโครงการของหน่วยงานภาครัฐ ร้านน้ำชา-กาแฟในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง การเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบล นำผลิตภัณฑ์ที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงผลิตขึ้น ไปจัดเป็นอาหารว่างในการประชุมหรือการฝึกอบรม และสามารถออกร้านในเทศกาลต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐได้

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสถาบันการศึกษาควรจัดกิจกรรมการให้ความรู้ในเรื่องที่จำเป็น เช่น การขาย เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง การพัฒนาตราสินค้า เพื่อสร้างการรับรู้และการจดจำให้กับลูกค้า รวมถึงสัมพันธภาพระหว่างผู้ผลิตสินค้าและลูกค้า การออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อดึงดูดใจลูกค้าให้ซื้อสินค้า การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ เช่น บรรจุภัณฑ์แบบสุญญากาศ เพื่อสร้างความน่าสนใจและความน่าเชื่อถือ ตลอดจนเพื่อความสะดวกในการเก็บรักษา การผลิตให้มีสุขลักษณะที่ดีหรือเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาสินค้าให้ได้เครื่องหมายรับรองคุณภาพ เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ฮาลาล เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ลูกค้า

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความคุ้มค่าหรือความเป็นไปได้ทางการเงินของการลงทุนในธุรกิจผลิตภัณฑ์จากข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง เช่น ข้าวเกรียบ ข้าวแต่น้ำผลไม้ ข้าวผสมธัญพืชอบกรอบ แพนเค้ก เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนในผลิตภัณฑ์ชนิดใดชนิดหนึ่งหรือมากกว่า 1 ชนิด รวมทั้งควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เลือกก่อนวางขาย

2. ก่อนการจัดกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม ควรศึกษาความต้องการที่จำเป็นและความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ตลอดจนความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ณ ขณะนั้น พร้อมทั้งมีการประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรมดังกล่าวด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, สำนักงานจังหวัดพัทลุง. (2563). *แผนพัฒนาจังหวัดพัทลุง 5 ปี พ.ศ. 2561-2565 (ฉบับทบทวนประจำปี 2563)*.
- สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2562, จาก http://www.phatthalung.go.th/develop_plan
- กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว, กรมการค้าข้าว. (2561). *ข้าวที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง*.
- สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2563, จาก <http://kb.doae.go.th>
- กานดา จันทร์แย้ม. (2556). *จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ*. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.
- จักรพงศ์ จิระแพทย์, ทวี บุญภิรมย์, ทศนีย์ รัตไว้ และไชเดน อาแวเต๊ะ. (2556). ความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพด้านการเกษตรของประชาชนตำบลตันหยงลิมอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 5(2), 57-66.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2544). *แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน: ข้อเสนอทางทฤษฎีในบริบทต่างสังคม*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจิตรศิลป์.
- ชูชัย สมितिไกร. (2554). *จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ*. กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์ (1991).
- ชูชัย สมितिไกร. (2556). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์ (1991).
- ณภัค ธนเดชะวัฒน์, พรรรัตน์ แสงหาญ และอภิญา อิงอาจ. (2560). การประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านพฤติกรรมตามแนวคิดของเคิร์กแพทริก กรณีศึกษาการฝึกอบรมโครงการพัฒนาผู้นำคหิศจิตตอล. *วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 6(1), 65-80.
- อัครศักดิ์ คงคาสวัสดิ์. (2554). *จัดการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพอย่าง Training Officer มืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2547). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์.

- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2544). *กลุ่มสัมพันธ์สำหรับการฝึกอบรม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สงขลา: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ปราณี เอี่ยมละออภักดี. (2555). การพัฒนาห่วงโซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์ข้าว. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 32(2), 120–128.
- พรชูลี นิลวิเศษ และพจน์ พรหมบุตร. (2546). กลยุทธ์การส่งเสริมอาชีพเกษตรกร. ใน *การศึกษาเกษตรและการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรหน่วยที่ 9–15* (พิมพ์ครั้งที่ 8). หน้า 103–148. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- มนัส ชูพกา, ชีรวิภา บุญยโสภณ, คณิต เฉลยจรรยา และสุภัททา ปิณฑะแพทย์. (2559). การพัฒนารูปแบบการถ่ายทอดความรู้ในอุตสาหกรรมโรงสีข้าว. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 26(3), 499–505.
- ล้นทม จอนจบทรง และณธกร ธรรมบุญวิริศ. (2556). การถ่ายทอดความรู้ท้องถิ่น: กรณีศึกษาการถ่ายทอดความรู้ฝึกฝนบ้านของภาคตะวันออก. *วารสาร มจร. วิชาการ*, 17(33), 117–128.
- วัฒนาภรณ์ โชครัตนชัย, พรพล รมย์นุกูล, หงส์วริน ไชยวงศ์ และเมลดา อภัยรัตน์. (2560). การถ่ายทอดเทคโนโลยีเบเกอรี่เพื่อสุขภาพโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิจัยวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 9(4), 257–273.
- วิบูลย์ บุญยธโรกุล. (2545). *คู่มือวิทยากรและผู้จัดการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- แว่นฟ้า ธิกา, ภัทรวรรณ แท่นทอง และสมใจ หนูผึ้ง. (2556). การผลิตและการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง. *วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 2(1), 1–6.
- สมคิด บางโม. (2549). *เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- สมิต ลัษณกร. (2547). *เทคนิคการสอนงาน*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- สุจินี ฤกษ์ขำ. (2557). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: หลักการและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ ภูวิทยาพันธุ์. (2556). *การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรมบนพื้นฐาน COMPETENCY*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- Zeus, P., & Skiffington, S. (2002). *The coaching at work toolkit: A complete guide to techniques and practices*. New York, NY: McGraw-Hill.

การพัฒนาศักยภาพเทคโนโลยี และการจัดการการตลาดข้าวในจังหวัดชัยนาท

พรรณิ บัวเล็ก¹ และสุภารัตน์ จินนฤทธิ์²

¹สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

²สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างงานวิจัยเชิงพื้นที่ที่สามารถทำวิจัยตามความต้องการของชุมชนและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง 2) เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม สำหรับการพัฒนาศักยภาพเทคโนโลยี และการจัดการการตลาดข้าวในจังหวัดชัยนาท และ 3) เพื่อพัฒนานักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และนักวิจัยชาวบ้าน ให้เป็นนักวิจัยเชิงพื้นที่ กลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และชุมชนในจังหวัดชัยนาท 3 พื้นที่ ใช้กระบวนการวิจัยเชิงพื้นที่ (ABC) งานวิจัยชุมชน (CBR) และการทำงานวิจัยด้วยวิธีแบบ 7 in 1 รวมทั้ง ระบบสนับสนุนงานวิจัยของชุดกลไก (การวางแผน สนับสนุน ติดตามประเมินผล พี่เลี้ยงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ) เป็นปัจจัยที่ทำให้งานวิจัยประสบความสำเร็จ และนำสามารถไปสู่การจัดการความรู้ของงานวิจัยได้

ผลการวิจัย พบว่า 1) มีงานวิจัยเชิงพื้นที่ที่เป็นไปตามความต้องการของชุมชนและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง จำนวน 6 โครงการ ใน 3 พื้นที่ ได้แก่ บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา บ้านหัวตะพาน ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี และบ้านคลองรี ตำบลห้วยกรด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท 2) เกิดระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม สำหรับการพัฒนาศักยภาพเทคโนโลยีและการจัดการการตลาดข้าวในจังหวัดชัยนาท 3) นักวิจัยจำนวน 18 คนของ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม นักวิจัยชาวบ้านจำนวน 60 คน ที่เข้าร่วมโครงการได้รับการพัฒนาให้เป็นนักวิจัยเชิงพื้นที่

คำสำคัญ: ระบบบริหารจัดการงานวิจัย งานวิจัยเชิงพื้นที่ การจัดการองค์ความรู้

The Development of Knowledge, Technology and Management of Rice Marketing in Chai Nat Province

Punnee Bualek¹ and Sudarat Jinnarit²

¹Research and Development Institute Chandrakasem Rajabhat University

²Research and Development Institute Chandrakasem Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were: 1) to initiate a spatial research implementation according to practical needs of the community; 2) to develop the spatial research management system of Chandrakasem Rajabhat University for fostering knowledge, technology, and rice marketing management in Chai Nat Province; and 3) to enable researchers of Chandrakasem Rajabhat University and local researchers from the community to become spatial researchers. The target groups comprised of researchers of Chandrakasem Rajabhat University and local researchers from 3 communities in Chai Nat Province as follows: 1. Ban Don Sak, Huai Ngu Subdistrict, Han Kha District, 2. Ban Hua Taphan District, Phraek Si Racha Subdistrict Sankhaburi, and 3. Ban Khlong Ree, Huai Krot Sub-district, Sankhaburi District Chai Nat Province. This research was conducted based on community participation throughout networking and partnership between the university and local authorities and people in the community. The major conceptual frameworks to govern the study consisted of Area Based Collaboration (ABC) and Community Based Research (CBR) together with the seven-in-one research approach. In addition, the mechanism of supporting systems ranging from supporting, monitoring, to evaluating also accounted for the fruitful results of this research study.

The results of the research are as follows. 1) There were some aspects of 6 projects under the operation of this spatial research that appeared to meet the needs of the community and could practically be implemented. 2) The establishment of spatial research management system of Chandrakasem Rajabhat University for fostering knowledge, technology, and rice marketing management in Chai Nat Province could be accomplished. 3) The research management system implemented in this study helped enable 18 researchers from Chandrakasem Rajabhat University and 60 local community researchers to become spatial researcher.

Keywords: Research Management System, the Spatial Research, Knowledge Management

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมได้รับมอบให้ทำงานพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชัยนาท การทำงานนี้จึงเป็นการทำงานที่ใช้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนนับตั้งแต่ค้นหาโจทย์วิจัย และกระบวนการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง จังหวัดชัยนาทเป็นพื้นที่ทำเกษตรกรรม เป็นแหล่งผลิตข้าวสำคัญอันดับ 3 ของภาคกลาง ในปี พ.ศ. 2559-2560 กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการข้าว ได้สำรวจพบว่า จังหวัดชัยนาทปลูกข้าวพื้นที่ 665,817 ไร่ ปริมาณผลผลิตที่ได้รับ 422,647 ตัน เป็นข้าวหอมมะลิ 7,546 ตัน ข้าวหอมประทูม 125,797 ตัน ข้าวเจ้า 289,153 ตัน ข้าวเหนียว 15 ตัน และข้าวลี 236 ตัน (กรมการข้าว, 2560) ปี 2559 ปัญหาสถานการณ์ราคาข้าวตกต่ำทั่วประเทศ ส่งผลให้ราคาข้าวในจังหวัดชัยนาท อยู่ที่ 6,200-6,300 บาท/ตัน การทำนาปัจจุบันไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้สินของชาวนาได้ เพราะต้อง ขาดทุนทุกครั้งจากปัญหาการผลิตที่ค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง และเมล็ดพันธุ์ที่มีราคาแพง ขณะที่ โรงสีกดราคาข้าวเหลือเพียง 6,000 บาท ในสภาพเช่นนี้ชาวนาไม่สามารถทนแบกรับกับปัญหา การขาดทุนได้เริ่มประกาศขายนาเพื่อนำเงินมาชำระหนี้กับสถาบันการเงินที่ได้ยืมมาก่อนหน้านี้ (มติชนออนไลน์, 2559) ปัญหาเหล่านี้ยังคงสืบเนื่องถึงปัจจุบัน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินงานตามภารกิจของมหาวิทยาลัย ซึ่งกำหนดอยู่ในยุทธศาสตร์ การพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น ได้กำหนดกลยุทธ์ในการทำงาน 3 กลยุทธ์ คือ 1) สร้างและพัฒนาความร่วมมือ กับผู้ว่าราชการจังหวัดในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ 2) บูรณาการความร่วมมือทั้งในมหาวิทยาลัย และนอกมหาวิทยาลัยทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาสังคม และ 3) บูรณาการ การพัฒนาท้องถิ่นกับการเรียนการสอน การวิจัยของนักศึกษาและอาจารย์

โครงการ “พัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการจัดการ การตลาดข้าวในจังหวัดชัยนาท” เป็นโครงการชุดที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม เพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรที่ใน ภาคการผลิตเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและลดรายจ่าย ประกอบด้วยโครงการเชิงระบบ 1 โครงการ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงและหนุนเสริมโครงการย่อย 6 โครงการ ที่ต้องดำเนินงานไปพร้อมกัน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ที่มาจากปัญหาและความต้องการของชุมชน ได้แก่ 1) แนวทาง การพัฒนาหลักสูตรและการบริหารจัดการโรงเรียนชาวนา 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ดูแลผิวจาก ข้าวปลอดภัยชัยนาท 3) การพัฒนาและออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือทิ้ง จากกระบวนการทำนา 4) การวิเคราะห์สภาพพื้นที่และการถือครองที่ดินเพื่อสร้างความตระหนัก ในการใช้ที่ดินของประชาชน 5) แนวทางการลดหนี้้อย่างยั่งยืน และ 6) การพัฒนาศักยภาพ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยกระบวนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารชุมชน

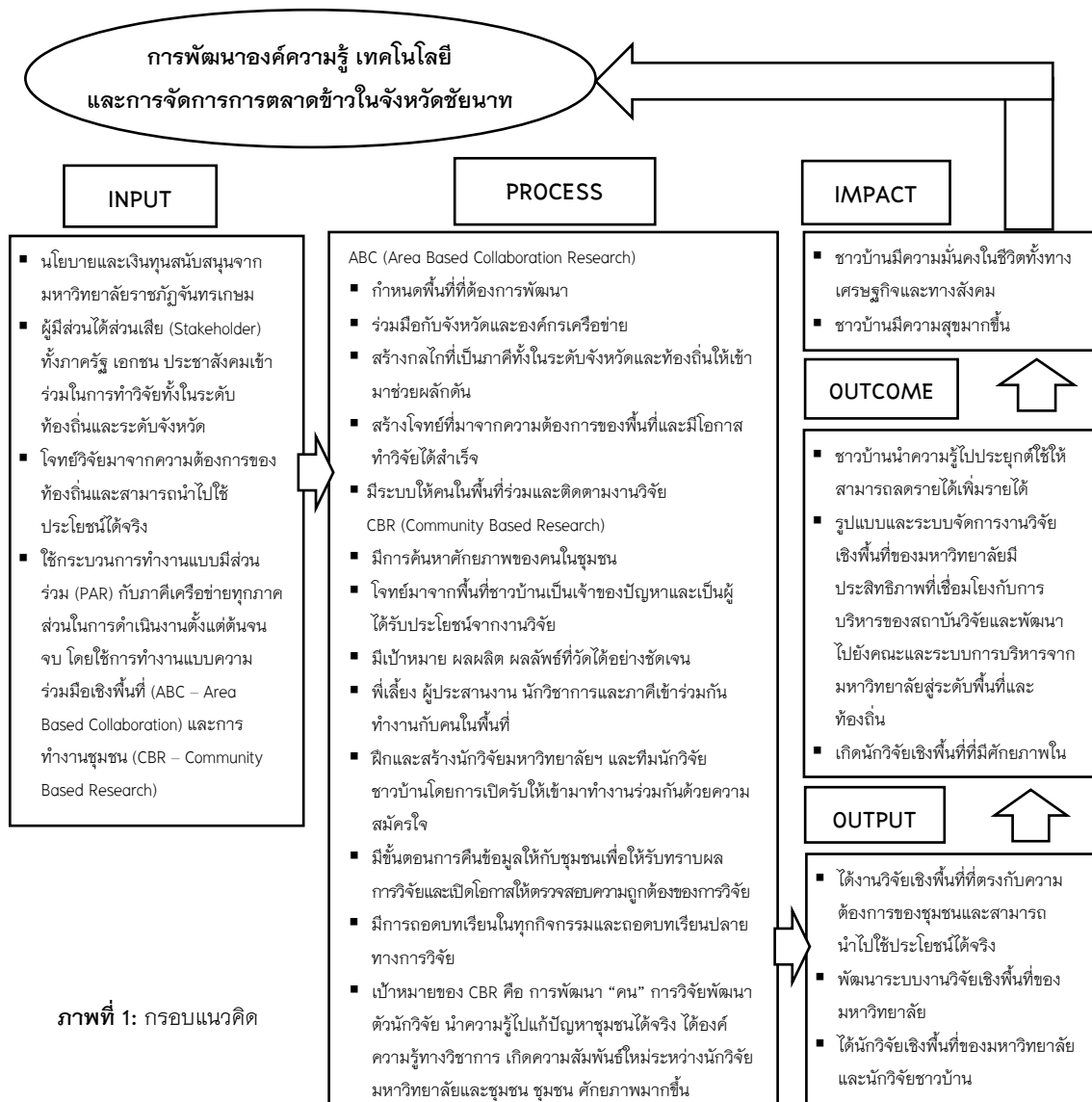
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างงานวิจัยเชิงพื้นที่ให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง
2. เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมสำหรับการพัฒนาพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการจัดการการตลาดข้าวในจังหวัดชัยนาท
3. เพื่อพัฒนานักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมและนักวิจัยชาวบ้าน ให้เป็นนักวิจัยเชิงพื้นที่

ขอบเขตการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการในจังหวัดชัยนาท 3 พื้นที่ ได้แก่ บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา บ้านห้วยตะพาน ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี และบ้านคลองรี ตำบลห้วยกรด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

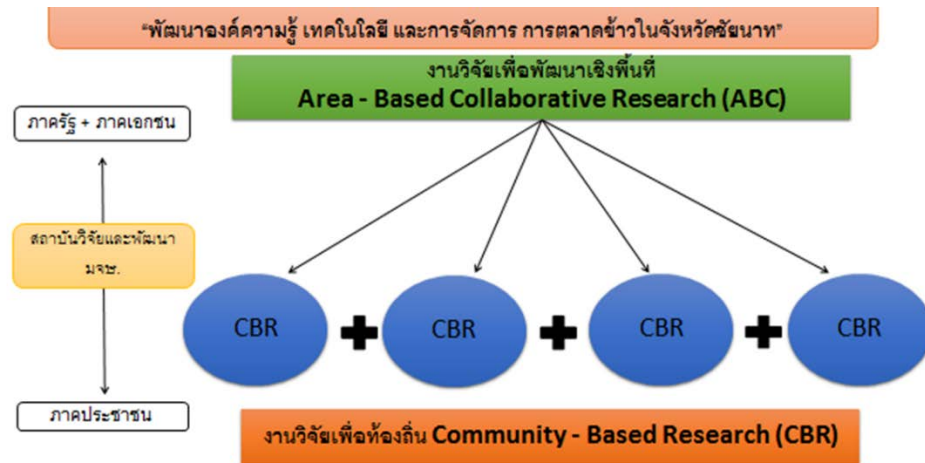
กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้กระบวนการดำเนินงานตามแบบงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) และการวิจัยเชิงพื้นที่ (ABC) ดังนี้

ภาพที่ 2: กระบวนการดำเนินการวิจัยตามแบบงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR)

1. กระบวนการดำเนินการวิจัยตามแบบงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) โดยใช้แนวปฏิบัติของ CBR ดังนี้

1.1 ค้นหาศักยภาพและปัญหาของชุมชน ณ บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ทั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจในสถานการณ์ของพื้นที่ ปัญหาที่แท้จริงและหาจุดแข็งที่เป็นทุนของชุมชนเพื่อใช้เป็นฐานการพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชาวบ้านในประเด็นการแก้ปัญหาหนี้สิน “ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้” โดยมีเป้าหมาย ผลผลิต และผลลัพธ์ที่ชัดเจน วัดได้ สามารถตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นเชิงประจักษ์ ส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.2 ประชุมระดมสมองเพื่อทำการดำเนินงานวิจัยโครงการ “พัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการจัดการ การตลาดข้าวในจังหวัดชัยนาท” เพื่อวิเคราะห์กรอบวิจัยและกรอบการดำเนินงานวิจัยโครงการ

1.3 การลงพื้นที่สำรวจปัญหาของชุมชนและค้นหาที่มนักวิจัยชาวบ้าน ร่วมกับที่มนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ครั้งที่ 1

1.4 การเข้าพบผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อหาหรือแนวทางการดำเนินงานและลงพื้นที่สำรวจปัญหาของชุมชนและค้นหาที่มนักวิจัยชาวบ้าน ร่วมกับที่มนักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ครั้งที่ 2

1.5 การประชุมออกแบบการวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ผศ.ดร.บัญชากร แก้วส่อง ร่วมเติมความรู้และทำความเข้าใจแนวทางการทำงานวิจัยเพื่อการพัฒนา

ท้องถิ่นเพื่อปรับกรอบการดำเนินงานวิจัยของโครงการการพัฒนาองค์ความรู้เทคโนโลยี และการจัดการ การตลาดข้าวในจังหวัดชัยนาท ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.6 การประชุมเปิดเวทีพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัยเรื่อง “พัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการจัดการ การตลาดข้าวในจังหวัดชัยนาท” โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ท่าน คือ ผศ. ดร.บุญชร แก้วส่อง และ ผศ.พีรชัย กุลชัย พิจารณา

1.7 การประชุมทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเดิมความรู้ คือ ผศ.พีรชัย กุลชัย

1.8 โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายเกี่ยวกับระบบบริหารจัดการงานวิจัย และการบริการวิชาการ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

1.9 การลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงานของโครงการย่อย ภายใต้โครงการ “การพัฒนา องค์ความรู้เทคโนโลยีและการจัดการ การตลาดข้าวในจังหวัดชัยนาท”

1.10 การประชุมนำเสนอความก้าวหน้างานวิจัย โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ผศ.ดร.บุญชร แก้วส่อง และ ผศ.พีรชัย กุลชัย ร่วมให้ข้อเสนอแนะ

1.11 กิจกรรมคืนข้อมูลให้ชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้รับทราบผลการดำเนินงาน ชุมชน เข้ามาตรวจสอบและแก้ไขงานวิจัย งานวิจัยประเภทอื่นไม่มีขั้นตอนนี้ทำให้ชาวบ้านไม่ได้รับทราบ ว่า ผลการทำงานเป็นอย่างไร สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างไร

2. กระบวนการการทำงานงานของการวิจัยเชิงพื้นที่ (ABC) มีดังนี้

2.1 กำหนดโจทย์ที่มาจากปัญหาของพื้นที่และมีโอกาสที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ที่เป็นจริงประเด็นร่วมกันของภาคีทุกภาคส่วน โดยใช้การการนำเสนอของทุกภาคส่วนและลง ประชามติเพื่อคัดเลือกประเด็นที่สำคัญในเบื้องต้น

2.2. คัดกรองประเด็นโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งมีการเปิดเวทีเพื่อคัดกรอง และคัดกรองโดยนักวิชาการและผู้ให้ทุนวิจัย

2.3 กำหนดพื้นที่สำหรับการพัฒนา และหาการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ ทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง

2.4 มีกระบวนการวิจัยที่สร้างการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ โดยร่วมมือกับจังหวัด

2.5. สร้างกลไกที่เป็นภาคีเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่

ผลการวิจัย

1. การสร้างงานวิจัยเชิงพื้นที่ให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนและสามารถนำไปใช้ ประโยชน์ได้จริงเนื่องจากทุกโครงการมีการทำโจทย์วิจัยกับชาวบ้าน และมีกระบวนการคัดกรอง โจทย์วิจัยร่วมกับชุมชนเจ้าของปัญหา พื้นที่ให้ความร่วมมือและสามารถทำงานวิจัยร่วมกัน

ระหว่างนักวิจัยมหาวิทยาลัยและนักวิจัยชาวบ้านไปด้วยดี มีการศึกษาบริบทชุมชน ประวัติความเป็นมาของชุมชน สถานการณ์ที่ชุมชนมีปัญห ภูมิปัญญา ทุนทรัพยากร ทุนวัฒนธรรม และทุนบุคคลในพื้นที่ โดยทำการศึกษาร่วมกันระหว่างนักวิจัยมหาวิทยาลัยและนักวิจัยชาวบ้านเป็นการสร้างความตระหนักในคุณค่าและศักยภาพของชุมชนเพื่อนำมาสร้างการพัฒนา นักวิจัยของมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมมาจากหลากหลายสาขาวิชา เป็นการทำงานแบบบูรณาการเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในพื้นที่ โดยผลการวิจัยของโครงการย่อย 6 โครงการ มีผลสรุปดังนี้

1.1 โครงการ แนวทางการพัฒนาหลักสูตร และการบริหารจัดการโรงเรียนชาวนา กรณีศึกษาโรงเรียนชาวนาบ้านคลองรี ตำบลห้วยกรด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท พบว่าโรงเรียนชาวนามีองค์ความรู้ที่หลากหลาย และมีการบริหารจัดการโดยการจัดตั้งกลุ่มบุคคลขึ้นหลักสูตรสามารถลดต้นทุนในการทำนาและนำไปสู่การลดภาระหนี้สินให้กับชาวนาได้ โดยการสอนให้ชาวนาพึ่งตนเองในการทำนาให้มากที่สุด โดยมีมหาวิทยาลัยสนับสนุนด้านบริหารจัดการด้านวิชาการ และด้านงบประมาณ การมีหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่นช่วยสนับสนุนการดำเนินงานจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการลดต้นทุนในการทำนาและเพิ่มรายได้ให้กับชาวนา งานวิจัยสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมนักวิจัยชาวบ้านบางส่วนเริ่มมีความสนใจและการปรับเปลี่ยนการทำนาตามรูปแบบของโรงเรียนชาวนา การทำนาแบบปลอดภัย ด้วยการลดการใช้สารเคมีตามวิถีโรงเรียนชาวนาอีกครั้ง

1.2 โครงการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ดูแลผิวจากข้าวปลอดภัยชัยนาทอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหัวตะพาน จังหวัดชัยนาท พบว่า นักวิจัยมหาวิทยาลัยได้ใช้ความรู้ทางวิชาการนำไปสร้างนวัตกรรมชุมชนในการแปรรูปข้าวปลอดภัยให้มีฤทธิ์ด้านสารอนุมูลสูงขึ้นมากกว่าข้าวที่ไม่ผ่านการแปรรูป ข้าวแปรรูปถูกนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในการผลิตสบู่ก้อนอมผิว เพื่อเป็นการลดรายจ่ายให้แก่ชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ สุขภาพจิตดี และเกิดความรักความสามัคคีในชุมชน ทั้งยังเป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของข้าวปลอดภัย

1.3 โครงการ การพัฒนาและออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือทิ้งจากกระบวนการทำนา บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู จังหวัดชัยนาท พบว่า งานวิจัยนี้เป็นการนำวัสดุเหลือทิ้งจากกระบวนการทำนา คือ ฟางข้าว นำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น กระถางต้นไม้ แผงไขปอกสวมแก้ว ที่รองแก้ว ที่วางสบู่ และออกแบบให้ผลิตภัณฑ์ทันสมัยโดยใช้ศาสตร์การออกแบบผลิตภัณฑ์ประสานกับเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้ได้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน ทำการจำหน่ายเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้อีกช่องทางหนึ่งให้กับชาวบ้านและลดปัญหาวัสดุเหลือทิ้งเป็นจำนวนมากที่อยู่ในพื้นที่ จนนักวิจัยชาวบ้านสามารถจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดชัยนาท และจากผลการวิจัยนี้ทำให้หน่วยงานภาครัฐหันมาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือกลุ่มนักวิจัยชาวบ้านเพิ่มขึ้น นักวิจัยมหาวิทยาลัยและนักวิจัยชาวบ้านได้เรียนรู้

ร่วมกันถึงการทำงานวิจัยกับชุมชน ได้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนจากการลงพื้นที่ทำงาน ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งนักวิจัยมหาวิทยาลัยและนักวิจัยชาวบ้าน

1.4 โครงการ การวิเคราะห์สภาพพื้นที่และการถือครองที่ดินโดยกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความตระหนักในการใช้ที่ดินของประชาชนบ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท พบว่า สามารถค้นพบอัตราส่วนของการจำนองที่ดินและแนวทางการผันน้ำในพื้นที่เกษตรกรรมของตนเอง โดยสามารถนำมาวางแผนในเรื่องการบริหารจัดการน้ำได้อย่างบูรณาการและมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่บ้านดอนซาก ชาวบ้านเกิดองค์ความรู้และมีความตระหนักรู้ในสภาพปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ของตนเองจากการทำวิจัยร่วมกัน ซึ่งชาวบ้านบางส่วนสามารถมองเห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของตนเองทั้งการถือครองที่ดิน ข้อมูลตัวเลขออกมาทำให้ชาวบ้านเห็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับที่ดินตนเอง อัตราส่วนการถือครองที่ดินในพื้นที่ของกลุ่มเครือข่ายของตนเองในการจำนอง เป็นต้น

1.5 โครงการ แนวทางการลดหนี้ที่ยั่งยืนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนาชัย พบว่า ชาวบ้านนำ 6 แนวทาง มาปฏิบัติเพื่อทดลองแก้ปัญหาหนี้สินตามศักยภาพและนำเสนอสถานะการเงินของแต่ละคน คือ การรวมหนี้ การให้ความรู้ความเข้าใจทางการเงิน การออมเงิน การหารายได้เพิ่ม การไม่กู้เพิ่ม และการตัดเงินต้น เกิดการเรียนรู้เรื่องราวหนี้สินของตนเองจากสิ่งที่ไม่เคยบันทึกก็ได้อรรถกถาจุดอ่อน จุดแข็งของตนเอง มีการเรียนรู้และเข้าใจเรื่องหนี้สินในชุมชนและพฤติกรรมของการเป็นหนี้สินว่าเป็นอย่างไร เห็นภาพและเริ่มแก้ไขปัญหาหนี้สินของตนเองได้ในระดับหนึ่ง ตระหนักมากขึ้น กล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น และกล้านำเสนอมากขึ้น มีการวางแผนเรื่องการลดหนี้และยินดีเข้าร่วมงานอย่างน้อย 5 ครอบครัวในด้านนักวิจัยมีความเข้าใจกระบวนการหาโจทย์มาจากชาวบ้าน

1.6 การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชนของบ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท โดยกระบวนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารชุมชน ข้อค้นพบสำคัญ พบว่า ปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน คือ การทำนาดีตารางซึ่งมีความโดดเด่นและแตกต่างจากชุมชนอื่นมีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนชุมชนด้านการท่องเที่ยว เช่น มีการจัดทำเป็น “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” แต่ขาดความต่อเนื่อง การเข้าถึงชุมชนเข้าถึงได้ยากและยังไม่มีป้ายบอกทางเข้าหมู่บ้าน แต่มีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวได้กับถนนสายหลักและกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอื่น ๆ มีระบบไฟฟ้า ประปา และระบบสาธารณสุขในหมู่บ้าน ยังไม่มีป้ายบอกจุดท่องเที่ยวที่สำคัญ มีห้องน้ำสาธารณะจำนวนไม่มากนักในการรองรับนักท่องเที่ยว มีจำนวนบ้านเพียงพอที่จะจัดทำเป็นโฮมสเตย์ที่รองรับนักท่องเที่ยวได้ แต่ยังคงต้องมีการพัฒนารูปแบบบ้านพักประเภทโฮมสเตย์มีมาตรฐาน

การจัดการการท่องเที่ยวยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ และยังไม่มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลาย

อย่างไรก็ตามโครงการส่วนใหญ่ยังไม่เกิดผลกระทบ (Impact) ที่เห็นชัดเนื่องจากโครงการเป็นระยะการทำงานระยะแรก 1 ปี ซึ่งวางแผนการทำงานทั้งหมด 3 ปี ผลผลิตปีที่ 1 คือ การหาความรู้และหาแนวทางปีที่ 2 เป็นการทดลอง ปีที่ 3 เป็นระยะขยายผล แต่บางโครงการได้ทำไปทดลองไปจึงเห็นผลในการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนแล้ว คือโครงการ การพัฒนาและออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือทิ้งจากกระบวนการทำน้าบ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู จังหวัดชัยนาท

2. การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม บทบาทของโครงการเชิงระบบของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในการทำหน้าที่บริหารชุดโครงการงานวิจัย 6 โครงการย่อย หน้าที่สำคัญ คือเป็นตัวหนุนเสริม และทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้โครงการย่อยตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ เพื่อให้โครงการต่าง ๆ สามารถสร้างงานวิจัยให้มีคุณภาพ ผลงานวิจัยสามารถบูรณาการกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย 4 ประการ คือ การวิจัย การเรียนการสอน บริการวิชาการ และ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งสามารถทำให้ชุมชนเข้มแข็งและพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ สร้างคน สร้างงาน/ความรู้ และสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับชุมชน

ตารางที่ 1 ระบบบริหารและกลไกการดำเนินงานของชุดโครงการที่กำหนดร่วมกัน

ประเด็น	การดำเนินงาน
เป้าหมายของโครงการ	1. ด้านงานวิจัย “ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้” อย่างน้อยร้อยละ 5 2. ด้านพัฒนาบุคลากรนักวิจัยท้องถิ่น อย่างน้อย 10 คน 3. งานวิจัยสำเร็จ 6 โครงการ และทุกโครงการถูกนำไปใช้ประโยชน์
กลไก	1. คณะกรรมการบริหารงานวิจัยที่มีรองคณบดีฝ่ายวิจัยทุกคณะเข้าร่วม 2. มีคณะกรรมการขับเคลื่อนงานวิจัยเชิงพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับภาครัฐ เอกชนและประชาสังคม 3. เครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยที่มีอยู่เดิม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็น	การดำเนินงาน
แนวปฏิบัติ	1. ให้นักวิจัยทำงานเป็นทีม ใช้การบูรณาการข้ามศาสตร์ 2. ทุกโครงการวิจัยต้องมีนักวิจัยชาวบ้าน ผู้ใช้ประโยชน์เข้าร่วมด้วย 3. การดำเนินการวิจัยจะต้องเป็นการทำงานแบบมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน โดยมีการกำหนดว่านักวิจัย มจช. ทำอะไร ชาวบ้านทำอะไร และร่วมกันทำคืออะไร 4. ทุกโครงการต้องสร้างการเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนที่อาจารย์รับผิดชอบ
กระบวนการและเครื่องมือ	1. มีกระบวนการค้นหาโจทย์วิจัยร่วมกับภาคีทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาสังคม 2. กำหนดกรอบวิจัยจากปัญหาที่เป็นจริง 3. ใช้กระบวนการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ ABC และงานวิจัยชุมชน CBR 4. มีการทำงานร่วมกัน 10 ขั้นตอน CBR ที่ร่วมกันกำหนด
โจทย์การวิจัย	1. มาจากพื้นที่และใช้ประโยชน์ได้จริง 2. มีความเป็นรูปธรรมที่สามารถทำให้สำเร็จได้ในระยะเวลาที่กำหนด 3. มีการทบทวนจากพื้นที่ว่าคุ้มค่า ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน
พื้นที่ศึกษาวิจัย	1. พื้นที่ในความรับผิดชอบจังหวัดชัยนาท 2. พื้นที่ที่มีสภาพปัญหาตรงกับโจทย์ที่ร่วมกันกำหนดระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน ภาคประชาสังคม และภาคีที่เกี่ยวข้อง 3. พื้นที่ที่ผู้นำและชุมชนมีความพร้อมในการทำงานร่วมกับนักวิจัย 4. ตรงกับความสามารถของนักวิจัยมหาวิทยาลัย
การค้นหานักวิจัยมหาวิทยาลัยและนักวิจัยชาวบ้าน	1. ประกาศรับสมัครนักวิจัยมหาวิทยาลัยที่สนใจโจทย์และสามารถทำงานร่วมกับชุมชนได้ 2. นักวิจัยที่มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้าน 3. ใช้การประชุมชุมชนและให้ชาวบ้านร่วมกันคัดเลือกทีมวิจัยชาวบ้าน
การเชื่อมโยงกับกลไกจังหวัดและหน่วยงานท้องถิ่น	1. แจ้งการทำงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรับทราบ และเชิญเข้าร่วมกิจกรรมเป็นระยะเพื่อรับทราบผลของงานวิจัย
การประเมินผล	1. ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผล 2. ใช้ผู้ใช้ประโยชน์ผู้มีส่วนได้เสีย (ชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการ)
กระบวนการติดตามงาน	1. ติดตามเป็นระยะทุก 1 เดือน 2. ติดตามการทำงานในพื้นที่ทุก 3 เดือน 3. รายงานความก้าวหน้า 50% 4. รายงานฉบับสมบูรณ์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็น	การดำเนินงาน
การหนุนเสริมโครงการ	1. การอบรมความรู้เรื่องการวิจัยเชิงพื้นที่ ABC และงานวิจัยชุมชน CBR โดยผู้ทรงคุณวุฒิ การจัดทำเอกสารแนวทางการทำงาน 2. การดูงานและการไปร่วมสัมมนา 3. การประชุมเพื่อรับทราบปัญหา (Reflection) อภิปราย (Discussion) และระดมสมอง (Brainstorm) เพื่อสร้างพลังการทำงานร่วมกัน 4. การช่วยเหลือนักวิจัยด้านกระบวนการในระหว่างการทำงาน
กระบวนการวัดผล	1. ประเมินผลจากการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง 2. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับชาวบ้าน สร้างพลังให้กับชาวบ้าน(Empower) 3. สามารถสร้างนักวิจัยเชิงพื้นที่ได้ 10 คน 4. ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น และลดรายจ่าย 5 %
การเผยแพร่	1. ทุกโครงการมีการตีพิมพ์บทความ 2. โครงการ 2 โครงการ มีการแสดงในงานนิทรรศการ และขยายความรู้ 3. เปิดเวทีรายงานการวิจัยต่อสาธารณะ

การดำเนินงานหนุนเสริมของโครงการเชิงระบบแบ่งออกเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะต้นน้ำ การพัฒนาโจทย์วิจัยและสร้างทีมนักวิจัย

1. วิเคราะห์โจทย์ระหว่างทีมวิจัยกับชาวบ้าน ให้ตรงตามความต้องการ โจทย์ที่ดีจะต้องโดนใจทั้งทีมวิจัยนักวิชาการและชาวบ้าน

2. คัดกรองประเด็นที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม มีการทบทวนจากพื้นที่ว่าคุ้มค่า สามารถทำตามเวลาที่กำหนด โจทย์ที่ดีจะต้องเป็นโจทย์ที่สามารถปฏิบัติได้จริง

3. หาพื้นที่ในความรับผิดชอบที่มีสภาพปัญหาตรงกับโจทย์ที่ร่วมกันกำหนด พื้นที่ที่ผู้นำและชุมชนมีความพร้อมในการทำงานร่วมกับนักวิจัยมหาวิทยาลัย

4. มองหาคนที่จะมาร่วมเป็นทีมวิจัย สิ่งสำคัญคือการคัดเลือกนักวิจัยมหาวิทยาลัยและนักวิจัยชาวบ้าน จะต้องเป็นผู้ที่รักการทำงานแนวนี้นี้พร้อมที่จะทุ่มเทกับงานพร้อมเปลี่ยนแปลงในการวิจัย

5. หาผู้ทรงคุณวุฒิในการให้ข้อเสนอแนะโครงการวิจัย เพื่อเสนอแนวทางการทำงานวิจัยชุมชนได้อย่างถูกต้อง ผู้ทรงคุณวุฒิมีบทบาทสำคัญในโครงการวิจัยที่นักวิจัยยังทำงานวิจัยชุมชนและพื้นที่ไม่เป็น ช่วยเติมความรู้และแนะนำการทำงาน ตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาและทำให้งานวิจัยสำเร็จตามเป้าหมาย คือ สร้างคน สร้างความรู้ และสร้างการเปลี่ยนแปลงให้พื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิควรเป็นผู้ที่เข้าใจการทำงานในลักษณะนี้และสามารถติดตามนักวิจัยไปในพื้นที่ได้ เพื่อให้ข้อเสนอแนะที่สามารถทำได้จริงและสอดคล้องกับพื้นที่

6. หาความร่วมมือกับภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม
7. สร้างกรอบการวิจัยร่วมกันระหว่างโครงการกลางและโครงการย่อย สร้างแผนปฏิบัติการการทำงานร่วมกัน (Research Mapping) และเป็นงานที่บูรณาการที่สร้างการพัฒนาให้กับพื้นที่
8. แจ้างแผนการทำงานให้หน่วยงานระดับจังหวัดและภาคีเครือข่าย รับทราบและสามารถเข้าร่วมกับโครงการวิจัยได้ตลอดกระบวนการ
9. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนและพูดคุยกับผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจในปัญหา ศักยภาพของชุมชน
10. ทำความเข้าใจทีมวิจัยทั้งหมดทั้งแผนการทำงานร่วมกัน แนวคิดการทำงานวิจัยว่าชาวบ้านเป็นผู้ทำงานวิจัย นักวิจัยมหาวิทยาลัยเป็นพี่เลี้ยง ปลายทางของงานวิจัยเพื่อประโยชน์ของชาวบ้าน สามารถนำไปแก้ไขปัญหาวิตที่ชาวบ้านเผชิญอยู่ได้จริง
11. เปิดเวทีชี้แจงชุดโครงการวิจัยทั้งหมด โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ หัวหน้าชุมชนชน เจ้าหน้าที่ส่วนงานรัฐ ภาคีผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วม เป็นการสร้างความสัมพันธ์และความเชื่อมั่นกับชุมชนในการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยมหาวิทยาลัยและชาวบ้าน

ระยะกลางน้ำ การติดตามและสนับสนุนงานวิจัย

1. ควบคุมทิศทางการทำงานให้เป็นไปตามงานวิจัยให้เป็นไปตามแผนการทำงาน
2. ฝึกอบรมและเติมความรู้ให้กับทีมวิจัย ติดตามว่าโครงการต่าง ๆ ต้องการความรู้เรื่องอะไรเพิ่มเติม โดยปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการ
3. ติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะทุกเดือน ติดตามในพื้นที่ทุก 3 เดือน เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำในแต่ละกิจกรรมและขั้นตอนการทำงาน กระตุ้นให้นักวิจัยทบทวนการทำงานของตัวเองในการทำงานที่ผ่านมาส่งผลต่อตัวนักวิจัยและเห็นการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อย่างไร นักวิจัยค้นหาเทคนิคการทำงานกับชาวบ้าน บริหารโครงการวิจัยอย่างไร (คนทำงาน, การลงพื้นที่, งบประมาณ) และได้บทเรียนอะไรบ้างจากการทำงานที่ผ่านมา สังเกตการทำงานในแต่ละขั้นตอน เช่น ปัญหาระหว่าง การทำงาน มีการแก้ไขปัญหาอย่างไร การเตรียมตัวก่อนลงพื้นที่
4. ลงพื้นที่พูดคุยกับชาวบ้าน สำนวณผลการปฏิบัติงาน เพื่อประเมินผลการทำงานของทีมวิจัย และรับข้อเสนอแนะจากชาวบ้านเพื่อนำมาเสนอให้นักวิจัยและช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
5. ถอดบทเรียนนักวิจัยทุกครั้งที่มีการทำกิจกรรม การถอดบทเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของทีมวิจัย และยังเป็น การช่วยกันหาจุดที่ต้องพัฒนาและนำผลที่ได้มาใช้ในการทำงานต่อไป
6. รวบรวมรายงานความก้าวหน้าให้ตอบตามวัตถุประสงค์ กรอบการวิจัยและแผนการทำงานของแต่ละโครงการให้สามารถบูรณาการและเชื่อมโยงกับโครงการกลาง

7. การจัดเวทีรายงานความก้าวหน้า โดยเชิญชุมชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ทรงคุณวุฒิ หน่วยงานระดับจังหวัดและท้องที่ รวมถึงภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมในการรับฟังและให้ข้อเสนอแนะ

8. รวบรวมรายงานความก้าวหน้าเพื่อตรวจพิจารณาและปรับปรุงงานตามคำแนะนำตามผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะปลายน้ำ การประเมินผลงานวิจัย

1. ติดตามการทดลองและการนำไปใช้ประโยชน์ ร่วมสังเคราะห์งานวิจัยกับโครงการต่าง ๆ เพื่อให้งานวิจัยได้รับผลและเกิดนวัตกรรมได้จริง

2. เป็นพี่เลี้ยงติดตามโครงร่างของรายงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ กรอบการวิจัยและแผนการทำงาน ร้อยละ 100 ของแต่ละโครงการ สามารถบูรณาการระหว่างโครงการและเชื่อมโยงกับโครงการกลาง

3. จัดทำเวทีคืนข้อมูล ประกอบด้วยชุมชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ทรงคุณวุฒิ หน่วยงานระดับจังหวัดและท้องที่ รวมถึงภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

4. แก้ไขรายงานฉบับสมบูรณ์ให้อยู่ในตัวแบบเดียวกันและเป็นไปตามข้อเสนอแนะจากเวทีคืนข้อมูล จากข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. รวบรวมการทำงานประมาณของแต่ละโครงการ

6. จัดทำข้อสรุปภาพรวมของงานวิจัยทั้งชุดโครงการ

7. การติดตามการตีพิมพ์ รวมทั้งหาเวทีและพื้นที่การนำเสนอผลงานให้นักวิจัย

8. ขยายผลงานสู่การนำไปใช้ประโยชน์ในชุมชน/ภาคีเครือข่าย

โครงการเชิงระบบได้จัดให้มีระบบที่ปรึกษาโครงการที่มีความเข้าใจในการทำงาน CBR คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญชร แก้วส่องและผู้ช่วยศาสตราจารย์พิรัช กุลชัย ที่มีประสบการณ์ทำงานในลักษณะนี้มายาวนาน ที่ปรึกษาช่วยให้ภารกิจของโครงการที่เป็นตัวหนุนเสริมทางวิชาการแก่โครงการทั้งหมดสามารถดำเนินไปได้ ระบบนี้ยังสามารถสร้างความเชื่อมั่นกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งมหาวิทยาลัย นักวิจัย พื้นที่และชาวบ้าน

ข้อด้อยที่ต้องพัฒนา สำหรับในส่วนของ ABC กลไกเชิงพื้นที่ ซึ่งโครงการเชิงระบบมีการจัดตั้งชุดมีการจัดตั้งคณะกรรมการ ผู้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการมาจากหน่วยงานระดับจังหวัด แต่การดำเนินการยังไม่ต่อเนื่อง ยังขาดภารกิจที่ชัดเจน และยังขาดผลักดันให้เกิดการประชุมที่ต้องดำเนินการเป็นประจำสม่ำเสมอ

งานวิจัยชุดโครงการนี้ ทำงานใน 3 พื้นที่ คือ หมู่บ้านดอนซาก หมู่บ้านหัวตะพานและและหมู่บ้านคลองรี ทำให้ไม่สามารถทำงานแบบพัฒนาพื้นที่ (Area Based) ได้เพราะมีพื้นที่ดำเนินการมากไป การทำงานจึงมุ่งที่จะดูแลเฉพาะแต่ละโครงการเท่านั้น ไม่ได้ดูในลักษณะ

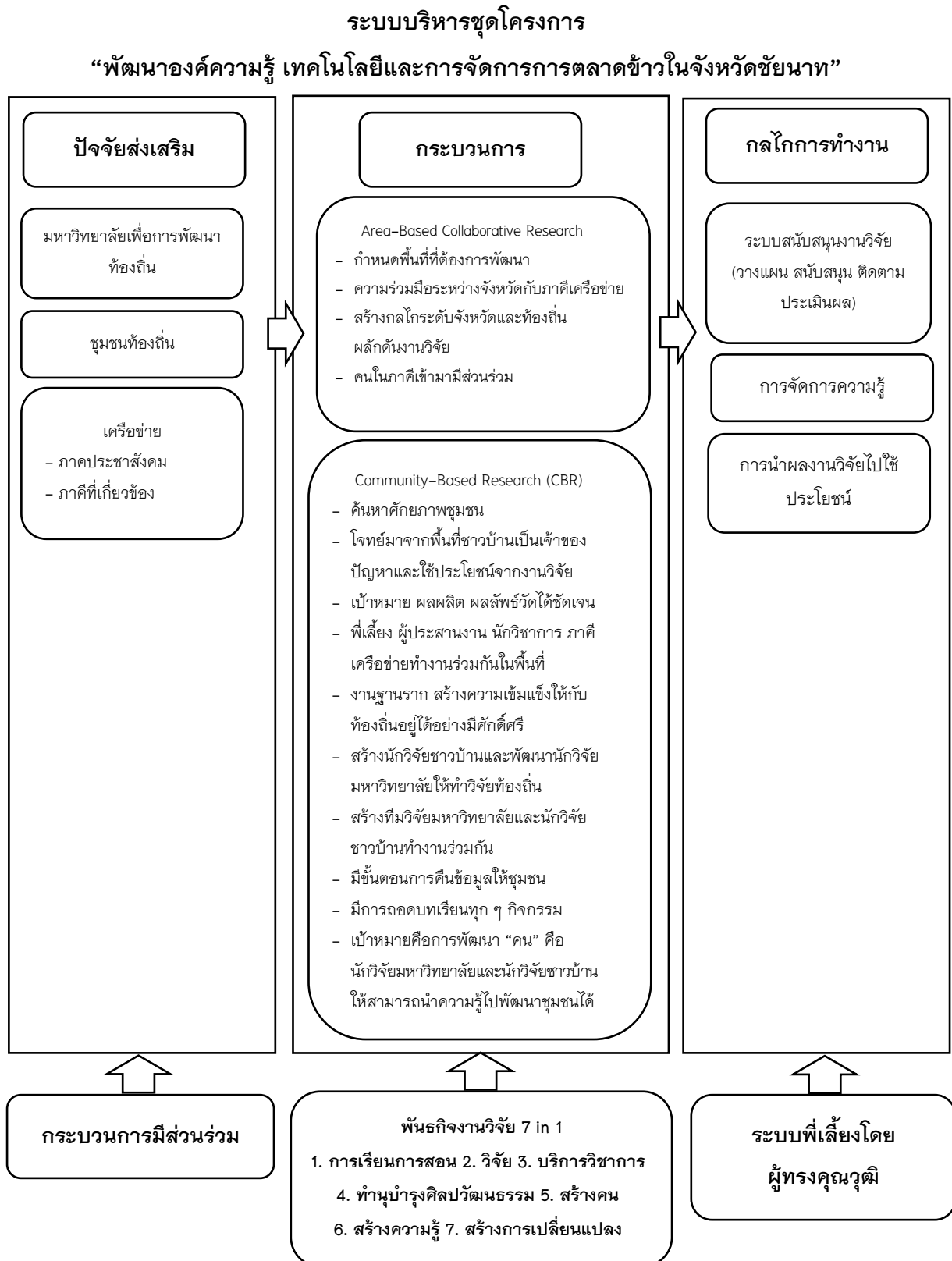
ที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ที่ดำเนินการด้วยรวมทั้งยังไม่เกิดการบูรณาการระหว่างโครงการ การทำงาน
ยังเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ ยังไม่มีลักษณะ Research Program ที่มีการออกแบบเชื่อมโยงกัน
งานวิจัยจึงขาดบูรณาการ และใช้ประโยชน์ทรัพยากรร่วมกัน

ผลการพัฒนานักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษมและนักวิจัยชาวบ้าน ให้เป็น
นักวิจัยเชิงพื้นที่

นักวิจัยมหาวิทยาลัย จำนวน 18 คน นักวิจัยชาวบ้านจำนวน 60 คนที่เข้าร่วมโครงการ
ได้รับการพัฒนาให้เป็นนักวิจัยเชิงพื้นที่ นักวิจัยเกือบทั้งหมดยังไม่เคยทำงานแบบ ABC และ CBR
การทำงานวิจัยนี้จึงเป็นการสร้างการเรียนรู้ให้กับนักวิจัย มีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการ
ทำงานท้องถิ่นเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ Area-Based Collaborative Research (ABC) และงานวิจัยเพื่อ
ท้องถิ่น Community Based Research (CBR) เป็นระยะอย่างต่อเนื่องและจัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่
พร้อมทั้งนำนักวิจัยมหาวิทยาลัยและนักวิจัยชาวบ้านศึกษาดูงานความเป็นเลิศ (Best Practice)
ในเรื่องการทำงานวิจัยชุมชน เพื่อศึกษาแนวคิดและรับประสบการณ์ในการทำงานชุมชนและ
การทำงานเชิงพื้นที่ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ในวันที่ 6-8 มีนาคม พ.ศ. 2562 รวมทั้ง
การที่มีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการวิจัยคอยให้ความรู้และคำแนะนำทุกครั้งที่มีการทำ
กิจกรรมทำให้การทำงานของนักวิจัยเดินไปในทิศทางที่ถูกต้อง นอกจากนี้การถอดบทเรียนทุกครั้ง
ที่ทำกิจกรรมโดยมีการประชุมร่วมกันเป็นการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันได้อย่างดี สำหรับการสร้าง
นักวิจัยชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านเข้าร่วมโครงการวิจัยและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้บ้าง ชาวบ้านเรียนรู้ว่า
หลายเรื่องมาจากปัญหาของตัวชาวบ้านเองและยินดีที่จะปรับเปลี่ยนตามงานวิจัยที่ร่วมกันทำขึ้น

เนื่องจากนักวิจัยที่ยังไม่เคยทำงานในลักษณะใหม่นี้ไม่สามารถใช้การฝึกอบรมเพียง
อย่างเดียวแต่ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในการวิจัยชุมชนและเชิงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง การเรียน
แบบปฏิบัติไปด้วยและส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีมแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ
หรือพี่เลี้ยงช่วยให้ความรู้และแก้ปัญหาอย่างใกล้ชิด ช่วยในการพัฒนาทั้งคนและงานวิจัย

อย่างไรก็ตามสามารถสรุประบบบริหารการทำงานของชุดโครงการดังนี้

อภิปรายผล

1) จากการดำเนินงานชุดโครงการวิจัยการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และการจัดการ การตลาดข้าวในจังหวัดชัยนาท ทำให้เกิดงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นเชิงพื้นที่ที่เป็นไปตามความต้องการ ของชุมชนและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง จำนวน 6 โครงการ โดยชุดโครงการวิจัย ได้ดำเนินการ ตามการวิจัยเพื่อท้องถิ่น Community Based Research (CBR) และการวิจัยเชิงพื้นที่ Area-Based Collaborative Research (ABC) ซึ่งทั้ง 2 ส่วนมีความแตกต่างกันแต่มีความเชื่อมโยงกันและ สนับสนุนกัน การวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) เป็นงานวิจัยที่ใช้ชุมชนเป็นฐานการวิจัย และงานวิจัยเพื่อ กำหนดพื้นที่และใช้การมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนให้การทำงานวิจัยประสบความสำเร็จ ทำโดย ชาวบ้านเริ่มต้นจากความจำเป็นในชีวิตที่จะต้องแก้ปัญหาของตนเองและท้องถิ่น จุดเริ่มต้นมา จากปัญหาในท้องถิ่น เข้าถึงและเป็นประโยชน์กับท้องถิ่นเป็นงานสร้างฐานรากของประเทศ หัวใจ สำคัญจึงอยู่ที่การสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างให้คนคิด และคนมีความสามารถตัดสินใจด้วย เหตุผล สามารถจัดการตนเองและแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ (Area-Based Collaboration Research-ABC) เป็นการเอาพื้นที่เป็นตัวตั้งในการทำงาน (AB) โดยการทำงาน ร่วมกัน (C) ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียตัวจริง เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการวิจัย (R) ที่จะใช้จัดการกับเรื่อง สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนา (D) เป็นการทำงานเพื่อไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม และการเมืองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบนความเชื่อที่ว่าความเข้มแข็งที่แท้จริง ต้องเกิดจากภายใน ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเป็นผู้ทำและสมัครใจที่จะทำงานร่วมกัน และภายใต้ ความตระหนักรู้ว่าภาครัฐ คือผู้กุมทรัพยากรในการพัฒนา การทำงานในลักษณะนี้จึงต้องทำงาน ร่วมกับภาครัฐ (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2560) ดังนั้น เมื่อชุดโครงการนี้ได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้ แนวคิดทั้ง 2 แนวคิดเชื่อมโยงกันจึงทำให้เกิดงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นเชิงพื้นที่ที่เป็นไปตาม ความต้องการของชุมชนและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงภายใต้ชุดโครงการนี้ จำนวน 6 โครงการ

2) เกิดระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม สำหรับ การพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและการจัดการการตลาดข้าวในจังหวัดชัยนาท เนื่องจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏต้องปรับบทบาทสำคัญตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 7 ที่ระบุให้ “มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเสริมพลัง ปัญญาของแผ่นดินฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยาเพื่อ ความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน” ที่ต้องมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเชิงพื้นที่ ในเชิงประเด็นการพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ตอบโจทย์และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทั้งใน ระดับพื้นที่ จังหวัด ภูมิภาคและระดับประเทศ (พระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ, 2547) มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมยังขาดหน่วยงานที่เป็นกลไกกลางในการเชื่อมประสานเครือข่าย การทำงานเชิงยุทธศาสตร์ขององค์กรภาคีเพื่อพัฒนาจังหวัด ภูมิภาคและภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง

รวมถึงการพัฒนาและเชื่อมโยงข้อมูลกับพื้นที่ในการจัดทำนโยบายสาธารณะแผนงานโครงการที่สนองต่อสถานการณ์ปัญหาของชุมชนท้องถิ่นจะนำไปสู่การขับเคลื่อนงานเชิงนโยบายในระดับจังหวัด ภูมิภาค และภูมิภาคที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังขาดกลไกเชิงระบบที่จะสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ตอบสนองการพัฒนาจังหวัดอย่างต่อเนื่องและเป็นวัฒนธรรมองค์กร ชุดโครงการวิจัยนี้ได้ทำการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมจนเกิดเป็นระบบบริหารจัดการงานวิจัยตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทางทางที่มีกลไกเชิงระบบของมหาวิทยาลัย คือ สถาบันวิจัยและพัฒนาเป็นกลไกหลักทำงานร่วมกับกลไกสนับสนุนภายในมหาวิทยาลัยเพื่อการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับกลไกเชิงระบบในพื้นที่ ซึ่งมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกหลัก โดยมีกลไกสนับสนุนเชิงนโยบายระดับจังหวัดเพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างเป็นระบบช่วยให้ได้ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดเป็นการสร้างความมั่นใจในคุณภาพให้กับผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การวางแผนหรือออกแบบระบบ การดำเนินงานตามระบบการตรวจสอบ ประเมินและใช้ผลเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

3) นักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมได้รับการพัฒนา จำนวน 18 คน และนักวิจัยชาวบ้าน จำนวน 60 คน เนื่องจากชุดโครงการวิจัยได้ดำเนินงานตามการวิจัยท้องถิ่นและการวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวเป็นงานวิจัยที่ผู้สร้างความรู้คือผู้ใช้ และผู้ใช้คือผู้สร้างความรู้ในตัวตนเดียวกัน งานวิจัยในครั้งนี้ พบว่า นักวิจัยที่ยังไม่เคยทำงานในลักษณะใหม่นี้ไม่สามารถใช้การฝึกอบรมเพียงอย่างเดียวแต่ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในการวิจัยชุมชนและเชิงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง การเรียนแบบปฏิบัติไปด้วยและส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีมแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิหรือพี่เลี้ยงช่วยให้ความรู้และแก้ปัญหาอย่างใกล้ชิด ช่วยในการพัฒนาทั้งคนและงานวิจัย ซึ่งในยุคสมัยปัจจุบันเป็นยุคแห่งการเรียนรู้ มีความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาทุกวัน ความรู้เดิมก็ล้าสมัยไปอย่างรวดเร็ว การหาคำตอบในยุคสมัยนี้โดยการทำให้ชุมชนเข้าใจถึงกระบวนการทำวิจัย เพื่อเป็นการสร้างการเรียนรู้ของชุมชน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเกิดพลัง สามารถแก้ปัญหา ของชุมชนของตนเองได้ ชาวบ้านที่เป็นนักวิจัยสามารถแสวงหาคำตอบในการแก้ปัญหาตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งนักวิชาการหรือคนนอกอีกต่อไป ดังนั้นงานวิจัยเพื่อชุมชนท้องถิ่นจึงไม่ได้เป็นงานของนักวิชาการหรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัยอีกต่อไป แต่ชาวบ้านในชุมชนเป็นคนลงมือทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนของตนเอง การดำเนินการวิจัยผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกิดผลแห่งการเรียนรู้และส่งผลให้เกิดการสร้างคน พัฒนาทักษะและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืนมากกว่า กระบวนการวิจัยดังกล่าวทำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อแสวงหาคำตอบอย่างเป็นระบบและเรียนรู้จากกระบวนการวิจัยดังกล่าวด้วยตนเอง มีการศึกษา ค้นหาข้อมูลก่อนดำเนินงาน มีการวิเคราะห์

ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการวางแผนการดำเนินงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่จริง และในระหว่างการทำงานมีการทบทวนความก้าวหน้า วิเคราะห์ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอจนสามารถสรุปเป็นบทเรียน เพื่อตอบคำถามที่ตั้งไว้ นำมาวิเคราะห์และพัฒนาใหม่ให้ดีขึ้นทั้งหมดนี้ถือเป็นกระบวนการดำเนินงานวิจัยโดยชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ตั้งคำถามเอง หาคำตอบเอง ซึ่งเป็นการวิจัยแนวใหม่ของสังคม ความรู้ท้องถิ่นเป็นความรู้ที่อิงกับฐานชีวิตด้านต่าง ๆ ของชุมชนที่มีฐานจากวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ มักเป็นความรู้บนฐานประสบการณ์และภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น แม้จะพบว่าประสบการณ์และภูมิปัญญาเดิมที่มีนั้นอาจไม่เพียงพอต่อการตอบปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาหาความรู้ใหม่มาประยุกต์หรือปรับใช้ หรือบางครั้งก็ใช้ความรู้ใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกับความรู้เดิม ทำให้ได้วิธีการแก้ปัญหาใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ใหม่ (เพ็ญประภา ภัทรานุกรม, 2560 อ้างถึงใน บัญชร แก้วส่อง, 2563)

ข้อเสนอแนะ

1. การดำเนินงานทั้งโครงการเชิงระบบและโครงการย่อย 6 โครงการ เป็นโครงการเริ่มต้นการทำงานแบบโครงการชุดที่จะทำงานกับพื้นที่โดยใช้แนวทางการทำงานแบบวิจัยชุมชน (CBR) และการทำงานพื้นที่ (ABC) ข้อค้นพบที่เกิดขึ้นจึงต้องพัฒนาทั้งหมดให้สามารถใช้เป็นบทเรียนในการดำเนินงานทำงานต่อไปของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
2. การทำงานสำหรับนักวิจัยที่ยังไม่เคยทำงานในลักษณะใหม่นี้ไม่สามารถใช้การฝึกอบรมเพียงอย่างเดียวแต่ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในการวิจัยชุมชนและเชิงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
3. ควรเสริมรูปแบบการดำเนินงานให้เกิดการเรียนรู้แบบปฏิบัติไปด้วย และส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีมแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิหรือพี่เลี้ยงช่วยให้ความรู้และแก้ปัญหาอย่างใกล้ชิด เพื่อช่วยในการพัฒนาทั้งคนและงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการข้าว. (2560). รายงานสถานการณ์การเพาะปลูกข้าว ปี 2559-2560 รอบที่ 1. สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2562, จาก www.ricethailand.go.th/
- เกวรินทร์ พันทวี, และวีรณัฐ สระแก้ว. (2562). การพัฒนาและออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือทิ้งจากกระบวนการทำนา บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู จังหวัดชัยนาท. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- กาญจนา ทองทั่ว. (2562). งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น Community Based Research (CBR). สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2562, จาก <https://km.sci.ubu.ac.th/>
- _____. (2561). คนหนุ่มนักวิชาการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- ฉัตรนภา พรหมมาและคณะ (2561). *สานพลังวิจัยมหาวิทยาลัยคู่ชุมชนท้องถิ่น*. ศูนย์บูรณาการพันธกิจสัมพันธ์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2560). *การวิจัยเพื่อชุมชนท้องถิ่น*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2561, <https://www.wu.ac.th /th/research/1074/>
- มติชนออนไลน์ (2559). *รายงานปัญหาสถานการณ์ราคาข้าวตกต่ำทั่วประเทศ*. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2562, จาก www.matichon.co.th.
- พรเทพ ชมชื่น, สุกัญญา เจียมวรนนท์กุล, และสัมพันธ์ แห่ลงป่าหมื่น. (2562). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์ดูแลผิวเพื่อจากข้าวปลอดภัยชัยนาทอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านหัวตะพาน จังหวัดชัยนาท*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- บุญชร แก้วส่อง. (2560). *หนึ่งชุมชนหนึ่งงานวิจัย: การเตรียมคนฐานรากเพื่อเข้าสู่เมืองไทย 4.0*. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2562, จาก <https://vijaitongtin.wordpress.com>
- ปิยพร ท่าจีน, สุมาลี ไชยศุภรากุล, ไตรทศ งามปิณฑิ์, ศิรส ทองเชื้อ, และธีรพงศ์ ไชยมังคละ. (2562). *แนวทางการลดการเพิ่มหนี้สินสะสมอย่างยั่งยืนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านดอนซาก ตำบลห้วยยู อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- วิจิตร จารุโณปถัมภ์. (2562). *รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนชาวนาแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาโรงเรียนชาวนาบ้านคลองรี ตำบลห้วยกรด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- วรฤทธิ ภัคดิบุรุษ, และภควัต รัตนราช. (2562). *การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตามวิถีเกษตรของบ้านดอนซาก ตำบลห้วยยู อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท โดยกระบวนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารชุมชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สุพรรณิ ปลัดศรีช่วย, วิจิตร จารุโณปถัมภ์, และวาทีนิ นิลงาม. (2562). *การวิเคราะห์สภาพพื้นที่และการถือครองที่ดินโดยกระบวนการการมีส่วนร่วมกับชุมชน บ้านดอนซาก อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สีลาภรณ์ บัวสาย. (2557). *บนเส้นทางสู่มหาวิทยาลัยรับใช้พื้นที่: 15 กรณีศึกษามหาวิทยาลัยไทย*. โครงการความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่ ระหว่าง มวล. และ สกว. นครศรีธรรมราช.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2552). *การวิจัยเชิงพื้นที่: ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://www.vijai.org>

การพัฒนาคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นตามเส้นทาง ประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ยุพิน ประทุมมี¹

¹สาขาภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ และ 2) เพื่อพัฒนาคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ทำให้มีคู่มือประชาสัมพันธ์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชนหน่วยงานภาครัฐ และมหาวิทยาลัย และสนับสนุนวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อรองรับการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ปราสาทหิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประเมินเพื่อสร้างและพัฒนาคู่มือ 4 ด้านคือ 1) การจัดรูปแบบวิดีโอ 2) ข้อมูลเนื้อหา 3) การใช้ภาษา และ 4) ภาพประกอบ ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษสามารถจำแนกออกมาได้ดังนี้ 1) ประวัติปราสาทหิน 2) บริเวณรอบปราสาท 3) ลักษณะของปราสาท 4) องค์ประกอบของปราสาท และ 5) วิถีชุมชน ทำให้ทราบถึงอัตลักษณ์ที่บ่งชี้ถึงความเป็นปราสาทหิน และผลจากการประเมินคู่มือในการสร้างและพัฒนาคู่มือการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพคู่มือคือด้านข้อมูลเนื้อหาอยู่ในระดับมาก (4.03) ส่วนนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นมีความพึงพอใจในด้านข้อมูลเนื้อหา มีความถูกต้อง ลำดับเนื้อหาเหมาะสม ดูแล้วเข้าใจง่าย มีความต่อเนื่องของเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด (4.40)

คำสำคัญ: คู่มือท่องเที่ยว เส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหิน

The Development of Japanese Video Guide for Enhancing Potential Tourism in Historical Sanctuary Trail in Sisaket Province

Yupin Prathummee¹

¹Japanese Business, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chandrakasem Rajabhat University

Abstract

This research study was conducted with the following objectives: 1) to identify the historical sanctuary trail main characteristics 2) to develop a video guide for enhancing potential tourism in historical sanctuary trail located in Sisaket province. The significance of this study is due to tourism benefits from the creation of a guide to historical sanctuary trail in the area and the fact that it could allow collaboration between communities, government agencies and the university. In order to create and develop a 4-way guide, data were analyzed through the evaluation form. The guide was to be presented in video format with information about language and illustrations. This research provided historic information about the sanctuaries, description of the area where they were located, accessibility, and cultural information the surrounding community. All the illustrations in the video guide were presented at high resolution and the contents were found to be continuous (4.03). Reviewer and Japanese tourists participating in this study were satisfied with accuracy of the information (4.40).

Keywords: Travel guide, Sanctuary in Historical Trail

Received: 19 August 2020

Revised: 27 November 2020

Accepted: 8 December 2020

บทนำ

การท่องเที่ยวของไทยในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ในแต่ละปีสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาสู่ประเทศไทยหลายแสนล้านบาท ทั้งยังก่อให้เกิด การจ้างงาน การกระจายรายได้ไปสู่อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่ การกระจาย ความเจริญด้านต่าง ๆ ไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งการสร้างระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก การท่องเที่ยวยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน พัฒนาสังคม อนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรม อนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างกระบวนการเรียนรู้ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ

จังหวัดศรีสะเกษ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเพิ่มมากขึ้นทุกปี เนื่องจาก มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น วัฒนธรรมชน 4 เผ่า นอกจากนี้ยังมีแหล่งประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นโบราณสถานอันทรงคุณค่า คือ ปราสาทห้วยทับทัน ปราสาทโดนตวล ปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่ ปราสาทวัดสระกำแพงน้อย และปราสาทบ้านเมืองจันทร์ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เอกลักษณ์ และวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นมีความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนนั้น ๆ การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน โดยมีนโยบายส่งเสริม ด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาลเป็นตัวสนับสนุน ในขณะเดียวกันชุมชนเองต้องมีส่วนร่วมใน การบริหารจัดการ โดยจะต้องช่วยกันส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการดูแลรักษาวัฒนธรรม ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ยังประโยชน์ถึงคนรุ่นต่อไป

จากการท่องเที่ยวไทยในปี 2558 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าในประเทศไทยจำนวนมาก และชาวญี่ปุ่นเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมีจำนวน 1,381,690 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.98 จากปีก่อน โดยถือเป็นนักท่องเที่ยวลำดับที่ 3 รองจากจีนและมาเลเซีย ซึ่งในภาพรวมสะท้อนให้เห็นถึง ความมั่นใจของคนญี่ปุ่นมีต่อการท่องเที่ยวไทยเพิ่มขึ้นภายหลังจากที่สถานการณ์การเมืองของไทย มีความมั่นคงขึ้น โดยในช่วงเดือน มกราคม-กรกฎาคม 2558 มีอัตราการขยายตัวของจำนวน นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นไปไทยเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 15 อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากเหตุระเบิดที่กรุงเทพฯ เมื่อเดือน สิงหาคม 2558 ทำให้อัตราการขยายตัวของจำนวน นักท่องเที่ยวลดลงต่ำลงเหลือประมาณร้อยละ 5 ในเดือน สิงหาคม-กันยายน 2558 และลดลง เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนในเดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2558 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยว มีความอ่อนไหวต่อสถานการณ์ความไม่ปลอดภัย และอาจต้องใช้เวลาอีกสักกระยะเพื่อฟื้นฟู ความเชื่อมั่น จึงเป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับจำนวนนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นไปไทยในปี 2559 ซึ่ง สำนักงานท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประจำกรุงโตเกียว ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไทย ในเชิงรุก โดยเน้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูง และแนะนำแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ของไทย ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากนัก (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว, 2559)

ดังนั้นการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อรองรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นและจัดทำคู่มือประชาสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น และคู่มือ จะได้เปรียบกว่าการสื่อความหมายด้วยวิธีอื่น ๆ นั่นคือไม่ใช้เงินทุนในการผลิตสูง ไม่สิ้นเปลืองบุคลากร สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ ไม่ต้องใช้พื้นที่เฉพาะในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ยังใช้ได้ทั้งในขณะท่องเที่ยวและภายนอกแหล่งท่องเที่ยว (สุจิตมานิตกุล, 2552) คู่มือการท่องเที่ยวตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษนั้น จะเป็นการสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นเดินทางเข้ามาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในปีที่ผ่านมาเมื่อนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทางอารยธรรมอีสานใต้ เฉพาะจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 17,701 คน และเที่ยวแบบพักค้างคืนมีอัตราเติบโตเพิ่มมากขึ้นทุกปี (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดศรีสะเกษ, 2557) และจากข้อมูลการท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมขอมโบราณชมปราสาทหิน 4 จังหวัดอีสานใต้ นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และ ศรีสะเกษ และปราสาทที่ถูกจัดให้อยู่ในปราสาทหินตามอารยธรรมขอมตามเส้นทางอีสานใต้ คือ ปราสาทสระกำแพงใหญ่ ปราสาทสระกำแพงน้อย ปราสาทเยอ และปราสาทเขาพระวิหาร ในจังหวัดศรีสะเกษ (เที่ยวเมืองไทย, 2556) แต่ที่ผ่านมาแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวไม่สามารถให้ข้อมูลภาษาญี่ปุ่นกับนักท่องเที่ยวได้ การเตรียมพร้อมและจัดเตรียมคู่มือแนะนำปราสาทหิน จะทำให้นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นเดินทางเข้ามาและขยายตัวเพิ่มขึ้นได้ คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นร้อยละ 13 จำนวน 20,000 คนต่อปี ดังนั้นสมควรที่จะศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหิน และจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหิน สำหรับชุมชนตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์และใช้ประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยวและเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ปราสาทหินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและอัตลักษณ์ตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหิน ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อพัฒนาคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ด้านประชากร จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ กลุ่มผู้รู้ภายในชุมชน ประกอบด้วย ปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มเยาวชน จำนวน 9 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณของทาโร่ ยามาเน (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น จำนวน 100 คน

2. ด้านพื้นที่ศึกษา พื้นที่ที่เลือกศึกษาจำนวน 3 แหล่งคือ ปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่ ปราสาทวัดสระกำแพงน้อย ปราสาทเขย ในจังหวัดศรีสะเกษ เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมขอมโบราณ ชมปราสาทหิน 4 จังหวัดอีสานใต้ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ

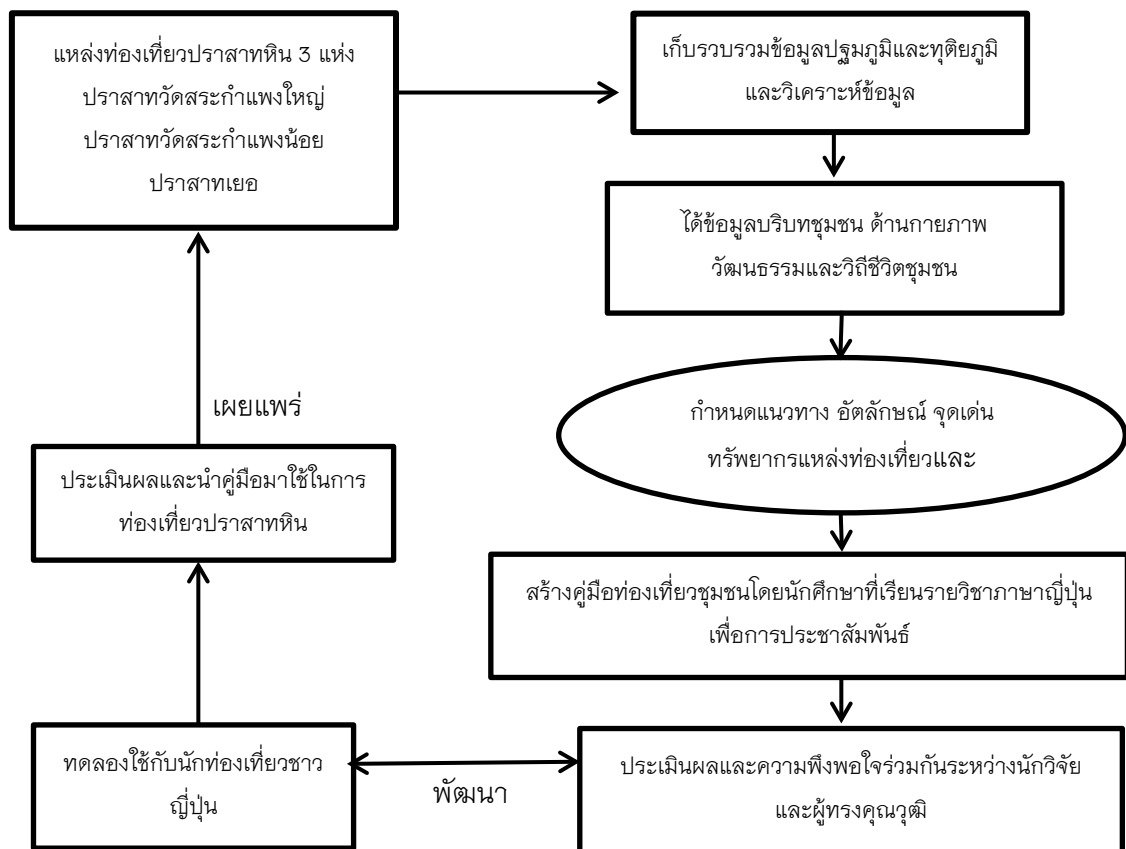
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. **ตัวแปรต้น** ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวปราสาทหิน 3 แห่ง คือ ปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่ ปราสาทวัดสระกำแพงน้อย และปราสาทเขย

2. **ตัวแปรตาม** ได้แก่ ความพึงพอใจต่อคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหิน 3 แห่ง คือ ปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่ ปราสาทวัดสระกำแพงน้อย และปราสาทเขย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดในการทำวิจัยครั้งนี้เพื่อให้บรรลุและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับกระบวนการในการพัฒนาคู่มือการท่องเที่ยวตามเส้นทางปราสาทหิน ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้กระบวนการศึกษาศักยภาพชุมชน โดยผ่านคู่มือท่องเที่ยวตามเส้นทางปราสาทหิน มีกรอบแนวความคิด ดังนี้

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัย ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ในชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มเยาวชน จำนวน 9 คน
2. แบบประเมินคุณภาพคู่มือท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

2.1 แบบประเมินความพึงพอใจต่อคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหิน 3 แห่ง คือ ปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่ ปราสาทวัดสระกำแพงน้อย และปราสาทเยอ สำหรับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

2.2 แบบประเมินความพึงพอใจต่อคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหิน 3 แห่ง คือ ปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่ ปราสาทวัดสระกำแพงน้อย และปราสาทเยอ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น จำนวน 100 ชุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดแนวทาง อัตลักษณ์การท่องเที่ยวปราสาทหิน

ในการกำหนดอัตลักษณ์การท่องเที่ยวปราสาทหิน เพื่อหาจุดเด่น ทรัพยากรที่มีอยู่รอบ ๆ ปราสาทหิน แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งด้านธรรมชาติ และวัฒนธรรมในบริบทของชุมชน โดยการดำเนินการดังนี้ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ปราชญ์ในชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มเยาวชน จำนวน 9 คน เพื่อค้นหาอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชุมชน บริบทของชุมชนที่ต้องการนำเสนอในคู่มือ

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลตามอัตลักษณ์ของปราสาทหิน

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งด้านพุทธิภูมิและปฐภูมิ โดยทางด้านปฐภูมิ เก็บรวบรวมดังนี้

1) สัมภาษณ์เชิงลึก จากปราชญ์ในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้รู้ เป็นต้น เพื่อหาอัตลักษณ์ปราสาทหินที่กำหนด แหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว และศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน

2) เก็บข้อมูลในภาคสนาม สัมภาษณ์ข้อมูลในชุมชน วิถีชีวิตชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหิน

1) การสร้างเนื้อหา กำหนดรูปแบบคู่มือ ลักษณะและองค์ประกอบของคู่มือ โดยศึกษาข้อมูลจากข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีการสร้างคู่มือ และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

2) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตในการสร้างคู่มือ ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ลักษณะของปราสาทหิน ลักษณะทางภูมิศาสตร์ วิถี และวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองและประเมินคู่มือท่องเที่ยวโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อ, เนื้อหาของสถานที่ และเนื้อหาภาษาญี่ปุ่น จำนวน 3 ท่าน นำคู่มือที่ได้ปรับแก้ไขแล้วผลิตเป็นคู่มือ เพื่อนำไปทดลองกับนักท่องเที่ยวประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น จากแบบสอบถามจำนวน 100 ชุด

ขั้นตอนที่ 5 ผลิตรูปภาพคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตในการสร้างคู่มือ ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ลักษณะของปราสาทหิน ลักษณะทางภูมิศาสตร์

วิถี และวัฒนธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามที่มีลักษณะข้อมูลประเภทมาตราส่วน (Rating Scale) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการดำเนินการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาอัตลักษณ์ตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าอัตลักษณ์ที่บ่งชี้ถึงความเป็นปราสาทหิน ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ลักษณะของ ปราสาทหินลักษณะทางภูมิศาสตร์ วิถี และวัฒนธรรมชุมชนที่อยู่รอบ ๆ ปราสาท โดยจำแนก ออกมาได้ดังนี้ 1) ประวัติปราสาทหิน 2) บริเวณรอบปราสาท 3) ลักษณะของปราสาท 4) องค์ประกอบของปราสาท และ 5) วิถีชุมชน

1) ประวัติปราสาทหิน

ปราสาทสระกำแพงใหญ่

ปราสาทสระกำแพงใหญ่ มีอายุอยู่ในศิลปะเขมรแบบคลังดอบาปน หรือประมาณ กลางพุทธศตวรรษที่ 16 ถึงพุทธศตวรรษที่ 16 ตอนปลาย ปราสาทสระกำแพงใหญ่เป็นศาสนสถาน แบบเขมร ทั้งในด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม รวมทั้งความเชื่อในการนับถือศาสนาจาก หลักฐานที่ปรากฏสันนิษฐานว่าเดิมเป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู โดยดูจากทับหลังที่สลักภาพ บุคคลเล่าเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับความเชื่อในศาสนาฮินดู ภายหลังเมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามา มีอิทธิพลในดินแดนแถบนี้จึงเปลี่ยนเป็นศาสนสถานของศาสนาพุทธโดยได้ขุดพบพระพุทธรูปนาคปรก ปางสมาธิ สูง 1.33 เมตร

ปราสาทสระกำแพงน้อย

เป็นโบราณสถานที่ยังสร้างขึ้นภายใต้อิทธิพลวัฒนธรรมขอม ช่วงที่รุ่งเรืองราวพุทธศตวรรษ ที่ 18 มีรูปแบบแผนผังแบบอโรคยาศาล ซึ่งพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ทรงสร้างขึ้น ซึ่งกรมศิลปากรได้ ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานที่สำคัญของชาติ เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2478 โดยศาสนสถาน ประจำอโรคยาศาล

ปราสาทเขยอ

ตามตำนานเล่าว่า ชาวเขยอได้อพยพมาจากประเทศลาวเมื่อมาถึงไทยได้แยกกันออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกได้อพยพไปอยู่ที่อำเภอไพรบึง กลุ่มที่ 2 อพยพไปที่ราชันโคส (ตำบลเมืองคง อำเภอเมืองค้อ) และเขยอกลุ่มแรกได้สร้างปราสาทเขยอขึ้น ซึ่งตรงกับสมัยของพระเจ้าวรมันที่ 17

2) บริเวณรอบปราสาท

บริเวณรอบปราสาทหินพบสระน้ำหรือหนองน้ำรูปสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่

3) ลักษณะของปราสาท

ปราสาทหินทั้ง 3 แห่ง มีลักษณะคล้ายเจดีย์ หรือปรางค์โบราณ 3 องค์บนฐานเดียวกัน ก่อด้วยหินทรายมีอิฐแซม ด้านหน้ามีวิหารก่ออิฐ 2 หลัง ล้อมรอบด้วยระเบียงคต ก่อด้วยศิลาแลง และหินทราย มีโคปุระหรือประตูซุ้มทั้ง 4 ทิศ

4) องค์ประกอบของปราสาท

ปราสาทสระกำแพงใหญ่

ปราสาทมีลักษณะคล้ายเจดีย์ หรือปรางค์โบราณ 3 องค์บนฐานเดียวกัน ก่อด้วยหินทราย มีอิฐแซม ด้านหน้ามีวิหารก่ออิฐ 2 หลัง ล้อมรอบด้วยระเบียงคต ก่อด้วยศิลาแลงและหินทราย มีโคปุระหรือประตูซุ้มทั้ง 4 ทิศ ปรางค์ประธานมีทับหลังจำหลักภาพพระอินทร์ทรงช้าง ทิศเหนือบนฐานศิลาเดียวกัน มีปรางค์ก่อด้วยอิฐ เหนือกรอบประตูมีทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์อยู่เหนือพญาอนันตนาคราชกลางเกษียรสมุทร ซึ่งมีความงดงามยิ่ง ทิศใต้มีปรางค์ก่อด้วยอิฐเช่นเดียวกับด้านทิศเหนือ เหนือกรอบประตูมีทับหลังสลักรูปพระอิศวรกับพระอุมาประทับนั่ง

ปราสาทสระกำแพงน้อย

1. องค์ปราสาทประธาน ภายในมีห้องแคบ ๆ เรียกว่า ห้องครรภคฤหะ เพื่อใช้เป็นที่พักพิงของพระพุทธรูปปางไสยาสน์หรือพระพุทธรูปปางพระยา คือ พระพุทธรูปเจ้าผู้ทรงเป็นแพทย์ เพื่อให้ผู้ที่มีความเชื่อได้กราบไหว้ เป็นการรักษาโรคทางใจของประชาชน โดยห้องนี้ไม่อนุญาตให้ผู้ใดล่วงล้ำเข้าไปได้นอกจากพราหมณ์ผู้ประกอบพิธี แต่พระชัยวรมันที่ 8 ขึ้นครองราชย์ได้เปลี่ยนเป็นผู้นำรูปหล่อหมอชวกเข้าไปตั้งไว้แทนเพราะพระองค์ทรงนับถือศาสนาฮินดู

2. กำแพงแก้ว คือ สิ่งที่ล้อมรอบปราสาทประธานและบรรณาลัย

3. บรรณาลัย ตั้งอยู่ภายในกำแพงแก้วสร้างด้วยศิลาแลงทั้งหลัง เสาและกรอบประตูทำด้วยหินทราย ส่วนตัวอาคารและหน้าบันก่อด้วยศิลาแลง

4. โคปุระหรือซุ้มประตู เป็นสิ่งก่อสร้างที่เชื่อมต่อกับแนวกำแพงแก้ว เป็นรูปทรงกากบาท เสาและกรอบประตูทำด้วยหินทราย เหนือโคปุระสนหน้าเป็นทับหลังจำหลักเป็นรูปพญานาคแผ่พังพาน

5. ทับหลัง หมายถึงแผ่นหิน ที่ช่างนำไปวางไว้เหนือวงกบกรอบประตูหรือหน้าต่างเพื่อไม่ให้เกิดการขยับเขยื้อนพอน้ำหนักอื่น ๆ ที่วางซ้อนทับขึ้นไป

ปราสาทเขยอ

เป็นโบราณสถานในศิลปะเขมร ปัจจุบันอยู่ในสภาพชำรุดหักพัง มีลักษณะเป็นเนินโบราณสถาน มีชิ้นส่วนของหินทราย อิฐ ศิลาแลง กระจายอยู่โดยทั่วไป องค์ปราสาทก่อด้วยอิฐ หินทราย ตั้งอยู่บนฐาน ศิลาแลงรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างยาว ประมาณ ด้านละ 3 เมตร ความสูงในปัจจุบันประมาณ 4.5 เมตร ชิ้นส่วนอาคารที่หลงเหลืออยู่ได้แก่กรอบประตูหินทราย ที่เป็นทางเข้าด้านทิศตะวันออก 2 ประตู มีทับหลังตกอยู่บนเนินดิน 2 ชิ้น เป็นภาพบุคคล นั่งอยู่เหนือ

เกียรติมุขกำลังคายท่อนพวงมาลัยออกมาทั้งสองข้าง มีพวงอุบะและใบไม้ฉนวนปราสาทแห่งนี้
คงสร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 16-17

5) วิถีชุมชน

วิถีชุมชนที่อยู่รอบบริเวณปราสาทหินทั้ง 3 แห่ง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนา
เกษตรกรรม อาชีพเสริมได้แก่ เลี้ยงแซว เครื่องจักรสาน เป่าถัก ข้าวโพด และมีประเพณีประจำปี
เพื่อดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมชุมชนรอบ ๆ ปราสาทหิน
จัดทำเป็นสื่อภาษาญี่ปุ่นดังนี้

カムペーンノーイ遺跡 (ปราสาทสระกำแพงน้อย)

カムペーンノーイ遺跡をご紹介します。

カムペーンノーイ遺跡は クメール文化の影響を受け、ジャヤーヴァルマン 7 世によって
仏暦 18 世紀初めに 施療院として建設されました。タイ王国 文化省芸術局により、仏暦 2
478 年 3 月 8 日に 国家重要遺跡として 登録されました。

宗教施設としてのカムペーンノーイ施療院遺跡は、次のとおりです。

1. 主祠堂：主祠堂内には小部屋があり、カンカルハと呼ばれています。病気の人が参拝する
ため 医学の神である薬師如来を安置し、心理面から治療していました。この部屋は バラモ
ンの司祭以外には 入ることができませんでした。しかし ジャヤーヴァルマン 8 世が統治す
るようになると、ヒンドゥー教信仰の神に代わって、ジーヴァカ師の像が 安置されるよう
になりました。
2. 周壁：主祠堂と経蔵の周囲は 壁によって囲まれています。
3. 経蔵：周壁の中にあり、柱と扉の周囲は砂岩、建物と破風はラテライトが使われています。
4. 塔門または門上の装飾：塔門は 周壁に続くように建てられています。十字形で 扉の周
囲は砂岩が使われています。塔門の北側には まぐさ石があり、頭を持ち上げたナーガが彫刻
されています。
5. まぐさ石：まぐさ石とは 門や窓の上に積み重ねて置かれ、上部の重量を受け止め 動か
ないようにする 石の板のことです。
6. 3 つのバライと池：

①バライは クメール時代の貯水池です。規模が小さいバライは 周壁の北東にあり、ラテ
ライトを積み上げ 護岸されています。バライの底には 1 年中水が溜まっています。そのた
め村人は サカムペーンノーイ、小さい壁の池と呼んでいます。

②規模が大きいバライ または大きい池は 現在、拡張工事をして 広く深くなり、自然の
池と接続され 涼しい木陰になっています。池の中央には 堂が建てられ、ナーガの形をした
橋が かけられています。

③池 または現代のバライは、プミポンアドンヤデート国王陛下 即位 50 周年記念のた
めの池として 政府によって 造成されました。

遺跡の近くには グラーン村があり、寺院と遺跡の世話をしています。村人は 735 人で
家屋は 214 軒です。村人の主な職業は農業で、名産品はタイシルクです。

サカムペーンヤイ遺跡 (ปราสาทสระกำแพงใหญ่)

サカムペーンヤイ遺跡をご紹介します。

サカムペーンヤイ遺跡 またはカモンテンチャコットシーブルットテースワン遺跡は シ
ーサケット県 ウトゥムポンปิサイ郡 サカムペーンヤイ地区 14 番地プラディットプラチャ
ーラート通りにあって、ウトゥムポンปิサイ駅から 2 キロのところにあります。

サカムペーンヤイ遺跡の歴史

サカムペーンヤイ遺跡の建築年代について 確かなことは分かっていません。遺跡内の碑文によれば、亡くなった 王族のカモンテンチャコットシーブルットテスワン氏に捧げるために 仏暦1585年に 土地を買ったことが 書かれています。これが 遺跡の建築年代であるということではありません。この年代は クメール帝国のスーリヤヴァルマン4世が 統治していましたが、この王が建設したわけでもありません。芸術学、建築学の見地から言えば、仏暦16世紀中期から後期にかけての バプーオン様式時代の建築ではないかと考えられています。サカムペーンヤイ遺跡は クメール様式の宗教施設です。発見された信仰されていた証拠からの芸術学、建築学的に見た推測では、初めは ヒンドゥー教の宗教施設であったことが分かります。これらは まぐさ石に彫刻された ヒンドゥー教に関する様々な物語に登場する人物から見て取れます。この地方に仏教が伝わり 影響を及ぼすようになると この宗教施設は 仏教に変わったことが、出土した高さ1.33メートルの ナーガに守られ瞑想する仏像から分かります。

北ユー寺院 (ปราสาทเยอ)

今日、わたしたちは北ユー寺院をご紹介します。

ラオスからタイに移住してきたユー族は 2つのグループに分けられます。第1のグループは プライブン郡に 移住して来ました。第2のグループは ラーシーサライ郡 ムアンコー地区 ムアンコン村に 移住しました。そして第1のグループは ジャヤバルマン7世の時代に 北ユー寺院に 仏塔を建てました。仏塔を建てるとき、村の人は穴を掘って その土で仏塔を建てましたから、現在、寺院の近くに池があるのを見ることができます。

昔、仏塔は 完全な形をしていましたが、その後 少しずつ崩れ落ち、石が散乱したようになってしまいました。ですから 現在 村の人はその石を集めて 積み上げています。

ユー族の言い伝えによれば、仏塔を守護している 仏塔の聖なる者は 老女です。大切な日には、ユー族の伝統衣装である 全身が黒くて 銀のボタンをつけた衣装が仏塔に現れます。これは 村の人に衣装をつけさせるためです。もし聖なる者に対して失礼なことをして 衣装を返さなかった場合、仏塔を守護している 聖なる者の怒りを買って、二度と 衣装を見ることが できなくなります。

言い伝えの教えでは、仏塔を見学するとき、もし許可をもらわなかったり 敬意を表さない人がいた場合、時として 写真が写らないことがあります。もし仏塔を冒瀆するようなことをした場合、不幸なことが起きます。

最近起こった例を挙げれば、プラーサートユー村の村長 ウィナイ・ピチャーン氏の話によると、芸術局のグループが 調査のために 遺跡の周りを発掘したとき、原因不明の事故で 負傷出血しました。

第2の例では、スリン県からの旅行者が北ユー寺院の仏塔を見学した後、夢に仏塔の聖なる者が現れました。その旅行者は また仏塔を訪れて タイダンスを奉納して 謝罪しました。

2. ผลการศึกษาคู่มือการพัฒนาการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

2.1 จากการประเมินผลคุณภาพคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อคือ นางสาวศศิธร สมอินทร์ อาจารย์ประจำสาขานิเทศศาสตร์ และทางด้านเนื้อหาท่องเที่ยวชุมชนคือ นายกวิณวัฒน์ หิรัญบุรณะ อาจารย์ประจำสาขาประวัติศาสตร์ และแปลเนื้อหาเป็นภาษาญี่ปุ่น Mr.Jun Miki อาจารย์ประจำสาขาภาษาญี่ปุ่น จำนวน 3 ท่าน ประเมินผลความถูกต้องของคู่มือ และความพึงพอใจของคู่มือ มีทั้งหมด 4 ด้านคือ 1) ด้านการจัดรูปแบบวิดิทัศน์ 2) ด้านข้อมูลเนื้อหา 3) ด้านการใช้ภาษา 4) ด้านภาพประกอบ ผลการประเมินวิดิทัศน์คู่มือภาษาญี่ปุ่นท่องเที่ยวตามเส้นทางปราสาทหิน

พบว่า ด้านข้อมูลเนื้อหาอยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การใช้ภาษาอยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 รองลงมาได้แก่ การจัดวางภาพประกอบเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และน้อยที่สุด คือการจัดรูปแบบลักษณะของภาพและเสียงมีความชัดเจนและเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากับ 3.60 เมื่อสอบถามระดับความพอใจในภาพรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 อยู่ในระดับมาก

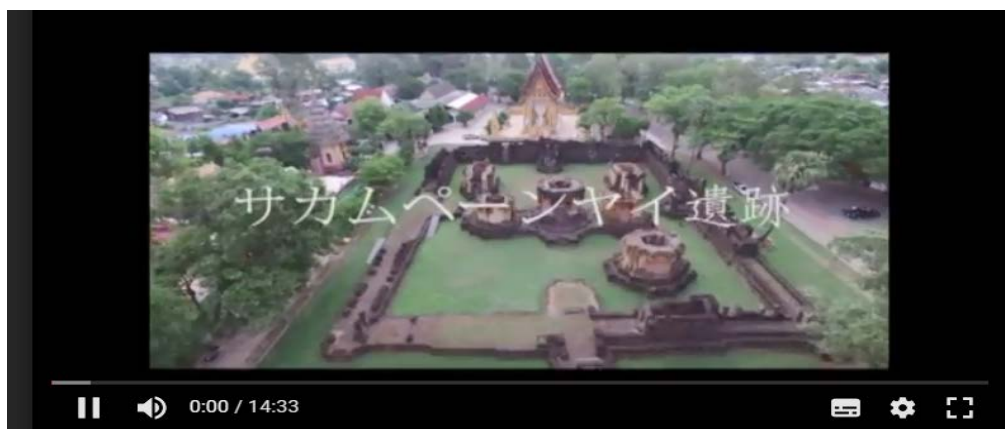
2.2 จากการประเมินความพึงพอใจคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นจำนวน 100 คน ที่ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจรวมทั้ง 4 ด้านคือ ด้านข้อมูลเนื้อหา มีความถูกต้อง ลำดับเนื้อหาเหมาะสม ดูแล้วเข้าใจง่าย มีความต่อเนื่องของเนื้อหาอยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า การใช้ภาษา รูปแบบการนำเสนอ ภาษาที่ใช้ให้ความรู้ สนุกสนาน เพลิดเพลิน ชวนให้ติดตาม อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 รองลงมาได้แก่ ภาพประกอบ การจัดวางภาพมีความเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 และน้อยที่สุด คือการจัดรูปแบบวิดิทัศน์ การจัดวางภาพ ลักษณะภาพและเสียงมีความชัดเจนและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากับ 3.88 เมื่อสอบถามระดับความพอใจในภาพรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 อยู่ในระดับมาก และพบข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือรูปภาพที่นำมาใช้นั้นมีจำนวนน้อย และระยะเวลานานเกินไปไม่น่าสนใจเท่าที่ควร จากผลการประเมินผู้วิจัยนำส่วนนี้มาปรับแก้ไขดังนี้

1. เพิ่มรูปภาพและเพิ่มเนื้อหาเพื่อสื่อความหมายได้ครอบคลุมทุกจุดสำคัญ
2. จัดวางรูปภาพให้เหมาะสมตามลำดับ
3. การจัดวางภาพนิ่ง วิดิทัศน์ ภาพเคลื่อนไหวที่นำมาใช้ในสื่อการท่องเที่ยว เพื่อที่จะสามารถกระตุ้นให้เกิดความสนใจในเนื้อหาได้มากขึ้น
4. ตัดเนื้อหาบางส่วนที่ไม่ใช่ประเด็นสำคัญออกเพื่อลดระยะเวลาไม่ให้นานเกินไป

2.3 ผลิตคู่มือภาษาญี่ปุ่นท่องเที่ยวปราสาทหินฉบับสมบูรณ์

จากผลการประเมินของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คนนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผลการประเมินเพิ่มเติมของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นคือ ด้านภาพประกอบพบว่า ปริมาณภาพเหมาะสมกับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 และด้านการจัดรูปแบบ นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดวางภาพและอักษรที่อยู่ในวิดิทัศน์ มีความสวยงาม น่าสนใจ และการจัดลำดับภาพประกอบเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขคู่มือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และผลิตคู่มือภาษาญี่ปุ่นท่องเที่ยวปราสาทหินโดยบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาญี่ปุ่นเพื่อการประชาสัมพันธ์ โดยแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม โดยให้นักศึกษาวางแผนจัดทำรูปแบบวิดิทัศน์ การจัดทำเนื้อหาภาษาญี่ปุ่น รูปภาพ

และการออกเสียงภาษาญี่ปุ่นเพื่อจัดทำคู่มือวิถีทัศน์ปราสาทหินตามเส้นทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ภาพที่ 2: วิถีทัศน์ปราสาทหินตามเส้นทางประวัติศาสตร์ ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ที่มา: <https://youtu.be/Mrb7ulQNd2w>

การอภิปรายและสรุปผล

1. ผลการศึกษาอัตลักษณ์ตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบว่าอัตลักษณ์ที่บ่งชี้ถึงความเป็นปราสาทหิน ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา ลักษณะของปราสาทหิน ลักษณะทางภูมิศาสตร์ วิถี และวัฒนธรรมชุมชนที่อยู่รอบ ๆ ปราสาท ซึ่งชาวบ้านที่อาศัยละแวกปราสาทหินมีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของปราสาทหิน อีกทั้งเป็นความภูมิใจในการนำเสนอข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยวได้รับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมภพ ชาตวนิช (2552) พบว่าลักษณะศิลปกรรมกรรมปราสาทหินพินายและปราสาทเขาพนมรุ้ง พบว่า รูปแบบศิลปกรรมจัดอยู่ในสมัยเดียวกันคือสมัยนครวัดตอนต้น แต่ปราสาทหินพินายสร้างก่อน และมีรายละเอียดบางอย่างที่แตกต่างกัน เช่น ชั้นเชิงบาตรชั้นแรกของปราสาทหินพินายบริเวณกึ่งกลางจากหลักเป็นรูปครุฑแบกขนาดใหญ่ซึ่งไม่เคยปรากฏที่ไหนในประเทศไทยและประเทศกัมพูชา ส่วนปราสาทหินพนมรุ้งสร้างจากหินทรายสีชมพู เป็นศาสนสถาน ในศาสนาฮินดูลัทธิไศวนิกาย ด้านการจัดการบริเวณรอบ ๆ ปราสาทนั้นปราสาทหินพินาย มีจุดเด่นคือ การรองรับนักท่องเที่ยวภายในแหล่งและบริเวณลานจอดรถที่มีขนาดใหญ่กว่า ที่ตั้งมีลักษณะเป็นทางขึ้นเขาสามารถชมทัศนียภาพโดยรอบและและทำให้มีบรรยากาศที่ดีกว่า เป็นต้น เช่นเดียวกับกับอโคก และคณะ (2558) พบว่าศิลปกรรมที่ปราสาทเขาพนมรุ้งในแง่ความงามทางด้าน รูปทรง ลวดลายและเรื่องราว และความนิยมในรูปทรงศิลปะที่ปรากฏในภาพจำหลักของปราสาทเขาพนมรุ้ง ในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ จาก 4 กลุ่มตัวอย่าง ที่มีผลงานผลิตซ้ำศิลปกรรมตามแบบปราสาทเขาพนมรุ้ง และสิ่งที่สังคมจะได้จากผลงานที่สร้างสรรค์ รูปแบบศิลปกรรมจากปราสาทเขาพนมรุ้ง การสร้างรูปแบบทางศิลปกรรม

เฉพาะท้องถิ่น ทำให้เกิดอาชีพและรายได้ในชุมชน และยังเป็นประโยชน์ในแง่ของการช่วยเผยแพร่ศิลปกรรมแบบปราสาทพนมรุ้งให้เป็นที่รู้จักในสังคมอย่างกว้างขวางอีกด้วย อีกทั้งนอกเหนือจากประวัติความเป็นมา ลักษณะของปราสาทหิน ลักษณะทางภูมิศาสตร์แล้ว วิถีชุมชน และวัฒนธรรมชุมชนที่อยู่รอบ ๆ ปราสาทหินก็แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ตามเส้นทางประวัติศาสตร์ ดังเช่นงานวิจัยของฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2540) พบว่าวัฒนธรรมชุมชนเกิดขึ้นจากความต้องการให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทุกคนมีอยู่มีกิน และในขณะเดียวกันก็สามารถรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนให้คงอยู่ โดยมีการร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนและองค์กรภายนอกที่คอยประสานให้เกิดเป็นชุมชนเข้มแข็ง ที่สามารถดำเนินการจัดการวางแผนช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชนเกิดเป็นพลัง ในการพัฒนาต่อไป

2. ผลการศึกษาการพัฒนาคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นตามเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

จากการประเมินคู่มือในการพัฒนาคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประเมินคุณภาพคู่มือรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ข้อมูลเนื้อหาในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 เมื่อจำแนกพบว่า การใช้ภาษาอยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 รองลงมาได้แก่ การจัดวางภาพประกอบเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และน้อยที่สุด คือการจัดรูปแบบลักษณะของภาพและเสียงมีความชัดเจนและเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากับ 3.60 เมื่อสอบถามระดับความพอใจในภาพรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 อยู่ในระดับมาก ซึ่งจากการที่ผู้เชี่ยวชาญมีความสนใจในการใช้ภาษา และการวางภาพประกอบให้สวยงาม น่าสนใจ อยู่ในระดับมาก มีเหตุผลน่าสนใจ สอดคล้องกับการศึกษาของ กัลยาณี กุลชัย (2560) พบว่า คู่มือท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถที่จะรู้เรื่องราว ได้รับทราบแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เคยรู้ และจะได้ไปเที่ยวเพิ่มเติม การมีภาพประกอบสวยงาม เนื้อหาสาระดี ทำให้น่าอ่าน และคู่มือท่องเที่ยวมีความเหมาะสมที่จะเผยแพร่คู่มือท่องเที่ยวต่อไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้คู่มือท่องเที่ยวเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ มีประสิทธิภาพมากกว่าการเล่าเรื่องธรรมดา และสามารถเสนอเนื้อหาได้ลึกซึ้งกว่าบอกเล่าตามปกติ อาทิ การเตรียมนำเสนอไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน และใช้สื่อประเภทภาพประกอบการบรรยาย และใช้ข้อความนำเสนอในส่วนรายละเอียดพร้อมภาพเคลื่อนไหวหรือใช้วีดิทัศน์เช่นนี้แล้วก็จะทำให้คู่มือมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

สำหรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นจำนวน 100 คน มีความพึงพอใจรวมทั้ง 4 ด้านคือด้านข้อมูลเนื้อหา มีความถูกต้อง ลำดับเนื้อหาเหมาะสม ดูแล้วเข้าใจง่าย มีความต่อเนื่องของเนื้อหา คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกพบว่า การใช้ภาษา รูปแบบ

การนำเสนอ ภาษาที่ใช้ให้ความรู้ สนุกสนานเพลิดเพลิน ชวนให้ติดตาม อยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 รองลงมาได้แก่ ภาพประกอบ การจัดวางภาพมีความเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 และน้อยที่สุดคือการจัดรูปแบบวิดิทัศน์ การจัดวางภาพ ลักษณะภาพและเสียงมีความชัดเจนและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากับ 3.88 เมื่อสอบถามระดับความพอใจในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับทรงฤทธิ์ ฉิมโหมด (2558) พบว่า ด้านเนื้อหา ด้านเอกสารประกอบการฝึกอบรม มีความพึงพอใจในระดับมาก ($x = 4.14$, $SD = 0.66$) และรองลงมา ($x = 4.05$, $SD = 0.71$) คือด้านวิทยากร เป็นเพราะด้านเนื้อหา มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการทำงานในชีวิตจริงของผู้ร่วมโครงการ ด้านเอกสารประกอบการฝึกอบรมที่อ่านเข้าใจง่าย รูปเล่มสวยงามน่าสนใจ และด้านวิทยากรที่ถ่ายทอดเนื้อหาให้เข้าใจง่าย ซึ่งพบว่าการเลือกหัวข้อเนื้อหาสำคัญ ๆ ที่ต้องการจะให้เกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่วางไว้นั้น จะต้องกำหนดความสำคัญของเนื้อหาเหล่านั้น โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ 1) เนื้อหาที่ต้องรู้(สำคัญ/จำเป็น/ไม่รู้ไม่ได้) 2) เนื้อหาที่ควรรู้ (น่าจะรู้ไว้ด้วย) 3) เนื้อหาที่รู้ก็ได้ไม่รู้ก็ได้ การกำหนดระดับของเนื้อหาจะช่วยเป็นแนวทางในการเลือกเรื่องที่สำคัญก่อน โดยให้เวลาและกระบวนการที่เน้นหนักกับเนื้อหาสำคัญมากกว่าเนื้อหาในระดับรองลงมา และหากยังมีเวลาเหลือก็จะนำเนื้อหาในระดับที่รู้ก็ได้ไม่รู้ก็ได้เข้ามา ซึ่งสามารถสอดแทรกเข้าไปในกระบวนการของเนื้อหาหลัก หรือจัดเวลาที่เหลืออยู่ให้กับเนื้อหานั้น ๆ ขึ้นอยู่กับการออกแบบของทีมงาน ซึ่งจากผลการประเมินความพึงพอใจดังกล่าว ผู้วิจัยนำส่วนนี้มาปรับแก้ไข โดยการเพิ่มรูปภาพและเพิ่มเนื้อหาเพื่อสื่อความหมายได้ครอบคลุมทุกจุดสำคัญ การจัดวางภาพนิ่ง วิดิทัศน์ ภาพเคลื่อนไหวที่นำมาใช้ในสื่อการทอ้งเที่ยวให้เหมาะสมตามลำดับ เพื่อที่จะสามารถกระตุ้นให้เกิดความสนใจในเนื้อหาได้มากขึ้น และตัดเนื้อหาบางส่วนที่ไม่ใช่ประเด็นสำคัญออกเพื่อลดระยะเวลาไม่ให้นานเกินไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

จากการศึกษาการพัฒนาคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ มีข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติดังนี้

1. คู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษเป็นสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเข้าไปเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นและศึกษาเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษได้ทุกที่ทุกเวลา จึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ได้เช่นกัน

2. การใช้สื่อจากคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เป็นสื่อชนิดหนึ่งที่น่าสนใจกับการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาญี่ปุ่นเพื่อการประชาสัมพันธ์ เป็นการบูรณาการกับการเรียนการสอน ซึ่งผู้สอนต้องมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาการพัฒนาคู่มือการท่องเที่ยวภาษาญี่ปุ่นเส้นทางประวัติศาสตร์ปราสาทหินในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ มีข้อเสนอแนะบางประการที่อาจส่งผลดีต่อการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรทำการศึกษาและพัฒนาคู่มือตามเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เช่นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 เผ่า เป็นต้น
2. ควรทำการศึกษาและพัฒนาคู่มือตามเส้นทางท่องเที่ยวในภาษาอื่น ๆ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ในกลุ่มนักท่องเที่ยวในประเทศอื่น ๆ
3. ควรมีการศึกษาและพัฒนาคู่มือด้วยสื่ออื่น ๆ เพื่อแนะนำให้ความรู้และให้เกิดการถ่ายทอดไปสู่เยาวชนรุ่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาณี กุลชัย. (2560). การสร้างคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ* ปีที่ 20.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2540). *บ้านกับเมือง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงฤทธิ์ ฉิมโฉม. (2558). การพัฒนาคู่มือการฝึกอบรมเสริมทักษะการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับเยาวชนที่รับจ้างทั่วไปบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พุทธศักราช 2557. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์*, 17(2), 17-32.
- เที่ยวเมืองไทย. (2556). *เที่ยวตามรอยอารยธรรมขอมโบราณ ชมปราสาทหิน 4 จังหวัดอีสานใต้*. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2560, จาก <https://www.triptravelgang.com/travel-thailand/4170/>
- สมภาพ ชาตวนิช. (2552). *การศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมของปราสาทหินพิมายและปราสาทเขาพนมรุ้ง*, (ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดศรีสะเกษ. (2557). *สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2560*. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2560, จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=411

- สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว. (2559). *ข้อมูลน่ารู้*. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2560, จาก
<http://www.thaiembassy.jp/rte3/index.php?option=comcontent&view=article&id=2815%3A-2558&catid=57%3A2014-04-30-02-27-40&Itemid=4>
- สุจริต มานิตกุล. (2552). *การพัฒนาคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อโศก ไทยจันทร์รักษ์, สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง, อำนาจ เย็นสบาย, และ นพดล อินทร์จันทร์ (2558). *การผลิตศิลปกรรม แรงบันดาลใจจากปราสาทเขาพนมรุ้ง*. *วารสารรมยสาร*, 13(2).
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row Publication.

ความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน และบรรยากาศองค์การ

สุภัทรา เพียรดี และบุษกร วัชรศรีโรจน์¹

¹คณะพัฒนาศาสตร์พัฒนารมณีย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต่อบรรยากาศองค์การ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานและบรรยากาศองค์การ การวิจัยนี้ศึกษากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (เลสเบี้ยน, เกย์, คนที่รักได้ทั้งสองเพศ และคนข้ามเพศ) จำนวน 300 คน จากหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน แบบผสมวิธีด้วยแบบสอบถาม โดยการสุ่มตัวอย่างแบบก๊อสนิโม่และการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อทวนค่าสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกย์มีความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ หากผู้มีความหลากหลายทางเพศทำงานในองค์กรที่เปิดกว้างในการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศ และสนับสนุนให้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน 2) คนที่รักได้สองเพศมีความสัมพันธ์กับบรรยากาศองค์การด้านการมีส่วนร่วม และการให้รางวัลสูงที่สุด ทั้งนี้ผู้มีความหลากหลายทางเพศต่างเห็นพ้องกันว่า การได้รับมีค่าตอบแทนที่เหมาะสมตามผลการปฏิบัติงาน และได้รับยอมรับจากเพื่อนร่วม คือ บรรยากาศองค์การที่ดีต่อการทำงาน และ 3) ความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานมีผลต่อบรรยากาศองค์การอยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ: การแสดงอัตลักษณ์ทางเพศ ผู้มีความหลากหลายทางเพศ ความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน บรรยากาศองค์การ

The Relationship between Gender Identity of LGBT, Passion and Organization Climate

Supattha Piandee and Budsakorn Watcharasriroj¹

¹School of Human Resource Development, National Institute of Development Administration¹

Abstract

The purposes of this study were as follows 1) to study relationship between gender identity of LGBT and work passion 2) to study relationship between gender identity of LGBT and organizational climate 3) to study relationship between organizational climate and work passion from LGBT's perspective. The sample of 300 LGBTs were derived through snow-ball sampling technique which comprised of lesbian, gay, bisexual and transgenders who were working in government agencies, government enterprises, and private companies. This mixed-method study employed questionnaires and in-depth interviews as main instruments to collect data. The data obtained were computed using inferential statistics.

The study found that (1) the participants who identified themselves as gay appeared to have the highest level of work passion among all the sample, when organization did not discriminate against LGBT employees and supported them to continue improving themselves. (2) It could be observed that work passion level of bisexual participants appeared to be highly related to organization climate. Furthermore, it was also found that LGBT employees received decent wages and acceptance from coworkers. In addition, (3) it was also found that work passion and organization climate were positively related at high level.

Keywords: Gender Identity, LGBT, Work Passion, Organizational Climate

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นหนึ่งในปัจจัยที่จะสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้แก่องค์กร ซึ่งบุคลากรในองค์กรในปัจจุบันประกอบไปด้วยความหลากหลาย (Diversity) ที่มีใช้เพียงเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา หรือวัฒนธรรม หากยังรวมถึงความหลากหลายทางเพศ (Robbins, 2005) โดยมีแนวคิดเรื่องการยอมรับความแตกต่าง (Inclusion) เป็นส่วนที่ช่วยส่งเสริมความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน และบรรยากาศทางบวกทั้งต่อบุคคล และองค์กร (Riordan, 2014)

บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ประกอบไปด้วย หญิงรักหญิง หรือเลสเบี้ยน (Lesbian) ชายรักชาย หรือเกย์ (Gay) คนที่รักได้ทั้งสองเพศ หรือไบเซ็กชวล (Bisexual) และ คนข้ามเพศ หรือทรานส์เจนเดอร์ (Transgender) เรียกรวมว่า “LGBT” (บุษกร สุริยสาร, 2557) ซึ่งในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมีทั้งผู้ที่ปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศ ผู้ที่แสดงเป็นนัยถึงอัตลักษณ์ทางเพศที่แท้จริง และผู้ที่แสดงอัตลักษณ์ทางเพศของตนอย่างชัดเจน (Chung, 2015) โดยบางส่วนเลือกที่จะปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศที่แท้จริงของตนในที่ทำงานหากรับรู้บรรยากาศภายในองค์กรในแง่ลบ เช่น การไม่ให้เกียรติ หรือ การแสดงออกถึงอคติต่อกลุ่ม LGBT เพราะเกรงว่า อัตลักษณ์ทางเพศอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและความก้าวหน้าทางหน้าที่การงาน โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐในประเทศไทยที่ยังขาดความพร้อมทางด้านกฎระเบียบ กฎหมาย แนวปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้มีความเท่าเทียมทางด้านโอกาสในการทำงาน (ประนอม สโรชมาน, 2524; Guasp, 2013; สุทธิพงศ์ วรอุไร และศิริสุตา แสนอิฐ, 2563)

นอกจากนี้งานวิจัยเรื่อง Being LGBT in Asia: รายงานในบริบทของประเทศไทย (UNDP & USAID, 2014) ยังพบว่า ลูกจ้างในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศถูกกีดกันจากตลาดแรงงาน ถูกลดทอนโอกาสที่จะได้รับการจ้างงาน และไม่มีสิทธิในการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลของคู่ชีวิต จากสาเหตุดังกล่าวอาจส่งผลให้พนักงานผู้มีความหลากหลายทางเพศมีแนวโน้มที่จะแสดง ความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานลดลง และเกิดการรับรู้บรรยากาศองค์กรในแง่ลบ ซึ่งมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่ลดลง และส่งผลต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร (ฉัญเทพ ไกรศรี และภควิทย์ พัฒน์มณี, 2562)

การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน 5 ประการ ตามแนวคิดของโชติรส ดำรงศานติ (2554) ได้แก่ ความรักและปรารถนาจะอยู่กับองค์กร (Intent to Stay) การทุ่มเทสร้างผลงานที่เป็นเลิศ (Striving for Excellent) การมุ่งมั่นพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Eagerness to Learn) ความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค (Exertion & Never Giving up) การระลึกถึง หรือกล่าวถึงองค์กรในทางบวก (Organization Endorsement) และศึกษาบรรยากาศองค์กร 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาตน ด้านการให้รางวัล และด้านความอบอุ่นและการสนับสนุน (Litwin & Stringer, 1968; Likert, 1976; Dubrin, 1984)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ต่อบรรยากาศองค์การ
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน และบรรยากาศองค์การ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ทำงานอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีประมาณ 1,674,080 คน โดยรองเลขาธิการกรรมการบริหารสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ให้สูตรคำนวณการประมาณการณประชากรกลุ่ม LGBT ในประเทศไทย ดังนี้

1.1 กลุ่มหญิงรักหญิง (Lesbian) และกลุ่มชายรักชาย (Gay) คำนวณจากร้อยละ 3 ของจำนวนประชากรที่อยู่ในช่วงอายุ 15-59 ปี (ประชากรวัยแรงงาน) ตามข้อมูลสำมะโนครัวประชากร ซึ่งจำนวนประชากรนี้รวมทั้งผู้ที่ถือสัญชาติไทย และไม่ได้สัญชาติไทย แต่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2562) จำนวน 1,302,870 คน

1.2 กลุ่มคนที่รักได้ทั้งสองเพศ (Bisexual) และคนข้ามเพศ (Transgender) คำนวณจากร้อยละ 1 ของประชากรในชุมชนเมือง จำนวน 371,210 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 ในการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ทำงานอยู่ในหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนในประเทศไทย โดยใช้การสุ่มแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) โดยการส่งแบบสอบถามออนไลน์ (<http://goo.gl/forms/uR02yZJ-bwWILdTS2>) เก็บข้อมูลตั้งแต่ มกราคม พ.ศ. 2560 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2560 อันมีกลุ่มคนที่ช่วยในการกระจายแบบสอบถาม 2 กลุ่ม คือ (1) บุคคลที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ผู้วิจัยรู้จัก และมีความสนิทสนม แล้วบุคคลนั้นจะส่งแบบสอบถามฉบับนี้ให้แก่เพื่อน หรือคนรู้จักที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศคนอื่น ๆ ต่อไป และ (2) องค์กรที่ทำงานกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ หรือ LGBT ในประเทศไทย ได้แก่ สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ผ่านผู้ประสานงานที่จะขอความร่วมมือจากคนในองค์กร ด้วยการส่งต่อให้แก่เจ้าหน้าที่ท่านอื่น ๆ โดยการตอบแบบสอบถามขึ้นอยู่กับความสมัครใจ ซึ่งมีผู้ตอบกลับแบบสอบถามนี้จำนวน 300 คน

2.2 ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ทำงานอยู่ในหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนในประเทศไทย และใช้การเลือก

แบบเจาะจง (Criterion-based Selection) เพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) อันมีเกณฑ์ดังนี้

2.2.1 เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ทำงานอยู่ในองค์กรที่แตกต่างกัน และมีอายุงานไม่น้อยกว่า 1 ปี เพื่อให้เขาจะได้รับรู้และมีประสบการณ์จากการทำงานภายในองค์กรนั้น ๆ เป็นอย่างดี

2.2.2 ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรที่ (1) บุคลากรส่วนใหญ่ไม่ใช่ผู้มีความหลากหลายทางเพศ เพราะการที่พวกเขามีส่วนร่วมในเหตุการณ์ต่าง ๆ (Current Involvement) จะทำให้พวกเขาให้ข้อมูลที่ชัดเจน และเป็นปัจจุบัน หรือ (2) องค์กรที่บุคลากรส่วนใหญ่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ เพราะสภาพของวัฒนธรรมที่แตกต่างไป (An Unfamiliar Cultural Scene) จะทำให้ผู้วิจัยสามารถดึงเอาสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเป็นจุดเล็กน้อยมาเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

2.2.3 มีเวลาเพียงพอในการให้ข้อมูล (Adequate Time) เพราะการศึกษาเชิงคุณภาพอาจจะใช้ระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้าจนจึงจำเป็นต้องเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีเวลาพอ หรือผู้ที่สามารถติดตามข้อมูลได้อย่างต่อเนื่อง (เจษฎา นกน้อย, 2552) ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่ มกราคม 2561 ถึง มิถุนายน 2561

จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยทางสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยคัดเลือกเจ้าหน้าที จำนวน 4 ท่าน ในองค์กรของตนที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลในงานศึกษาวิจัยนี้ และผู้วิจัยได้เชิญบุคคลที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ผู้วิจัยรู้จักและมีความสนิทสนมมาเป็นผู้ให้ข้อมูลด้วย จำนวน 6 ท่าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 ท่าน

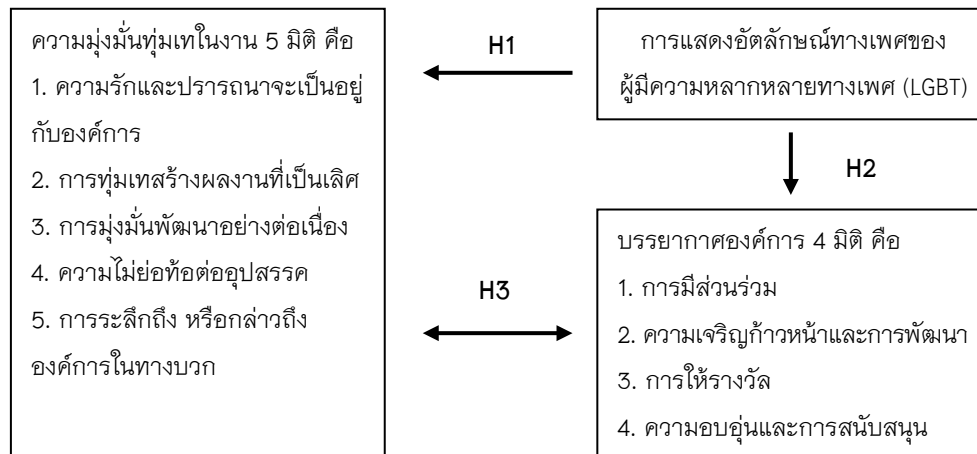
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศ อายุ อายุงาน ระดับการศึกษา และลักษณะสถานที่ทำงาน

2. ความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน ประกอบด้วย ความรักและปรารถนาจะอยู่กับองค์กร การทุ่มเทสร้างผลงานที่เป็นเลิศ การมุ่งมั่นพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และการระลึกถึงหรือกล่าวถึงองค์กรในทางบวก

3. บรรยากาศขององค์กร ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม ความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาตน การให้รางวัล และความอบอุ่นและการสนับสนุน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิด

สมมติฐานของการวิจัย

1. การแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของผู้มีความหลากหลายทางเพศ มีความสัมพันธ์ทางบวก ต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน
2. การแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของผู้มีความหลากหลายทางเพศ มีความสัมพันธ์ทางบวก ต่อบรรยากาศองค์การ
3. ความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อบรรยากาศองค์การ

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

1. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยนำแบบสอบถามจากงานวิจัยอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียง มาดัดแปลงและปรับปรุงแก้ไข จากนั้นทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ที่ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเนื้อหาของแบบสอบถาม รายละเอียดของคำถาม ความครอบคลุม ความสมบูรณ์ และภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามอีกครั้ง และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ซึ่งได้เท่ากับ .961

2. การสัมภาษณ์ด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง (Narrative) ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยให้กลุ่มตัวอย่างเล่าประสบการณ์การทำงาน และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้างมาประกอบ และทำการสัมภาษณ์จนกว่าข้อมูลที่ได้จะมากพอ และไม่มีอะไรใหม่ (Rich Enough) หรือข้อมูลอิ่มตัว (Data Saturation) ทั้งนี้ทดสอบความน่าเชื่อถือ

ของเครื่องมือด้วยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณารายละเอียด และภาษาที่ใช้ในแนวคำถาม และนำแนวคำถามไปทดสอบกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศจำนวน 5 คน จากนั้นจึงทำการปรับแก้และนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง ซึ่งมีประเด็นคำถามหลัก ๆ ดังนี้ (1) การแสดงอัตลักษณ์ทางเพศมีผลต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของท่านหรือไม่ (2) บรรยากาศองค์การมีผลต่อการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของท่านหรือไม่ และ (3) บรรยากาศองค์การมีผลกับความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของท่านหรือไม่

การรวบรวมข้อมูล

1. หลังจากทบทวนวรรณกรรมและนำเสนอคณะกรรมการแล้ว จึงขอความร่วมมือจากสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยเพื่อแนะนำงานวิจัยเบื้องต้นและขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูล
2. จัดส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปยังผู้ประสานงาน รวมถึงส่งแบบสอบถามนี้ให้กับเพื่อนที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ผู้วิจัยมีความสนิทสนมด้วย ทั้งนี้ในแบบสอบถามได้มีการระบุถึงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และจรรยาบรรณของผู้วิจัยเกี่ยวกับการรักษาข้อมูลเป็นความลับ โดยนำข้อมูลมาใช้ในการศึกษาเท่านั้น และผู้ตอบแบบสอบถามไม่ต้องระบุชื่อของตนเอง
3. นัดสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ
4. รวบรวมแบบสอบถามที่กระจายออกไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถาม และตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม รวมทั้งถอดเทปของผู้ที่ให้สัมภาษณ์
5. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ระดับการเปิดเผยอัตลักษณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และลักษณะสถานที่ทำงาน ด้วยสถิติค่าร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ (Frequency) รวมถึงวิเคราะห์ระดับความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานและระดับบรรยากาศองค์การด้วยสถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. การวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานที่ 1 คือ การแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของ LGBT มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน โดยใช้สถิติ Pearson's Correlation Coefficient และ F-test (One-way ANOVA)

3. การทดสอบสมมติฐานที่ 2 คือ คือ การแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของ LGBT มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อบรรยากาศองค์การ โดยใช้สถิติ Pearson's Correlation Coefficient และ F-test (One-way ANOVA)

4. การทดสอบสมมติฐานที่ 3 คือ ความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อบรรยากาศองค์การมีโดยใช้สถิติ Pearson's Correlation Coefficient

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการถอดเทปแบบคำต่อคำ (Transcribe Verbatim) จากนั้นก็นำข้อมูลมาจัดระเบียบ โดยอาศัยข้อความที่มีความคล้ายคลึงมาสร้างตารางเก็บข้อมูลเพื่อทำข้อสรุปเบื้องต้น ต่อมาจึงนำข้อความเหล่านั้นเลือกใส่ให้ตรงกับประเด็นที่จะวิเคราะห์ และทำการให้รหัสข้อมูล (Coding) โดยข้อความที่มีความหมายเดียวกัน หรือประเด็นเดียวกันจะถูกให้รหัสชื่อเดียวกัน แล้วจึงนำรหัสข้อมูลทั้งหมดมาพิจารณาหาความซ้ำซ้อน เพื่อสร้างประเด็นหลัก (Thermalizing) จากนั้นจึงจะนำประเด็นหลักนี้ย้อนไปพิจารณาคำถามวิจัยที่ได้กำหนดไว้ เพื่อที่จะสรุปผลการศึกษาวิจัย (ศิริธมม์ จิตต์แจ้ง, 2556)

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 300 คน เป็นชายรักชาย ร้อยละ 35 หญิงรักหญิง ร้อยละ 25.7 คนที่รักได้ทั้งสองเพศ ร้อยละ 23.7 และคนข้ามเพศ ร้อยละ 15.6 ตามลำดับ ซึ่งเป็นผู้ที่แสดงอัตลักษณ์ทางเพศอย่างชัดเจน ร้อยละ 36 ผู้ที่ปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศ ร้อยละ 34 และผู้ที่แสดงพฤติกรรม คำพูด หรือการแต่งกายที่สื่ออัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง ร้อยละ 30 โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 26-30 ปี ร้อยละ 49.4 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 61 มีอายุงานอยู่ในช่วงระหว่าง 1-2 ปี ร้อยละ 46.7 และปฏิบัติงานในหน่วยงานเอกชน ร้อยละ 65.3

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 10 ท่าน เป็นผู้ที่แสดงอัตลักษณ์ทางเพศที่แท้จริง 6 ท่าน และเป็นผู้แสดงเป็นนัยถึงอัตลักษณ์ทางเพศที่แท้จริงจำนวน 4 ท่าน ทั้งหมดมีอายุระหว่าง 26-38 ปี ซึ่งเป็นผู้ที่มีอายุ 26 ปี จำนวน 2 ท่าน เป็นผู้ที่มีอายุ 27 ปี จำนวน 1 ท่าน เป็นผู้ที่มีอายุ 28 ปี จำนวน 1 ท่าน เป็นผู้ที่มีอายุ 29 ปี จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ที่มีอายุ 30 ปี จำนวน 1 ท่าน เป็นผู้ที่มีอายุ 35 ปีจำนวน 1 ท่าน และเป็นผู้ที่มีอายุ 38 ปีจำนวน 1 ท่าน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 8 ท่าน และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทจำนวน 2 ท่าน อันเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาคเอกชนจำนวน 9 ท่าน และเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐจำนวน 1 ท่าน

การทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า การแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของผู้มีความหลากหลายทางเพศมีความสัมพันธ์กับความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานในระดับสูง โดยมีมิติด้านความรักและปรารถนาจะเป็นสมาชิกขององค์การ มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่มิติการทุ่มเทสร้างผลงานที่เป็นเลิศ มิติความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มิติการระลึกถึง หรือกล่าวถึง

องค์การในทางบวกมีความสัมพันธ์ระดับสูง และมีมติการมุ่งมั่นพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศกับ ความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน

ความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน	การแสดงอัตลักษณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศ		
	r	p-value	ระดับความสัมพันธ์
โดยรวม	.745*	.000	สูง
ความรักและปรารถนาเป็นสมาชิกขององค์การ	.881*	.000	สูงมาก
การทุ่มเทสร้างผลงานที่เป็นเลิศ	.809*	.000	สูง
การมุ่งมั่นพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	.576*	.000	ปานกลาง
ความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค	.720*	.000	สูง
การระลึกถึง หรือกล่าวถึงองค์การในทางบวก	.660*	.000	สูง

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (2-tailed)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของ ผู้มีความหลากหลายทางเพศต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานโดยรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

ความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน	เลสเบี้ยน (n = 77)		เกย์ (n = 105)		คนที่รัก ได้สองเพศ (n = 71)		คนข้ามเพศ (n = 47)		F	p-value
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
โดยรวม	4.039	.412	4.076	.494	3.986	.316	4.064	.385	.699	0.554
ความรักและปรารถนา จะเป็นสมาชิก ขององค์การ	3.593	.764	3.651	.633	3.648	.793	3.809	.662	.920	0.432
การทุ่มเทสร้าง ผลงานที่เป็นเลิศ	4.104	.454	4.070	.466	4.04๗	.500	4.262	.588	1.894	0.131
การมุ่งมั่นพัฒนา อย่างต่อเนื่อง	4.281	.396	4.308	.429	4.272	.457	4.472	.530	2.310	0.076
ความไม่ย่อท้อต่อ อุปสรรค	4.273	.366	4.122	.405	4.244	.480	4.227	.533	2.105	0.100
การระลึกถึง หรือ กล่าวถึงองค์การ ในทางบวก	3.846	.518	3.835	.477	3.951	.439	3.961	.609	1.265	0.287

จากตารางที่ 2 พบว่า เกย์ มีค่าเฉลี่ยความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานโดยรวมสูงที่สุด รองลงมา คือ คนข้ามเพศ เลสเบี้ยน และคนที่รักได้ทั้งสองเพศ ตามลำดับ ขณะที่คนข้ามเพศมีค่าเฉลี่ยรายด้านมากที่สุด 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้านการทุ่มเทสร้างผลงานที่เป็นเลิศ การระลึกถึง หรือกล่าวถึงองค์การในทางบวก และด้านความรักและปรารถนาจะเป็นสมาชิกขององค์การ ส่วนเลสเบี้ยนมีค่าเฉลี่ยด้านความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคสูงที่สุด รองลงมาคือ คนที่รักได้ทั้งสองเพศ คนข้ามเพศ และเกย์ตามลำดับ

ผลการสัมภาษณ์พบว่า องค์การที่เปิดกว้างด้านการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศจะทำให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกขององค์การมากขึ้น ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลายท่านเห็นพ้องกันว่าความท้าทายของงานเป็นสิ่งกระตุ้นให้พวกเขามีความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานเพื่อสร้างผลงานที่เป็นเลิศ โดยการแสดงออกถึงความเอาใจใส่ในงาน และทำงานนั้นอย่างเต็มที่ที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มทักษะที่จำเป็นในงานของตน รวมถึงการขอคำแนะนำ จากรุ่นพี่ หรือผู้รู้ อย่างไรก็ตาม หากเกิดปัญหาหรืออุปสรรคขึ้นในเบื้องต้น พวกเขาจะรับมือกับปัญหาเหล่านั้น ด้วยการหาสาเหตุและดำเนินการแก้ไขด้วยตัวเองก่อน หากแก้ปัญหาเองไม่ได้ จึงจะขอคำแนะนำจากผู้รู้หรือผู้ที่มีประสบการณ์ในงานนั้น ๆ และสิ่งที่พวกเขาอยากจะทำถึงองค์การ คือ พวกเขาภาคภูมิใจที่ได้ทำงานในองค์การเหล่านั้น และจะกล่าวถึงองค์การในทางที่ดีเมื่อมีบุคคลอื่นถามถึง

การทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า การแสดงอัตลักษณ์ทางเพศมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบรรยากาศองค์การโดยรวมอยู่ในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยทุกมิติมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศต่อ
บรรยากาศองค์การ

บรรยากาศองค์การ	การแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของผู้มีความหลากหลายทางเพศ		
	r	p-value	ระดับความสัมพันธ์
โดยรวม	.831**	.000	สูงมาก
การมีส่วนร่วม	.613**	.000	สูง
ความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาคน	.745**	.000	สูง
การให้รางวัล	.793**	.000	สูง
ความอบอุ่นและการสนับสนุน	.800**	.000	สูง

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (2-tailed)

**ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว
ของผู้มีความหลากหลายทางเพศต่อบรรยากาศองค์การโดยรวมและรายด้าน
จำแนกตามเพศ**

บรรยากาศ องค์การ	เลสเบี้ยน (n = 77)		เกย์ (n = 105)		คนที่รัก ได้สองเพศ (n = 71)		คนข้ามเพศ (n = 47)		F	p- value
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
โดยรวม	3.800	.461	3.866	.468	3.872	.483	3.650	.557	2.555	.056
การมีส่วนร่วม	3.951	.501	3.901	.556	4.020	.581	3.757	.847	1.883	.133
ความเจริญก้าวหน้า และพัฒนาตน	3.810	.401	3.815	.665	3.794	.684	3.596	.663	1.600	.189
การให้รางวัล	3.429	.721	3.606	.675	3.662	.601	3.391	.609	2.675	.047
ความอบอุ่นและ การสนับสนุน	4.010	.603	4.143	.509	4.011	.665	3.855	.514	2.854	.037

จากตารางที่ 4 พบว่า คนที่รักได้สองเพศ มีค่าเฉลี่ยบรรยากาศองค์การสูงที่สุดด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม และการให้รางวัล ส่วนเกย์มีค่าเฉลี่ยความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาตนเอง และด้านความอบอุ่นและการสนับสนุนสูงที่สุด

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลายท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมบ้าง รวมถึงได้รับโอกาสให้พบปะกับบุคคลภายนอกในการทำงาน และแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า แต่ละองค์การจะมีระบบในการประเมินผลการปฏิบัติงาน และจ่ายค่าตอบแทนตามความสามารถที่เหมาะสมแล้ว สำหรับความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ และการพัฒนาตนเองส่วนใหญ่กล่าวว่า องค์การมีแผนสำหรับเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองเป็นระยะ ๆ และพวกเขารู้ได้ว่า บุคคลที่ตนร่วมงานด้วยส่วนใหญ่จะแสดงการยอมรับด้วยการเป็น Mentor ให้คำแนะนำในการทำงานเบื้องต้น และชมเชยด้วยคำพูด และการกระทำ คือ การปรบมือให้ เพื่อแสดงความยินดี เมื่อพวกเขามีผลงานที่ดี

การทดสอบสมมติฐานที่ 3 แสดงให้เห็นว่า บรรยากาศองค์การต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานทั้ง 5 มิติ พบว่า มิติความรักและปรารถนาจะเป็นสมาชิกขององค์การ มิติการทุ่มเทสร้างผลงานที่เป็นเลิศ มิติการมุ่งมั่นพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีความสัมพันธ์กับบรรยากาศองค์การในระดับสูง ส่วนมิติความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และมิติการระลึกถึง หรือกล่าวถึงองค์การในทางบวก มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศองค์การในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานกับ บรรยากาศองค์การ

ความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน	บรรยากาศองค์การโดยรวม		
	r	p-value	ระดับความสัมพันธ์
ความรักและปรารถนาจะเป็นสมาชิกขององค์การ	.636	.000	สูง
การทุ่มเทสร้างผลงานที่เป็นเลิศ	.743	.000	สูง
การมุ่งมั่นพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	.729	.000	สูง
ความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค	.605	.000	ปานกลาง
การระลึกถึง หรือกล่าวถึงองค์การในทางบวก	.519	.000	ปานกลาง

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (2-tailed)

ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 ซึ่งผลการทดสอบนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความคิดเห็นของผู้มีความหลากหลายทางเพศส่วนใหญ่ คือ บรรยากาศองค์การมีผลต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน โดยเฉพาะการแสดงออกของบุคคลที่ต้องร่วมงานด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อสรุปทางสถิติและการสัมภาษณ์พบว่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศ คิดว่าการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศมีผลทางบวกต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน โดยกลุ่มตัวอย่างระบุว่า หากองค์การยอมรับทั้งตัวตนและผลงานของพวกเขา จะทำให้พวกเขารู้สึกสบายใจที่ได้เป็นตัวของตัวเอง อันส่งผลให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ทำให้พวกเขามีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น จึงสามารถแสดงศักยภาพได้อย่างเต็มที่ ทำงานได้อย่างมีความสุข และพร้อมที่จะเรียนรู้ ปรับปรุงและพัฒนาตนเอง รวมถึงมีความภาคภูมิใจในตนเองและองค์การ อันเป็นพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน สอดคล้องกับงานของ Day & Schoenrade (2000), Tejada (2006), Warren (2009), Hewlett & Sumberg (2011), Burns (2012) และเจษฎา นกน้อย (2552) ที่กล่าวว่า เมื่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ สามารถแสดงอัตลักษณ์ทางเพศได้อย่างเปิดเผย จะทำให้พวกเขามีความสุข มีแรงจูงใจ มีความพึงพอใจในงาน จนเกิดความผูกพัน ความจงรักภักดี และความต้องการเป็นส่วนหนึ่งขององค์การเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นพวกเขาจึงมีความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานมากขึ้นด้วยเช่นกัน

จากผลการศึกษาที่พบว่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศคิดว่าการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศมีผลต่อบรรยากาศองค์การ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศจะแสดงอัตลักษณ์ของตนอย่างเปิดเผยในบรรยากาศองค์การที่เป็นมิตร ซึ่งองค์การจะต้องแสดงให้พวกเขา รับรู้ว่าองค์การยอมรับในการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศของพวกเขา ตั้งแต่ขั้นตอนการรับสมัคร การสัมภาษณ์งาน ตลอดจนให้ความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตัวของพวกเขา เปิดโอกาสให้พวกเขา ได้แสดงความคิดเห็น หรือแสดงความสามารถ มีการเตรียมความพร้อมสำหรับความก้าวหน้า

ในอาชีพในแก่วกเขา นอกจากนี้ยังให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนพวกเขาในการทำงาน ทำให้พวกเขารู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของแผนก หน่วยงาน หรือองค์การนั้น ๆ และมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในสายอาชีพเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ สอดคล้องกับงานของ Hunt et al. (2007), Human Rights Campaign Foundation (2009), Crosby Burns (2012) และ Michelle Fullerton (2013) ที่กล่าวถึงการสนับสนุนให้องค์การทั้งหลายสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมกับพนักงานทุกคน ด้วยการยอมรับในอัตลักษณ์ทางเพศของพนักงาน ทั้งยังรับฟังความคิดเห็น แสดงความเชื่อมั่นในตัวพนักงาน รวมถึงช่วยพัฒนาความก้าวหน้าทางอาชีพให้แก่พนักงาน เพื่อให้พวกเขาทำงานอย่างเต็มความสามารถ และสามารถประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานได้

ผลการศึกษาที่พบว่า บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้าน พบว่า ความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานในมิติความรักและปรารถนาจะเป็นสมาชิกขององค์การ มิติการทุ่มเทสร้างผลงานที่เป็นเลิศ และการมุ่งมั่นพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศองค์การในระดับสูง ขณะที่มิติความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และมิติการระลึกถึง หรือกล่าวถึงองค์การในทางบวกมีความสัมพันธ์กับบรรยากาศองค์การในระดับปานกลาง โดยผู้มีความหลากหลายทางเพศส่วนใหญ่กล่าวว่า “คน” คือส่วนสำคัญของบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานของพวกเขา ไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคคลเหล่านี้ต้องทำงานร่วมกัน ทำให้พฤติกรรม และอารมณ์ของพวกเขามีความสัมพันธ์กัน หากพวกเขามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน พวกเขาก็จะสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เป็นมิตรต่อกัน ด้วยการให้ความสนับสนุนทั้งความคิดเห็น และโอกาสความก้าวหน้า ช่วยเหลือหรือให้ความร่วมมือในการทำงาน รวมถึงพิจารณาคำตอบแทน และให้รางวัลอย่างเป็นธรรม อันจะส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างเกิดแรงจูงใจในการทำงาน เกิดความพึงพอใจ เกิดความรู้สึกผูกพันกับองค์การ ซึ่งอาจพัฒนากลายเป็นความจงรักภักดีต่อองค์การ และทำให้พวกเขาแสดงพฤติกรรมของความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานออกมา สอดคล้องกับงานของ ปรศินีย์ สัตยะรังสี (2548), สุเมธ สังข์ศรีจันทร์ (2552), พีรดา เย็นทรง (2548), สุพานี สฤษฏ์วานิช (2549), Badgett et al. (2007) และอภิพงศ์ โชติรัตน์ (2557) ที่ระบุว่า บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และความผูกพัน กล่าวคือ เมื่อพนักงานรู้สึกว่าคุณค่าความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในองค์การ โดยพวกเขาได้รับความร่วมมือ การช่วยเหลือ หรือการสนับสนุนในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ เพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานจากบุคคลเหล่านั้น รวมถึงรู้สึกได้ว่ารางวัล หรือคำตอบแทนที่ได้รับมีความเป็นธรรมและเหมาะสม จะช่วยให้พวกเขาเพิ่มแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และความผูกพันต่อองค์การ ซึ่งแรงจูงใจ ความพึงพอใจ และความผูกพันต่อองค์การนี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะกระตุ้นให้พนักงานแสดงความมุ่งมั่นทุ่มเทในงาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. องค์การสามารถจัดทำ และนำเสนอแนวปฏิบัติต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ ในการปฐมนิเทศพนักงานใหม่ เพื่อสร้างความเข้าใจให้พนักงานรับทราบแนวขององค์การต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศตั้งแต่เริ่มเข้าทำงาน ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน

2. องค์การสามารถใช้การปฐมนิเทศพนักงานใหม่ ชี้แจง และทำความเข้าใจแก่พนักงานที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศในการเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองได้อย่างเสรี ไม่ว่าจะพวกเขาจะเปิดเผยอัตลักษณ์ในระดับใดก็ตาม จะทำให้พวกเขามีความมุ่งมั่นทุ่มเทเพิ่มขึ้น

3. ในการทำงาน หัวหน้างานควรรับฟังความคิดเห็นของผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยปราศจากอคติ ให้พวกเขามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงาน รวมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับตามสมควร ช่วยเสริมสร้างความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานให้แก่พวกเขา และสามารถสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดีได้

4. สำหรับพนักงานที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ ควรตั้งใจทำงาน รู้จักที่จะวางตัวให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความเคารพฐานะสมาชิกคนหนึ่งขององค์การ จึงจะสามารถเป็นที่ยอมรับ และปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้

5. ในส่วนของพนักงานที่มีใช้ผู้มีความหลากหลายทาง ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางภายในองค์การ เปิดใจและปฏิบัติตนต่อผู้อื่นในฐานะที่พวกเขาเป็นสมาชิกคนหนึ่งขององค์การที่มีศักดิ์และสิทธิ์เท่าเทียมกันทุกประการ จะทำให้พนักงานที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศรับรู้ได้ถึงบรรยากาศขององค์การในทางที่ดี และเห็นถึงความตั้งใจจริงของคนในองค์การ อันนำไปสู่การทำงานด้วยความมุ่งมั่นทุ่มเทในงานมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษากลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ เช่น ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ที่มาติดต่องานจะทำให้ได้รับข้อมูลที่มีความรอบด้านมากขึ้น

2. ศึกษาให้ครอบคลุมถึงผู้ที่ปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศที่แท้จริง และคนที่รักได้ทั้งสองเพศ เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ศึกษาลักษณะสถานที่ทำงานของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เจษฎา นกน้อย. (2552). *การจัดการความหลากหลายในองค์การ: ตัวแบบทางด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อความเท่าเทียมกันของผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศ* (รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- โชติรส ดำรงสานติ. (2554). *การให้สิ่งจูงใจที่ไม่ใช่ตัวเงินและการสื่อสารของผู้นำที่มีต่อผลต่อความรักและพลังขับเคลื่อนขององค์การของคนเกย์* (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ธัญเทพ ไกรศรี และภควิ พัฒน์มณี. (2562). บรรยากาศภายในองค์การและความพึงพอใจในงานของกลุ่มพนักงานสำนักงานที่มีอัตลักษณ์หลากหลายทางเพศในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 2(3), 73–87.
- บุษกร สุริยสาร. (2557). *อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย: องค์การแรงงานระหว่างประเทศ ประจำประเทศไทย กัมพูชา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว; โครงการส่งเสริมสิทธิ ความหลากหลาย และความเท่าเทียมในโลกของการทำงาน (PRIDE)*. กรุงเทพฯ: องค์การแรงงานระหว่างประเทศ.
- ประนอม สโรชมาน. (2524). รักร่วมเพศ. *วารสารธรรมศาสตร์*, 10(3), 164–179.
- ปรีศณีย์ ลัตยะรังสี. (2548). *การรับรู้บรรยากาศองค์การกับแรงจูงใจในการทำงานของพยาบาล โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พีรดา เย็นทรง. (2548). *บรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานฝ่ายขาย บริษัท เอลวี ไอเอ จำกัด (มหาชน)* (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2562). *สารประชากร สถาบันวิจัยประชากรสังคม*. สืบค้นวันที่ 3 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr/Content/Documents/Gazette-/Gazette2019TH.pdf>
- ศิโรตม์ จิตต์แจ้ง. (2556). *การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของเจ้าหน้าที่องค์การชุมชนที่ดำเนินโครงการด้านเอชไอวี* (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุทธิพงศ์ วรอุไร และศิริสุดา แสนอิ้ว. (2563). การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์กับแนวคิดเรื่องความเท่าเทียมทางด้านโอกาส: ปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในหน่วยงานภาครัฐ. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 14(34), 296–312.

- สุพานี สฤษฏ์วานิช. (2549). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่: แนวคิด และทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุเมธ สังข์ศรีจันทร์. (2552). *บรรยากาศองค์การกับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานในบริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด (สำนักงานใหญ่)* (ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อภิพงศ์ โชติรัตน์. (2557). *การรับรู้บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันในการทำงานของพนักงานย่านอโศก กรุงเทพมหานคร* (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ปทุมธานี.
- Badgett, M. V. L., Lua, H., Sears, B. & Ho, D. (2007). *Bias in the Workplace: Consistent Evidence of Sexual Orientation and Gender Identity Discrimination [Data files and Code book]*. The Williams Institute. Retrieved from <https://scholarship.org/uc/item/5h3731xr>
- Burns, C. (2012). *The costly business of discrimination the economic costs of discrimination and the financial benefits of gay and transgender equality in the workplace*. Center for American Progress.
- Chung, Y. B., Tiffany, K. C. & Ciemone, S. R. (2015). Managing and coping with sexual identity at work. *British Psychological Society*, 28(3), 212–215.
- Day, N. E. & Schoenrade P. (2000). The relationship among reported disclosure of sexual orientation, anti-discrimination policies, top management support and work attitudes of gay and lesbian employees. *Personnel Review*. 29(3), 346–363.
- Dubrin, A. J. (1984). *Foundation of organization behavior: An applied perspective*. New Jersey: Prentice Hall.
- Fullerton, M. (2013). Diversity and inclusion–LGBT inclusion mean business. *HR Review*, 12(3), 121–125.
- Guasp, A. (2013). *Gay in Britain: Lesbian, gay and bisexual people's experiences and expectations of discrimination [Data files and Codebook]*. Stonewall. Retrieved from http://www.stonewall.org.uk/sites/default/files/Gay_in_Britain_2013_.pdf
- Hewlett, S. A. & Sumberg, K. (2011). For LGBT workers, being “out” brings advantages. *Harvard Business Review* July–August 2011, 28.
- Human Rights Campaign Foundation. (2009). *Degrees of equality a national study Examining workplace climate for LGBT employees*. Washington, DC: HRC.

- Hunt, R., Cowan, K. & Chamberlai, B. (2007). *Being the gay one: Experiences of lesbian, gay and bisexual people working in the health and social care sector [Data files and Code book]*. Stonewall. Retrieved from
http://www.stonewall.org.uk/sites/-default/files/Being_the_Gay_One__2007_.pdf
- Likert, R. (1976). *The human organization: Its management and value*. New York: McGraw–Hill.
- Litwin, G. H. & Stringer, R. A. (1968). *Motivation and organization climate*. Boston: Division of Research Harvard University Graduate School of Business Administration.
- Riordan, C. M. (2014). *Diversity is useless without inclusivity [Data files and Code book]*. Harvard Business Review. Retrieved from
<https://hbr.org/2014/06/diversity-is-useless-without-inclusivity>
- Robbins, S. P. (2005). *Organization behavior*. (1st ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Silva, C. & Anika, K. W. (2009). *Building LGBT-Inclusive Workplaces Engaging Organizations and Individuals in Change*. Catalyst.
- Tejeda, M. J. (2006). Nondiscrimination policies and sexual identity disclosure: Do they make a difference in employee outcomes?. *Employee Responsibilities and Rights Journal*. 18(1), 45–59.
- UNDP & USAID. (2014). *Being LGBT in Asia: The Thailand Country Report*. Bangkok.

การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของแฟนนางงาม: ศึกษากรณีแฟนชายรักชายต่อการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์

สุเมธ ชัยไธสง¹

¹คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) อธิบายการการสร้างอัตลักษณ์ทางเพศจากตัวบทนางงามของแฟนปัจเจก 2) อธิบายการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศจากตัวบทนางงามของแฟนปัจเจก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในที่นี้คือแฟนที่ถือเพศสภาพแบบชายรักชายแบบเกย์ และสาวข้ามเพศ เพื่ออธิบายการสร้างตัวตนและการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศ ของแฟนนางงามผู้ถือเพศสภาพแบบชายรักชายทั้งแบบเกย์ และแบบสาวข้ามเพศต่อการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูล การสัมภาษณ์เจาะลึก และการวิจัยเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าสู่ความเป็นแฟนด้วยตัวแปรที่สำคัญได้แก่ เพศสภาพสำนึกเรื่องชาติ และรสนิยมชื่นชอบความเป็นโลกที่ถูกสื่อสารผ่านอัตลักษณ์ของนางงามไทย และนางงามต่างชาติ โดยนางงามมีลักษณะเป็น “ผู้หญิงเหนือจินตนาการ” (Extraordinary Woman) และแฟนได้สร้างตัวตนจากตัวบทนางงามในด้าน อากัปกริยา การสร้างและตกแต่งร่างกาย การสร้างความรู้ความสามารถ และวิธีคิดแบบนางงาม โดยสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศผ่านการสื่อสารภายในตนเอง การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่มย่อย การสื่อสารกลุ่มใหญ่ การสื่อสารมวลชน และสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ส่วนตัว โดยอัตลักษณ์ที่แฟนสร้างและสื่อสารนั้นเป็นอัตลักษณ์ทางเพศแบบผสมผสาน (Hybridity) ระหว่างตัวตนเดิมของแฟนและความเป็นนางงาม ซึ่งสะท้อนว่าการประกวดนางงามไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่สื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของผู้หญิงนางงามเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่สื่อสารและต่อสู้เรื่องอัตลักษณ์ทางเพศของชายรักชายแบบเกย์ และแบบสาวข้ามเพศร่วมด้วย

คำสำคัญ: การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศ, นางงาม, แฟน, ชายรักชาย, การประกวดนางงาม

รับบทความ: 15 มีนาคม 2563

แก้ไขเสร็จ: 5 พฤศจิกายน 2563

ตอบรับบทความ: 7 ธันวาคม 2563

Gender Identity Communication of Beauty Queen Fans: A Case Study of Homosexual Fans towards Miss Universe Thailand Pageant

Sumate Chaithaisong¹

¹Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University

Abstract

The purposes of this research were to examine 1) gender identity creation from the beauty queen texts of individual homosexual fans; and 2) gender identity communication towards beauty queen of individual homosexual fans which is divided into gay male and transgender women. Aiming to explain the gender identity communication across the perimeter between the femininity of the beauty queen and the homosexuality of the fans toward Miss Universe Thailand pageant, qualitative research methodology was employed. Participatory observation by which the researcher took part in data derivation, in-depth interviews and documentary research were conducted in this study.

The results revealed the following issues. 1) Significant variables that influenced sample group entered this fan base were including gender, nationalism and the taste of globalism communicated through the identity of Thai and foreign beauty queens which representing “a woman beyond imagination” (extraordinary woman). The fans’ identity created through the beauty queen texts from both of gays and transgenders implied that their self-created texts represented their manner, body creating, dressing, knowledge, ability and pattern of thought. 2) The self-created texts and representation communicated through intrapersonal communication, Interpersonal communication, small group communication, large group communication, and mass communication through private online social media account. These characteristics were combined gender identities (hybridity) between the original identity of the fans and the beauty queens, which reflects that the beauty pageant is not only spaces for communicating gender identity of beauty women, but also a space to communicate and fight for gender identity of homosexuals and transgender women.

Keywords: Gender Identity Communication, Beauty Queen, Fans, Homosexual, Beauty Pageant

Received: 15 March 2020

Revised: 5 November 2020

Accepted: 7 December 2020

บทนำ

วัฒนธรรมการให้ความสำคัญกับรูปสมบัติโดยเฉพาะของสตรี และแนวคิดการเปรียบเทียบเพื่อหาหญิงงามที่สุดนั้นเป็นสิ่งที่ปรากฏเรื่อยมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน โดยสิ่งหนึ่งที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมดังกล่าวได้อย่างชัดเจนคือการประกวดความงามของสตรี หรือ “การประกวดนางงาม” ที่เป็นการสร้างสถานภาพหญิงงามที่สุดโดยสื่อกิจกรรมการประกวดเป็นผู้ให้สถานภาพดังกล่าวแก่ผู้หญิงคนนั้น ๆ ปรากฏการณ์การประกวดนางงามเป็นหนึ่งในเครื่องบ่งชี้การวิเคราะห์ภาวะสตรีนิยม เนื่องจากนางงามผู้เป็นตัวแทนไม่ได้สะท้อนเพียงโครงสร้างทางสังคมเรื่องเพศสภาพ แต่ยังรวมถึงชาตินิยม คุณธรรม ความทันสมัย และโลกาภิวัตน์ (Banet-Weiser, 1999; Cohen et al., 1996) อันเป็นที่มาของการศึกษาพื้นที่การประกวดของนางงามด้วยทัศนะและมุมมองทางวิชาการจากหลายสาขา ทั้งมุมมองของนักประวัติศาสตร์ นักมานุษยวิทยา นักสื่อสารมวลชน นักสิทธิมนุษยชน และนักเศรษฐศาสตร์การเมือง ที่ผู้วิจัยได้ทบทวน และพบว่าความหมายของตัวนางงาม และพื้นที่การประกวดนางงามนั้นมีหลากหลาย ทั้งความหมายของนางงามในฐานะตัวแทนความเป็นชาติในการนำเสนอเรื่องราวของชาติผ่านตัวนางงาม (Özdemir, 2016) และความหมายของนางงามในฐานะผู้ใช้ความงามเป็นแรงงาน เพื่อแลกเปลี่ยนผลตอบแทนกับนายทุนและกระบวนการกลายเป็นสินค้าภายใต้ทุนร่างกายของนางงาม (สุจิตรา อรุณพิพัฒน์, 2550) ตลอดจนความหมายของนางงามในฐานะตัวแทนของผู้หญิงที่ถูกให้ความหมายด้านเพศสภาพความเป็นหญิงโดยสื่อมวลชน (ทวิรัตน์ คงคราญ, 2534) หรือแม้กระทั่งความหมายของนางงามในฐานะผู้ถูกกระทำอย่างน่าเห็นใจ (Bloul, 2012) และนางงามกับสิทธิคุณค่าความเป็นมนุษย์ (ชลธิชา พันธุ์พานิช, 2537) แต่ยังไม่มีการอธิบายถึงอำนาจในการกำหนดความหมายของนางงามที่มาจากผู้ชมประเภทแฟน ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์กับตัวนางงาม จนนำมาสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองในผู้รับสารประเภทแฟน

จากประสบการณ์การคลุกคลีอยู่ในกลุ่มแฟนคลับนางงามมากกว่า 14 ปีของผู้วิจัย ทำให้พบข้อสังเกตบางประการว่าแฟนนางงามส่วนใหญ่มีเพศสภาพแบบเพศทางเลือก (LGBT) ซึ่งมีลีลาชีวิตในการแสดงอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายแตกต่างกันไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ซึ่งเป็นการประกวดที่เฟ้นหานางงามเป็นตัวแทนของชาติไปประกวดในรายการใหญ่คือมิสยูนิเวิร์ส หรือ นางงามจักรวาล ซึ่งเป็นที่รับรู้ในกลุ่มแฟนว่าเป็น “โอลิมปิกนางงาม”

จากเหตุผลทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่มาบทความวิจัยชิ้นนี้ ที่มุ่งอธิบายการใช้พื้นที่การประกวดนางงามเป็นพื้นที่สื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของ “แฟนปัจเจก” ผู้ถือเพศสภาพแบบชายรักชาย อันเป็นการรวมตัวแบบข้ามปริมณฑลของเพศสภาพและเพศวิถีระหว่าง “ความเป็นหญิงของนางงาม และความเป็นชายรักชายของแฟน” โดยมุ่งอธิบายประเด็นชนชั้น

เพศสภาพ การตีความตัวบท การสร้างตัวตนจากตัวบท และการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศจากตัวบทนางงามของแฟน อันเป็นเครื่องสะท้อนการรวมตัวแบบข้ามพื้นที่แห่งเพศสภาพและเพศวิถีระหว่าง “ความเป็นหญิงของนางงาม และความเป็นชายที่รักชายของแฟน”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาการสร้างตัวตน และการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศจากตัวบทนางงามของแฟน ปัจจุบันคือแฟนที่ถือเพศสภาพแบบชายรักชาย โดยแบ่งเป็นแฟนแบบเกย์ และแบบสาวข้ามเพศ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาแฟนรายการประกวดนางงามมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ และมิสยูนิเวิร์ส ซึ่งเป็นรายการประกวดนางงามระดับชาติและระดับนานาชาติที่อยู่ในเครือข่ายเดียวกัน ซึ่งทั้ง 2 รายการได้รับความนิยมสูงสุดในกลุ่มแฟนซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชายรักชายแบบเกย์ และสาวข้ามเพศ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลการสัมภาษณ์เจาะลึก และการวิจัยเอกสาร (เอกสารประเภทอิเล็กทรอนิกส์ สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก สื่อวิดีโอออนไลน์ประเภทยูทูบ)
2. ในบทความวิจัยชิ้นนี้มุ่งอธิบายในฐานะแฟนปัจจุบัน (แฟนผู้ชื่นชอบตัวบทนางงามเพียงลำพังและยังไม่มีการรวมกลุ่มทางสังคมเป็น “แฟนคลับ”) โดยแบ่งเป็นแฟนนางงามแบบเกย์ 5 คน (ตี, ณัฐ, น็อต, อินดี้, โก) และแฟนนางงามแบบสาวข้ามเพศ 4 คน (เชรี, เปียร์, เปียโน, เข้ม)
3. บทความนี้มุ่งอธิบายแฟนปัจจุบัน ซึ่ง หมายถึงแฟนนางงามที่ยังไม่มีการรวมกลุ่มทางสังคมเป็นแฟนคลับ

วิธีดำเนินงานวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบผสมผสาน ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observer as Participant) โดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และ การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มตัวอย่างคือแฟนปัจจุบันที่ถือเพศสภาพที่มีความหลากหลาย โดยแบ่งเป็น เกย์ และ สาวข้ามเพศ โดยเข้าถึงแหล่งข้อมูลจากกลุ่มแฟนคลับนางงาม “ที เพจันท์” (T-pageant) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เกย์ โดยข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับ “เกย์” ในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ชายรักชายผู้ที่มีการแสดงออกทางเพศของเกย์ที่ยังคงรูปแบบวัฒนธรรมความเป็นผู้ชายไว้เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การไว้ผมสั้น การแต่งกาย การไม่แต่งหน้าแบบวัฒนธรรมผู้หญิง แต่มีจิตใจที่รักผู้ชายด้วยกัน ในที่นี้กลุ่มตัวอย่างเกย์จำนวน 5 คน

สาวข้ามเพศ ซึ่งข้อตกลงเบื้องต้นในงานวิจัยชิ้นนี้ ที่ใช้ในการคัดเลือกสาวข้ามเพศในงานวิจัยชิ้นนี้ คือผู้ชายที่มีการแสดงออกทางเพศผ่านการแต่งกายแบบวัฒนธรรมความเป็นผู้หญิง ได้แก่ การแต่งกายด้วยเสื้อผ้าของผู้หญิง การไว้ผมแบบผู้หญิง การแต่งหน้าแบบวัฒนธรรมผู้หญิง และมีจิตใจรักผู้ชาย นับเป็นกลุ่มชายรักชายแบบสาวข้ามเพศโดยไม่ถือการแปลงเพศสรีระเป็นสำคัญ ในที่นี้กลุ่มตัวอย่างสาวข้ามเพศจำนวน 4 คน

ทั้งนี้เพื่อความเป็นไปได้ในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล เนื่องจากการสำรวจเพศสภาพและเพศวิถีบางประการที่เป็นเรื่องละเอียดอ่อน อาจเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและจริยธรรมทางการวิจัย ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์แบ่งที่สามารถสังเกตได้จากภายนอกและทำการสังเกต หรือขออนุญาตสัมภาษณ์ตามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในที่นี้ผู้วิจัยแบ่งเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และสรุปออกมาเป็นเกณฑ์ต่าง ๆ คือ ชนชั้น เพศสภาพ การตีความตัวตน การสร้างตัวตนจากเนื้อหาางาม และการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศ โดยนำเสนอข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ และตีความบนพื้นฐานมุมมองของผู้ถูกศึกษาผ่านการตีความของผู้วิจัย เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมปกติและนิยามความเป็นนางงามตามมุมมองของแฟน ตลอดจนการสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศจากตัวตนนางงามของแฟน

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตผ่านการฟังตัวของผู้วิจัยในพื้นที่แฟนคลับทั้งพื้นที่ทางกายภาพ และพื้นที่ออนไลน์ การวิจัยเอกสารโดยถอดเทปคำสัมภาษณ์ที่กลุ่มเป้าหมายได้ให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อต่าง ๆ และคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ รวมถึงการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มเป้าหมาย ได้พบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทราบถึงการตีความ การสร้างตัวตน ตลอดจนอัตลักษณ์ด้านเพศสภาพและเพศวิถีจากตัวตนนางงาม

โดยข้อค้นพบในตารางที่ 1 อันเป็นตารางที่แสดงผลการวิจัยในประเด็นเรื่อง “การสร้างตัวตน” และ “การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศ” จากตัวตนนางงามของแฟนผู้ถือเพศสภาพแบบชายรักชายต่อไปนี้เป็นข้อค้นพบจากการดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยอันประกอบด้วย การสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูล การสัมภาษณ์เจาะลึก และการวิจัยเอกสาร (เอกสารประเภทอิเล็กทรอนิกส์ สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก สื่อวิดีโอออนไลน์ประเภทยูทูบ) และอธิบายตามประเด็นที่สำคัญซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายตามประเด็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การตีความ การสร้างตัวตนและการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของแฟนนางงาม

เกณฑ์ ในการวิเคราะห์	ข้อค้นพบ
1. ชนชั้น	ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางเนื่องจากมีต้นทุนเวลาและต้นทุนทุนทรัพย์
2. เพศสภาพ	เพศสภาพมีผลต่อการเข้าสู่การเป็นแฟนนางงาม เนื่องจากต้องการหนีบทบาททางเพศแบบ “ผู้หญิงเหนือจินตนาการ”
3. การตีความตัวบท	นางงามคือตัวแทนของฉัน นางงามคือตัวแทนของชาติ การประกวดนางงามคือ “สงครามตัวแทน”
4. การสร้างตัวตนจากเนื้อหาางงาม	อาภักปกริยา การสร้างและตกแต่งร่างกาย ความรู้ความสามารถ วิธีคิดแบบนางงาม
5. การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศ	สื่อสารกับตนเอง สื่อสารระหว่างบุคคล(กับเพื่อนชายรักชายด้วยกัน) สื่อสารมวลชน. สื่อสังคมออนไลน์โดยตั้งค่าเป็นสาธารณะ)

จากตารางที่ 1 ข้างต้น ในบทความชิ้นนี้ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลในประเด็นหลักคือ 1. การตีความตัวบทนางงามของแฟนปัจเจก 2. การสร้างและการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศจากตัวบทนางงามของแฟนปัจเจก

1. การตีความตัวบทนางงาม

จากการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมพบว่า การตีความตัวบทนางงามของแฟนมีการตีความโดยให้ความหมายที่หลากหลาย ทว่าความหมายที่พบเป็นหลัก คือ นางงามเป็นตัวแทนของแฟนเอง หรือ “นางงามคือตัวแทนของฉัน” และความหมายที่สะท้อนสำนึกเรื่องชาตินิยมคือ “นางงามคือตัวแทนของชาติ” ซึ่งอาจกล่าวได้โดยสรุปว่าตัวบทนางงามในความหมายของแฟนนางงามนั้นหมายถึง “สงครามตัวแทน” ทั้งตัวแทนความเป็นหญิงของตน และตัวแทนศักดิ์ศรีของชาติ

1.1 การตีความเสมือนเป็นตัวแทนความเป็นหญิงของแฟนเอง

ความหมายของนางงามในฐานะ “ตัวแทนความเป็นผู้หญิงของแฟน” เป็นความหมายที่พบหลัก ๆ ทั้งจากการสัมภาษณ์เจาะลึกและทั้งจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ดังกรณีส่วนหนึ่งในคำสัมภาษณ์ของเชรี วัย 39 ปี เจ้าของตำแหน่งแฟนพันธุ์แท้ซูเปอร์แฟน นางงามจักรวาล ที่ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “จริง ๆ พี่อยากเป็นนางงามจักรวาลจะตาย ไม่ได้อยากเป็นแค่แฟนนางงาม

จักรวาลเนี่ย" สะท้อนการตีความตัวบทนางงามที่แฟนนางงามตีความว่าเป็นเสมือนตัวแทนความเป็นผู้หญิงของตนเอง ในขณะที่จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เว็บไซต์ T-pageant และกลุ่มปิดเฟซบุ๊กของกลุ่มแฟนคลับ T-pageant ได้พบว่าแฟนนางงามมีการแสดงความคิดเห็นที่สะท้อนถึงการให้ความหมายนางงามในฐานะตัวแทนความฝันของตน ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นโดยจินตนาการว่าตนเป็นนางงามคนต่าง ๆ ทั้งนางงามไทยและนางงามต่างชาติ ผ่านการตั้งชื่อบัญชีสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ เฟซบุ๊กส่วนตัวของตน เช่น "บุญรอด ลี เนลส์ ปีเตอร์" ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากชื่อนางงามจักรวาลปี 2017 ชาวแอฟริกาใต้คือ "เดมิ ลี เนลส์ ปีเตอร์" รวมถึงการแสดงความคิดเห็นผ่านภาษาที่สะท้อนอากัปกิริยาแบบนางงาม ได้แก่ "ปรายตาแบบดาเยนา" "หักข้อมือขวาแบบเนท" (ดาเยนา เป็นชื่อนางงามจักรวาล ค.ศ. 2008, เนท หมายถึง อนิภรณ์ เกลิมบุรณวงศ์ มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ พ.ศ. 2558)

หรือกรณีคำสัมภาษณ์ของอินดี้ แฟนนางงามชายรักชายแบบเกย์วัย 25 ปีที่ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า "หนูชอบจริตมาเรีย (มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ พ.ศ. 2560) มากพี เวลาหนูอยู่คนเดียวหนูก็หัดเดินหักสะโพกแบบมารีญาออบชุดว่ายน้ำ"

หรือแม้กระทั่งคำสัมภาษณ์ที่บอกไว้อย่างชัดเจนของเป็โน สาวข้ามเพศวัย 25 ปี ที่กล่าวว่า "หนูอยากเป็นนางงามนะพี แต่เป็นไม่ได้เลยมาเป็นแฟนนางงามแทน แต่ปีหน้าหนูจะลงประกวดทิฟฟานีนะ"

หลักฐานคำสัมภาษณ์ที่หลากหลายข้างต้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความหมายตัวบทนางงามของแฟนที่ให้ความหมายของตัวบทนางงามในฐานะตัวแทนแห่งความเป็นผู้หญิงของตนเอง ซึ่งนางงามเป็นลักษณะพิเศษกว่าผู้หญิงทั่วไปตามความหมายในมุมมองของแฟน (Extraordinary Women) ดังคำสัมภาษณ์ของดี้ ที่กล่าวว่า

"นางงามมันเป็นผู้หญิงที่เหนือจินตนาการอะ มันเป็นช่วงเวลาที่เป็นจริง มัน Beyond ผู้หญิงขึ้นไปอีกอะ"

และคำสัมภาษณ์ของเชรีที่ได้กล่าวไว้ว่า

"การแสดงความเห็นกับอก เห็นมั้ยกะทุตรงบันไดทางขึ้น BTS นะ ที่เค้าชอบไปตั้งกระทุเล่นกัน มันก็บ่งบอกว่าจริง ๆ แล้วเธออยากเดินแบบนางงาม เธออยากเป็นนางงาม"

1.2 การตีความตัวบทนางงามในฐานะตัวแทนของชาติ (นางงามคือตัวแทนของชาติ)

นอกจากในการตีความของแฟนนางงามชายรักชายแบบเกย์และแบบสาวข้ามเพศที่พบชุดความหมายเรื่อง "นางงามคือตัวแทนของฉัน" แล้ว ยังพบชุดความหมาย "นางงามคือตัวแทนของชาติ" โดยความหมายดังกล่าวสะท้อนผ่านคำพูดของแฟนนางงามที่กล่าวถึงนางงามผู้เป็นตัวแทนของประเทศในการประกวดนางงามจักรวาล ดังกรณีตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของดี้ แฟนนางงามชายรักชายแบบเกย์วัย 36 ปี ที่กล่าวถึงนางงามตามความคิดของตนไว้ว่า "พีว่า"

นางงามจักรวาลมัน Equal เท่ากับทีมชาติอะ"

หรือการแสดงความเห็นเกี่ยวกับนางงามผู้หนึ่งที่มีผู้แสดงความเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มปิดเฟซบุ๊กT-Pageant อย่างสอดคล้องตรงกันในชุดความหมายที่ว่านางงามคือตัวแทนของชาติ เช่น คำกล่าวแสดงความคิดเห็นที่ได้กล่าวไว้ว่า

"เรื่องความสวยเป็นเรื่องนานาจิตตัง แต่ที่แน่ ๆ เราว่า น้อย (มิสไทยแลนด์ยูนิเวิร์ส ปี 2005) เป็นสมบัติของนางงามไทยเลยละ"

โดยเหตุผลที่แฟนนางงามรายดังกล่าวได้สรุปว่า น้อย หรือชนันภรณ์ รสจันทร์ (มิสไทยแลนด์ยูนิเวิร์ส พ.ศ. 2548) เป็นสมบัติของนางงามไทย ด้วยเหตุผลเรื่องบุคลิกภาพอุปนิสัยและความรู้ความสามารถในฐานะผู้หญิงยุคใหม่ เนื่องจากเธอคือนางงามที่ปัจจุบันถืออาชีพกัปตันสายการบินเอกชน ซึ่งเป็นอาชีพที่แตกต่างไปจากนางงามรายอื่น ๆ และเป็นอาชีพที่สังคมส่วนใหญ่มองว่าเป็นของผู้ชาย

อย่างไรก็ตามพบการตีความในฐานะตัวแทนผู้หญิงของโลกในแฟนนางงามบางราย ทว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสำนึกเรื่องชาตินิยม (Nationalism) และสำนึกเรื่องเพศ (Gender) นั้นพบว่า การตีความนางงามในฐานะผู้หญิงของโลกมีความเข้มข้นน้อยกว่า และเมื่อสื่อสารกับคนนอกที่ไม่ใช่แฟน (Non-fan) มีแนวโน้มว่า "สำนึกเรื่องชาติจะเข้มข้นกว่าสำนึกเรื่องเพศ" เนื่องจากอัตลักษณ์เรื่องชาติเป็นชุดความหมายที่สามารถใช้ต่อสู้กับการถูกตีตราว่าเป็น "คนไร้สาระ" ที่คนนอกมักหยิบยื่นให้ ดังตัวอย่างหลักฐานการแสดงความคิดเห็นที่ปรากฏในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์พันทิปดอทคอม ในกระทู้กล่าวว่า

"ในสังคมประเทศทางตะวันตกหรือสังคมที่เขามีความคิดก้าวหน้าทางด้านมนุษยธรรม เขาถือว่าเป็น เรื่องไร้สาระ เป็นการขายเพศเนื้อหนังมังสา กดขี่ลดเกียรติเพศหญิง มุ่งมันมัวเมาแต่เรื่องรูปร่างหน้าตาภายนอก ไม่สนใจเรื่องความสามารถ หรือ สมอบัญญา หรือ ความนึกคิด ตื่นลึกหนาบาง"

"คิดว่าเป็นเพราะ ประเทศไทยและฟิลิปปินส์ รวมถึงพม่าลาติน ยังขาดอะไรหลาย ๆ อย่างที่ทำให้ตัวเองภูมิใจได้ว่ามีดีกว่าชาติอื่น เป็นผู้นำ ตัวท็อป ๆ ของโลก (ไม่นับรวม วัฒนธรรมอาหาร เพราะทุกชาติก็มีหมด หลากหลายไป) แล้วพอมีกระแสนางงามเข้ามา แล้วทำได้ดี ก็หันมาเชียร์กันเพราะทำให้ประเทศดูมีหน้ามีตา แข่งหน้าประเทศอื่นได้ มีพื้นที่ในเวทีโลก ง่าย ๆ คือทำให้ตัวเองรู้สึกดี ที่เอาชนะประเทศอื่นได้ อย่างน้อยก็ด้วยความสวย"

ขณะที่การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงามเป็นการสื่อสารเพื่อต่อสู้กับอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองที่ถูกสังคมกดทับมาตลอดชีวิต

2. การสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของแฟนเพจจากตัวบทนางงาม

2.1 อากัปกริยาและร่างกายแบบนางงาม

จากคำสัมภาษณ์เจาะลึก และการสังเกตผ่านพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ออนไลน์ที่แฟนนางงามได้สื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศที่สร้างและสื่อสารจากตัวบทนางงาม พบการสร้างตัวตนจากตัวบทนางงามได้แก่ การเลียนแบบอากัปกริยา และการออกแบบร่างกายของตนเองให้ “คล้าย” นางงามต่าง ๆ ที่ตนชื่นชอบ

หรือแม้กระทั่งกรณีแฟนนางงามวัยรุ่นที่กำลังเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาวัยประมาณ 14-16 ปีรายหนึ่งก็ถือเพศสภาพแบบชายรักชายที่ผู้วิจัยได้สังเกตผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กนั้น พบว่าเธอได้ใช้พื้นที่กิจกรรมกีฬาสีของโรงเรียนมัธยมที่เธอศึกษาอยู่คือ โรงเรียนอานาจเจริญ จ. อานาจเจริญ ในการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงาม ซึ่งเธอได้สร้าง และสื่อสารอัตลักษณ์แบบนางงามมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ 2017 มาริญา พูนเลิศลาภ มาสร้างตัวตน และสร้างพื้นที่สื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงามในโรงเรียนมัธยมของเธอ

การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของเธอนั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างอำนาจต่อรองด้วยตนเองในการเปิดพื้นที่เพื่อทำการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงาม ที่เป็นการนำเอาอัตลักษณ์ทางเพศแบบผู้หญิงนางงามมาสร้างตัวตนและสื่อสารออกมาผ่านพื้นที่กิจกรรมพิเศษในโรงเรียนที่อาจทำได้ยากในวันเรียนปกติที่ต้องใส่เครื่องแบบนักเรียนตามเพศวัฒนธรรมแบบผู้ชาย ซึ่งการนำอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงามมาสร้างตัวตน และสื่อสารออกมาผ่านพื้นที่ดังกล่าวอาจวิเคราะห์ได้ว่าแฟนนางงามคนดังกล่าวมีความต้องการถ้อยบททางเพศแบบผู้หญิงนางงามผ่านการแต่งกาย ความพึงพอใจในเรื่องเพศวัฒนธรรมแบบ “ผู้หญิงนางงาม” ได้ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศ โดยเปิดพื้นที่ของตนเองในงานกิจกรรมพิเศษของโรงเรียนให้เป็นพื้นที่ต่อรองกับการครอบงำและการบังคับด้านเพศวิถีของสังคม

ภาพที่ 1 แฟนนางงามชายวัยรุ่น (ซ้าย) สื่อสารความเป็นนางงามแบบมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ 2017

นางสาวมาริญา พูนเลิศลาภ (ขวา) นำมาสร้างตัวตนผ่านพื้นที่งานกีฬาสีของโรงเรียน

ที่มา: นพเกล้า เกศเกษ (2560), <https://www.facebook.com/groups/tpageant/>

การสร้างตัวตนทางเพศของแฟนนางงามผู้นี้ อาจเป็นเครื่องหมายของการต่อสู้เรื่อง การถือบทบาททางเพศแบบเพศวัฒนธรรมผู้ชายที่สังคมมักกำหนดให้ผู้มีเพศสรีระแบบชาย ถือบทบาทแห่งความเป็นชาย เช่นการแต่งกายแบบผู้ชาย อาทิปกริยาแบบผู้ชาย ในขณะที่แฟน นางงามผู้นี้ได้ปฏิเสธการถือบทบาททางเพศที่ล้อตามสังคมผ่านการสื่อสารอัตลักษณ์แบบ นางงามที่เธอได้นำมาสร้างและสื่อสารตัวตนในแบบฉบับของเธอ และอาจวิเคราะห์ได้ใน ขณะเดียวกันว่า กรณีดังกล่าวนี้เป็นลักษณะของแฟนที่สามารถใช้ตัวบทแห่งความชื่นชอบเพื่อเติม เต็มจินตนาการเรื่องเพศเพื่อชดเชยความรู้สึกขาดพร่องเกี่ยวกับการถือบทบาททางเพศที่อาจ ขาดหายไปหรืออาจทำไม่ได้ในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่

ในขณะเดียวกัน การที่แฟนนางงามรายนี้ได้นำภาพที่ตนสร้าง และสื่อสารอัตลักษณ์แบบ นางงามมาสร้าง และสื่อสารผ่านพื้นที่งานกีฬาสีของโรงเรียนที่เธอเรียนอยู่ในสื่อเครือข่ายสังคม ออนไลน์เฟซบุ๊กทั้งในหน้าบัญชีส่วนตัวที่โดยตั้งสถานะกระทู้นี้เป็นสาธารณะ (การตั้งค่าสถานะให้ บุคคลทั่วไปสามารถเข้าชมรูปภาพนี้ของตนได้โดยอิสระ) และการนำรูปภาพดังกล่าวสื่อสารผ่าน พื้นที่แฟนคลับ T-Pageant ร่วมด้วย อาจวิเคราะห์ได้ว่าเป็นการเปิดพื้นที่ที่หลากหลายเพื่อสื่อสาร อัตลักษณ์ความเป็นนางงามแบบ “มารีญา” ที่เธอสร้าง และสื่อสารมาสร้างตัวตนผ่านทรงผม การตกแต่งใบหน้าด้วยเครื่องสำอาง และการประดิษฐ์เครื่องแต่งกายโดยต่อยอดตัวบทมาจาก “มารีญา” รวมถึงเป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นแฟน และการสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็น ชายผู้ต้องการถือบทบาทแบบเพศวัฒนธรรมแบบนางงาม ผ่านพื้นที่ที่มีลักษณะ “เปิดเผย” ซึ่ง ได้แก่ พื้นที่ในสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ทั้งบัญชีส่วนตัวและในกลุ่มแฟนคลับ พื้นที่งานกีฬาสี ของโรงเรียน และรวมไปถึงรูปภาพการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงามของเธอยังถูก สื่อมวลชนกระแสหลัก คือรายการข่าวสถานีโทรทัศน์เรื่องเล่าเช้านี้ทาง ไทยทีวีสีช่อง 3 นำไป เสนอออกอากาศในช่วงที่มี “กระแสมารีญา” ซึ่งนับเป็นการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบ นางงามที่ยิ่งไปกว่าแฟนนางงามบางรายที่อาจสื่อสารอัตลักษณ์ความเป็นแฟนนางงามและ สื่อสารการอัตลักษณ์นางงามที่นำมาสร้างตัวตนได้อย่างจำกัด ดังกรณีของไก่ แฟนนางงามวัย 46 ปีที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่าตนสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงามในพื้นที่ “ห้องน้ำ” เนื่องจาก กลัวคนที่บ้านเห็น”

เรื่องเล่าเช้านี้ ชาวเน็ตโพสต์ภาพ 'น้องมาริญา' อวดโฉมชุดราตรีในงานกีฬาสิริ ร.

ภาพที่ 2 อัดลัษณ์ทางเพศแบบนางงามของแฟนที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชน

ที่มา: เรื่องเล่าเช้านี้ (2560), “ชาวเน็ตโพสต์ภาพ ‘น้องมาริญา’ อวดโฉมชุดราตรีในงานกีฬาสิริ ร.”,

<https://www.youtube.com/watch?v=S4TJqE6vp-c>

การสื่อสารอัดลัษณ์ทางเพศของแฟนนางงามผู้นี้ อาจเป็นเครื่องหมายของการต่อสู้เรื่องการถือบทบาททางเพศแบบเพศวัฒนธรรมผู้ชายที่สังคมมักกำหนดให้ผู้มีเพศสรีระแบบชาย ถือบทบาทแห่งความเป็นชาย เช่นการแต่งกายแบบผู้ชาย อากัปกริยาแบบผู้ชาย ในขณะที่แฟนนางงามผู้นี้ได้ปฏิเสธการถือบทบาททางเพศที่ล้อตามสังคมผ่านการสื่อสารอัดลัษณ์แบบนางงามที่เธอได้นำมาสร้างและสื่อสารตัวตนในแบบฉบับของเธอ และอาจวิเคราะห์ได้ในขณะเดียวกันว่า กรณีดังกล่าวนี้เป็นลักษณะของแฟนที่สามารถใช้ตัวบทแห่งความชื่นชอบเพื่อเติมเต็มจินตนาการเรื่องเพศเพื่อชดเชยความรู้สึกขาดพร่องเกี่ยวกับการถือบทบาททางเพศที่อาจขาดหายไปหรืออาจทำไม่ได้ในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่

การสื่อสารอัดลัษณ์ทางเพศของแฟนนางงามผู้นี้ผ่านพื้นที่งานกีฬาสิริโรงเรียน พื้นที่สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยตั้งค่าผู้เข้าชมให้เป็นสาธารณะและพื้นที่แฟนคลับ จนถูกขยายผลไปสู่การสื่อสารอัดลัษณ์ทางเพศแบบนางงามผ่านสื่อมวลชนกระแสหลัก จึงอาจนับเป็นการต่อสู้เรื่องการถือบทบาททางเพศที่ทวนกระแสสังคมของแฟนนางงามผู้นี้ และอาจนับเป็นการยึดครองตัวบทนางงามมาเป็นต้นแบบในการสร้างและสื่อสารอัดลัษณ์จนเกิดเป็นอัดลัษณ์ทางเพศแบบผสมผสานระหว่างความเป็นตัวตนเดิม และตัวตนที่สร้างขึ้นใหม่จากนางงาม และสื่อสารอัดลัษณ์ดังกล่าวไปยังคนอื่น ทั้งที่เป็น “แฟน” (Fan) และ ไม่ใช่แฟน (Non-fans)

2.2 การอุทิศตน และ ความรู้ความสามารถแบบนางงาม

จากการสังเกตและการสัมภาษณ์เจาะลึกแฟนนางงามทั้งแฟนผู้ถือเพศสภาพแบบเกย์และสาวข้ามเพศ ได้พบการสร้างตัวตนจากนางงามโดยการนำชุดความหมายที่แฟนได้ตีความนางงามบุคคลต่าง ๆ และมีการสื่อสารอัตลักษณ์บางประการมาสร้างเป็นตัวตนของตนเองในขณะที่ยังคงมีอัตลักษณ์เดิมของตนเองผสมอยู่ จนเกิดเป็นอัตลักษณ์แบบผสมผสาน (Hybridity) ดังกรณีเชรี สาวข้ามเพศวัย 39 ปี เจ้าของตำแหน่งแฟนพันธุ์แท้ซูเปอร์แฟน นางงามจักรวาล จากรายการเกมโชว์ “แฟนพันธุ์แท้” ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ที่กล่าวไว้ว่า “พี่ชอบการที่ได้คิดทำอะไรเพื่อคนอื่น การทำเพื่อคนอื่น” ซึ่งเชรีได้กล่าวถึง ปุ้ย ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก นางงามจักรวาล ค.ศ. 1988 ชาวไทย ซึ่งสะท้อนความหมายของการให้ความหมายนางงามว่าเป็นผู้มีจิตสาธารณะและอุทิศตนทำเพื่อคนอื่น โดยภาพลักษณ์ดังกล่าวที่เชรียกตัวอย่าง ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก เนื่องจากภาพลักษณ์ของการอุทิศตนเพื่อเด็กของนางงามผู้นี้ ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของ ทวีนนท์ คงคราญ (2534) ที่กล่าวถึงภาพลักษณ์ของภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก ไว้ในทิศทางที่เกี่ยวข้องกับการอุทิศตนตลอดจนความรู้ความสามารถ และความมั่นใจของภรณ์ทิพย์ที่ฝึกฝนปฏิบัติเดิม ๆ ของนางงามในยุคนั้น โดยเชรีได้ให้สัมภาษณ์ไว้อย่างพร้อมพรั่งเมื่อกล่าวถึงภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนกว่า

“พี่อยากเป็นเหมือนพี่ปุ้ย คือจริง ๆ พี่ปุ้ยเค้าเป็นจุดเริ่มต้นให้พี่ชอบนางงามจักรวาลหลาย ๆ คนมากเลย แต่พี่มองว่าพี่ปุ้ยเค้ามีครบ ถ้าเป็นก๊วยเตี๋ยคือปรุงได้ครบรสอะ พี่ก็เลยอยากเป็นอย่างนั้น เพราะว่าบุคลิก ท่าทาง การพูดการจา การทำอะไรให้คนอื่น พี่เลยชอบเขามาก พี่อยากเป็นนางงามจักรวาลเพราะอย่างนี้แหละ”

นอกจากนี้ การสร้างตัวตนจากชุดความหมายเรื่องนางงามคือผู้มีความรู้ความสามารถ และการสร้างตัวตนให้มีวิธีคิดแบบนางงาม ยังพบจากคำสัมภาษณ์ของน้องต แฟนนางงามชายรักชายวัย 33 ปี ที่ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“ชอบวิธีคิดเรื่องความมั่นคงทางจิตใจของพี่นอตกับความเป็นตัวของตัวเอง ทุกวันนี้เวลาหวั่นไหวกับเรื่องอะไรก็ยังคงคิดถึงคำนี้ละ คำว่าความมั่นคงทางจิตใจ แล้วก็ชอบที่เขาเก่งเป็นผู้หญิงที่เป็นนักบิน ตอนประกวดเป็นนักบินฝึกหัด ตอนนี่ 13 ปีผ่านไปเป็นกัปตันแล้ว คือมันบ่งบอกว่าเค้าคือของจริงที่พูดไว้คือทำจริง พี่ตัวเองได้จริง เลยมองว่าเค้าเป็นแบบอย่างในเรื่องนี้ได้ดีเลย”

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวของน้องต แฟนนางงามชายรักชายที่กล่าวถึงการให้ความหมายนางงามผู้ที่ตนชื่นชอบและถือเป็นหนึ่งในแบบอย่างการดำเนินชีวิตด้านวิธีคิด สะท้อนการให้ความหมายของนางงามที่ว่า นางงามคือผู้มีความรู้ความสามารถ และเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต จนแม้กระทั่งนำวิธีคิดของนางงามมาสร้างอัตลักษณ์ด้านวิธีคิดในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นความผูกพันที่สะท้อนการฝังลึกลงไปในระดับที่เป็นนามธรรม มองไม่เห็นจับต้องไม่ได้ เช่น

การแต่งกายหรืออากัปกริยา ทว่าเป็นการสร้างอัตลักษณ์แบบนางงามโดยยึดแนวทางการคิดมาสร้างตัวตน ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของเชรี แพนนางงามวัย 39 ปีที่ได้กล่าวว่า

“พี่ป๊อ ภรณ์ทิพย์ นาคหิรัญกนก นะคะ เพราะว่าป๊อเป็น Role Model ทุกอย่างนี่เป็นแบบแผนการดำรงชีวิตของเชรี ทำให้เชรีมีวันนี้ได้ด้วยเพราะพี่ป๊อ เริ่มเรียนภาษาอังกฤษแล้วก็เก่งภาษาอังกฤษเพราะพี่ป๊อ บุคลิก การวางท่าทาง การเดินเหินต่าง ๆ การใช้ชีวิตประจำวัน ทุกอย่างที่เป็นพี่ป๊ออะคะ เขาเป็น Role Model ให้เรา เพราะฉะนั้นเนี่ยเชรีจะอยากเป็นเหมือนพี่ป๊อมาก”

สรุปและอภิปรายผล

1. การสร้างตัวตนจากตัวบทนางงามของแพนปัจเจก

การเป็นแพนปัจเจกของชายรักชายผู้เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยพบว่าเข้าสู่ความเป็นแพน ด้วยตัวแปรที่สำคัญได้แก่ เพศสภาพ ลำบากเรื่องชาติ และรสนิยมชื่นชอบความเป็นโลกที่ถูกสื่อสารผ่านอัตลักษณ์ของนางงามไทยและนางงามต่างชาติ ที่มีลักษณะเป็น “ผู้หญิงเหนือจินตนาการ (Extraordinary Woman) จนเป็นที่มาของคำตอบในวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือการตีความของแพนปัจเจกที่ให้ความหมายกับนางงามว่า “นางงามคือตัวแทนของฉัน” “ตัวแทนของชาติ” และ “บุคคลต้นแบบที่ฉันยึดถือดำเนินรอยตาม” ตลอดจนมีการสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์บางประการของนางงาม ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านร่างกาย อัตลักษณ์ด้านวิถีคิด และคุณสมบัติทางความรู้ความสามารถแบบนางงามมาสร้างและสื่อสารกับตนเองทั้งในพื้นที่ส่วนตัว ได้แก่ ห้องน้ำ ห้องนอน เมื่อไม่มีคนอยู่บ้าน ด้วยข้อจำกัดของอัตลักษณ์แบบข้ามเพศที่ถูกกดทับโดยสังคมและวัฒนธรรมที่ตนสังกัดอยู่ ตามแนวคิดตัวตนและอคติทางเพศในสังคมไทย ของนิธิ เอียวศรีวงศ์ (2545) ที่ระบุถึงอคติทางเพศในสังคมไทย ที่ให้ความสำคัญกับการถือบทบาทแบบตรงเพศ และให้ความสำคัญกับการมีความสัมพันธ์ทางเพศแบบ “รักต่างเพศ” (Heterosexual) และแม้ในปัจจุบันจะพบว่าเปิดเสรีให้กับกลุ่มผู้ที่ถือบทบาทแบบข้ามเพศที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์ และละครที่มีเนื้อหาส่งเสริมและเคารพให้เกียรติชายรักชายบ้างแล้ว ทว่าการยอมรับดังกล่าวยังคงอยู่ในวงแคบ และยังคงอยู่ใน “ช่วงเวลาแห่งการต่อสู้”

2. การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศของแพนนางงาม

จากข้อค้นพบข้างต้นในข้อที่ 1 ทำให้การสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงามในกลุ่มเพื่อนชายรักชายด้วยกันวงแคบ ๆ โดยสื่อที่ใช้ในการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศ คือ การสื่อสารภายในตนเอง การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่มย่อย ในขณะที่แพนบางรายมีความพยายามในการต่อสู้ข้อจำกัดของสังคมและวัฒนธรรมในการถือบทบาทแบบข้ามเพศ โดยสร้างตัวตนจากตัวบทนางงามและสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศผ่านการสื่อสารกลุ่มใหญ่ การสื่อสารมวลชนผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ส่วนตัวและการตั้งค่าผู้พบเห็นเป็น “สาธารณะ”

เพื่อให้ผู้ติดตามบัญชีใช้งานสามารถพบเห็นการสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศแบบนางงามที่ตนนำมาสร้างและสื่อสารอัตลักษณ์ทางเพศได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นอัตลักษณ์ทางเพศที่อาจเรียกได้ว่า “เป็นอัตลักษณ์ทางเพศแบบผสมผสาน” (Hybridity) เนื่องจากเป็นมีการผสมผสานอัตลักษณ์เดิมที่ตนเองเป็นอยู่ อัตลักษณ์ที่คัดสรรจากตัวบทนางงามและนำมาสร้างตัวตน โดยอาจวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารอัตลักษณ์ดังกล่าวผ่านสามมิติ ตามแนวคิดเรื่องการสื่อสารอัตลักษณ์คือการปรับโฉมหน้าของอัตลักษณ์ที่ขึ้นอยู่กับจังหวะและเวลา และแนวคิดแนวคิดปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ที่ Erving Goffman (1959) ได้เปรียบเทียบโลกนี้ให้เป็นเสมือนโรงละครที่มนุษย์จะปรับโฉมหน้าและอัตลักษณ์ตามบทบาทและสถานการณ์แวดล้อมที่ต่างกันออกไปเหมือนฉากละครต่าง ๆ กล่าวคือ หนึ่ง อัตลักษณ์ที่แฟนมองตนเอง จะใช้อัตลักษณ์ความเป็น “ผู้หญิงนางงาม” สื่อสารกับตนเองอย่างเข้มข้น ในขณะที่อัตลักษณ์ที่แฟนหยิบมาใช้สื่อสารกับบุคคลที่ไม่ใช่แฟนจะเป็นการสื่อสารโดยเน้นไปที่ “อัตลักษณ์ความเป็นชาติ” หรือ “สำนึกเรื่องชาตินิยม” เป็นหลัก ในขณะที่มุมมองของผู้ที่ไม่ใช่แฟนโดยส่วนใหญ่พบชุดความหมาย “เฉย ๆ” “ไร้สาระ” และ “ความสุขของเขา” ส่วนอัตลักษณ์ที่แฟนต้องการให้ผู้อื่นมองพบว่าเป็นอัตลักษณ์ภายใต้ชุดความหมาย “ความสุขของฉัน”, “ศักดิ์ศรีของชาติ”, “ต้องการความเข้าใจ” และ “ต้องการความเคารพให้เกียรติ”

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

ข้อค้นพบในประเด็นข้างต้นสามารถนำไปใช้เพื่อทำความเข้าใจการสร้างพื้นที่แฟนคลับที่อาจมีบทบาทเพื่อหลบหนีความลึบหวังในการแสดงออกทางเพศในชีวิตจริง ด้วยการใช้พื้นที่แฟนนางงามเป็นสนามรบและการต่อสู้เรื่องเพศสภาพ และการถือบทบาทแบบข้ามเพศ อันอาจนำไปสู่การทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการแสดงออกทางเพศและการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการสื่อสารมวลชน ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์หรือสื่ออื่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพศสภาพ สามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยไปเป็นแนวทางในการผลิตเนื้อหาสารเพื่อ คำนึงถึงและเคารพความเป็นเพศในยุคปัจจุบันซึ่งมีความหลากหลายและมีมากกว่า “ผู้หญิง” กับ “ผู้ชาย”

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากแฟน และแฟนคลับนางงามผู้มีเพศสภาพแบบเกย์และสาวข้ามเพศที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานชิ้นนี้เป็นกลุ่มชายรักชาย และสาวข้ามเพศภายใต้เงื่อนไขสังคมและวัฒนธรรมไทย และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลมาเป็นระยะเวลา 14 ปี พบว่าแฟนนางงามชายรักชาย และสาวข้ามเพศที่เป็นแฟนและแฟนคลับนางงาม

นั้นไม่ได้มีเพียงชาวไทยเท่านั้น แต่ยังมีแฟน และแฟนคลับนางงามที่เป็นเกย์ และสาวข้ามเพศ อยู่ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฟิลิปปีนส์ อินโดนีเซีย เวียดนาม และกลุ่มประเทศละตินอเมริกา ได้แก่ เวเนซุเอลา เม็กซิโก บัวโตริโก โคลอมเบีย บราซิล เกย์ และสาวข้ามเพศจากประเทศเหล่านี้ ถือเป็นฐานแฟนคลับใหญ่ของการประกวดนางงามจักรวาล จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ภายใต้เงื่อนไขทางสังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่าง แต่เพศสภาพเดียวกัน แฟนคลับนางงามต่างวัฒนธรรม ต่างพรมแดนเหล่านั้นเสพ และสร้างตัวตนจากตัวนางงามอย่างไร เขาและเธอเหล่านั้นมีข้อจำกัดใดภายใต้เงื่อนไขทางสังคม วัฒนธรรม และพรมแดนที่ตนเป็นสมาชิกอยู่

เอกสารอ้างอิง

- ทวิพันธ์ คงคราญ (2534). *บทบาทของสื่อมวลชนในการสร้างภาพนางสาวไทย พ.ศ. 2507-2531* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการสื่อสารมวลชนคณะนิเทศศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- ชลธิชา พันธุ์พานิช. (2537). *สิทธิคุณค่าของความเป็นมนุษย์กับการประกวดนางงาม: ทัศนะของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชารัฐศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, กรุงเทพฯ).
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2545). *ว่าด้วยเพศ ความคิด ตัวตน และอดีตทางเพศ ผู้หญิง เกย์ เพศศึกษา และกามารมณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน
- สุจิตรา อรุณพิพัฒน์ (2550). *เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการผลิตนางงาม: กรณีศึกษาการประกวดนางสาวไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ การเมืองคณะเศรษฐศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Banet-Weiser, S. (1999). *The most beautiful girls in the world: beauty pageants and national identity*. Berkeley, Calif: University of California Press.
- Bloul, R. A. D. (2012). Ain't I a woman? Female landmine survivors' beauty pageants and the ethics of staring. *Social Identities Journal for the Study of Race, Nation and Culture*, 18(1), 3-18.
- Cohen, C. B., Richard, W. & Beverly S. (eds) (1996). *Beauty queens on the. Global Stage- Gender, Contests, and Power*. London: Routledge. 1996.
- Erving G. (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*, New York: Doubleday Dell Publishing Group, Inc.,.
- Özdemir, B. P. (2016). Building a “Modern” and “Western” image: Miss Turkey beauty contests from 1929 to 1933. *Public Relations Review*, 42(5), 7-14.

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ จังหวัดชัยนาท

สุรินทร์ สมคำ¹ และ ชยุตม์ วัฒนา²

¹สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

²สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท 2) วิเคราะห์ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท และ 3) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในจังหวัดชัยนาท จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ วิเคราะห์โดยใช้วิธีเส้นพรมแดนการผลิตเชิงพื้นที่ สหสัมพันธ์เชิงพรรณนาที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติ t สถิติ F สถิติ Chi-squared ซึ่งใช้ในการทดสอบสมมติฐานจากแบบจำลอง

ผลการศึกษา พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดชัยนาท ส่วนใหญ่ปลูกข้าวทั้งบนเนื้อที่ของตนเอง และไม่ใช่เนื้อที่ของตนเอง มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวระหว่าง 21-30 ปี เป็นสมาชิกองค์กรด้านการเกษตร ได้รับการฝึกอบรมด้านการเพาะปลูกในปีเพาะปลูก 2560/61 ปลูกทั้งข้าวและสินค้าทางการเกษตรอื่น ๆ ไม่ได้รับการรับรองการผลิตภายใต้มาตรฐาน GAP และประสบปัญหาน้ำท่วมหรือน้ำแล้งในระหว่างผลิต 2) ค่าประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิตข้าวในจังหวัดชัยนาทเฉลี่ยอยู่ที่ 0.862 อยู่ในช่วงประสิทธิภาพสูง โดยอัตราการใช้ปุ๋ยในการผลิตข้าว และปริมาณการใช้แรงงานคนและเครื่องจักร เป็นปัจจัยการผลิตที่ส่งผลต่อผลผลิตข้าวที่เกษตรกรได้รับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไม่มีประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในจังหวัดชัยนาท ได้แก่ การบริหารจัดการน้ำ ประสบการณ์ในการผลิตข้าว การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเพาะปลูก การเป็นสมาชิกองค์กรด้านการเกษตร และการประกอบอาชีพของเกษตรกร ซึ่งหากมีการปรับเปลี่ยนปัจจัยเหล่านี้ไปในทางบวกจะช่วยให้ความไม่มีประสิทธิภาพลดลง

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพเชิงเทคนิค วิธีเส้นพรมแดนการผลิตเชิงพื้นที่ จังหวัดชัยนาท

Technical Efficiency Analysis of Rice Production of Farmers in Chai–Nat

Surin Somcom¹ and Chayoot Wana²

¹Business Economics Program, Faculty of Management Science, Chandrakasem Rajabhat University

²Business Economics Program, Faculty of Management Science, Chandrakasem Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were 1) to study rice production condition of farmers in Chai–Nat, 2) to analyze technical efficiency of rice production of farmers in Chai–Nat, and 3) to analyze factors influencing inefficiency of rice production of farmers in Chai–Nat. The sample group included 400 heads of rice farmer households in Chai–Nat derived through stratified sampling method. The Stochastic Frontier Analysis (SFA) was employed as a research tool. A series of descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation as well as inferential statistics including t–statistics, F–statistics, and Chi–squared analysis were conducted to test the hypotheses.

The results revealed that 1) the majority of sample grew rice on both their own area and rented area with 21–30 years of rice cultivation experience and membership of agricultural organizations; and also participated in cultivation trainings in 2017/18 crop year. They produced rice and other agricultural products but not certified under the GAP standard and encountered flood or drought during production. 2) The efficiency value for rice production in Chai–Nat was 0.862 regarded at high level. The rate of usage in fertilizer, labor, and agricultural machinery were the factors influencing production of rice with statistical significance. And 3) water irrigation management, rice cultivation experience, rice cultivation training participation, membership of agricultural organizations, and farmer career diversity could be regarded as the factors influencing inefficiency of rice production. That is to say; the inefficiency could be expected to decrease when those factors are positively changed.

Keywords: Technical Efficiency, Stochastic Frontier Analysis, Chai–Nat Province

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการผลิตข้าวเป็นอันดับต้น ๆ ของโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยในปีการเพาะปลูก 2559/60 มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั้งหมด 56.30 ล้านไร่ เป็นพื้นที่เพาะปลูกในเขตชลประทาน 14.58 ล้านไร่ นอกเขตชลประทาน 41.72 ล้านไร่ และหากจำแนกตามช่วงเวลาการผลิตข้าว ประเทศไทยมีผลผลิตข้าวในปี 25.24 ล้านตัน ข้าวนาปรัง 3.11 ล้านตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศที่มีการผลิตข้าวในปริมาณมาก แต่หากมองในแง่ของผลิตภาพแล้วยังคงเป็นประเทศที่มีผลผลิตข้าวต่อไร่ต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เช่น เวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย เป็นต้น (FAOSTAT, 2016)

การทำนาข้าวในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยมักเป็นการทำนาแบบเข้มข้น (Intensive Farming) ที่เน้นการใช้ปัจจัยการผลิตมากขึ้นเพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นภายใต้ที่ดินที่มีอยู่จำกัด การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรจึงเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับพื้นที่จังหวัดชัยนาท ถือเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกข้าว โดยในปีการเพาะปลูก 2559/60 จังหวัดชัยนาทมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั้งหมด 801,705 ไร่ โดยเฉพาะอำเภอสรรคบุรี อำเภอหันคา อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรพยา ซึ่งครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูกข้าวคิดเป็นร้อยละ 67.51 ของพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมดของชัยนาท (สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท, 2560) อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบเรื่องอุปสงค์และอุปทานข้าวเปลือกของจังหวัดชัยนาทกับกำลังการผลิตของโรงสีในจังหวัดชัยนาท พบว่าผลผลิตข้าวจังหวัดชัยนาทยังไม่เพียงพอต่อโรงสีที่มีอยู่ ซึ่งหากเกษตรกรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ผลผลิตข้าวจะสูงขึ้นและจะสามารถช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร เนื่องจากยังมีอุปสงค์ส่วนเกินอยู่

การทำการเกษตรในเขตพื้นที่ที่เหมาะสมกับเพาะปลูกถือว่าเป็นแนวทางที่มีศักยภาพที่จะเพิ่มทั้งประสิทธิภาพการผลิตและส่วนต่างของกำไรที่จะได้รับ (Machado, 2002) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตถือเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการดำเนินนโยบายการจัดพื้นที่เขตเกษตรเศรษฐกิจที่มีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวของประเทศไทย จึงเป็นที่มาของประเด็นคำถามว่า เกษตรกรที่ปลูกข้าวในเขตพื้นที่เขตเกษตรเศรษฐกิจนั้นมีประสิทธิภาพในการผลิตหรือไม่และปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อการไม่มีประสิทธิภาพในการปลูกข้าวในพื้นที่ที่เหมาะสมตามประกาศของรัฐบาลดังกล่าว ดังนั้น การวัดประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิตจะเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ทราบว่าประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตพื้นที่ที่เหมาะสมเป็นอย่างไรและจะต้องจัดสรรทรัพยากรการผลิตอย่างไรเพื่อให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ผลจากการวัดประสิทธิภาพจะช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตหรือลดต้นทุนการผลิตลงได้ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตที่สูงขึ้น (จารึก สิงห์ปรีชา และนิติพงษ์ ส่งศรีโรจน์, 2550)

นอกจากนี้ การวัดประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวถือเป็นข้อมูลที่สามารถนำมาใช้สนับสนุนการวางแผนของหน่วยงานภาครัฐให้ทราบถึงระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการผลิตเพื่อนำเสนอนโยบายที่เหมาะสมให้แก่ภาครัฐได้ รวมทั้งการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไม่มีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคในการผลิตข้าวยังช่วยให้ภาครัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปศึกษาเพื่อลดปัจจัยดังกล่าวและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้อีกทางหนึ่งด้วย

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยในอดีตพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพเชิงเทคนิคในการผลิตข้าว ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ ปริมาณปุ๋ย สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช และแรงงานคนและเครื่องจักร (Coelli et al., 2005; Tijani, 2006; Taraka et al., 2010; Donkoh et al., 2013; Mailena et al., 2014) ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไม่มีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิตประกอบด้วย เพศของหัวหน้าครัวเรือน ประสบการณ์ในการผลิตข้าวของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน การเป็นสมาชิกองค์กรด้านการเกษตร การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเพาะปลูก การประกอบอาชีพของเกษตรกร การผลิตภายใต้มาตรฐาน GAP และการบริหารจัดการน้ำ (Kyj & Oppen, 1999; Kouser & Mushtaq, 2010; Khan et al., 2010; Taraka et al., 2010; Backman et al., 2011; Khai & Yabe, 2011; Goldman, 2013; Ogundele & Okoruwa, 2014) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ทำการศึกษาในต่างประเทศ แต่งานวิจัยที่ทำการศึกษาประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในเขตจังหวัดชัยนาทยังไม่ปรากฏ ด้วยเหตุนี้การศึกษานี้จึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมของการปลูกข้าว รวมทั้งพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตข้าวของเกษตรกร เพื่อนำไปสู่แนวทางการยกระดับประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมระดับต่าง ๆ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษายังสามารถนำไปปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตข้าวในเขตที่เหมาะสมต่อการปลูกพืชเศรษฐกิจให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าว รวมทั้งการจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการยกระดับประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรที่เป็นรูปธรรมแก่ผู้กำหนดนโยบายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท

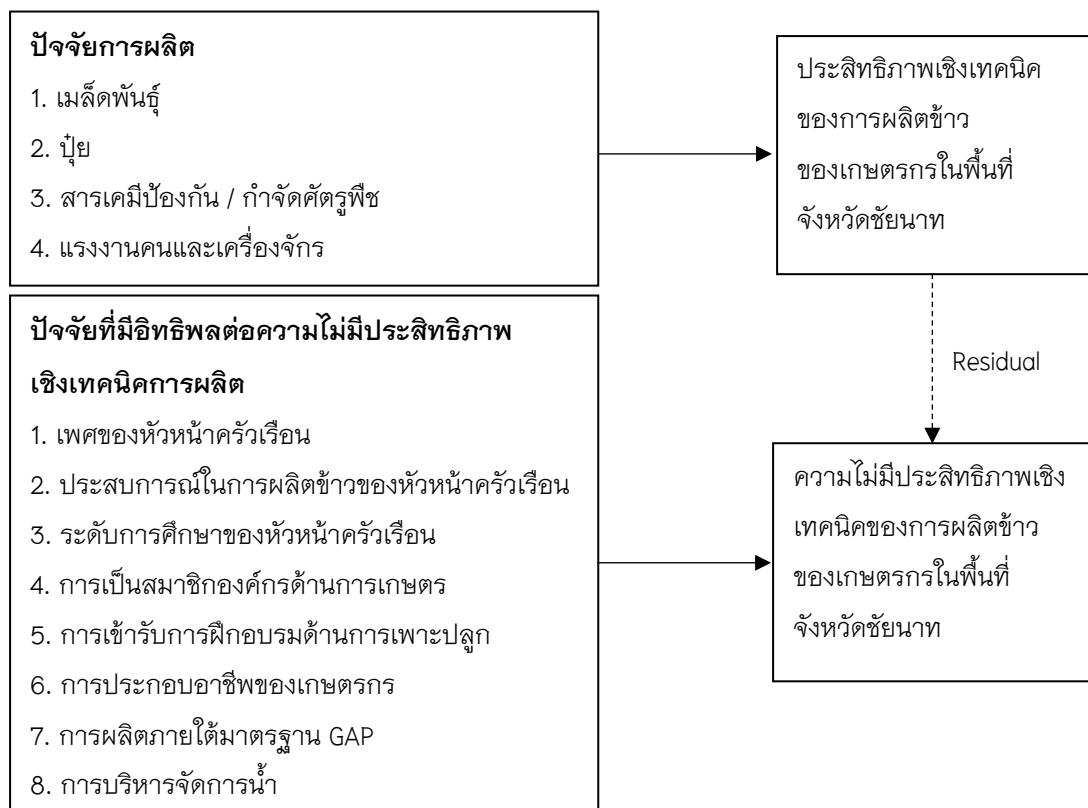
ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ผลิตข้าวในพื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่เขตจังหวัดชัยนาท ซึ่งมีจำนวน 8 อำเภอ ได้แก่ เมืองชัยนาท มโนรมย์ วัดสิงห์ สรรพยา สรรคบุรี หันคา หนองมะโมง และเนินขาม มีจำนวนทั้งสิ้น 15,316 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท, 2560)

ขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณจำนวนตัวอย่างที่จะต้องเก็บข้อมูลได้ 390 ตัวอย่างจากวิธีการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) อย่างไรก็ตาม หลังจากเก็บข้อมูลมาแล้วข้อมูลบางส่วนอาจจะมีปัญหา ดังนั้นจึงเก็บข้อมูลเกินกว่าขนาดของตัวอย่างที่คำนวณได้ เป็นจำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) และกำหนดการจัดสรรจำนวนครัวเรือนเกษตรตัวอย่างในแต่ละอำเภอ ด้วยวิธีแบบเป็นสัดส่วนกับจำนวนครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในแต่ละเขตที่ลงทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอ (Proportional Allocation)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิด

จากภาพที่ 1 สามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ตัวแปรด้านปัจจัยการผลิตซึ่งมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ ปริมาณปุ๋ย สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช และ แรงงานคนและเครื่องจักร ซึ่งได้จากตัวแบบการวัดระดับประสิทธิภาพทางเทคนิคของ Coelli et al. (2005) และการทบทวนวรรณกรรมในอดีต ได้แก่ Tijani (2006), Taraka et al. (2010), Donkoh et al. (2013) และ Mailena et al. (2014)

1.2 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความไม่มีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิต ประกอบด้วย เพศของหัวหน้าครัวเรือน ประสบการณ์ในการผลิตข้าวของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน การเป็นสมาชิกองค์กรด้านการเกษตร การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเพาะปลูก การประกอบอาชีพของเกษตรกร การผลิตภายใต้มาตรฐาน GAP และการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งได้จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีต ได้แก่ Kyi & Oppen (1999), Kouser & Mushtaq (2010), Khan et al. (2010), Taraka et al. (2010), Backman et al. (2011), Khai & Yabe (2011), Goldman (2013), Ogundele & Okoruwa (2014)

2. ตัวแปรตาม แบ่งเป็น 2 ตัว ได้แก่ ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท และความไม่มีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นค่า residual ที่เกิดจากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของการผลิตข้าวนั่นเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรูปแบบวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) สามารถวัดค่าเชิงตัวเลขได้แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงสถิติ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบแบบชั้นภูมิและกำหนดการจัดสรรจำนวนครัวเรือนเกษตรตัวอย่างในแต่ละอำเภอแบบเป็นสัดส่วน

วิธีดำเนินการวิจัยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเริ่มจาก ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคของการผลิตข้าว เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ ดังกล่าวมาประมวลเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นกำหนดประเด็น

และขอบเขตของคำถาม โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายของงานวิจัยและตัวแปรที่ต้องการศึกษา แล้วจึงสร้างแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อที่ปรึกษางานวิจัย และหาค่าคุณภาพของเครื่องมือเพื่อให้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีคุณภาพ ขั้นตอนสุดท้าย คือ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Try-out) ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ทำการศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้จะนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 30 ราย ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง หากค่าความเชื่อมั่นมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 สามารถนำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นไปใช้ได้ หากต่ำกว่า 0.70 จำเป็นต้องแก้ไขคำถามและทำการทดสอบอีกครั้ง หรือคัดออกจากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2554)

แบบสอบถามสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา จึงแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 สอบถามลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดชัยนาท
ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดชัยนาท

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาในการผลิตข้าว

การรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดชัยนาท โดยสำรวจจากการแจกแบบสอบถามจำนวน 400 ตัวอย่าง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ข้อมูลทุติยภูมิที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจากบทความวารสาร เอกสาร สิ่งพิมพ์หน่วยงานราชการ เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น เพื่อนำมาศึกษาทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาและ ใช้บททวนวรรณกรรม รวมทั้งทราบถึงลักษณะทางกายภาพ ประวัติความเป็นมา และโครงสร้างทั่วไปของพื้นที่ที่ศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการผลิตและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท มีวิธีการหรือขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

2.1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตข้าว โดยใช้วิธีเส้นพรมแดนการผลิตเชิงเส้นสุ่ม (Stochastic Production Frontier Analysis) ด้วยการประมาณค่าแบบ Maximum Likelihood โดยได้รูปแบบสมการจากฟังก์ชันการผลิตแบบ Cobb-douglas แล้วใช้โปรแกรมทางเศรษฐมิติในการวิเคราะห์ความมีประสิทธิภาพทางเทคนิคการผลิตข้าว

2.2 ประเมินความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคการผลิตข้าวจากสมการการผลิตที่ประมาณค่าได้ จากนั้นจะได้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคของการผลิตข้าว (ความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคในการผลิต = $1 - \text{ค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคในการผลิต}$) หรือค่า Residual ของสมการในข้อ 2.1

2.3 หาปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคการผลิตข้าว โดยนำค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคการผลิตข้าวของเกษตรกรแต่ละรายไปหาความสัมพันธ์กับปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค โดยแบบจำลองที่ใช้ในการประมาณค่าเป็นแบบเส้นตรง แล้วใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีการกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square: OLS) ซึ่งกำหนดให้ค่าความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคการผลิตข้าวของเกษตรกรแต่ละรายเป็นตัวแปรตาม แล้วให้ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตข้าวเป็นตัวแปรอิสระ แล้วจึงทดสอบตัวแบบและปรับแก้ตัวแบบต่อไป

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท พบว่า ในปีการเพาะปลูก 2560/2561 เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่จังหวัดชัยนาทมีการเพาะปลูกข้าวทั้งสิ้น 7 พันธุ์ ได้แก่ สายพันธุ์ปทุมธานี 1 ชัยนาท 1 สุพรรณบุรี 1 พิษณุโลก 2 กข 31 กข 29 กข 41 และกข 47 มีการใช้น้ำจากเขื่อนเจ้าพระยาเป็นปัจจัยการผลิตในการเพาะปลูกข้าวมากที่สุด จำนวน 7,084 ล้านลูกบาศก์เมตร ร้อยละ 70.93 ด้านพื้นที่เพาะปลูก อำเภอสรรคบุรีมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวมากที่สุด 226,490 ไร่ มีพื้นที่เก็บเกี่ยวมากที่สุด 217,140 ไร่ ร้อยละ 95.87 ของพื้นที่เพาะปลูกในอำเภอสรรคบุรี และมีผลผลิตข้าวที่เก็บเกี่ยวได้มากที่สุดเท่ากับ 200,022.10 ตัน ส่วนการผลิตข้าวที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงสุดอยู่ที่อำเภอมโนรมย์เท่ากับ 1,061.11 กิโลกรัม ต่อไร่ กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดชัยนาทส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปลูกข้าว

ระหว่าง 21–30 ปี มีจำนวน 215 คน ร้อยละ 53.75 เป็นสมาชิกองค์กรด้านการเกษตร มีจำนวน 361 คน ร้อยละ 90.25 ได้รับการฝึกอบรมด้านการเพาะปลูกในปีเพาะปลูกปัจจุบัน มีจำนวน 352 คน ร้อยละ 88.00 ปลูกข้าวและสินค้าทางการเกษตรอื่น ๆ มีจำนวน 317 ครัวเรือน ร้อยละ 79.25 ไม่ได้รับการรับรองการผลิตภายใต้มาตรฐาน GAP มีจำนวน 391 คน ร้อยละ 97.75 ประสบปัญหาน้ำท่วมหรือน้ำแล้ง มีจำนวน 291 คน ร้อยละ 72.25

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ในส่วนนี้ต้องทดสอบสมมติฐานทางสถิติเพื่อหารูปแบบฟังก์ชันการผลิตที่เหมาะสมด้วยวิธี Wald Test เสียก่อน โดยวิธีนี้จะทำการพิจารณาค่า Chi-squared ที่คำนวณได้และนำไปเปรียบเทียบกับค่าวิกฤตหรือค่า Sig. หลังจากนั้นจึงทดสอบแบบจำลองว่ามีความไม่มีประสิทธิภาพอยู่ในแบบจำลองด้วยหรือไม่ ซึ่งจะทดสอบด้วยค่าสถิติ Generalized Likelihood-Ratio โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าสถิติทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี Wald Test

สมมติฐาน	Chi – squared	Sig.	ข้อสรุป
$H_0: \beta_1 + \beta_2 + \beta_3 + \beta_4 = 1$ (ศึกษาด้วยตัวแบบ Cobb – Douglas)	0.324	0.437	ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0)
$H_1: \beta_1 + \beta_2 + \beta_3 + \beta_4 \neq 1$ (ศึกษาด้วยตัวแบบ Translog)			

จากตารางที่ 1 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าสถิติทดสอบโดยใช้วิธี Wald Test ซึ่งเป็นการทดสอบเพื่อเลือกรูปแบบฟังก์ชันการผลิตระหว่างแบบ Cobb–Douglas Function และ Translog Function ผลที่ได้รับจากการทดสอบสมมติฐานคือ ค่า Chi-squared ที่คำนวณได้เท่ากับ 0.324 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าค่าวิกฤต (Sig.) ที่ 0.437 แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานหลักและปฏิเสธสมมติฐานรอง จึงสรุปได้ว่ารูปแบบฟังก์ชันการผลิตแบบ Cobb – Douglas มีความเหมาะสมใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ตามสมการการผลิตแบบ Stochastic Production Frontier

ต่อมาในส่วนของการทดสอบว่ามีความไม่มีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิตอยู่ในแบบจำลองหรือไม่ ต้องทดสอบสมมติฐานโดยใช้วิธีทดสอบค่าสถิติ Generalized Likelihood-Ratio โดยได้ผลการทดสอบดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าสถิติทดสอบสมมติฐานด้วยวิธี Generalized Likelihood-ratio

สมมติฐาน	λ ทดสอบ	$\lambda_{0.05}$	ข้อสรุป
$H_0: \gamma = 0$ (ไม่มี inefficiency effect)	25.48	10.39	ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)
$H_1: \gamma \neq 0$ (มี inefficiency effect)			

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าสถิติทดสอบโดยใช้วิธี Generalized Likelihood-ratio ซึ่งเป็นการทดสอบว่ามีความไม่มีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิตอยู่ในแบบจำลองหรือไม่ ผลที่ได้รับจากการทดสอบสมมติฐานคือ ค่าสัมประสิทธิ์ของแกมมา (γ) มีค่าสถิติทดสอบที่คำนวณได้เท่ากับ 25.48 ซึ่งมีค่าสูงกว่าค่าวิกฤตที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ที่ 10.39 แสดงว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลักและยอมรับสมมติฐานรอง จึงสรุปได้ว่า ในแบบจำลองการวัดประสิทธิภาพการผลิตเชิงเทคนิคการผลิตมีความไม่มีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคอยู่ในแบบจำลองจริง

เมื่อทดสอบสมมติฐานเพื่อหารูปแบบฟังก์ชันการผลิต แล้วได้ข้อสรุปว่าฟังก์ชันที่ทำการศึกษาคือฟังก์ชันผลิตแบบ Cobb-douglas จึงทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีการวัดประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิตแบบ Stochastic Production Frontier ที่กำหนดใช้วิธี Maximum-likelihood Estimation ได้ผลการประมาณค่าดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าพารามิเตอร์ของตัวแปรในสมการการวัดประสิทธิภาพการผลิตแบบ Stochastic Production Frontier

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสถิติทดสอบ
<u>Deterministic Component</u>		
ค่าคงที่ (β_0)	3.146	4.005***
$\ln$ เมล็ดพันธุ์ (β_1)	-0.060	-0.725
$\ln$ ปุ๋ย (β_2)	0.653	2.436**
$\ln$ สารเคมีป้องกัน/กำจัดศัตรูพืช (β_3)	0.142	0.177
$\ln$ แรงงานคนและเครื่องจักร (β_4)	0.326	1.739*
<u>Variance parameters for compound error</u>		
Lambda	3.117	5.064***
Sigma	0.284	17.335***

หมายเหตุ: *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมการการวัดประสิทธิภาพการผลิตแบบ Stochastic Production Frontier สามารถอธิบายค่าสถิติที่สำคัญ ได้แก่ ค่าสถิติ Lambda มีค่าเท่ากับ 3.117 และค่าสถิติ Sigma ที่มีค่าเท่ากับ 0.284 ซึ่งทดสอบแล้วพบว่า ค่าสถิติทั้งสองมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 หมายความว่าค่าไม่เท่ากับ 0 กล่าวคือ สมการการผลิตนี้มีเส้นพรมแดนการผลิต สามารถใช้ในการวัดประสิทธิภาพการผลิตข้าวได้ โดยประมาณค่าพารามิเตอร์ของฟังก์ชันการผลิตแบบ Cobb-douglas ได้เป็นแบบจำลองฟังก์ชันการผลิต ดังนี้

$$\ln Y = 3.146^{***} - 0.060 \ln X_1 + 0.653 \ln X_2^{**} + 0.142 \ln X_3 + 0.326 \ln X_4^*$$

จากแบบจำลองข้างต้น พบว่า อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิตข้าว (X_2) เป็นปัจจัยการผลิตที่ส่งผลต่อผลผลิตข้าวที่เกษตรกรได้รับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลผลิตข้าวและมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.653 หมายความว่า ถ้าเพิ่มอัตราการใช้ปุ๋ยร้อยละ 1 จะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.653 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ นอกจากนี้ ปริมาณการใช้แรงงานคนและเครื่องจักรในการผลิตข้าว (X_4) เป็นปัจจัยการผลิตที่ส่งผลต่อผลผลิตข้าวที่เกษตรกรได้รับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลผลิตข้าวและมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.326 หมายความว่า ถ้าเพิ่มอัตราการทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่การเตรียมดิน เพาะปลูก ดูแลรักษา จนถึงเก็บเกี่ยว ร้อยละ 1 จะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.326 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ อย่างไรก็ตาม ปริมาณเมล็ดพันธุ์ (X_1) และสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช (X_3) ไม่ใช่ปัจจัยการผลิตที่ส่งผลต่อผลผลิตข้าวที่เกษตรกรได้รับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท

ตารางที่ 4 ค่าพารามิเตอร์ของตัวแปรในสมการปัจจัยที่ส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพการผลิตแบบ Inefficiency Effect Model

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสถิติทดสอบ
ค่าคงที่ (Z_0)	0.838	1.729*
เพศของหัวหน้าครัวเรือน (Z_1)	0.014	0.335
ประสบการณ์ในการผลิตข้าว (Z_2)	-0.649	-1.986**
ระดับการศึกษา (Z_3)	-0.025	-1.024
การเป็นสมาชิกองค์กรด้านการเกษตร (Z_4)	-0.190	-1.677*
การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเพาะปลูก (Z_5)	-0.315	-2.313**
การประกอบอาชีพของเกษตรกร (Z_6)	0.159	1.835*
การผลิตภายใต้มาตรฐาน GAP (Z_7)	-0.107	-0.225
การบริหารจัดการน้ำ (Z_8)	-1.386	-3.629***

จากตารางที่ 4 ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของตัวแปรในสมการปัจจัยที่ส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพการผลิตแบบ Inefficiency Effects Model ได้เป็นแบบจำลองดังนี้

$$U_i = 0.838^* - 0.014Z_1 - 0.649 Z_2^{**} - 0.025 Z_3 - 0.190 Z_4^* - 0.315 Z_5^{**} \\ + 0.159 Z_6^* - 0.107 Z_7 - 1.386 Z_8^{***}$$

แบบจำลองข้างต้นใช้อธิบายความไม่มีประสิทธิภาพการผลิต โดยการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดตัวแปรที่ใช้อธิบายปัจจัยความไม่มีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิตไว้ทั้งหมด 8 ตัวแปร ประกอบด้วยเพศของหัวหน้าครัวเรือน (Z_1) ประสบการณ์ในการผลิตข้าว (Z_2) ระดับการศึกษา (Z_3) การเป็นสมาชิกองค์กรด้านการเกษตร (Z_4) การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเพาะปลูก (Z_5) การประกอบอาชีพของเกษตรกร (Z_6) การผลิตภายใต้มาตรฐาน GAP (Z_7) และการบริหารจัดการน้ำ (Z_8) ซึ่งผลการประมาณค่าพารามิเตอร์พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในจังหวัดชัยนาทที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 มี 1 ตัวแปร ได้แก่ การบริหารจัดการน้ำ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -1.386 หมายความว่า หากเกษตรกรมีการบริหารจัดการน้ำให้มีน้ำเพียงพอเหมาะสมต่อการผลิตข้าว จะลดความไม่มีประสิทธิภาพลงได้ร้อยละ 1.386 ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในจังหวัดชัยนาทที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ประสบการณ์ในการผลิตข้าว โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.649 หมายความว่า หากเกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตข้าวเพิ่มขึ้น 1 ปี จะลดความไม่มีประสิทธิภาพลงได้ร้อยละ 0.649 และการเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเพาะปลูก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.315 หมายความว่า หากเกษตรกรมีการเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเพาะปลูก จะลดความไม่มีประสิทธิภาพลงได้ร้อยละ 0.315 นอกจากนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในจังหวัดชัยนาทที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 มี 2 ตัวแปร ได้แก่ การเป็นสมาชิกองค์กรด้านการเกษตร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.190 หมายความว่า หากเกษตรกรมีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรด้านการเกษตร จะลดความไม่มีประสิทธิภาพลงได้ร้อยละ 0.190 และการประกอบอาชีพของเกษตรกร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.159 หมายความว่า หากเกษตรกรมีการปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว ความไม่มีประสิทธิภาพจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.159 อย่างไรก็ตาม จากแบบจำลองยังมีตัวแปรอีก 3 ตัวที่ไม่ใช่ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไม่มีประสิทธิภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรในจังหวัดชัยนาทที่ระดับนัยสำคัญ 0.10 ได้แก่ เพศของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษา และการผลิตภายใต้มาตรฐาน GAP

หลังจากวิเคราะห์ผลจากสมการ Stochastic Production Frontier ด้วยฟังก์ชันการผลิตแบบ Cobb-douglas แล้ว ขั้นตอนต่อไปจะคำนวณหาระดับประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 5 ระดับประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิตข้าว

Technical Efficiency	จำนวน เกษตรกร	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
ต่ำมาก (0.0000 – 0.5000)	2	0.481	0.475	0.488	0.462
ต่ำ (0.5001 – 0.6000)	6	1.443	0.561	0.596	0.513
ปานกลาง (0.6001 – 0.8000)	75	18.764	0.758	0.797	0.612
สูง (0.8001 – 0.9000)	113	28.272	0.842	0.898	0.802
สูงมาก (0.9001 – 0.9999)	204	51.039	0.923	0.974	0.901
รวม	400	100.00	0.862		

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิตของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในจังหวัดชัยนาท มีค่าประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ 0.862 ซึ่งถือว่าอยู่ในช่วงที่มีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิตที่สูง โดยเมื่อวิเคราะห์การกระจายของค่าระดับประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวจำนวน 400 ครัวเรือน พบว่า การกระจุกตัวส่วนใหญ่ของค่าระดับประสิทธิภาพการผลิตอยู่ในช่วงที่สูงมาก โดยมีจำนวนเกษตรกรทั้งสิ้น 204 ครัวเรือน ร้อยละ 51.039 ที่สามารถผลิตข้าวได้ในช่วงประสิทธิภาพดังกล่าว อย่างไรก็ตาม มีครัวเรือนเกษตรกรผู้ผลิตข้าวที่มีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิตต่ำมาก เพียง 2 ครัวเรือน ร้อยละ 0.481

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าระดับประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิตข้าวของเกษตรกรในจังหวัดชัยนาท มีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคในการผลิตอยู่ในระดับที่สูง มีค่าเท่ากับ 0.862 และปัจจัยที่มีผลต่อระดับประสิทธิภาพการผลิตได้แก่

1. ปุ๋ย เมื่อเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยในปริมาณที่มากขึ้น แม้ว่าปุ๋ยเคมีจะทำให้เกิดสารตกค้างอยู่ในดินและอาจจะส่งผลเสียต่อผลผลิตในระยะยาว แต่ในระยะสั้นก็ทำให้ผลผลิตข้าวที่ได้รับเพิ่มขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรยังหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปลูกข้าวมากขึ้น ซึ่งช่วยให้ดินปรับสภาพดินจากการเป็นดินสารเคมีให้เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Baten & Hossain (2014) และ Ogundele & Okoruwa (2014)

2. แรงงานคนและเครื่องจักร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในช่วง 46–60 ปี ซึ่งก็ถือว่ายังอยู่ในช่วงของวัยที่ทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ รวมทั้งยังมีประสบการณ์ในการเพาะปลูกข้าวมากพอสมควร และปัจจุบันเทคโนโลยีของเครื่องจักรพัฒนาก้าวหน้ามาก ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมแรงงานคนในการผลิตข้าวได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Pate & Tan-Cruz (2007) และ

Selim (2009) ที่กล่าวว่าปัจจัยแรงงานภาคการเกษตรและปัจจัยเครื่องจักรกลการเกษตรมีอิทธิพลต่อกระบวนการผลิตผลผลิตการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากวิธีการวัดประสิทธิภาพดังกล่าวทำให้ทราบระดับของความไม่มีประสิทธิภาพเชิงเทคนิคการผลิต มีค่าเท่ากับ 0.138 (คำนวณโดยใช้ $1 - \text{ค่าประสิทธิภาพเชิงเทคนิคในการผลิต}$ นั่นคือ $1 - 0.862 = 0.138$) ซึ่งความไม่มีประสิทธิภาพเกิดจาก 5 ปัจจัย ได้แก่

1. ประสิทธิภาพในการเพาะปลูกข้าว พบว่า การที่มีประสิทธิภาพการปลูกข้าวที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ จะทำให้ความไม่มีประสิทธิภาพการผลิตลดลงได้ ในด้านการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการผลิต จากกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในช่วง 21-30 ปี ซึ่งเป็นช่วงประสบการณ์ที่สูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Xu & Jeffrey (1998) และ Wadud (2003) ที่กล่าวว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการทำนามากขึ้นจะสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และจะส่งผลให้ความไม่มีประสิทธิภาพลดลง

2. การเป็นสมาชิกองค์กรการเกษตร พบว่า การเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรการเกษตรของเกษตรกรจะช่วยให้ความไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตลดลงเช่นกัน เนื่องจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรการเกษตรของทางภาครัฐ เกษตรกรจะมีแหล่งข่าวสารความรู้เพื่อที่จะได้นำความรู้หรือเทคนิคไปพัฒนาใช้ในการผลิตข้าว รวมถึงยังจะได้รับการช่วยเหลือด้านเงินทุนต่าง ๆ เพื่อกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ Selim (2009) ที่กล่าวว่าประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรสูงกว่า ซึ่งสังเกตได้จากผลผลิตต่อไร่ที่สูงกว่าไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ รวมทั้งยังมีประสิทธิภาพทางด้านการจัดสรรทรัพยากรที่สูงกว่า โดยพิจารณาจากการใช้ต้นทุนต่อไร่ที่ต่ำกว่า

3. การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเพาะปลูก พบว่า ช่วยให้ความไม่มีประสิทธิภาพลดลง เนื่องจากเกษตรกรจะได้รับความรู้และเทคนิคในการเพาะปลูกใหม่ ๆ จากการฝึกอบรม และเมื่อเกษตรกรนำไปประยุกต์ใช้กับกระบวนการผลิตของตน จะทำให้การผลิตเกิดประสิทธิภาพสูงขึ้นมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมด้านการเพาะปลูก สอดคล้องกับงานของ Khan et al. (2010)

4. การประกอบอาชีพของเกษตรกร พบว่า เมื่อเกษตรกรมีการประกอบอาชีพอื่น ๆ ควบคู่กับการผลิตข้าว จะทำให้มีรายได้เข้ามาเพื่อสนับสนุนเป็นเงินทุนในการจัดซื้อปัจจัยการผลิตต่าง ๆ หรือเครื่องจักรทางการเกษตร ทำให้ผลผลิตข้าวที่ได้รับสูงขึ้นและก็จะทำให้ความไม่มีประสิทธิภาพการผลิตลดลงได้ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดือนแรม บ่อเงิน (2549)

5. การบริหารจัดการน้ำ พบว่า เกษตรกรที่มีระบบการบริหารจัดการน้ำที่ดี นั่นคือเมื่อเกิดน้ำท่วมสามารถผันน้ำออกจากพื้นที่เพาะปลูกของตนได้ทัน หรือเมื่อเกิดภาวะฝนแล้งก็มีน้ำสำรองไว้ใช้เพื่อการเกษตร หรือเกษตรกรที่เพาะปลูกอยู่ในพื้นที่ชลประทานที่รัฐสามารถ

บริหารจัดการน้ำได้ดี จะลดความไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตได้มากกว่าเกษตรกรที่ไม่มีการบริหารจัดการน้ำทั้งโดยภาครัฐและตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Goldman (2013) ที่กล่าวว่าการบริหารจัดการน้ำเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่ช่วยลดความไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตข้าว

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1.1 เกษตรกรที่ประกอบอาชีพเพาะปลูกข้าวและปลูกพืชอื่น ๆ ไปพร้อมกัน จะมีประสิทธิภาพที่สูงกว่าการที่เกษตรกรประกอบอาชีพเพาะปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว ดังนั้นรัฐบาลควรหาแนวทางให้กับเกษตรกรที่ประกอบอาชีพเพาะปลูกข้าวเพียงอย่างเดียวให้มีการปลูกพืชอื่น ๆ ควบคู่กันไป โดยทางภาครัฐจะต้องมีการฝึกฝนวิชาชีพระหว่าง ๆ ให้กับเกษตรกร อาจจะทำให้เกษตรกรนำวัตถุดิบที่ได้ภายในแหล่งชุมชนมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ออกไปจำหน่าย ซึ่งทางภาครัฐเองจะต้องสนับสนุนทางด้านแหล่งเงินทุน การหาตลาดเพื่อจัดจำหน่ายสินค้า รวมทั้งให้ความรู้ในด้านวิชาการต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในการหาอาชีพเสริม

1.2 การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเพาะปลูกช่วยลดความไม่มีประสิทธิภาพในการผลิต ดังนั้นเกษตรกรจะต้องสร้างเครือข่ายของแต่ละชุมชนในการรวมตัวกันเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเพาะปลูกทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งต้องช่วยกันแสวงหาความรู้ในการเพาะปลูกใหม่ ๆ ด้วยตนเอง ช่วยเหลือกันในด้านพัฒนาทักษะ ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการผลิตข้าว และมีการกำหนดกติกาต่าง ๆ ให้เป็นมาตรฐาน

1.3 เกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรการเกษตรจะมีประสิทธิภาพที่สูงกว่าเกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรการเกษตร เนื่องจากเกษตรกรสามารถนำความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากองค์กรการเกษตรมาเป็นแนวทางในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการผลิตข้าว ดังนั้นรัฐบาลควรหาแนวทางในการส่งเสริมให้กับเกษตรกรทุก ๆ ครัวเรือนได้เข้ารับการเป็นสมาชิกองค์กรการเกษตร เพื่อเพิ่มทักษะความรู้ รวมถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ ทางเกษตร ซึ่งทางภาครัฐจะต้องลงไปสำรวจข้อมูลจากเกษตรกรในพื้นที่แต่ละชุมชน และชี้แจงประโยชน์และความรู้ที่จะได้รับการเป็นสมาชิกองค์กรการเกษตร เช่น การได้รับการช่วยเหลือในด้านแหล่งเงินทุน กู้ยืม เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการผลิตจำแนกตามพันธุ์ข้าวชนิดต่าง ๆ เนื่องจากข้าวแต่ละพันธุ์อาจให้ประสิทธิภาพในการผลิตต่างกัน ซึ่งก็จะทำให้ทราบว่าพันธุ์ข้าวชนิดใดให้ประสิทธิภาพการผลิตสูงที่สุด และขึ้นอยู่กับปัจจัยการผลิตชนิดใด

2.2 ควรศึกษาเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการผลิตจำแนกตามจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงที่สุด กับจังหวัดที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ต่ำที่สุด เพื่อเปรียบเทียบว่าปัจจัยการผลิตใดที่ส่งผลต่อการผลิตข้าวในจังหวัดนั้น ๆ และยังสามารถนำความแตกต่างของระดับประสิทธิภาพการผลิตมาศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความไม่มีประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งจะสะท้อนปัญหาของจังหวัดที่มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ที่ต่ำ

2.3 ควรนำผลการศึกษาไปจัดอภิปรายกลุ่มย่อยกับเกษตรกร กลุ่มแกนนำ หรือผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่เพื่อตรวจสอบผลการศึกษาและรับข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ร่วมกับผลการศึกษาที่ได้

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2554). *สถิติสำหรับงานวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- จารึก สิงห์ปรีชา และนิติพงษ์ ส่งศรีโรจน์. (2550). การวัดประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ได้รับการรับรอง. *วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 14(1), 31-45.
- เดือนแรม บ่อเงิน. (2549). *ประสิทธิภาพทางเทคนิคการผลิตข้าวในระบบฟาร์มที่มีข้าวเป็นพืชหลักในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท. (2560). *สภาพทางเศรษฐกิจการเกษตรจังหวัดชัยนาท* (รายงานการสำรวจ). สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2562, จาก www.chainat.doe.go.th
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). *สถิติการเพาะปลูกข้าวในประเทศไทย* (รายงานการสำรวจ). สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2562, จาก www.oae.go.th
- Backman, S., Zahidul Islam, K. M., & Sumelius, J. (2011). Determinants of technical efficiency of rice farms in north central and north western regions in Bangladesh. *Journal of Developing Areas*, 45, 73-94.
- Baten, A. & Hossain, L. (2014). Stochastic frontier model with distributional assumptions for rice production technical efficiency. *Journal of Agriculture Sciences and Technology*, 16(3), 481-496.
- Coelli, T. J., Prasada, Rao, D. S., & Battese, E. G. (2005). *An introduction to efficiency and productivity analysis*. Boston: Kluwer.

- Donkoh, S. A., Ayambli, S., & Abdulai, S. (2013). Technical efficiency of rice production at the TONO irrigation scheme in Northern Ghana. *American Journal of Experimental Agriculture*, 3(1), 25–42.
- FAOSTAT. (2016). *Rice Yield*. (Survey report). Retrieved on September 21, 2019, from <http://www.fao.org/faostat>
- Goldman, D. (2013). *Technical efficiency of rice production in India: A study using stochastic frontier analysis to estimate technical efficiency and its determinants* (Master's thesis). Tufts University, Medford.
- Khai, H. V., and Yabe, M. (2011). Technical efficiency analysis of rice production in Vietnam. *Journal of ISSAAS*, 17(1), 135–143.
- Khan, A., Huda, F. A., & Alam, A. (2010). Farm household technical efficiency: A study on rice producers in selected areas of Jamalpur District in Bangladesh. *European Journal of Social Sciences*, 14(2), 262–271.
- Kouser, A. S., & Mushtaq, K. (2010). Environmental efficiency Analysis of Basmati rice production in Punjab, Pakistan: Implications for sustainable agricultural development. *Pakistan Economic and Social Review*, 49(1), 57–72.
- Kyi, T., & Oppen, M. (1999). *Stochastic frontier production function and technical efficiency estimation: A case study on irrigated rice in Myanmar*. Deutscher Tropentag 1999 Berlin, Session: Sustainable Technology Development Crop Production.
- Machado, S. n.d. (2002). *Increasing crop production efficiency through site specific farming*. (Review). Retrieved on October 17, 2019, from <http://people.oregonstate.edu/>
- Mailena, L., Shamsudin, M. N., Radam, A. and Mohammed, Z. (2014). Rice farms efficiency and factors affecting the efficiency in MADA Malaysia". *Journal of Applied Sciences*, 14(18), 2177–2182.
- Ogundele, O. O., & Okoruwa, V. O. (2014). Accounting for agricultural productivity growth in rice farming: Implication for agricultural transformation agenda in Nigeria. *Advancement in Sciences and Technology Research*, 1(1), 1–7.
- Pate, N. T., & Tan-Cruz, A. (2007). *Technical efficiency of Phillipine rice-producing regions: An econometric approach*. Paper presented at the 10th National Convention on Statistics (NCS).

- Selim, S. (2009). Labour productivity and rice production in Bangladesh: A stochastic frontier approach. *Cardiff Business School Working Paper Series*, 1–22.
- Taraka, K., Latif, I. A., & Shamsudin, M. N. (2010). A nonparametric approach to evaluate technical efficiency of rice farms in Central Thailand. *Chulalongkorn Journal of Economics*, 22, 1–14.
- Tijani, A. A. (2006). Analysis of the technical efficiency of rice farms in Ijesha Land of Osun State, Nigeria. *Agrekon*, 45(2), 126–235.
- Wadud, A. (2003). Technical, allocative and economic efficiency of farms in Bangladesh: A stochastic frontier and DEA approach. *Journal of Developing Areas*, 37, 109–126.
- Xu, X., & Jeffrey, S. R. (1998). Efficiency and technical progress in traditional and modern agriculture: Evidence from rice production in China. *Agricultural Economics*, 18(2), 157–165.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row Publication.

พฤติกรรมและเจตคติต่อการระรานทางไซเบอร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

อนุพงศ์ สุขเกษม¹

¹นักวิชาการอิสระ

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ เจตคติต่อการการระรานทางไซเบอร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ช่วงชั้นที่กำลังศึกษา และรูปแบบที่ได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัว กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนจำนวน 1,043 คน โดยในจำนวนดังกล่าวเป็นนักเรียนที่เคยทำพฤติกรรมระรานทางไซเบอร์ 159 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้เป็นแบบสอบถามออนไลน์เกี่ยวกับการพฤติกรรมและเจตคติต่อการระรานทางไซเบอร์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ และเจตคติต่อพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์ และการทดสอบค่าสถิติที่ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนโพสต์หรือแสดงความคิดเห็นด้วยข้อความหยาบคายหรือด่าทอผู้อื่น มากที่สุด เมื่อจำแนกตามเพศ ช่วงชั้นที่กำลังศึกษา และรูปแบบการเลี้ยงดูพบว่า พฤติกรรมของการระรานทางไซเบอร์ส่วนใหญ่มีสัดส่วนของนักเรียนที่เคยกระทำและไม่เคยกระทำแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ เจตคติของนักเรียนต่อพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ จำแนกตามเพศ ช่วงชั้นที่กำลังศึกษา และรูปแบบการเลี้ยงดู พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

The Behavior and Attitude toward Cyberbullying among Secondary School Students in Bangkok, Thailand

Anupong Sukkasem¹

¹Independent Scholar

Abstract

The purposes of this research were to study and compare cyberbullying behaviors and attitude towards cyberbullying of secondary school students in Bangkok. The participants were classified by their genders, educational level and parenting styles. The samples were 1,043 students, with 159 appeared to have conducted cyberbullying on social media. The 3-part online questionnaire on cyberbullying behaviors and attitude was employed as research instrument to collect personal data, cyberbullying behaviors and cyberbullying attitude of the participants. Data was analyzed by using descriptive statistics, percentages, averages, standard deviation, Chi-square test and independent t-test.

The research result showed that the most frequently found cyberbullying behaviors of students were making comments using impolite words or damning. Regarding personal factors such as genders, educational level and parenting styles, it was found that among these variables there was no significant differences in terms of whether they had or would cyberbullying or not. On the other hand, gender, educational level and parenting styles appeared to result in attitude towards cyberbullying with significant difference at .05.

Keywords: Cyberbullying, Secondary Students, Bangkok

บทนำ

พฤติกรรมการระรานหรือการข่มเหงรังแก (Bullying) เป็นพฤติกรรมที่สร้างความเดือดร้อน อับอาย หรือสร้างความเจ็บปวดให้กับผู้โดนระราน และมีการแสดงออกมากยิ่งขึ้นในสังคม เช่น การเหยียดหยาม การโดนปฏิเสธจากสังคม การนินทา เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้มีมาอย่างยาวนาน จนเป็นธรรมชาติในสังคม และมักถูกมองข้ามว่าไม่ได้เป็นเหตุการณ์ที่เลวร้ายอย่างไร (สกลวรเจริญศรี, 2559) จากการศึกษาเกี่ยวกับเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีร้อยละ 23.4 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ถูกผู้อื่นระราน โดยเป็นการระรานเกี่ยวกับการใช้คำพูดจาหยาบคาย การระรานทางร่างกาย การปล่อยข่าวลือเพื่อสร้างความเสียหายให้กับอีกฝ่าย การขโมยทรัพย์สิน เป็นต้น (ชุตินาถ ศักรินทร์กุล และ อลิสา วัชรสินธุ, 2557)

ในขณะที่สังคมมีความก้าวหน้ามีการเจริญเติบโตทางเทคโนโลยี มนุษย์ใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล การระรานไม่ได้หายไป แต่เพิ่มเติมมาในรูปแบบเป็นการรังแกซึ่งกันและกันในโลกสังคมออนไลน์ หรือ Cyberbullying คำดังกล่าวมีการใช้ในภาษาไทยหลายคำ เช่น การรังแกผ่านโลกโซเชียล (นภาพรรณ อาษาเพชร, 2560; ธัญญากร ตุดเกื้อ, 2557) การกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียล (ชินดนัย ศิริสมฤทัย, 2561) การกลั่นแกล้งบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์ (พรชนก ดาวประดับ และ กัลปียกร วรกุลลัญฐานันท์, 2561) เป็นต้น ในขณะที่ราชบัณฑิตยสภาได้บัญญัติคำว่า การระรานทางโซเชียล (ราชบัณฑิตยสภา, 2562) แต่ทั้งหมดนั้นก็หมายถึงการรังแกด้วยวิธีการต่าง ๆ ผ่านทางโลกออนไลน์ ทั้งการด่า ใช้คำหยาบคาย ข่มขู่ ล้อเลียน หรือรูปแบบอื่น ๆ ที่ทำให้เหยื่ออับอาย หรือเสียหายไม่ว่ามากหรือน้อย พฤติกรรมการระรานทางโซเชียลมีความแตกต่างกับการรังแกทั่ว ๆ ไป เพราะการระรานทางโซเชียลนั้นเป็นการรังแกที่เหยื่ออาจจะไม่สามารถรับรู้ได้เลยว่าใครเป็นผู้รังแก เพราะการรังแกในลักษณะนี้ผู้กระทำสามารถไม่เปิดเผยตัวตนได้ ทำได้ทุกที่ และทำได้ตลอด 24 ชั่วโมง (นภาพรรณ อาษาเพชร, 2560; Hinduta and Patchin, 2014; Menesini and Nocentini, 2009)

ผลจากการระรานทางโซเชียลนั้น ส่งผลทั้งถูกกระทำและผู้กระทำเอง กล่าวคือ ผู้ถูกกระทำ อาจจะได้รับผลกระทบทางจิตใจ คือ เศร้าหมอง โดดเดี่ยว อาจร้ายแรงจนถึงขั้นฆ่าตัวตาย ในขณะที่ผู้กระทำนั้นสิ่งที่ได้รับตามมาคืออาจเกิดการรู้สึกผิด จนลงโทษตัวเอง หรือร้ายแรง จนเป็นการเสพติดความรุนแรงที่ได้ทำร้ายผู้อื่น (จิราพร ชื่นประดับ, 2563) มีการรายงานจากสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวว่า เด็กและเยาวชนไทยเจอภัยคุกคามจากโลกออนไลน์อันดับต้นของเอเชีย มีร้อยละ 39 ของเด็กไทย มองว่าพฤติกรรมการระรานทางโซเชียลเป็นเรื่องสนุก ร้อยละ 28 มองว่าเป็นเรื่องปกติ และร้อยละ 59 เคยเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมดังกล่าว (สถาบันแห่งชาติเพื่อพัฒนาเด็กและครอบครัว, 2562)

สำหรับบทความวิจัยนี้ จะเป็นการศึกษาพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในฐานะเป็นผู้กระทำ รวมไปถึงทัศนคติที่มีต่อการระรานทางไซเบอร์ และเปรียบเทียบประเด็นดังกล่าวตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ได้แก่ เพศ และช่วงชั้นที่กำลังศึกษา รวมไปถึงรูปแบบการเลี้ยงดูที่ได้รับจากครอบครัว ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ซึ่งอาจนำไปสู่การจัดการปัญหาสำหรับเด็กและเยาวชนในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ในระดับนโยบายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่เคยและไม่เคยกระทำพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์จำแนกตามเพศ ช่วงชั้นที่กำลังศึกษา และรูปแบบที่ได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัว
3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อการการระรานทางไซเบอร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ช่วงชั้นที่กำลังศึกษา และรูปแบบที่ได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัว

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่เข้ามาตอบแบบสอบถามผ่านระบบ Google Form จำนวน 1,043 คน โดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิง (ร้อยละ 67.3) กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 61.4) และได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่เป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 76.3) ดังรายละเอียดตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

	จำแนกตามเพศ		จำแนกตามช่วงชั้น		จำแนกตามรูปแบบการเลี้ยงดูที่ได้รับ	
	ชาย	หญิง	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย	ได้รับความตอบสนองและความอบอุ่น	ไม่ได้รับการตอบสนองและห่างเหิน
จำนวน	341	702	403	640	856	187
(คน)	(32.7%)	(67.3%)	(38.6%)	(61.4%)	(82.07%)	(17.93%)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. **ตัวแปรต้น** ได้แก่ เพศ (ชายและหญิง) ช่วงชั้นที่กำลังศึกษา (มัธยมศึกษาตอนต้นและปลาย) และรูปแบบที่ได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัว (แบบได้รับการตอบสนองและความอบอุ่นและไม่ได้รับการตอบสนองและห่างเหิน)
2. **ตัวแปรตาม** ได้แก่ พฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ และเจตคติต่อการระรานทางไซเบอร์ของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามในระบบ Google Form โดยแบบสอบถามเป็นการถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ช่วงชั้นที่กำลังศึกษา และรูปแบบที่ได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัว แอปพลิเคชันที่เคยไปแสดงพฤติกรรมระรานทางไซเบอร์ การแสดงตัวตนผ่านโลกออนไลน์ พฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ที่เคยกระทำ โดยสร้างข้อคำถามแบบสำรวจรายการ (Checklist) ตามรูปแบบการระรานทางไซเบอร์จาก นกาวรรณ อาษาเพชร (2560) และเจตคติต่อการระรานทางไซเบอร์ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยปรับข้อคำถามจาก ชินดนัย ศิริสมฤทัย (2561)

สำหรับการจำแนกตามรูปแบบการเลี้ยงดูที่ได้รับ ผู้วิจัยได้จำแนกการเลี้ยงดูออกเป็น 2 ลักษณะคือ นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบได้รับการตอบสนองและความอบอุ่น (Responsive and Warm) ซึ่งเป็นการเลี้ยงดูที่นักเรียนได้รับการเอาใจใส่ หรือผู้ปกครองให้อิสระนักเรียนในการตัดสินใจ และการได้รับการเลี้ยงดูแบบไม่ได้รับการตอบสนองและห่างเหิน (Unresponsive and Aloof) ซึ่งเป็นการเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองมีความเข้มงวดต่อนักเรียนหรือผู้ปกครองไม่ได้ให้ความสนใจต่อนักเรียน ตามแนวคิดรูปแบบการเลี้ยงดูที่ใช้มิติของการตอบสนองความรู้สึกเด็กของ Baumrind (อ้างถึงใน ดุลยา จิตตะยโสธร, 2552)

การรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยทำการส่งต่อแบบสอบถามในระบบ Google Form ให้กับนักเรียนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม-2 สิงหาคม 2563 ได้รับการตอบแบบสอบถามมาทั้งสิ้น 1,043 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และใช้สถิติทดสอบเพื่ออ้างอิงไปยังประชากร โดยใช้การวิเคราะห์ Chi-square แบบการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ (Test of Homogeneity) เพื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของนักเรียนที่เคยและไม่เคยกระทำ

พฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์ และใช้การวิเคราะห์ t-test Independent เพื่อเปรียบเทียบ
เจตคติต่อพฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์

ผลการศึกษา

1. การศึกษาพฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์

ผลการศึกษาพฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในเขต
กรุงเทพมหานคร พบว่าจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียน 1,043 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนที่ตอบว่า
ตนเคยกระทำพฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์ 159 คน (ร้อยละ 15.2) ซึ่งเป็นสัดส่วนที่แตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตารางที่ 2 สัดส่วนของนักเรียนที่เคยและไม่เคยทำพฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์

	เคย	ไม่เคย	χ^2
พฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์	159 (15.2%)	884 (84.8%)	503.95*

* p < .05

ผู้วิจัยได้นำจำนวน 159 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่บอกว่าตนเคยทำพฤติกรรม
กระรานทางไซเบอร์มาศึกษาต่อ พบว่า พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นใน Facebook
มากที่สุด (ร้อยละ 71.7) ในจำนวนนี้เป็นนักเรียนที่มีบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่แสดงตัวตนอย่าง
ชัดเจน เช่น ไม่ใช้ชื่อจริง ไม่ใช้รูปตนเองเป็นภาพโปรไฟล์ จำนวน 82 คน (ร้อยละ 51.6) ซึ่งเป็น
สัดส่วนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยทำพฤติกรรมโพสต์หรือแสดงความคิดเห็น
ด้วยข้อความหยาบคายหรือด่าทอผู้อื่นมากที่สุด (ร้อยละ 59.7) ดังรายละเอียดในตาราง 3-5

ตารางที่ 3 สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการแสดงออกถึงการกระทำพฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์

สื่อสังคมออนไลน์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
Facebook	114	71.7
Twitter	46	28.9
Instagram	45	28.3
Line	45	28.3
Youtube	15	9.4
อื่น ๆ (Pantip, Reddit, Discord)	4	2.5

ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 4 สัดส่วนของนักเรียนที่มีและไม่มีบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่แสดงตัวตนอย่างชัดเจน

	มี	ไม่มี	χ^2
บัญชีสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่แสดงตัวตนอย่างชัดเจน	82 (51.6%)	77 (48.4%)	0.15

ตารางที่ 5 พฤติกรรมระรานทางไซเบอร์ที่แสดงออก

พฤติกรรมระรานทางไซเบอร์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โพสต์/แสดงความคิดเห็นด้วยข้อความหยาบคายหรือด่าทอผู้อื่น	95	59.7
กดถูกใจภาพหรือข้อความที่เป็นการทำให้อับอายหรือเสียหาย	63	39.6
สร้างกลุ่ม เพจ หรือห้องสนทนาไว้เพื่อินทา ด่าทอ หรือสร้างความเสียหาย อับอายให้อื่น	59	37.1
โพสต์/แสดงความคิดเห็นในลักษณะก่อกวน ล้อเลียน หรือคุกคามผู้อื่น	37	23.3
เผยแพร่ภาพหรือคลิปวิดีโอ ซึ่งนำมาให้อื่นเสียหายไม่มากนัก	33	20.8
เปิดเผยหรือส่งต่อข้อมูล ซึ่งนำมาให้อื่นเสียหายไม่มากนัก	17	10.7
โพสต์/แสดงความคิดเห็นที่เป็นเท็จ ซึ่งนำมาให้อื่นเสียหายไม่มากนัก	8	5.0
ใช้งานบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ของผู้อื่น แล้วโพสต์/แสดงความคิดเห็นด้วยรูป หรือข้อความ ซึ่งนำมาให้อื่นเสียหายไม่มากนัก	6	3.8

ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2. การเปรียบเทียบสัดส่วนพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์

พฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามเพศ ช่วงชั้นที่กำลังศึกษา และรูปแบบที่ได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัว จำนวนทั้งหมด
159 คน พบว่า เมื่อจำแนกตามเพศมีเพียงด้านการโพสต์หรือแสดงความคิดเห็นในลักษณะ
ก่อกวน ล้อเลียนหรือคุกคามผู้อื่นเท่านั้นที่มีสัดส่วนของนักเรียนที่เคยกระทำและไม่เคยกระทำ
พฤติกรรมดังกล่าวในแต่ละเพศมีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อ
จำแนกตามช่วงชั้นที่กำลังศึกษาพบว่ามี 3 ด้าน คือ การโพสต์หรือแสดงความคิดเห็นด้วย
ข้อความหยาบคายหรือด่าทอผู้อื่น การโพสต์หรือแสดงความคิดเห็นในลักษณะก่อกวน ล้อเลียน
หรือคุกคามผู้อื่น และการใช้งานบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ของผู้อื่นซึ่งนำมาให้อื่นเสียหาย มีสัดส่วน
ของนักเรียนที่เคยกระทำและไม่เคยกระทำพฤติกรรมดังกล่าวมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงชั้น
ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามรูปแบบการเลี้ยงดูที่ได้รับจาก
ครอบครัว พบว่าพฤติกรรมแต่ละรูปแบบมีสัดส่วนของนักเรียนที่เคยและไม่เคยกระทำพฤติกรรม
ระรานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังรายละเอียดในตาราง 6-7

ตารางที่ 6 พฤติกรรมระรานทางไซเบอร์ที่แสดงออก จำแนกตามเพศและช่วงชั้นที่กำลังศึกษา

พฤติกรรมระรานทางไซเบอร์	จำนวนนักเรียนที่เคยกระทำพฤติกรรม					
	จำแนกตามเพศ			จำแนกตามช่วงชั้น		
	ชาย (46 คน)	หญิง (113 คน)	χ^2	ม.ต้น (64 คน)	ม.ปลาย (95 คน)	χ^2
โพสต์/แสดงความคิดเห็นด้วยข้อความหยาบคายหรือคำทอผู้อื่น	23 (50.0%)	72 (63.7%)	2.56	45 (70.31%)	50 (52.63%)	4.97*
กดถูกใจภาพหรือข้อความที่เป็นการทำให้ผู้อื่นอับอายหรือเสียหาย	18 (39.1%)	45 (39.8%)	0.01	23 (35.94%)	40 (42.11%)	0.61
สร้างกลุ่ม เพจ ห้องสนทนาไว้เพื่อนินทา คำทอหรือสร้างความเสียหาย อับอายให้ผู้อื่น	14 (30.4%)	46 (40.7%)	1.46	23 (35.9%)	38 (40.0%)	0.27
โพสต์/แสดงความคิดเห็นในลักษณะก่อกรวนล้อเลียน หรือคุกคามผู้อื่น	16 (34.8%)	16 (14.2%)	8.65*	23 (35.9%)	14 (14.7%)	9.63*
เผยแพร่ภาพหรือคลิปวิดีโอ ซึ่งนำมาให้ผู้อื่นเสียหายไม่มากนัก	12 (26.1%)	19 (16.8%)	1.79	13 (20.3%)	20 (21.1%)	0.01
เปิดเผยหรือส่งต่อข้อมูล ซึ่งนำมาให้ผู้อื่นเสียหายไม่มากนัก	7 (15.2%)	10 (8.8%)	1.39	6 (9.4%)	11 (11.6%)	0.19
โพสต์/แสดงความคิดเห็นที่เป็นเท็จ ซึ่งนำมาให้ผู้อื่นเสียหายไม่มากนัก	4 (8.7%)	4 (3.5%)	1.82	5 (7.8%)	2 (2.1%)	2.96
ใช้งานบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ของผู้อื่น แล้วโพสต์/แสดงความคิดเห็นด้วยรูปหรือข้อความ ซึ่งนำมาให้ผู้อื่นเสียหายไม่มากนัก	3 (6.5%)	3 (2.7%)	1.34	5 (7.8%)	1 (1.1%)	4.81*

*p < .05, ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 7 พฤติกรรมระรานทางไซเบอร์ที่แสดงออก จำแนกตามรูปแบบที่ได้รับการเลี้ยงดู

พฤติกรรมระรานทางไซเบอร์	จำนวนนักเรียนที่เคยทำพฤติกรรม		χ^2
	รูปแบบการเลี้ยงดู		
	ได้รับความตอบสนอง	ไม่ได้รับการตอบสนอง	
	และความอบอุ่น (127 คน)	และห่างเหิน (32 คน)	
โพสต์/แสดงความคิดเห็นด้วยข้อความหยาบคาย หรือด่าทอผู้อื่น	78 (61.42%)	16 (50.00%)	1.37
กดถูกใจภาพหรือข้อความที่เป็นการทำให้ผู้อื่นอับ อายหรือเสียหาย	51 (40.16%)	12 (37.50%)	0.08
สร้างกลุ่ม เพจ ห้องสนทนาไว้เพื่อนินทา ด่าทอ หรือสร้างความเสียหาย อับอายให้ผู้อื่น	48 (37.80%)	11 (34.38%)	0.13
โพสต์/แสดงความคิดเห็นในลักษณะก่อกวน ล้อเลียน หรือคุกคามผู้อื่น	28 (22.05%)	8 (25.00%)	0.13
เผยแพร่ภาพหรือคลิปวิดีโอ ซึ่งนำมาให้ผู้อื่น เสียหายไม่มากนัก	25 (19.69%)	7 (21.86%)	0.08
เปิดเผยหรือส่งต่อข้อมูล ซึ่งนำมาให้ผู้อื่นเสียหาย ไม่มากนัก	13 (10.24%)	4 (12.50%)	0.14
โพสต์/แสดงความคิดเห็นที่เป็นเท็จ ซึ่งนำมาให้ผู้อื่น เสียหายไม่มากนัก	6 (4.72%)	1 (3.13%)	0.16
ใช้งานบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ของผู้อื่น แล้วโพสต์/ แสดงความคิดเห็นด้วยรูปหรือข้อความ ซึ่งนำมาให้ ผู้อื่นเสียหายไม่มากนัก	6 (4.72%)	0 (0.00%)	1.57

*p < .05, ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3. การเปรียบเทียบเจตคติต่อพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์

การศึกษาเจตคติต่อพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าในแต่ละประเด็นส่วนใหญ่ นักเรียนเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก มีเพียงประเด็น “คนเราไม่สามารถแสดงความคิดเห็นอะไรก็ได้บนโลกออนไลน์” เท่านั้นที่มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ดังรายละเอียดในตาราง 8

ตารางที่ 8 เจตคติต่อพฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์

เจตคติต่อพฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์	$\bar{X}$	SD	แปลผล
พฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์เป็นพฤติกรรมไม่สมควรกระทำ	4.41	1.03	เห็นด้วยมาก
ปัญหาพฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์เป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ	4.43	.95	เห็นด้วยมาก
ผลเสียจากพฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์อาจก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่รุนแรง	4.45	.84	เห็นด้วยมาก
คนเราไม่สามารถแสดงความคิดเห็นอะไรก็ได้บนโลกออนไลน์	3.01	1.13	เห็นด้วยปานกลาง
พฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์เป็นเรื่องที่จะละเมิดสิทธิส่วนบุคคล	4.26	.95	เห็นด้วยมาก
พฤติกรรมกระรานบนไซเบอร์สมควรได้รับการลงโทษ	4.12	.63	เห็นด้วยมาก
ภาพรวม	4.11	.65	เห็นด้วยมาก

ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อพฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์ จำแนกตามเพศ พบว่าเจตคติต่อพฤติกรรมดังกล่าวของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในแต่ละประเด็นส่วนใหญ่เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และเมื่อทำการเปรียบเทียบเจตคติในภาพรวมพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีเจตคติที่สูงกว่านักเรียนชาย ดังรายละเอียดในตาราง 9-10

ตารางที่ 9 เจตคติต่อพฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์ จำแนกตามเพศ

เจตคติต่อ	นักเรียนชาย			นักเรียนหญิง		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
พฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์เป็นพฤติกรรมไม่สมควรกระทำ	4.32	1.05	เห็นด้วยมาก	4.45	1.01	เห็นด้วยมาก
ปัญหาพฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์เป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ	4.30	1.05	เห็นด้วยมาก	4.49	.90	เห็นด้วยมาก
ผลเสียจากพฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์อาจก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่รุนแรง	4.29	.94	เห็นด้วยมาก	4.52	.78	เห็นด้วยมากที่สุด
คนเราสามารถไม่แสดงความคิดเห็นอะไรก็ได้บนโลกออนไลน์	2.86	1.14	เห็นด้วยปานกลาง	3.10	1.12	เห็นด้วยปานกลาง
พฤติกรรมกระรานทางไซเบอร์เป็นเรื่องที่จะละเมิดสิทธิส่วนบุคคล	4.17	1.02	เห็นด้วยมาก	4.30	.91	เห็นด้วยมาก
พฤติกรรมกระรานบนไซเบอร์สมควรได้รับการลงโทษ	4.12	1.01	เห็นด้วยมาก	4.12	.93	เห็นด้วยมาก
ภาพรวม	4.01	.69	เห็นด้วยมาก	4.16	.62	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบเจตคติต่อพฤติกรรมระรานทางไซเบอร์ในภาพรวม โดยใช้สถิติทดสอบ t

กลุ่ม	n	$\bar{X}$	SD	t	df	p (sig 2-tailed)
เพศชาย	341	4.01	.69	-3.491*	618.570	.001
เพศหญิง	702	4.16	.62			

*p < .05, Equal variances not assumed (Levene's Test F=3.955, p=.047)

ผลการศึกษาเจตคติต่อพฤติกรรมระรานทางไซเบอร์ จำแนกตามช่วงชั้นที่กำลังศึกษาพบว่า ในแต่ละข้อคำถามนักเรียนเห็นด้วยในระดับมาก เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของเจตคติในภาพรวมของนักเรียนพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีเจตคติที่แตกต่างกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังรายละเอียดในตารางที่ 11-12

ตารางที่ 11 เจตคติต่อพฤติกรรมระรานทางไซเบอร์ จำแนกตามช่วงชั้นที่กำลังศึกษา

เจตคติต่อ พฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์	มัธยมศึกษาตอนต้น			มัธยมศึกษาตอนปลาย		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
พฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ เป็นพฤติกรรมไม่สมควรกระทำ	4.32	1.05	เห็นด้วยมาก	4.45	1.01	เห็นด้วยมาก
ปัญหาพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ เป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ	4.30	1.05	เห็นด้วยมาก	4.49	.90	เห็นด้วยมาก
ผลเสียจากพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ อาจก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่รุนแรง	4.29	.94	เห็นด้วยมาก	4.52	.78	เห็นด้วยมากที่สุด
คนเราสามารถไม่แสดงความ คิดเห็นอะไรก็ได้บนโลกออนไลน์	2.86	1.14	เห็นด้วยปานกลาง	3.10	1.12	เห็นด้วยปานกลาง
พฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ เป็นเรื่องที่จะละเมิดสิทธิส่วนบุคคล	4.17	1.02	เห็นด้วยมาก	4.30	.91	เห็นด้วยมาก
พฤติกรรมการระรานบนไซเบอร์ สมควรได้รับการลงโทษ	4.12	1.01	เห็นด้วยมาก	4.12	.93	เห็นด้วยมาก
ภาพรวม	3.93	.70	เห็นด้วยมาก	4.22	.59	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบเจตคติต่อพฤติกรรมระรานทางไซเบอร์ในภาพรวม โดยใช้สถิติทดสอบ t

กลุ่ม	n	$\bar{X}$	SD	t	df	p (sig 2-tailed)
มัธยมศึกษาตอนต้น	403	3.93	.70	-7.080*	744.789	.001
มัธยมศึกษาตอนปลาย	640	4.22	.59			

*p < .05, Equal variances not assumed (Levene's Test F = 24.552, p = .000)

ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อพฤติกรรมระรานทางไซเบอร์ จากการได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัวของนักเรียน พบว่าในแต่ละข้อคำถามนักเรียนเห็นด้วยในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของเจตคติพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูจากจากทั้ง 2 รูปแบบมีเจตคติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังรายละเอียดในตาราง 13-14

ตารางที่ 13 เจตคติต่อพฤติกรรมระรานทางไซเบอร์ จำแนกตามรูปแบบการเลี้ยงดูที่ได้รับ

เจตคติต่อ พฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์	ได้รับความตอบสนอง และความอบอุ่น			ไม่ได้รับการตอบสนองและห่างเหิน		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
พฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ เป็นพฤติกรรมไม่สมควรกระทำ	4.47	.98	เห็นด้วยมาก	4.14	1.20	เห็นด้วยมาก
ปัญหาพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ เป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ	4.47	.92	เห็นด้วยมาก	4.23	1.11	เห็นด้วยมาก
ผลเสียจากพฤติกรรมการระราน ทางไซเบอร์อาจก่อให้เกิด	4.49	.80	เห็นด้วยมาก	4.28	.99	เห็นด้วยมาก
เหตุการณ์ที่รุนแรง						
คนเราสามารถไม่แสดงความ คิดเห็นอะไรก็ได้บนโลกออนไลน์	3.02	1.13	เห็นด้วย ปานกลาง	3.02	1.15	เห็นด้วย ปานกลาง
พฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ เป็นเรื่องที่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล	4.47	.94	เห็นด้วยมาก	4.21	1.00	เห็นด้วยมาก
พฤติกรรมการระรานบนไซเบอร์ สมควรได้รับการลงโทษ	4.16	.93	เห็นด้วยมาก	4.14	.63	เห็นด้วยมาก
ภาพรวม	4.14	.63	เห็นด้วยมาก	3.97	.72	เห็นด้วยมาก

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบเจตคติต่อพฤติกรรมระรานทางไซเบอร์ในภาพรวม โดยใช้สถิติทดสอบ t

กลุ่ม	n	$\bar{X}$	SD	t	df	p (sig 2-tailed)
ได้รับความตอบสนอง และความอบอุ่น	856	4.14	.63	3.021*	251.029	.003
ได้รับความตอบสนอง และความอบอุ่น	187	3.97	.72			

*p < .05, Equal variances not assumed (Levene's Test F = 4.030, p = .045)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,043 คน พบว่าในจำนวนดังกล่าวมีเพียงประมาณร้อยละ 15 ของนักเรียนที่เป็นกลุ่มที่เคยเป็นผู้กระทำพฤติกรรมระรานทางไซเบอร์ สาเหตุของการกระทำพฤติกรรมมีการกล่าวไว้ว่า ผู้ที่กระทำอาจจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเกร่ มีสมาธิสั้น หรือเป็นผู้ที่เคยถูกระทำมาก่อนจึงใช้วิธีการระบายความโกรธไปยังผู้อื่นซึ่งอาจเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้อง ในขณะที่บางคนอาจเป็นผู้ที่รู้สึกโดดเดี่ยว มีความพึงพอใจตัวเองในระดับต่ำ ต้องการเป็นที่ยอมรับ หรือแม้กระทั่งการถือว่าตัวเองสำคัญก็เป็นเหตุที่นำไปสู่การเป็นผู้กลั่นแกล้งได้ การติดสังคมออนไลน์ก็มีผลเช่นกัน ผู้ที่ติดสังคมออนไลน์มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้กระทำกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มากกว่าผู้ที่ไม่ได้ติดสังคมออนไลน์ (มูลนิธิยุวพัฒน์, 2561; จิราพร ชื่นประดับ, 2563) จากการสำรวจในรายงานวิจัยฉบับนี้พบว่าช่องทางส่วนใหญ่ที่ทำพฤติกรรมระรานทางไซเบอร์ คือ Facebook ประมาณร้อยละ 70 ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการสำรวจการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2560 พบว่าเด็กเจนเนอเรชัน Z หรือผู้ที่เกิดปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นไป มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เกือบ 4 ชั่วโมงต่อวัน และใช้แอปพลิเคชัน Facebook เกือบร้อยละ 98 แอปพลิเคชัน Facebook ถือว่าเป็นเครือข่ายที่มีการกลั่นแกล้งเป็นอันดับหนึ่ง (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2560; Health, 2012 อ้างถึงใน นภาพรณ อาษาเพชร, 2560)

ในจำนวนผู้ที่เคยกระทำพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ดังกล่าวนี้มีผู้ที่ไม่เปิดเผยตัวตนของตัวเองอย่างชัดเจนในอัตราส่วนครึ่งต่อครึ่ง จากรายงานการวิจัยจำนวนหนึ่งกล่าวว่าการไม่แสดงตัวตนบนโลกออนไลน์เป็นสาเหตุให้มีการแสดงพฤติกรรมระรานทางไซเบอร์กับคนที่ไม่รู้จักระยะคิดว่าไม่มีใครสืบสาวไปยังผู้กระทำได้ (อรรถณัฐ วันทนะสมบัติ, 2561) ซึ่งพฤติกรรมที่พบมากที่สุด คือ การโพสต์/แสดงความคิดเห็นด้วยข้อความหยาบคายหรือคำทอผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของศูนย์การวิจัยการระรานทางไซเบอร์ (Cyberbullying Research Center, 2015 อ้างถึงใน นภาพรณ

อาซาเพ็ชร, 2560) ว่าการด่าทอ ใช้ภาษารุนแรงหยาบคาย เป็นอันดับต้น ๆ ของรูปแบบการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์

2. พฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าการแสดงความคิดเห็นในลักษณะก่อวินาศกรรม มีสัดส่วนของนักเรียนที่เคยและไม่เคยกระทำการระรานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่การแบ่งตามระดับช่วงชั้นที่ศึกษาสัดส่วนของนักเรียนที่เคยกระทำและไม่เคยกระทำพฤติกรรมดังกล่าวซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิตินั้นพบว่า มี 3 ด้านได้แก่ การใช้ถ้อยคำหยาบคายบนโลกออนไลน์ การแสดงความคิดเห็นในลักษณะก่อวินาศกรรม และการใช้บัญชีสื่อสังคมออนไลน์ของผู้อื่นไปก่อความเสียหาย และเมื่อจำแนกตามรูปแบบการเลี้ยงดูที่ได้รับจากครอบครัว พบว่าพฤติกรรมแต่ละรูปแบบมีสัดส่วนของนักเรียนที่เคยและไม่เคยกระทำพฤติกรรมระรานแต่ละรูปแบบการเลี้ยงดูแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สัดส่วนที่แตกต่างในแต่ละพฤติกรรมระรานดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัย วรพงษ์ วิไล และ เสริมศรี นิลดำ (2561) และ ชุตินาถ ศักรินทร์กุล และ อลิสา วัชรสินธุ (2557) ว่าลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกัน รวมไปถึงการได้รับการเลี้ยงดู ความสัมพันธ์จากครอบครัว จะมีระดับพฤติกรรมการรังแกทั่วไปและการรังแกผ่านทางโลกออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามการจำแนกตามเพศพบว่าเรื่องการแสดงความคิดเห็นในเชิงก่อวินาศกรรมของนักเรียนชายจะสูงกว่าร้อยละของนักเรียนหญิง จากรายงานการวิจัยของ ชุตินาถ ศักรินทร์กุล และ อลิสา วัชรสินธุ (2557) พบว่าเพศเป็นปัจจัยในการข่มเหงรังแก โดยเพศชายมีความเสี่ยงมากกว่าเพศหญิงในการกระทำพฤติกรรมข่มเหงรังแก ในขณะที่หลาย ๆ ด้านของพฤติกรรมระรานทางไซเบอร์ที่มีสัดส่วนของนักเรียนที่เคยและไม่เคยกระทำพฤติกรรมเหล่านั้นไม่แตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะการระรานทางไซเบอร์สามารถกระทำได้ง่าย และกระทำได้อย่างไม่มีเวลามากำหนด และในยุคสมัยที่เด็กและเยาวชนใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ตลอดเวลา ความเป็นเพศ วัย หรือรูปแบบการได้รับการเลี้ยงดูจึงไม่มีผลต่อพฤติกรรมระรานทางไซเบอร์

นอกจากนี้ในประเด็นเพศ แม้ผลลัพธ์ทางสถิติจะแสดงให้เห็นว่าสัดส่วนต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะไม่แตกต่างกัน แต่หากพิจารณาความถี่ร้อยละของกลุ่มนักเรียนในแต่ละกลุ่มจะพบว่าในผลการศึกษานี้ประเด็นการระรานทางโลกออนไลน์ในเรื่องของการใช้ถ้อยคำหยาบคาย การสร้างกลุ่มเพจ หรือห้องสนทนาเพื่อบินินทาด่าทอผู้อื่นจะมีในนักเรียนหญิงมากกว่า ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าเพศชายจะมีพฤติกรรมการข่มเหงรังแกในลักษณะการกลั่นแกล้งทางกายภาพโดยตรงมากกว่า (Smith, 1999 อ้างใน ชุตินาถ ศักรินทร์กุล และ อลิสา วัชรสินธุ, 2557)

3. ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ จำแนกตามเพศ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา และรูปแบบการเลี้ยงดูที่ได้รับจากครอบครัว พบว่าเจตคติต่อพฤติกรรม เมื่อทำการเปรียบเทียบเจตคติในภาพรวมพบว่า การจำแนกทั้ง 3 ประเภท มีความแตกต่างกัน อย่างมีสำคัญทางสถิติ แม้จะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ทุก ๆ กลุ่มก็มีความคิดเห็นในแต่ละประเด็นคำถามส่วนใหญ่คือเห็นด้วยในระดับมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีและเข้าใจความหมายของพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ หรือเคยได้มีโอกาสเห็นข้อมูลหรือข่าวสารของการกลั่นแกล้งการบนโลกออนไลน์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. พฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์หรือการกลั่นแกล้งกันทางโลกออนไลน์ สิ่งหนึ่งเป็นเพราะความรู้สึกที่อยู่ภายในใจของนักเรียน ความโดดเดี่ยว การต้องการเป็นที่ยอมรับ หรือความพึงพอใจในตัวเอง แม้ผลการศึกษานี้จะแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเลี้ยงดูจากครอบครัว มีผลทำให้ระดับพฤติกรรมและเจตคติต่อการระรานทางไซเบอร์ไม่แตกต่างกัน แต่การได้รับความอบอุ่น การเลี้ยงดูเอาใจใส่ การอบรมสั่งสอน ให้ความรักต่อบุตรหลานจากครอบครัว รวมถึงผู้ทำหน้าที่เป็นครู จึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะลดไม่ให้เกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ดังกล่าว

2. แม้ว่าการศึกษานี้จะพบว่านักเรียนมีเจตคติต่อพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์อยู่ในระดับมาก ซึ่งถือเป็นเรื่องดี เพราะนักเรียนรู้ว่าสิ่งดังกล่าวเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำและไม่เหมาะสม แต่เมื่อพิจารณารายข้อจะพบข้อคำถามหนึ่งที่ว่า “คนเราสามารถไม่แสดงความคิดเห็นอะไรก็ได้บนโลกออนไลน์” ซึ่งมีนักเรียนเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นครูผู้สอน ผู้ปกครอง หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรสร้างความตระหนักในประเด็นดังกล่าว เพราะความคิดเห็นที่ไม่ได้เกิดการกลั่นแกล้งอาจนำไปสู่พฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ก็เป็นได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ในฐานะผู้กระทำ สำหรับการศึกษารั้งต่อไป อาจศึกษาในแง่ของผู้ถูกระทำและการตั้งรับเมื่อตนเจอสถานการณ์การโดนกลั่นแกล้งผ่านโลกออนไลน์

2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสำหรับการพัฒนาทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) สำหรับนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

จิราพร ชั้นประดับ. (2563). *การระราน กลั่นแกล้ง คุณงาม ผ่านโลกโซเชียล*.

สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2563, จาก www.thaindc.org

ชินดนัย ศิริสมฤทัย. (2561). *การรับรู้ทัศนคติและความตั้งใจในการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียล* (การค้นคว้าอิสระ นศ.ม. การสื่อสารเชิงกลยุทธ์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

ชุตินาถ คักรินทร์กุล และ อลิสา วัชรสินธุ. (2557). ความชุกของการข่มเหงรังแกและปัจจัยด้านจิตสังคมที่เกี่ยวข้องในเด็กมัธยมต้น เขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 59(3), 221-230.

ดุลยา จิตตะยโสธร. (2552). รูปแบบการเลี้ยงดู: แนวคิดของ Diana Baumrind. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 29(4), 173-187.

ธัญยากร ตุดเกื้อ. (2557). *การพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมการรังแกบนโลกโซเชียลของเยาวชนในจังหวัดสงขลา* (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. พัฒนามนุษย์และสังคม). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

นภาพร อาชาเพชร. (2560). การรังแกผ่านโลกโซเชียล ความรุนแรงที่ต้องแก้ไข และนวัตกรรมการจัดการปัญหา. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 1(9), 100-106.

พรชนก ดาวประดับ และ กัลป์กร วรกุลฐานันย์. (2561). รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์. *วารสารการสื่อสารและการจัดการ* นิด้า, 4(3), 63-78.

มูลนิธิยุวพัฒน์. (2562). การกลั่นแกล้ง (Bullying) ความรุนแรงในสังคม.

สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2563. จาก <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th>

ราชบัณฑิตยสภา. (2562). คำศัพท์คอมพิวเตอร์. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2563,

จาก <https://web.facebook.com/RatchabanditThai/photos/cyber-bully>

วรพงษ์ วิไล และ เสริมศรี นิลดำ. (2561). พฤติกรรมการรังแกกันผ่านโลกโซเชียลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงราย: กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย. *CRRU Journal of Communication Chiangrai Rajabhat University*, 1(2), 1-24.

สกล วรเจริญศรี. (2559). การข่มเหงรังแก. *สารานุกรมศึกษาศาสตร์*, 51, 13-20.

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. “รู้หรือไม่ว่า 59% ของเด็กไทยเคยเป็นส่วนหนึ่งใน Cyberbullying”. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2563, จาก

<https://www.eventpop.me./blog/200-cyberbullying,2019>.

- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2560). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเตอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2560. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- อรรถณัฐ วันทนะสมบัติ. (2561). นิรนามบนโลกออนไลน์ ว่าด้วยการมีตัวตนและไร้ตัวตนบนโซเชียลมีเดีย. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2563. จาก <https://thematter.co/thinkers/disguise-on-online-world/81564>
- Donegan, R. (2012). Bullying and cyberbullying. *The Elon Journal of Undergraduate Research in Communications*, 3(1), 33-42.
- Hinduja, S. and Patchin, J. W. (2014). *Cyberbullying: Identification, Prevention and Response*. Retrieved June 25, 2020, from <https://cyberbullying.org/Cyberbullying-Identification-Prevention-Response.pdf>
- Menesini, E. and Nocentini, A. (2009). Cyberbullying definition and measurement. *Journal of Psychology*, 217(4), 230-232.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ (Reviewers)
ที่ลงเผยแพร่ในวารสารจันทร์เกษมสาร ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2563

รายชื่อ

ศาสตราจารย์ ดร.ยุบล	เบญจรงค์กิจ
รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล	มีคุณ
รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์	ทองคำชื่นวิวัฒน์
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐ์	กุลิสร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนชัย	ยมจินดา
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรียานุช	อภิบุญโยภาส
รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐฎา	จันทร์บุญเรือง
รองศาสตราจารย์ ดร.ศยามน	อินสะอาด
รองศาสตราจารย์ ดร.สันทนา	วิจิตรเนาวรัตน์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา	เลาหนันท์
รองศาสตราจารย์ วิไลลักษณ์	พรมเสน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานดา	เตชะชั้นหมาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดรณศักดิ์	ตติยะลาภะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลฤดี	พงษ์ศิริบุญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา	พยุ่งสิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรา	รัตตากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญจิต	ภิญโญชีพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ครรชิต	มาระโกชน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พีรชัย	กุลชัย

หลักเกณฑ์การลงตีพิมพ์ในวารสารจันทร์เกษมสาร

เวลาเผยแพร่	เผยแพร่เป็นประจำทุกปี ๆ ละ 2 ฉบับ โดยกำหนดออกตรงตามเวลาอย่างต่อเนื่อง คือ ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม
เจ้าของวารสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม
ติดต่อกองบรรณาธิการ	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม โทร 0-2942-5800, 0-2942-6800 (ต่อ 9001-9007) แฟกซ์: 0-2512-1845 อีเมล: research.rdi@chandra.ac.th

มาตรฐานวารสาร

ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวารสารวิชาการกลุ่มสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยกองบรรณาธิการ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิตามเกณฑ์ที่ อว. และ สกสว. กำหนด ทั้งจากภายในและภายนอก ในสัดส่วนที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมากกว่าผู้ทรงคุณวุฒิภายใน ระบบการพิจารณาประเมินบทความใช้ระบบที่ผู้เขียนและผู้อ่านไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน (Double blind) โดยผู้อ่าน (Reviewer) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีตำแหน่งทางวิชาการ และ/หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในระดับปริญญาเอก มีความเชี่ยวชาญในสาขาและมีผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่องหรือสอดคล้องกับบทความที่นำเสนออย่างน้อย 2 คน

เรื่องที่ลงวารสาร

1. เป็นบทความวิจัย (Research Articles) หรือบทความวิชาการ (Articles) ในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
2. ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน รวมทั้งไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาหรือส่งเพื่อตีพิมพ์ที่อื่นซ้ำในเรื่องเดียวกัน
3. เนื้อหา ส่วนประกอบใด ๆ ของบทความ เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนแต่ละท่าน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยหรือรับผิดชอบ
4. ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารจันทร์เกษมสารต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ประเมินบทความตามกระบวนการ และได้รับการยอมรับจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความอย่างน้อย 2 คน
5. ผู้เขียนต้องยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด รวมทั้งต้องยินยอมให้บรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความได้ก่อนเผยแพร่
6. ผู้เขียนต้องกรอกข้อมูลในระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย (Thai Journals Online–ThaiJO) โดยเข้าไปที่ www.tci-thaijo.org

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

1. บทความทุกบทที่ส่งมาให้พิจารณา ต้นฉบับพิมพ์ในกระดาษเอ 4 ความยาวระหว่าง 14–16 หน้า โดยใช้ชนิดและขนาดของตัวอักษรตามที่กำหนด

2. บทความทุกบทต้องมีชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียนทุกคน บทคัดย่อ คำสำคัญ ที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ชื่อภาษาอังกฤษเฉพาะคำขึ้นต้นให้พิมพ์เป็นตัวพิมพ์ใหญ่ โดยแยกบทคัดย่อออกจากเนื้อหา ใช้ตัวอักษรแบบ TH Niramit AS

3. หัวข้อในบทความประกอบด้วย

3.1 บทคัดย่อ (ภาษาไทย) ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ใช้ตัวหนา ขนาด 18 ชื่อผู้เขียน ใช้ตัวหนา ขนาด 15 สังกัดที่ทำงาน ใช้ตัวปกติ ขนาด 12 ให้ระบุไว้ในบรรทัดต่อจากชื่อ-สกุล บทคัดย่อ ใช้ตัวหนาขนาด 16 เนื้อความใช้ตัวปกติ ขนาด 16

ชื่อเรื่องภาษาไทย (ชิดขวา)

ชื่อผู้เขียนภาษาไทย¹ (ชิดขวา)¹

¹สังกัดที่ทำงานภาษาไทย (ชิดขวา)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาฝรั่งเศสเพื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3.2 บทคัดย่อ (ภาษาอังกฤษ) ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ใช้ตัวหนา ขนาด 18 ชื่อผู้เขียน ใช้ตัวหนา ขนาด 15 สังกัดที่ทำงาน ใช้ตัวปกติ ขนาด 12 ให้ระบุไว้ในบรรทัดต่อจากชื่อ-สกุล บทคัดย่อ ใช้ตัวหนาขนาด 16 เนื้อความใช้ตัวปกติ ขนาด 16

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (ชิดขวา)

ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ¹ (ชิดขวา)¹

¹สังกัดที่ทำงานภาษาอังกฤษ (ชิดขวา)

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop French for Tourism and Hotel Industries Lessons for Developing Cross-cultural Competency Among Undergraduates

3.3 คำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Keywords) อยู่ต่อกจากบทคัดย่อ 3-5 คำ ใช้ตัวปกติขนาด 14 ส่วนหัวข้อคำว่าคำสำคัญใช้ตัวหนา ขนาด 14

3.4 เนื้อหาบทความ แบ่งเป็น 1 คอลัมน์ หัวข้อใช้ตัวหนา ขนาด 16 เนื้อความ ใช้ตัวปกติ ขนาด 16

3.5 เนื้อหาบทความวิจัยประกอบด้วยหลักสำคัญคือ บทนำที่กล่าวถึงความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่างตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย) กรอบงานวิจัย (ถ้ามี) สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) วิธีดำเนินการวิจัย (เครื่องมือการวิจัยการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล) ผลการวิจัย (ให้นำเสนอข้อมูลหรือตารางผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์) อภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะการวิจัย (ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป) เอกสารอ้างอิง

3.6 เนื้อหาบทความวิชาการ ประกอบด้วยหลักสำคัญคือ บทนำ เนื้อหา บทสรุป เอกสารอ้างอิง

4. รูปแบบตาราง ชื่อตาราง ใช้ตัวหนา ขนาด 16 หัวข้อตาราง ใช้ตัวหนา ขนาด 14 เนื้อหาในตาราง ใช้ตัวปกติ ขนาด 14 ดังนี้

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจแต่ละด้านของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่สถานสงเคราะห์

ผู้สูงอายุหญิง (n=29)			
ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
ด้านที่พักอาศัย	x.xx	.xx	มากที่สุด
ด้านอาหาร	x.xx	.xx	มาก

5. ใช้การอ้างอิงตามแนว เอพีเอ (APA–American Psychological Association edition 6) ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6. ห้ามใช้เลขข้ออัตโนมัติ

7. ต้องทำการตั้งค่ากระดาษ ดังนี้

7.1 ตั้งค่าน้ำกระดาษ

- บน-ล่าง 3 ซม.
- ซ้าย-ขวา 2.54 ซม.
- เย็บกระดาษ 0.91 ซม.
- ตำแหน่งเย็บกระดาษ ซ้าย

7.2 ตั้งค่าการย่อหน้า (Paragraph)

การจัดแนว กระจายแบบไทย

ระดับเค้าร่าง เนื้อความ

การเยื้อง ซ้าย-ขวา 0 ซม. พิเศษ ไม่มี

ระยะห่าง ก่อน-หลัง 0 w. ระยะห่างบรรทัด หนึ่งเท่า

7.3 ตั้งค่า tabs

1.0.6 นิ้ว/1.52 ซม.

1.10.85 นิ้ว/2.16 ซม.

1.1.11.1 นิ้ว/2.79 ซม.

1)1.35 นิ้ว/3.34 ซม.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง อ้างอิงโดยการเรียงลำดับตามตัวอักษร

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2554). *การวิเคราะห์พหุระดับ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (1996). *A beginner's guide to structural equation modeling*.
New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

2. บทความวารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่), หน้า

อังคินันท์ อินทรกำแหง และคณะ. (2549). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและดัชนีวัด ภาวะ
วิกฤตชีวิตสตรีไทยสมรสวัยกลางคนที่ทำงานนอกบ้านในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.
วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 12(1), 561-569.

Gardner, M., & Steinberg, L. (2005). Peer influence of risk-taking, risk preference, and risky
decision-making in adolescence and adulthood: An experimental study. *Developmental
Psychology*, 41, 625-635.

2.1 รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา ดังนี้

2.1.1 (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์, เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง

(สุนีย์ มัลลิกะมาส, 2549, น. 200–205)

(McCartney & Phillips, 2006, pp. 498–499)

(Murphy, 1999, p. 85)

กรณีที่ไม่ปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีพิมพ์ไว้ในวงเล็บเดียวกัน

(สุนีย์ มัลลิกะมาส, 2549)

2.1.2 ผู้แต่ง (ปีพิมพ์, เลขหน้า) กรณีมีการระบุชื่อผู้แต่งในเนื้อหาแล้ว ไม่ต้องระบุไว้ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิงอีก

ลดาพร บุญฤทธิ (2539, น. 49) ได้ศึกษาถึง.....

Kanokon Boonsarngsuk (2002, p. 14) studied.....

กรณีที่ไม่ปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีพิมพ์โดยลงปีพิมพ์ไว้ในวงเล็บ

ลดาพร บุญฤทธิ (2539)

2.1.3 ผู้เขียนตั้งแต่ 1–7 คน ต้องใส่ชื่อทั้งหมดทุกคน

2.1.4 ถ้ามากกว่า 7 คน ให้ใส่ชื่อคนแรก + และคณะ

2.1.5 ต้นฉบับของหนังสือที่ผู้เขียนนำมาอ้างอิง ให้ระบุชื่อผู้เขียนตามหน้าเล่ม

ยึดตามต้นฉบับ

3. วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และภาคนิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์. (ระดับของปริญญาโท/ปริญญาตรี). ชื่อสถาบัน, สถานที่.

นำชัย คุณฤกษ์ชัยสกุล. (2550). การศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นพหุระดับปัจจัยภาวะผู้นำ ปัจจัยกลุ่มสาระการเรียนรู้และปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อเครือข่ายการแลกเปลี่ยนทางสังคมในที่ทำงานและตัวแปรผลทางด้านจิตพิสัยของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

Nickels, D. W. (2005). *The relationship between IT–business alignment and organizational culture: An exploratory study* (Doctoral dissertation). University of Memphis, Memphis, TN.

4. แหล่งข้อมูลออนไลน์

ชื่อผู้แต่ง. (วัน เดือน ปีของเอกสาร). ชื่อเรื่อง [รูปแบบเอกสาร]. สืบค้นจาก ...

เช่น [รายงานการสำรวจ]

[บทวิเคราะห์]

[ข่าว]

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2560). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2560 [รายงานการสำรวจ]. สืบค้นจาก

<http://www.etda.or.th/documents-for-download.html>

<http://www.etda.or.th/documents-for-download.html>

Pew Hispanic Center. (2004). *Changing channels and crisscrossing culture: A survey of Latinos on the news media* [Data file and code book]. Retrieved from

<http://pewhispanic.org/datasets/>

วารสารจันทร์เกษมสาร ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความคิด และผลงานที่เกี่ยวกับการศึกษาและการวิจัย ในแนวทางสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ทางวิชาการของมหาวิทยาลัย
2. ส่งเสริมให้คณาจารย์ บุคลากรของมหาวิทยาลัย ผลิตรายงานทางวิชาการ เผยแพร่ต่อสาธารณชน ในรูปแบบบทความวิชาการและวิจัย
3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแนวคิด หรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลงานวิชาการ ระหว่าง นักวิชาการในมหาวิทยาลัยกับสังคมภายนอก

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ปิ่นทองวิชัยกุล

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางณพัชญ์ปภา สว่างนุวัตรกุล

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ ประสาทกุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
ศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.พรณี บัวเล็ก	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม
รองศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา สุขประเสริฐ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทร์เกษม
39/1 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทร์เกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
โทรศัพท์ 0-2942-6800 ต่อ 9001-9007 แฟกซ์ 0-2512-1845
E-mail: research.rdi@chandra.ac.th

กองจัดการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์	ปิ่นทองวิชัยกุล
ดร.วีระพงศ์	รุกขพันธ์
นางสาวทิพย์อนงค์	จินตวิจิต
นางสาวศิริพร	สุวัฒน์สุข
นายพิชิต	ธิอื่น
นายเอกพล	กันทอง

เลขากองจัดการ

นางสาวยวงทอง	มากเอียด
นายวิศรุต	พิพิธกุล

ศิลปกรรม-ภาพปก

นายฐปนนท์	อ่อนศรี
นางสาวนรรชนา	ทาสวรรณ

พิมพ์ที่:

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
เลขที่ 39/1 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
โทรศัพท์ 0-2942-5800, 0-2942-6800 (ต่อ 9001-9007)
แฟกซ์ 0-2512-1845 อีเมล: research.rdi@chandra.ac.th

Institute of
Research
and ***Development***
Chandrakasem Rajabhat University

ISSN (Online) : 2651-1975
ISSN (Print) : 0858-0006

**สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม**

39/1 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ : 0-2942-5800, 0-2942-6800 (ต่อ 9001-9007)
แฟกซ์ : 0-2512-1845 อีเมล : research.rdi@chandra.ac.th